

1939-01-03.

(1) Arlöv och Sjölund.

Första exkursionen för i år, till ~~Arslöv och Sjölund~~. Is långt ut i den grunda bukten. Isen bar mestadels. Jag gick ner via skjutbanan och mycket långt ut på isen, så att jag kunde se vad som låg därutänför. Sedan in (mot land) i riktning mot fiskarkojan och upp till stationen. Tid c:a 10-12. Fågelarter:

- 1 kråka mycket allmän på isen
- 2 snösparv: stor flock på barmarken innanför fiskarkojan. Flera dussin ex., olika dräkter
- 3 tornfalk: 1 ex sågs på avstånd, den satt på kraftledningen utefter vägen. Brydde sig ej om bilarna, men om någon människa kom gående flyttade den sig ett stycke. Flera ggr var den ute och ryttlade över fälten. Dåligt ljus, jag kunde inte bestämma åldern.
- 4 ormråk: 1 ex över Sjölund strandängar.
- 5 sångsvan fanns men ej i större antal. Förstkom 4 ad flygande från norr utefter iskanten och slog ner längre inemot Malmö. Strax därefter kommo 6 ex, varav 4 ad, flygande tillbaka, men det var ej desamma (somnyss). Dessutom låg 2 juv i vaken inne vid kulvertledningen.
- 6 gräsanden var mycket allmän vid den delvis öppna ränna, som markerade Segeåns djupfåra. Satt här jämte kråkor i stora massor. Även ytterst på iskanten stod stora gräsandflockar, däremot lågo de ej i vattnet därutänför.
- 7 vigg mycket allmän. I norr lågo stora flockar, som ideligen kommo flygande förbi. Inalles flera hundra.
- 8 berganden. Trots att jag var ganska nära, kunde jag inte avgöra hur stor del av flockarna som utgjordes av bergand. Ryggfärgen kunde jag inte alltid se, ej heller storleken. Vid ett par tillfällen gick det dock bättre. Småflockar av bergänder kom farande alldeles inpå, både ♂♂ och ♀♀, de senare med mycket starkt vitt vid näbbroten. Alltså: bergand fanns i ej obetydligt antal, sannolikt my. talrikt såsom fallet brukar vara här på vintern.
- 9 knipan var allmän, men fördelad på annat sätt än övriga dykänder. Den låg spridd i vattnet utanför isen, bland sothönsen. Jag såg c:a 40 ex inalles, dock blott 2 ♂♂ ad. Naturligtvis fanns det fler knipor än så; de 40 jag såg låg ju bara på några hundra meters "frontlinje" utefter isen.
- 10 svärta: 1 ♂, kolsvart med stor vit vingspegel och sin karakteristiska näbbprofil kom i sällskap med en bergand ♀ alldeles förbi mig. Sällsynt att se svärta där!
- 11 storskrak: 6 ex, varav 4 ♂♂ ad, kom farande mot N utefter iskanten.
- 12 salskrak: 1 juv passerade över, helt nära, dessutom sågs en annan dito i vattnet ett stycke bort.
- 13 skrattnås ad: många ex
- 14 fiskmås ad och juv: många ex
- 15 gråtrut ad och juv: allmän
- 16 havstrut: några ad, rätt orädda.
- 17 sothöns ytterst allmänna, låg/tätt i stora flockar utefter iskanten.

- - - - -

I skymningen denna dag mötte jag Larsén i UB-parken. Det var - som under hela julhelgen - kallt och ett 15-20 cm tjockt, sammanhängande snötäcke. Som vi står där, kommer en tornfalk farande mellan träden, ~~och~~ rakt över oss på några få m höjd, gör ett par svängar och slår till på en tjock ~~gräs~~ vågrät gren av alm c:a 75 m borta. Några mesar och sparvar varnade ivrigt men tystnade snart, sedan falken slagit sig till ro.

Falken hade byte med sig, en fågel som levde ännu. Vi hörde ett gällt, sirrande skräckläte, när falken började hacka i bytet. Detta dog dock strax, tror jag,. Falken började (nu) plocka bytet, dun och större fjädrar singlade till marken. Det var alldeles ~~och~~ kav lugnt. Vi stod och kikade på fågeln och de sakta dalande fjädrarna. Inom kort var falken i full gång med sin måltid. På grund av skymningen kunde vi inte se några färger ens i min ljusstarka kikare. Vi gick sakta fram mot falken, som satt lugnt kvar och åt ända tills vi var rakt under den, c 5-6 m lodrätt under! Då hade den suttit ganska länge. Nu flög den c:a 50 m, satte sig så åter, nu på tunnare gren. Vi plockade upp ~~och~~ fjädrarna av bytet, det tycktes vara en pilfink. - På nära håll sågs färgerna bättre. Det var en gammal fågel, huvudet grått, rygg röd, stjärten något trasig och en eller annan penna saknades helt. Falken var liten, säkert en ♂. - På sin nya plats satt den länge och åt. Flög slutligen, medförande resterna av bytet.

Kommentarer: i originalet har jag skrivit, sannolikt kort tid efter obsen: "Säkerligen tog falken sitt byte här". Häre instämmer jag nu, 1987-08-21, när anteckningarna från ~~1939-01-03~~ 1939-01-03 renskrivas. GRck

SLUT

En klar och härlig och kall vinterdag. Jag for till Bukebergsslätt med 10-tåget. Promenad hållplatsen - på landsväg till Fjällfotasjön - på isen över sjön till den punkt där ån rinner ut - över den stora sumpiga sänkan - upp på fälten - ner till landsvägen, där vägen från Lindholmen och Lindved tillstötter - på järnvägen mellan sjöarna, ner ner på östra sidan mot söder - över Børringesjön i diverse krokar - Norra Lindved - Lindholmen - på landsväg till Svedala. Härlig dag, mycket snö, sol och vindstilla. Alla vatten naturligtvis frusna, så någon större mängd fågel var inte att se. Artlista: (Fjällfotasjön = Fjs. Børringesjön = Bös)

- 1 nötskrika: allmän i skogen vid Fjällfotasjön
- 2 grönsiska: två flockar passerade över Fjs mot V; dessa flockar små, ej över 15 ex vardera. En större flock på c 35-40 ex rastade i alkronorna norr om järnvägen vid landsvägskorsningen vid Lindved.
- 3 gulspurv allmän
- 4 talgoxe
- 5 blåmes
- 6 koltrast i Bukebergsskogen
- 7 pilgrimsfalk: kl 1410 kom en stor gammal fågel över Bös rakt mot V, ganska lågt. Följdes i kikare tills den försvann i fjärran. Det gick framåt med ganska hög fart; den följde gärna skogsbrynen ungefär i trädtopparnas höjd och gjorde smärre krökningar i sin bana för att så länge som möjligt flyga utmed eller över skogsdungarna, men inga tvära kast sågs, inga slagförsök heller.
- 8 ormvråken var ganska vanlig. Jag såg enstaka ex sitta eller flyga ~~utan~~ på flera ställen över eller vid sjöarna. Ofta två samtidigt. - På fältet helt nära N. Lindved låg ett större kadaver, trol. ett rådjur, men jag gick inte fram, ty jag ville inte skrämma fåglarna invid det. Där satt nämligen 1 ormvråk, 2 skator och ett par tre kråkor och åt för fulla muggar. Ytterl. en ormvråk satt på staketstolpe helt nära, och väl ett dusin kråkor satt på marken eller i en liten grandunge i närheten. Kråkfåglarna störde ej ormvråkarna. Jag såg särskilt att de åt samtidigt, varvid ormvråken tronade överst, frodig och rund. Den andra ormvråken satt hela tiden orörlig på sin låga stolpe. Troligen var den mätt och belåten. Icke desto mindre var det intressant att se, att alldeles inpå stolpen, ja, nedanför vråken på blott någon meters avstånd mitt ute på det öppna soliga fältet, gick åtskilliga fasanhönor och plockade. De struntade fullkomligt i vråken. Det var riktigt roligt att se denna fridfulla bild, jag önskar att många balda jägare fick se den!
- 9 sångsvan: när jag gick igenom skogen nära N Lindved hörde jag ensångsvanflock komma över, den tycktes fara mot V. Fick aldrig se den, men det måste varit åtskilliga ex.
- 10 sädgås: till min förvåning fanns sädgäss kvar trots denna långa period av djup ~~snö~~ snö:
 - a) S Staffanstorp kom 6 ex mot V
 - b) strax S Klågerup stn c:a 30 ex på den fuktiga ängsmarken; denna givetvis snötäckt, så att endast obetydligt med gräs stack upp på några ställen. Gässen gick nära banan men lyfte ej ~~utan sprang~~ utan sprang ett litet stycke bort
 - c) över fältet SO om Fjs kom kl 1315 en flock på 18 ex i kilform mot V
 - d) över Bös några få ex mot SV kl. 14,35.
- 11 gräsand: några få flygande ex sågs på förmiddagen över Fjs
- 12 tornfalk: från tåget mellan Staffanstorp och Holmeja såg jag på olika ställen minst 3 ex, varav 2 på nära håll: båda dessa voro gamla!
- 13 fasan allmän

Därtill:

rådjur mycket allmänna
hare flera
kanin flera.

Kommentarer:

Det förefaller tydligt, att artlistan inte är fullständig. De vanliga kråkfåglarna måste ju ha setts. Eller rättare: både skata och kråka omnämnas utan att ha fått nummer i listan! Man kan misstänka att ytterligare några "triviala" arter setts utan att omnämnas. Därmed ej sagt att protokollet är utan intresse. Jag är övertygad om att antalet sedda arter verkligen var ovanligt lågt denna dag. Även individantalet tydligen lågt. Sifferuppgifter på vissa arter hade som alltid varit önskvärda. Men det är av intresse exempelvis att fasanen betecknas som ~~allmän~~ "allmän". Detsamma kan i minst lika hög grad sägas om rådjurets förekomst! Jag minns tydligt att jag på 30-talets början (kanske även senare på 30-talet) såg flockar av rådjur på 40-50 ex exempelvis vid Hildelund och Lindholmen rätt nära Børringe-Svedala. Numera skulle jag väl aldrig beteckna rådjuret som "mycket allmänt". GRck 1987-08-21. Sällan ser jag numera så mycket som 10 ex samtidigt.

SLUT

1939-01-12, torsdag.

3

Jag reste buss ut till Silvåkra och gick sedan via Ängarna - plumsade i Östra diket - Norregården - Vombsjön - Harlösa, där jag fikade - Krankesjöns Östra sida - på isen - byn - ner på Veberödsvägen. Buss hem. Tid 11-16. Flera dagar hade det nu varit starkt töväder. Tö idag också; på f.m. litet sol, men redan kl 12,30 mulet och ganska mörkt. Jag studerade de omfattande översvämningarna. De voro dock mestadels frusna. Vombsjön helt frusen, Krankesjön likaså; Silvåkrakärret, som hade mycket högt vattenstånd, också fruset helt. Kävlingeån till största delen frusen. Vid Fiskar Bergströms var en liten bit öppen, men här fanns ingen fågel. Nere vid landsvägsbron vid Harlösa var ån också öppen; här låg litet sångsvan etc. Se nedan.

Klingvallsån var däremot delvis öppen och hyste de flesta änderna. Några större massor fanns dock ej alls. Översvämningarna voro stora och kring Klingvallsån på södra delen av Vombs Ängar delvis öppna, uppåt Kävlingeån däremot frusna ehuru ofta med mycket smältvatten ovanpå isen. Sådant vatten brukar alltid vara fågeltomt.

Tydligt är, att under den långa köld- och snöperioden har traktens vatten varit helt tillfrusna och sålunda all eller nästan all vattenfågel försvunnen. Att verkligen (nästan) all vattenfågel nödgats draga sig bort framgår av att inga salskrakar funnos kvar och relativt litet gräsand. Gräsänder och storskrakar ha tydligen återkommit ehuru ej i större antal ännu så länge. - Arter:

- 1 kråka } ytterst vanliga på fälten och
- 2 råka } iskanterna, Vombs Ängar osv.
- 3 kaja } Flera hundra ex av varje art
- 4 skata
- 5 gulspurv
- 6 sånglärka? 1 ex lyfte från ett fält nära norra dungen. Skygg och omöjlig att studera. Var dock nästan säkert en vanlig sånglärka
- 7 blåmes flerstädes
- 8 talgoxe "
- 9 varfågel: 1 ex i liten buske nära norra lövdungen. Rätt långt avstånd.
Sedan satt ett ex, kanske ett annat ex, på telefontråden nere vid Vombsjön. Det var en: gammal, mycket grann fågel. Den flög upprepade ggr ut över Ängsmarken och ner bland tuvarna; flera ggr stod den också ryttlande i luften på ett par tre meters höjd och med brant upprest hållning. Vingarna slogo snett nedåt - framåt och bakåt - uppåt, kroppen stod i 45° vinkel mot horisontalplanet, näbben i c:a 90° mot kroppen, alltså snett nedåt eller kanske ännu brantare.
- 10 gärdsmyg: 1 ex vid "Vombsjöns" hållplats.
- 11 ormråk flera ex
- 12 fjällvråk: 1 ex satt i norra skogsdungen på Ängarna och flög västerut när jag kom
- 13 blåhök: 1 ex, säkert en juv, kom seglande över fälten och dungen vid Norregården
- 14 häger: 1 ex på Ängarna

- 15 sångsvan. Sågs endast vid landsvägsbron nedanför Harlösa. Här låg 2 ad + 2 ad och 4 juv + 2 ad och 2 juv = ialles 6 ad och 6 juv = summa 12 ex.

- 16 gräsanden fanns här på samma ställe som sångsvanen i ett par dussin ex. Men de största flockarna, ialles på c:a 200 ex skulle jag tro, låg i Klingvallsån ett stycke söder om den nu riksbekanta "vägen" över Ängarna. Då och då kommo småflockar flygande över Ängarna mellan det öppna vattnet här och Klingvallsåns vakar.

- 17 storskrak. På samma ställe som den stora gräsandflocken låg en flock storskrak på c:a 15-20 ex ialles.

Som synes en ganska fattig fauna. Dock hann jag ju ej undersöka Heljesjön och Furet osv., ej heller Silvåkraskogen.

Kommentarer: Ovanligt artfattig dag tycker jag. Alla artbestämningar riktiga, men det är tveksamt om jag hade tillräckliga kunskaper för att åldersbestämma varfågeln. Och om blåhöken är det nog säkrast att säga, att det inte var någon gammal hane, ty detta är bergsäkert. Att skilja på honor och ungfåglar i fält dög jag nog i regel inte till.

Om vattenfåglar nödgats vika för isen, brukar nog gräsand och storskrak vara de första att återvända, när väder och tillgång till öppet vatten tillåter. ~~Även salskrakar, vigg och knipa brukar stanna i det längsta resp. återkomma snabbt.~~ Även salskrak, vigg och knipa brukar stanna i det längsta resp. återkomma snabbt.

GRck 1987-08-24.

(och svanar)

1939-01-15, söndag.

4

Nystrand, Köhler och jag gjorde en färd till Skanör och Falsterbo. Det var gråväder och tå, nästan all snö bortsmält, men mellan kl. 9 och 12 var det i alla fall inte regn. Denna tid använde vi till en lång vandring ut på revlarna norr om hamnen. Vattenståndet nämligen my. lågt, och man kunde gå flera km norr om hamnen. Här var fågelutbytet ganska trevligt. Vi gick sedan in till Skanör, där vi fikade. När det var klart, kl. 12,30, började det snart regna, och vi gick i blötan en runda ut över Ljungen, sedan tillbaka till Skanör och utefter stranden till Falsterbo, dit vi kom ungefär kl. 14,30, blöta och arga. Fågelutbytet efter kl. 12,30 mycket dåligt. Hem med tåg kl. 15,38. (Arter;)

- 1 gulnäbbad hämpling? Tre ex~~em~~ av en liten finkfågel lyfte från en sandrevel och flög inåt land. Med stor sannolikhet gulnäbbad, men sikten för dålig för att avgöra det säkert.
- 2 bofink: i en trädgård i Skanör fanns en stor flock gråsparv och pilfink. Där dessutom 6 bofinkar ♂♂ och 2 bergfinkar, också ♂♂.
- 3 bergfink: 2 ex ♂ i nyssnämnda sparvflock, dessutom en hel flock på c:a 40 ex vid gård utanför staden.
- 4 gråsparv } Skanör, se ovan
- 5 pilfink }
- 6 gulsparv allmän
- 7 sånglärka 2 ex på fältet vid "häcken" utanför Skanör. Rätt lustigt att se just nu, efter denna långa snöperiod.
- 8 talgoxe i Skanör
- 9 kungsfågel sedd av Köhler i Falsterbo
- 10 koltrast i Skanör
- 11 ormvråk: dagens enda rovfågel! Den fanns emellertid i åtskilliga ex; på Ljungen väl 4-5 ex, och i Skanör sågs den flyga ett par ggr.
- 12 sångsvan } Svanar voro allmänna utan-
- 13 knölsvan } för revlarna i norr och inåt mot öster. Här var vattnet nämligen helt öppet, under det att Höllviken delvis var frusen. Både sång- och knölsvan fanns. Av de c:a 100 ex, som lågo närmast, var ungefär hälften av varje art. Det var ad. Sångsvanarna lågo för sig, knölsvanarna för sig, dock alldeles nära varandra. En knölsvan ad kom flygande rakt över revlarna. Vilken art som var allmänast f.ö. vågar jag icke säga, ty de flesta, det var hundratals, låg för långt bort. I varje fall fanns båda arterna i ganska avsevärt antal. Om ej den stora mängd knölsvan, som låg här i höstas, till största delen tvingats bort av ~~is~~ isen, är det nog sannolikt att knölsvanen utgjorde majoriteten, ty det fanns ju över 1000 sådana, och att sångsvanen skulle ha kommit hit i sådana massor är väl inte så troligt.
- sädgås sågs ej, men vi såg mycken färsk spillning på flera fält öster om Skanör.

- 14 prutgås sågs emellertid. Först kom tre ex flygande från norr och passerade på nära håll. De voro praktfulla att se, undersidan var påfallande ljus, bakåt vit, men jag tyckte mig se att färggränsen mellan bröst och buk ej var skarp. - På avstånd sågs en stund senare en flock på 15 prutgäss lyfta från havet och flyga bort mot öster, samtidigt med gräsänderna (se nedan). Gässens färgteckning var omöjlig att se. - På yttersta sandön, ~~mar~~ långt ute i havet, slutligen, gick 6 prutgäss, granna och förhållandevis my. orädda. De voro ramsvarta, buken vit, rätt långt fram. Färggräns?
- 15 gräsand låg i havet härute öster om revlarna. Den fanns i stort antal, väl c:a 700 - 1000 ex. Den var skygg och försiktig, och flockarna lyfte vanligen på långt håll. Huvudmassan låg i my. grunt vatten vid revlarna; andra flockar sågs dock längre norrut. - En rostfärgad fågel iaktogs, ♀ (?). I havet väster om oss mycket litet fågel.
- 16 bläsand: längst ute skrämdes vi upp en liten gräsandflock på högst c 10 ex; i den flocken medföljde ♂♂ av bläsand. Roliga att se.
- 17 stjärtand(?). En ensam and ♂ kom förbi mot S, rakt över oss, och Köhler ropade "stjärtand". Jag instämde helt men fann sedan att den var helt vit på ~~bröstet~~ bröstet och att dess färg på vingen gjorde att annat intryck än vanligt. Jag skulle därför inte tvekat att kalla den en missfärgad gräsanddrake, om det inte varit så att den faktiskt hade stjärtandens ~~typiska~~ typiska smala hals och avsatta huvud. Stjärtpennorna voro inte långa, men det behöver ju ingenting betyda. Å andra sidan kan det tänkas, att det vita på hals och bröst gjorde att halsen såg smalare ut, emedan den vita färgen ej så starkt stack av mot den disiga bakgrunden. Slutsats: stjärtand ej säker, får ej uppföras utan ett ?
- 18 bergand: en flock på jämnt 20 bergänder ♂♂♂ samt en vigg ♀ låg i Skanörs hamn. Orädda.

FORTS

- 19 vigg: förutom nyssnämnda ♀ sågs dels 2 andra ex i hamnbassängen, det var ♀♀ eller troligen juv; dels ute vid revlarna en flock på 5 ex varibland 2 ♂♂ ad.
- 20 knipa: några enstaka ex längst ute, utanför revlarna. Ej ♂ ad, men troligen ♂♂ juv.
- 21 alfågel: ♂♀ låg utanför Skanörs hamn rätt nära; dessutom c:a 5 ex ute vid yttersta reveln, däri ingick både ♂♂ och ♀♀. Trevligt.
- 22 ejder. En flock på 3 ex varav 2 ♂♂ och 1 ♀ kom flygande vid yttersta reveln. Dessutom i Skanörs hamn ett par ex i mörk dräkt: den ena nära, var mörkt brunsvart, den andra c:a 50-60 meter ut i havet, den var påfallande starkt rödbrun. Främroppen, särskilt bröstet, mörkt men kraftigt rödbrunt färgade. Jämför prajtejder ♀. Men sikten var usel, och jag kunde inte se fjädrarna på näbben.
- 23 svärta: en död ♀ låg i Skanörs hamn, och utanför yttersta reveln låg ett par ex rätt långt bort, troligen två ♂♂.
- 24 storskrak: 2 ♀♀ vid reveln nära Skanörs hamn, flög utåt, återsågs vid yttersta reveln.
- 25 småskrak: några få ex syntes vid yttersta reveln
- 26 salskrak: 1 ex, det var ♀ eller juv, lyfte vid Skanörs hamn och flög ut över havet. Köhler såg ett ex till nere vid Falsterbo.
- 27 strandskata: intressant att se ett ex som gick på den blottlagda sanden ute på långa reveln. Den plockade betänksamt i ensamheten men föreföll fullt frisk.
- 28 skrattnås: många ad
- 29 fiskmås mycket allmän, ad + några juv
- 30 gråtrut allmän, ad + juv
- 31 havstrut några få gamla ex
- 32 sothöna: några få ex i Skanörs hamn och därutanför.

Kommentarer:

- A. Någon knapp kilometer norr om Skanörs hamn, där sandreveln ("badreveln") blir allt flackare och mera osammanhängande, är havet ytterst grunt, ofta bara några centimeter djupt, och en del sandytor brukar ligga över vattenytan men är ej permanenta utan växlar i läge och storlek och form efter vågor, vattenstånd etc. Här kan man vanligen gå kilometervis norrut. Längst ute brukar (eller brukade?) det ligga en något högre och bredare sand-ö, på vilken särskilt havstrutar samlades i stort antal, upp till 30-50 eller ännu fler. Fågelliv ofta rikt även f.ö. på hela området: vadare på de m l m blottlagda sandyterna, änder i havet norrut samt utanför Knösen, svanar ofta i mängd längre ute, etc. Men naturligtvis stora växlingar i fågelfaunan alltefter årstiderna. Området kallades "Skanörs revlar".
- B. Frågetecknen i renskriften finnas även i originalanteckningarna. Frågetecknet för den missfärgade gräsanden gäller bara könet, inte arten. Frågetecknet för stjärtand gäller däremot arten. Måhända ett mycket intressant exemplar, men anteckningarna alltför kortfattade. Bäst att lämna obsen åsido.
- C. Knipa: artbestämning säkert riktig. Måhända intressanta dräkter, men även här är anteckningarna för knapphändiga.
- D. Prutgås: bergsäker artbestämning, vilket är av intresse, eftersom arten numera aldrig (eller nästan aldrig?) träffas hos oss på vintern. - Ordvalet tyder på att de sex exemplaren "på yttersta sandön" kunde tillhöra rasen Branta bernicla hrota, den ljusbukade prutgåsen, en ras som då ännu icke var känd från Sverige!! Men själv gjorde jag tydligen intet försök åt det hållet. Säkerligen kände jag till namnet B.b. hrota, men jag har en svag föreställning att den bedömdes som synonym till nominatformen och att de ljusbukade exemplaren ansågs som "färgfaser" och intet mera. Måhända hade jag ägnat observationen större intresse om jag iakttagit färggränsen mellan det ljusa bröstet och den bleka undersidan noggrannare. - Enligt Sveriges fåglar, 1978, sid. 54, är de tidigaste svenska observationerna av B.b. hrota följande: 11 ex Hönö, Bohuslän, 12 oktober 1963; 4 ex Morup i Halland 31 aug. - 5 sept. 1971; och 3 ex Haverdalsstrand också i Halland 8 sept. 1973. OBS att alla dessa uppgifter gäller flera ex varje gång. Observationer av enstaka ljusa ex har inte godkänts, eftersom det då kunnat röra sig om extremt ljusa exemplar av nominatrasen. - GRck 1987-09-03.

1939-01-16, måndag.

En bergfink ♀ sedd i Lund vid Geologiska Inst. - Nu är nästan all snö bortsmält. Här och där dock stora drivor kvar, men det sammanhängande snötäcket är fullständigt försvunnet.

1939-01-16-21.

Under veckan en mycket rolig tilldragelse: jag träffade Yngve Melanders fader. Prätig och förträfflig karl. Prat om Vombs ängar. Ny kanal till den nye landshövdingen Thomson, som lär vara synnerligen naturskyddsintresserad.

Kommentarer:

- a) Yngve Melanders fader var rektor i Norrland, närmare bestämt i Vittjärn utanför Boden. Han var personligen bekant med landshövding Thomson, men hur nära bekant, det vet jag inte. Thomson blev sedermera ordförande i Skånes Naturskyddsförening, och jag tror gärna att han hade ett visst intresse för dess verksamhet, men hans huvudintressen låg åt helt andra håll; ~~men~~ som ordförande i SkNF var han avgjort självständig, och några större insatser för naturvård gjorde han inte.
- b) Efter vad jag och många andra upplevat på naturvårdens område år 1938 är det givet att vi ville tillvarata alla möjligheter att förbättra läget.
- GRck 1987-09-03.

1939-01-21, lördag.

Två bergfinkar, ♂♀, sedda i Lund vid Geologiska Inst. - Denna dag träffade jag Carin för första gången sedan 9 december. Vi var hos Löwis på kvällen och hade mycket trevligt, som vanligt.

1939-01-22, söndag.

Tyvärr uselt väder, också som vanligt. Men Carin och jag gick ut till Kungsmärken och retur. Vi drack kaffe på den nya golfbanans café. Trevligt ställe. Fågel: gulsparv.

Kommentar:

Den korta formuleringen rörande det ornitologiska utbytet ~~har en innebörd, som~~ kanske inte är lättförståelig. Näst efter kråka, råka, kaja, skata, gråsparv och pilfink var nämligen gulsparven den allra mest triviala art man kunde tänka sig. Den var mycket vanlig, ej minst som vinterfågel runt Lund. Senare har den som bekant minskat starkt, delvis drastiskt, för att därefter ånyo öka i antal. Nu, 1987, är den inte sällsynt, men den är inte heller tillnärmelsevis så allmän som på 30-talet. GRck 1987-09-03.

1939-01-24, tisdag.

Mellan kl. 11 och 14,30 gick jag Arlövsstranden - Lomma - ett stycke norr om samhället - tillbaka; tog tåg till Malmö kl. 14,57 och var hos min kusin Olle på kvällen.

Fågellivet rikt. Måsar, sångsvan och gräsand ytterst talrika, men föga av intresse för övrigt. Trots allt var det dock mycket roligt att se vad som fanns. Några sensationer kan man ju knappast påräkna. Vädret var mildt. Det var helt molntäckt, men sikten var relativt god på förmiddagen. Omkring kl. 12,30 tättnade det och blev duggregn. Sikten dock ej så hopplös. Vattenstånd normalt, ej särskilt lågt. Fågel:

kråka mycket talrik vid Arlövsstranden
råka likaså
kaja många flockar i Lomma
grönfink: enstaka ex vid skjutbanan
steglits? : en högt flygande flock småfågel på c:a 20 ex. Kom över skjutbanan, flög in mot Arlöv. Var sannolikt steglits, att döma av det brokiga intryck de gjorde. Avståndet dock långt. Inget läte.
snösparv: flock på c:a 40 ex vid stranden norr om Arlöv,. Blott få ex voro ♂♂ ad. De flesta voro relativt mörka.

jorduggla: 1 ex kom flygande norrifrån vid snösparvlokalen. Den följde först stranden, eller kom möjligen inifrån land, gjorde sedan en flyktsväng ut över vattnet. Det var egendomligt att se den flyga över svanar och ~~andra~~ ändar, som låg här ganska nära stranden. Ömsom flög den med mycket djupa vingslag, ömsom seglade den på sina långa vingar. Den flög först på c:a 20 m. höjd men sänkte sig så småningom så att den till slut gled fram alldeles över vattenytan. Ett stycke söder om mig

1939-01-24 forts.

styrde den åter in över land och satte sig på marken nära vattenbrynet. Där fick den sitta i fred; jag gick vidare mot norr.

- 8 ormvråk 1 ex på påle vid Åkarp, sedd från tåget
- 9 sothönan ytterligt allmän i vattnet ett stycke ut från stranden nedanför Arlöv. Vid snösparvlokalen låg dock också en ganska stor flock alldeles inne vid stranden. Även uppe vid Lomma låg hundratals inne i det grunda vattnet alldeles söder om hamninloppet.
- 10 storskrak: en ganska stor flock låg i vattnet ganska långt ut från stranden mellan Arlöv och Lomma. Över Lomma kom dessutom en gammal ♂ flygande; jag såg den sedan ligga i hamninloppet. Mycket praktfull dräkt.
- 11 ejder: 1 ex i mycket mörk dräkt sågs flyga utanför Arlöv, ett annat ex i liknande dräkt men med stor vit fläck på bröstet låg vid Lomma hamnpir. Måne detta ex var ♂ ~~juv~~ juv?
- 12 vigg: på långt håll utanför ARLÖV låg som vanligt dykänder i stora flockar. Det var inte knipa utan säkerligen som vanligt vigg och bergand. En vigg ♂ ad låg vid Lomma
- 13 Här låg även ett bergand-par ♂♀. Se också föreg. art.
- 14 knipan var allmän utefter stranden. Vid Arlövsstranden och vidare mot N fanns knipor hela tiden, däri voro gamla ♂♂ mycket talrika, i motsats mot sist. Vid Lomma hamn en flock på 5 knipor, tydligen ♂♂ juv.
- 15 gräsand enda egentliga and, men istället ytterst talrik, dock fåtaligare utanför Lomma än längre söderut. Tusentals sågs vid eller nära stranden.
- 16 knölsvan: 3 ad + 2 ad + 2 ad + 1 ad. Se nästa art.
- 17 sångsvanen var mycket vanlig. Låg dels utanför Arlöv, här både långt ute och nära stranden, dels alldeles inne vid Lomma i det grunda området söder om hamninloppet, dels allra talrikast norr om Lomma så långt jag kunde se i diset.

Arlöv: c:a 170 ex, mest gamla, dock även åtskilliga familjer med 4-5 ungfåglar i varje. Bland sångsvanarna låg 3 gamla knölsvanar nära land vid snösparvlokalen, 2 andra dito litet längre mot norr, och dessutom kom 2 andra från norr och fällde nära de ~~nyssnämnda~~ ^(två)

Lomma: alldeles vid stranden och husen låg 112 sångsvanar. Det tycktes inte bekymra dem att mycket folk fanns

på stranden och att ett larmande gatuarbete höll på alldeles innanför. Bland dessa ex var flera tiotal unga. En gammal knölsvan låg bland dem.

Norr om Lomma låg en massa svan. Jag räknade 330 stycken, de flesta ad. Alla jag kunde se voro sångsvan. Längst uppe i norr, där de så småningom försvunno i diset, låg svanarna lika tätt; säkert lågo de även längre upp än jag kunde se.

Summa sångsvanar alltså c 600 eller kanske fleral

- 18 gravanden: 2 ex, stora och vackert färgade, låg utanför Arlöv. De lyfte, flög ett stycke mot norr. Här återsåg jag dem, nu i sällskap med en tredje.
- 19 sädgås: En flock på 6 ex kom ur diset utifrån havet, for rakt in över land, försvann i öster. Ganska högt, höjde sig ytterligare över land. Intressant att se detta exempel på tillbakaflyttnings / redan nu i januari, så fort som snömassorna smält bort.
- 20 skrattnås my. allmän, flera hundra ex utefter stranden, men överallt bara gamla fåglar, dock såg jag strax S om Lomma en ungfågel i en flock gamla.
- 21 fiskmås: allmän, flera hundra ex. Jag såg bara gamla, vilket dock torde berott på någon tillfällighet, ty unga brukar finnas.
- 22 gråtrut: ett par tusen ex, juv et ad.
- 23 havstrut: ganska talrik, c:a 50 ex såg jag, både juv et ad.

Kommentarer:

- a) summa 22 säkert bestämda arter sedda; steglits ej säkert bestämd och borde därför inte fått något nummer.
- b) min misstanke, att den mörka ejdern med "stor vit fläck på bröstet" var en ♂ juv, alltså ~~var en ♂ juv~~ ännu ej utfärgad, var väl riktig. OBS att jag betecknade alla sådana ex som juv, som inte hade klar adult dräkt.
- c) de 5 kniporna vid Lomma hamn nog också rätt bestämda till åldern, men knappast bergsäkert, ty jag kan inte minnas mig ha sett knipor i den dräkten alls på senare år. Har ej forskat närmare på ruggningstider etc.
- d) den lilla flocken sädgäss kan mycket väl ha varit på väg österut efter att tidigare ha flytt, eller flyttat, mot väster för att undvika det tjocka snötäcket. Men på så litet obs-material kan ju intet sägas säkert.
- e) rikt fågelliv!
GRck 1987-09-07.

1939-01-26.

En ganska stor flock domherrar i UB-parken, och en större hackspett δ i biskopsträdgården.

8

1939-01-27, fredag.

Fredagen d. 27/1 gick jag ensam från Harlösa 8,30 - bron över Kävlingeån - översvämningarnas södra sida - Norregården - ej riktigt fram till Vombsjön, blott så att jag kunde studera havsörnens beteende och fågellivet i sjön (se nedan); vidare utefter Klingvallsån hela vägen ända till Karups ängar, där jag gick upp på vägen från Karups Nygård - genom furet vid Åmans bro - över Klingvallsån - rundade Salsbjer på södra sidan - Sövde - Sövde kyrkogårdssudd. Buss från Sövde 16,17, till Lund 17,30.

Fågellivet var rikt. Översvämningarna vid Vomb mycket fågelrika, öppna liksom Vombsjön och Sövdesjön. Dessa sjöar också mycket rika på fågel. Klingvallsån hade högt vatten, dock ej så högt som jag väntat; och endast vid Karup voro översvämningarna någorlunda stora. På grund av de sista dagarnas frost hade översvämningarna delvis blivit belagda med tunn is, varför fågelrikedomen i Klingvallsån ej var stor. Strömfåran var dock överallt öppen. - Vädret ej klart, men sikt god. Omkring kl. 14,10 - 14,30 kom en snöby med stark vind och finfördelad snö från öster, men annars föll ingen nederbörd. - Fågelarter:

kråka

råka

kaja

skata

gulsparv

talgoxe: i västra kanten på Vombs

ängar, i buskarna vid vallen

blåmes: som föregående

kungsfågel i furet vid Åmans bro

snöskata: flockar på avstånd sedda vid Klostersågen

pilgrimsfalk: ett stort, ganska ljust ex vid Hemmestorps mölla. Kom från öster, satte sig på staketstolpe. Vid åkanten i närheten stod en ensam gräsanddrake, men den rörde sig inte, och falken brydde sig ej heller om den. När jag vandrade vidare, försvann falken, men den åter sågs inom kort, satt då i en torrbjörk i dungen/vid Hemmestorps mölla, varifrån den snart flyttade till ett staket alldeles invid husen därstädes.

ormvråken allmän: utefter hela vägen sågs ormvråkar, då och då sågs flera ex samtidigt. Inalles 10-15 ex.

havsörn: 1 ad över Vombsjön på morgonen, jagade storskrak utan framgång. Senare 1 juv, kom från norr sakta ner över Klostersågen och ängarna vid ån, där jag stod. Efter diverse kretsande strök den mot öster. Om en stund kom 1 juv tillbaka utefter Klingvallsån. mycket nära; och sedan lyfte 2 andra juv från Karups ängar, varav en flög mot NV och den andra mot Sövdesjön. Vid Sövdesjön sågs åter 1 juv, samma som nyss, och 1 ad, som inte setts tidigare; den var inte så ljus som fågeln vid Vombsjön. Summa 5 olika ex!

duvhök: 1 ex kom från söder, strök över ådalen och fortsatte in i skogen vid Klostersågens station

rapphöns: flock på 8 ex sågs där järnvägen korsar Klingv/allsån

fasan sedd

OBS att sothöns icke sågs!

häger: några få ex sedda vid Klingvallsån, bl a 1 ad och 1 juv. Ej på Vombs ängar.

storskrak: (a) jättelik flock i den nu öppna Vombsjön, flera hundra ex alldeles tät. (b) enstaka ex på översvämningarna vid Vomb - Harlösa, (c) ett par, $\delta\eta$, skrämdes upp av havsörnen strax norr om Karups ängar, flög bort ~~mot~~ mot NV, (d) jättelik flock i Sövdesjön långt ute på klarvattnet. salskrak: minst 8 ex på översväm. nedanför Harlösa, och stor flock i Sövdesjön utanför kyrkogården.

vigg: flockvis i Sövdesjön tillsammans med salskrakarna

knipa: några få i Vombsjön, ett ex η i ån vid smådoppinglokalen; och rätt allmän i Sövdesjön, både $\delta\delta$ och $\eta\eta$.

gräsand: stora flockar på översv. nedanför Harlösa. Ovanför Hemmestorps mölla dels en flock på 50 ex, dels en ensam δ . Och i Sövdesjön my. allmän i flockar ute på vattnet. Enda egentliga and.

sångsvan: ~~ett~~ mycket allmän översv. nedanför Harlösa, hundratals. De flesta på långt avstånd i norr. Icke sedd i Klingvallsån eller i de synliga delarna av Sövdesjön.

sädgås: (a) på Vombs ängar c:a 250. (b) vid Klingvallsbron kom flockar på 8-10-20 ex från V. (c) vid Klostersågen c:a 250, och (d) vid Karup c:a 300. Alla flockar absolut olika = ingen dubbelräkning.

bläsgås kanske hörd Karup, men ~~ett~~ osäkert.

fiskmåns Vombsjön

gråtrut Sövdesjön.

smådopping: enda sensationen. 1 ex Klingvalls. ån S om ängarna, just på den fågelfattigaste sträckan. Dök ytterst skickligt. Försvann snart ur min åsyn. - Trevlig dag.

Kommentarer se nästa sida.

1939-01-27 forts.

9

Kommentarer till denna dag:

- a) Vandringsvägen: Åmans bro går över Klingavälsån helt nära dess utflöde ur Sövdesjön. Vägen Blentarp - Sövde korsar ån här. Salsbjer är den markerade kullen vid Sövdesjöns strand, mellan nyssnämnda å-utlopp och Sövde by. Kullen hade på 30-talet trevlig sandvegetation; numera är den bevuxen med tät tallskog, som planterades omkring 1945 (ungefär).
- b) Anteckningarna är rätt summariska och kan inte vara helt fullständiga ifråga om antalet sedda arter. OBS att smådoppingen kallas "enda sensationen". Det var bekant för oss att några ex brukade ses i kanalerna i Malmö på vintern, men vinteriakttagelser på andra platser var mycket fåtaliga. - GRck 1987-09-08.

1939-01-29, söndag.

Gick en runda med Carin nerom Källby - Trolleberg - och åter. Trevlig promenad, vi såg väldiga snöskatflockar vid Höjeån och en flock på 11 bergfinkar vid Källby.

1939-01-31, tisdag.

Bil med Tutte och Löwis via Svenstorp - Viderup. Kävlingeåns kanalisering påbörjad vid Getingebron, där redan stora vallar upplagts och där ett stort mudderverk arbetade. Ett mindre dito sågs vid Skatteberga. Vi följde ån på norra sidan fram till Vombsjön och for hem via Veberöd. Finfint väder, strålände sol. Viktigare arter:

snösparv: stor flock vid stora ladan, Vomb
ormvråken var allmän. Flera ex syntes vid Svenstorp, Vidarp, Vomb etc.
fasan: Vidarp flera ex
häger
storskrak: Heljesjön, Vombsjön, även en hel flock i ån vid Flyinge.
salskrak: Vombsjön och Heljesjön
knipa i ån vid Revinge etc.
gräsand allmän i ån och mycket allmän på översvåmn. och i Vombsjön. Långt ute på Vombsjön fanns den i väldiga flockar.

vigg: Revinge etc
sångsvan mycket talrik i ån. Vid Getingebron på östra sidan låg rätt stora flockar blott 100 meter från mudderverket, som arbetade och grävde precis vid bron på västra sidan. - Uppe på översvåmnarna massvis, jag räknade c:a 400 ex. Och vid Revinge c:a 120, etc.
sädgå: stor flock på c:a 225 ex vid Vidarp; de lyfte och for delvis iväg över Svenstorp.

Kävlingeån "återföres nu i sitt naturliga tillstånd" (H.O.Ramel januari 1938), vilket naturligtvis "är enbart till nytta för fågellivet" (O.Ramel febr. 1938).

Ja, värdigare och sannare argument får man leta efter!

Kommentarer till 1939-01-31:

- a) Anteckningarna är kortfattade. Men de visar hur rikt fågellivet var även i Kävlingeån nedströms Vombs ångar. Antalet sångsvanar säkerligen bland det högsta jag noterat i denna trakt. Snösparvflocken sågs vid "stora ladan", alltså vid Vombsjöns västra sida, några hundra meter söder om Kävlingeåns utflöde ur sjön. Stora ladan stod kvar till 1/ oktober 1967, då den föll ihop i den stora orkanen.
- b) De sista sex raderna i ovanstående renskrift är ordagrant avskrivna ur originalanteckningarna, ~~och~~ inclusive citationstecken och parenteser. Och orden inom citationstecknen är verkligen ordagrant ~~och~~ citerade. Herrar Hans Otto Ramel och sonen Otto Ramel sade, resp. skrev, verkligen precis så. Och många trodde på dem, säkerligen. Ordföranden i Svenska Naturskyddsföreningen, och många andra som ansåg sig vara naturvårdare, stod ju på deras sida. Se vidare min dagbok för år 1938, sidorna 16, 17, 18, 49, 168 m.fl. ställen. GRck 1987-09-08.

Den 1/2 reste Melander, Eva Hansen, Montén, Castberg och jag till Sövde. Vi gick Sövdeborgs stn - vanliga vägen genom skogen ner till Snogeholmssjön och vidare till Snogeholms slott, där vi drack kaffe; sedan rakt över markerna till Sövdesjön, rundade denna och gick upp utefter västra stranden - Åmans bro - Sövde by - Sövdeborgssjön - tillbaka till Sövde by, där vi tog bussen kl. 16,17 till Lund.

På morgonen tät dimma och dåligt fågelutbyte. Snogeholmssjön var helt tillfrusen, det föreföll vara åtminstone till stor del den gamla isen från köldperioden i dec. till början på januari, som ännu låg kvar; och på grund av de sista dagarnas frost hade de delar, som blivit isfria, nu åter belagts med tunn nyis. Snogeholmssjön hyste ingen fågel alls; det började se dåligt ut, men vid 12-tiden lättade dimman. Sövdesjön, som till större delen fått nyis (jfr 27/1), räddade dagen och gjorde den mycket lyckad. I de kvarvarande vakarna var fågellivet nämligen ytterst rikt.

Viktigare arter: (Sn=Snogeholmssjön, Sö=Sövdesjön).

nötskrika, : som vanligt allmän i skogen na vid Sn. OBS: det egendomliga svaga lättet, som Melander och jag undrat över förut, kom från nötskrika.

bofink } en flock på c:a 40 ex, var-
bergfink } av åtskilliga bofinkhanar
och resten bergfink, hölls
vid Sö. SV vik.

gulspurv allmän

trädkrypare

nötväcka

talgoxe

blåmes

entita

svartmes

allmänna

stjärtmes: flock i björksnåren vid Sö. NV.

kungsfågel: allmän Sn. N i granbeståndet

snöskata: flockar, ganska stora, på de öppna markerna mellan Sn. och Sö. S.

spilkråka: 1 ex flög förbi vid Sövdeborgssjön på eftermiddagen

kungsörn: 1 ex juv med den typiska färgteckningen lyfte från den kala kullen vid Frihult och flög över markerna mot VNV in över skogen. Sikten var nu åter ett tag ganska dålig. Havsörnen höll till här också, se nedan.

fjällvråk: 1 ex sågs på avstånd i öster, när vi vandrade nära kvarnruinen vid Sö. S. Strax därefter kom ett annat ex förbi vid Sö. SV. Det var en ovanligt mörk fågel, stjärtbas orent vit.

ormvråken var ganska allmän, sågs på åtskilliga ställen, vid Frihult, över skogen vid Sövdeborg osv.

havsörn: först vid 13-tiden visade sig den första. Just när vi passerade över ett krön vid Sö. SV, fann vi 2 unga ex, de satt på isen längst nere i sjöns SV hörn alldeles bred-

vid varandra. När vi kröp ner bakom krönet för att inte skrämma dem och vände oss om för att varna de bakomvarande, kom en havsörn där också, seglande ytterst lågt över backarna. Det var en ung mörk fågel; på vingarnas ovansida voro en del täckare kraftigt bruna, nästan brunröda; annars var den brunsvart. Den kom my. nära förbi oss och fällde på isen bredvid de båda andra.

Några buskar på stranden dolde en liten del av isen nära örnarna. Bakom dessa buskar satt en fjärde havsörn! Den var ljusare men hade ej vit stjärt, var snarast blackt brungrå, nästan i blågrått: jfr Lehn Schiøler första planschen!

Örnarna sutto ganska länge stilla men lyfte sedan och flög till den kala kullen, där de omväxlande satt på marken eller på stolparna i staketet; ibland flögo de runt, mäktiga att skåda. Vi tog märke på en stolpe och gick sedan fram till den. Klorna hade gjort tydliga intryck i den; se skiss:

sparvhök: 1 ex, ♂ ad, liten, grann, blå och rödbrun, vid Sövde by på e.m. Satt i en trädgård alldeles inpå ett av husen och flög ett litet stycke när den uppskrämdes.

fasan

(OBS: inga sothöns!!)

häger: allmän. Vid utloppet i Sövdesjön satt 9 ex, de lyfte men kommo sedan tillbaka och fällde på strandbrädden nedanför Frihultskullen. Nu voro de 11 stycken! Mycket vackert.

storskrak allmän i vaken i Sö.SÖ. Stora flockar.

salskrak: allmän i denna vak, c:a 25 ex, samt framförallt i den långa smala remsa öppet vatten som var kvar ute på sjöns mitt. Här låg c:a 70 ex i tät flock. Fint!

1939-02-01 forts.

11

vigg: några få ex i vardera av de nämnda vakarna, men där Klingvallsån rinner ut ur Sövdeshöjden, låg i den tredje vaken en tät flock på precis 35 ex
knipa: många ex, 8888, i vaken i Sö. Sö.
gräsand fanns endast i vaken i sjöns mitt, men här i en väldig, samlad flock på ca 700 ex, som lyfte och

for runt innan den åter slog ner.
sångsvan: några få ex, bara 3 ad, i Sö.Sö vid stranden.

sädgås: mycket stora flockar vid Frihult och uppåt Bläntarp, inalles 888888 några hundratal, dock ej över 500 ex.

gråtrut: 1 ad vid Kvarnruinen.

Kommentarer:

Artlista ej fullständig. Men som vanligt är rovfåglar och andfåglar och några andra grupper noggrannare antecknade, ingen art utelämnad. Det visar sig snart sagt alltid, vilka arter vattenfågel som stannar längst när isläggningsarbetet börjar resp. återkommer fortast (och i stort individantal) så snart några vakor finns tillgängliga. - Siffrorna på salskrak denna säsong mycket höga! GRck 1987-09-09.

1939-02-06.

Jag gick denna dag Sjöhlunda - Arlöv. Det var dimmigt och jag hade ingen kikare. Såg stora flockar av gräsand och sothöns; och vid Åkarp, från tåget, en tornfalk. Därutöver intet av intresse sett.

1939-02-07: färd till Stockholm.

1939-02-11: återkomst till Lund.

Svenska Naturskyddsföreningen tillsatte sin fågelskyddssektion. Viktig dag såväl för svensk naturvård som för tillkomsten - i sinom tid - av Sveriges Ornitologiska Förening.
Se sidorna

1939-02-xx.

I början på februari såg jag nästan dagligen sparvhök över Lund. Så även den 13 och 15 februari.

1939-02-14.

Sjöhlunda - Malmö hamn. Se följande sida!

1939-02-14, tisdag.

(12)

Vackert väder, soligt och klart, något blåst. Jag reste till Sjölund och gick där och in i Malmö hamnområde. Tid ungefär kl. 10 - 13. Fågelutbytet blev ganska gott. Viktigare arter:

- 1 stare: 2 ex ungefär vid Segeåns mynning och flock på c:a 40 ex vid avstjälpningsplatsen
- 2 tofslärka: flera exx på gator och vägar. Ett ex sjöng.
- 3 sånglärka sträckte på stor höjd över vid flera tillfällen. Man hörde i regel bara det korta kvittret. Ett ex sjöng dock
- 4 ängsfiolärka. Från fältet alldeles invid Arlöv hördes ett par ivriga ist ist när jag gick förbi; det måste ha varit ängsfiolärka
- 5 varfågel: 1 ex fladdrade mycket uthålligt och helt nära över de öppna tomt- och ruderatmarkerna vid industrihamnen. Plötsligt slog den ner på marken: den föll snett ned och tog mark med mycket "hårt" nedslag. Den hackade ett par gånger, lyfte sedan och flög rakt över järnvägsområdet - med en liten brungrå sork i näbbet! Trevligt.
- 6 större strandpipare. Vid skjutbanan hörde jag plötsligt det välkända "tuip". Letade ivrigt efter fågeln och fann den också; den sträckte mot norr utefter stranden. Tidigt och mycket trevligt datum!
- 7 storskrak: i nya hamnbassängen ett par 89, därutefter vid vågbrytaren en ensam 8
- 8 ejdern var relativt vanlig. I nya hamnbassängen, d v s den där sockerbolaget har sin kran, låg c:a 25 ex, (varav) några honor, men de flesta var unghanar som dock vanligen börjat få sin praktdräkt. Utanför hamnbassängen ytterligare några ex.
- 9 vigg: smärre flockar litet här och där, men ett alldeles oerhört antal på vanliga stället utanför frihamnsbassängen. Här var hela vattenytan packad med fågel i stora massor, inalles c:a 5000, varav nog 3000 vigg eller något färre, 1500 bergänder eller något flera, och resten mestadels sothöns samt i smärre antal gräsänder.
- 10 bergand: tusentals, se föregående art
- 11 knipa: allmän utanför Arlöv, sågs ideligen flyga över havet
- 12 gräsand: mycket allmän Arlöv etc. vid stranden. Se även vigg
- 13 knölsvan: 2 ex vid stranden, skjutbanan
- 14 sångsvan: c:a 200 ex vid stranden vid fiskarkojan och skjutbanan. De flesta vita.
- 15 gravand: vanlig utanför skjutbanan; vissa låg på vattnet, andra stod på stranden. Inalles räknade jag 35 ex.
- 16 skrattnås: ad mycket allmänna; enstaka juv iakttogs
- 17 fisknås allmän
- 18 gråtrut många tusen
- 19 havstrut rätt allmän
- 20 tillägg: sothöns synnerligen allmän, tusentals.

sånglärka: se kommentar
↑ till 19 febr.

Kommentarer: extremt tidigt datum för större strandpipare. Även antalet gravänder mycket högt för att vara så tidigt i februari. Tveksamt om vi på den tiden visste att gravänder regelbundet brukade komma tillbaka medan det ännu faktiskt var vinter. Siffrorna på vigg och bergand, särskilt naturligtvis bergand, mycket höga och anmärkningsvärda. Alla mina data på bergand borde sammanställas för att visa utvecklingen av individantalet. Åtminstone på senaste decennier stark minskning. GRck 1987-09-10.

1939-02-19, söndag.

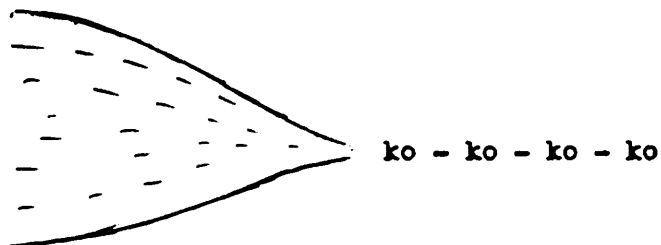
Söndagen den 19:de hade jag museivakten kl. 13-15 och fick därför inte tillfälle till någon större utfärd. Jag reste ner till Sjölund ett tag på morgonen. Det var mycket fint väder. Viktigare fågelarter:

- kråka ytterst talrik
stare i större antal än sist: åtskilliga flockar
grönfink: stor flock vid skjutbanan
snösparv: " " " fiskarkojan
sånglärkan allmän, sträckte livligt mot öster mellan kl. 9 och 11. Fanns även rastande på fälten och höjde sig sjungande därifrån.
tornfalk: 1 ex över svändammarna vid Arlöv; det var en juv, dock ganska röd
- vipa: 1 ex, årets första, kom kl. 9,52 sträckande utefter stranden mot norr.
sothöns ytterst allmänna
vigg
knipa som vanligt
gräsand ytterst allmän, En albino, helvit.
bläsand hördes ett par ggr i stora gräsandflocken i norr, men jag fick aldrig syn på den.
knölsvan 2 ad
sångsvan allmän

FORTS

mindre sångsvan?? Svanorna voro ganska livliga idag, och den stora flocken norr om fiskarkojan satte då och då igång med ett kraftigt trumpetande. I denna kör hördes ett egendomligt, nästan skällande läte, som varje gång på ett mycket verkningsfullt sätt avslutade kören.

Kören var my. stark och fulltonig, och när den då och då slutade, hördes till allra sist detta läte. Det var mycket klangfullt men kort och avbrutet: ko'- ko'- ko'- ko'

Jag skyndade upp mot denna flock. Men när jag ännu var långt borta, lyfte flera svanflockar och flög utåt. I en av dessa flockar såg jag en ungsvan, som var påfallande liten. För min del tror jag det var mindre sångsvan. Men jag har inga bevis. Melander, som nyligen hörde arten ute vid Vomb, trodde efter min beskrivning av lätet alldeles bestämt att det var mindre sångsvan.

gravand ytterligt allmän, antalet hade ökat mycket starkt sedan sist och var nu uppe i minst 250 - 300, som låg överallt utefter stranden.

vanlig labb: ett dött, ~~svan~~ nästan helt intorkat, mörkt ex. anträffades på strandängarna ett stycke norr om fiskarkojan. Jag tog kraniet med mig hem och examinerade det efter Hortling. Pågeln måste ha legat död länge. Hur länge?

måsar: intet nytt.

Kommentarer:

Här finns åtskilligt att tänka på, bland annat följande:

snösparv: regelbunden förekomst på vintrarna!

sånglärka: OBS det uppenbart goda sträcket. OBS också: att sträck var igång redan 14 februari; se föregående sida.

tornfalk: åldersbestämningen förhastad. Jag visste för litet om dräkter etc.

bläsand: artbestämning helt OK; jag kände lätet sedan flera år.

mindre sångsvan: uppgiften högst osäker, naturligtvis, ~~ingen~~ något som ju också framgår av texten. Frågetecknen finns naturligtvis i originalanteckningarna. Skissen försöker visa, hur den stora kören av sångsvanläten försvagas och ebbar ut och slutar på sätt som beskrivits härövan. Det är tydligt att jag inte kände till mindre sångsvanens läte; observationerna i Heljesjön vid Vomb i oktober 1938 (se 38:149-151) gällde säkert vanlig sångsvan.

gravand: högeligen anmärkningsvärd ökning av individantalet sedan 14 febr!

vanlig labb: jag hade kvar kraniet många år, men det försvann så småningom, troligen 1950 i samband med färden till Sydafrika. Artbestämningen nästan säkert riktig; jag minns näbbens utseende, tog även mått m.m. Hade det varit idag, skulle jag förstås anlitat flera litteraturkällor, granskat museimaterial etc. GRck 1987-09-10.

1939-02-21, tisdag.

Reste in till Malmö vid middagstiden för att hämta en del fotos. Från tåget såg jag vid Segeåns mynning en jorduggla ~~segeå~~ kretsa över sumpmarken.

1939-02-23, torsdag.

Besök i Stockholm. Första sammanträdet med Svenska Naturskyddsföreningens ornitologiska sektion. } se sidorna

1939-02-26, söndag. Exkursion. Vid Karup 2 vipor och i Klingvallens översvåmn. 6 vita sångsvanar. Sövdessjön: "en massa hägrar", stora storskrakflockar; knipor, gräsänder etc. En kungsörn på långt avstånd över sjöns västsida. På Salsbjer vid Sövde by gick en liten flock sädgäss.

Detta är hela det ornitologiska utbytet av denna resa. Men den företogs i huvudsak i naturskyddssyfte tillsammans med många pampar i Skånes Naturskyddsförening m.fl. Se närmare sidorna

1939-02-27, måndag.

14

Vackert och soligt väder, men ganska kallt. Castberg och jag reste buss till Bökeberg och gick Eksholmssjön - Trobergamossen - Näset etc. - Bökebergsslätt (järnvägs-)hållplats - Yddingens sydöstra del - Holmeja. Trevlig dag; vi kom genom mycket undangömda trakter och såg förutom rådjur också två kronhjortar, dock utan horn. De voro ganska nära och försvunno tyst i en grandunge. - Fågel:

nötskrika mycket allmän i skogen. Påfallande skygg och skrek som fan och försvann när man ännu var på långt håll. Orsak?

stare: flera ex Holmeja

sånglärka: ännu ej så särdeles allmänt anländ. Ett ex kom över Trobergamossen mot öster

trädkrypare tämligen allmän

nötväcka
talgoxe
blåmes
entita
kungsfågel

} allmänna

varfågel 1 ex, tydligen ej så gammalt, ty den verkade ha gråvit färg på undersidan. Höll till på Trobergamossen, mitt ute, och växlade uppehållsplatser mellan några små björkar

gröngöling

ormvråk vanlig, många ex. Bland annat ett särdeles vackert ex med vingframkanten närmast huvudet brett vitgul, som ♀ av brun kärrhök! Ryggen och armtäckarna mättat guldbruna eller brunröda, stjärt brun utan spår till vit bas, huvudgulvitt, vingundersida ljus, fjällvråklik. Praktfull!

duvhök: 2 ex vid Trobergamossen. Just som vi kom ut, fällde ett ex i granarna vid östra kanten, och samtidigt strök ett ex över västra kanten och försvann i skogen. En stund senare hördes dess läte: ki - ki - ki - - - , och den steg upp i parningsflykt över mossen.

fasan

vipa: en flock på 24 st. strök på e.m. över Yddingen mot väster på låg höjd. Återsträck! På grund av kylan?

sothöns: några få i Yddingen, inalles kanske 15-20 ex iakttagna. Nu alltså återkommen inuti landet

häger: många ex Yddingen NV

storskrake: stora flockar i Yddingen, och smärre flock på blott 8-10 ex i Fjällfotasjön

salskrake: 1 ♂ ad i Yddingen tillsammans med en knipa ♀, 1 vigg ♂ och 1 sothöna i viken på sjöns östra sida vigg några ex Yddingen

knipa: några få ex, bl.a. en ♀ i Yddingen tillsammans med en vigg ♂. De lyfte samtidigt och höllo tydligt ihop. Se även salskrake.

gräsand: rätt stora flockar Yddingen N.

sångsvan: 9 ex Fjällfotasjön, varav 3 ad och 6 juv. De voro oroliga och lyfte och flög flera ggr över skogen men fällde sedan åter i sjöns östra del.

Denna dag såg jag också något ganska egendomligt i Lund. På Sandgatan, vid 9-tiden på morgonen sågs två mesar, en talgoxe och en blåmes, ligga på trottoaren alldeles intill varandra, skrikande med en hög, sirrande ton och med vingarna utspretade. Blåmesen stödde t.o.m. på vingarna och låg på rygg i en egendomlig snedvriden ställning med huvudet upplyftat. Jag trodde att fåglarna voro skadade och satte kurs mot dem, men det befanns att de voro inbegripna i ett slagsmål av allra våldsammaste slag. De lågo kvar på gatan vilt skrikande ganska länge, tills de plötsligt flög upp och in i lasarets-trädgården, ivrigt förföljande varandra.

Kommentarer:

- a) exkursionen till Bökeberg. Artlistan ofullständig. OBS att vi såg kronhjort; det gör man inte ofta ens i de bästa markerna, såvida man inte tagit noga reda på var de står. - Tyvärr inte ofta jag beskriver underliga dräkter, därför roligt att läsa om denna praktfulla ormmvråk. Duvhök på 30-talet mycket sparsam eller rättare sällsynt i S Skåne, till följd av hård jakt.
- b) mesarna i Lund. Intressant beteende. OBS att ekologi och revirforskning ännu var i sin begynnelse i Sverige på 30-talet. - I originalanteckningarna finns en liten teckning av mesarna, där de slåss, men den är mycket klen och utelämnas därför här. Fast plats är reserverad till vänster! GRck 1987-09-11.

1939-02-28, tisdag.

Besökte Ulla och Jan i Arlöv på kvällen. Vid ankomsten kl. 18 såg jag en rödhake i Sockerbolagets trädgård.

1939-03-01, onsdag.

På kvällen stod jag på järnvägsstationen och pratade med min vän, tågklararen Hallin, då Castberg uppenbarade sig i sällskap med två stockholms-naturvetare i följe: den ena var min exerciskamrat Bisse Wahlin, den andre hette Thorolf Lindström. De hade liftat med lastbilar från Stockholm till Vittsjö och tagit tåget därifrån. Nästa dag ämnade de sig ut på exkursion i Skåne.

Nu var det så att jag nästa dag skulle opponera på Ehnboms seminarieuppsats i geografi, "Den statsunderstödda torrlägningsverksamheten i Malmöhus län 1880 - 1935, jämte en kort odlingshistorik för länet." Jag hade tänkt att använda torsdagen till att göra oppositionen färdig. Seminariet skulle börja 18,15. Istället fick jag göra oppositionen i ordning på kvällen och en del av natten.

Wahlin och Lindström kinesade på Zootis på natten. - Nästa dag:

1939-03-02, torsdag.

Denna dag blev disponerad sålunda:

Upp kl. 7,30

frukost på konviktet

buss till Sövde 9,15

tillbaka från Sövde 16,17

till Lund 17,30.

Snabb omklädning och därefter (mycket)

seminarium 18,15. Uppsatsen var bra, och Nelson var mycket belåten med både uppsatsen och oppositionen. Särskilt båtnadskurvan tyckte han tydligen om. Det var en fin dag. Vi gick på Föreningen efteråt, Ehnбом, Melander, Eva Hansen och jag. Men inte de båda stockholmarna. De reste till Malmö med tåg klockan 18. Jag fick sedan brev från Wahlin om deras hemfärd. De hade legat på polisstationen i Malmö på natten och sedan åkt bil över Göteborg och kommit till Stockholm på lördag morgon! Friska tag.

Exkursionen blev synnerligen lyckad och gynnades av ett fullkomligt strålande väder: inte ett moln på himlen, varmt och härligt.

Vi steg av vid Sövde kyrka och gick först ner på kyrkogårdsudden och tittade ut över sjön. Jag tänkte närmast på möjligheten att det kunde sitta havsörnar på den kala backen, men det gjorde det inte; vi såg överhuvudtaget inga havsörnar.

Sedan gick vi tillbaka genom Sövde by och ut till fältet mellan byn och Sövdesholmsjön, varefter vi genom skogen gick ner till Sövdesholms strand och följde den ungefär till kvarnruinen, sedan vidare till Snogeholms slott och upp utefter Snogeholmsjön och sedan längs avloppet tillbaka, korsade vår gamla kosa och fortsatte via Sövdesholms södra och västra strand upp till Åmans bro. Vi måste gå ganska fort vissa sträckor men hade i gengäld tid att kika på fågel ganska grundligt där tillfälle erbjöd sig. Särskilt studerade vi gässen på Sövdesholms västra sida länge. De voro mycket intressanta, och vi hade också tur att få se bläsgåsen mycket fint. - Viktigare arter:

- 1 råkor i massor överallt på fälten
- 2 stare: mycket starar i Veberöd
- 3 nötskrika
- 4 gulspär
- 5 sånglärkan allmänt anländ, sjöng över fälten och sågs även sträcka, bl.a. sågs en flock på flera dussin ex vid Frihultskullen
- mesar etc: det vanliga
- 6 dubbeltrast: på e.m. omkring 15,30 upptäcktes 1 ex i en björk vid Sövdesholms västsida. Studerades länge och var ej så skygg. Då och då hördes det trevliga
y
- rrrrrr - ,
f.ö. inget läte. När den flög bort, sågs det vita under vingen mycket elegant
- 7 spilkråka hördes upprepade ggr på avstånd i Snogeholmsskogarna

- 8 pilgrimsfalk: 1 ex befanns plötsligt sitta på "havsörnstolparna" på kullen, Frihult. Den satt kvar rätt länge när vi försiktigt nalkades; slutligen reste den mot väster över gåsmarkerna. Mycket flott, stort och gammalt ex.
- 9 ormråken allmän. Särskilt över skogarna kring ån från Snogeholmsjön till Sövdesholmsjön sågs många ex kretsas. De flög i parningsflykt och gjorde branta störtningar. Inalles sågs väl 10 - 15 ex.
- 10 kungsörn: 1 ex kom på morgonen kl 10,30 flygande över Sövde by på ganska stor höjd mot norr. Vi beskådade den praktfulla fågeln. Det var en juv. Den kretsades sedan över markerna långt uppe i norr.
- 11 fasan
- 12 vipa: 1 ex lyfte från svackan bakom kvarnruinen, enstaka andra sågs från bussen hem vid Dalby etc. Ännu ej allmänt kommen.

Fort

13 sothönan hade nu anlänt till Sövedsjön, dock ingalunda i större antal. I sydligaste viken låg några tiotal ex., f.ö. inte mycket. 14 hägern: mycket vanlig, vid Sövedsjön c:a 35 ex, ad + juv. 15 storskrak allmän, stor flock särskilt i Snogeholmssjön 16 salskrak allmän i Sövedsjön, låg spridd över sjön, inalles säkert 15 - 20 par eller småflockar 17 vigg tämligen allmän Sövedsjön, även Snogeholmssjön 18 knipa likaså 19 gräsand: synnerligen allmän Sövedsjön, särskilt västra sidan 20 bläsand: hade kommit och låg bland gräsänderna och gässen vid Sövedsjöns V strand. Inalles c:a 20 ex, 8899.	21 sädgås: mycket allmän, kom dels flygande över Sövedborgssjön mot SV, stor flock på morgonen, dels höll den till vid Frihult etc, särskilt norr om den kala kullen vid stranden; här stor flock på > 250 ex. De voro alldeles ostörda, och vi smög på dem och tittade länge på dem. De sutto stilla på strandkanten i vattnet eller i gräset och betade eller sov. Gräs- och bläsänder voro blandade med dem. 22 bläsgås: hördes mycket tydligt i sädgåsflocken när den lyfte. Flocken, som dels reste in mot Bläntarp, dels över sjön, försvann snart, men strax efteråt kom en ensam bläsgås i finaste solsken flygande rakt över oss. Den lockade hela tiden. Jättetur! 23 gråtrut: 1 ex ad Sövedsjön 24 skäggdopping: 1 ex på morgonen långt ute på Sövedsjön. Årets första!

Kommentarer:

- a) personer. Castberg och Ehnborn redan presenterade. Båda var zoologer och e o amanuenser på Zootis. Hallin var tågklarerare vid SJ, men han hade läst geografi innan han övergick till denna tjänst, och vi hade gått samtidigt på föreläsningar i geografi, sannolikt även på fältkursen (fältmätningen) i geografi. Helge Nelson var professor i geografi och chef på [redacted] institutionen [geografiska], belägen mitt emot Zootis. Thorolf Lindström var zoolog i Stockholm. Kanske var detta mitt första möte med honom, men vi träffades under krigsåren rätt ofta i Stockholm och trivdes väl tillsammans ehuru utan att umgås närmare. Han var pigg och rolig och hade smak för dårhumor. Han disputerade så småningom, möjligen blev han fiskeriman, men jag har tappat all kontakt med honom. Bertil Wahlin, ofta kallad Bisse, var också zoolog från Stockholm. Vi hade gjort rekryttjänsten i Strängnäs sommaren 1937 tillsammans. Vi trivdes väl tillsammans både då och under 40-talet, men från omkring 1948-49 blev jag skeptisk, tyckte att hans engagemang i naturvårdsfrågor verkade tvetydigt, för att inte använda allvarligare ord. Och om inte förr så från 1959, när jag tillträdde arbetet som intendent vid Riksmuseet, lärde jag mig att han agerade mycket fult i ärenden bl.a. rörande Tåkern. Både från kolleger i Stockholm och (från omkring 1965-67) från Östergötland fick jag höra, att de betraktade honom som högst opålitlig och att de aldrig kände sig komfortabla i hans sällskap, även om han i privata umgänget kunde vara (eller förefalla) trevlig. Han hamnade så småningom på växtskyddet just i Östergötland, nära Linköping. Han har givit ut fågelböcker av måttlig kvalitet men fortsatt att klättra uppåt, blivit hedersdoktor för sina naturvårdsinsatser och sitt folkbildningsarbete i TV, där han varit mycket flitigt verksam, såsom han ock är i den dag detta skrives, 1987-09-15. Jag gör nu sedan många år allt för att undvika honom, och jag anser att det skulle vara rent vansinne att tala miljövard med honom. Då får motparterna information kvickt!
- b) Kjell Ehnborn läste också geografi. För högre betyg i det ämnet krävdes en seminarieuppsats, som skulle försvaras offentligt. Eftersom Ehnborn varit mycket engagerad i torrlägningsfrågorna om Vombs ängar och Kävlingeån, valde han det ämne som angivits, och jag blev hans opponent. Allt gick verkligen mycket bra och i allra bästa samförstånd och vänskap. På basis av Ehnborns text gjorde [redacted] jag upp en kurva, som visade hur båtnaden av torrlägningsförelägen undan för undan sjunkit under den period uppsatsen omfattade. Detta blev Nelson mycket belåten med.
- c) exkursionen: den kala kullen är förstås Frihultsbacken, även kallad Holmabacken.
- d) artlistan ofullständig tyvärr. Härminnen av dubbeltrastens läte indikerar, att jag tycker att "vokalljudet" i surrandet ligger mot Y.
- e) allmänt: ett aktivt dygn! "Föreningen" är = Akademiska Föreningens restaurant. GRck 1987-09-15.

H ade

1939-03-03.

17

Nästa dag, 3/3, reste Svartling och jag ut till Lomma ett tag på morgonen. Det var ganska fint väder, lågt vatten, och lugnt. Vi gick från hamnpiren ett stycke mot norr utefter stranden och tillbaka på landsvägen.

1 strax norr om hamnen låg egendomligt
nog en flock på c:a 18 svärter ganska
nära land. De skrämdes sedan upp av
en båt och flög utåt mot SV. -

Vidare sågs:

2 strandskata 1 ex
3 gräsand allmän

4 gravand många
5 sångsvan också många, dock färre
än sist
6 gråtrut
7 havstrut
8 fiskmå
9 skrattmå, även några med svarta
huvuden.

För övrigt inget märkligare.

Kommentar: förvisso ett kortfattat och ofullständigt protokoll. Men observationen av svärta är mycket anmärkningsvärd; den brukar inte rasta nära land vid Öresundskusten. GRck 1987-09-17.

1939-03-05, ungefär.

Domherre sedd i Lund upprepade gånger fram till c:a 5 mars.

1939-03-09, torsdag.

Jag reste kl. 10,20 med buss till Hyby, gick sedan ner över åkrar och delvis rätt trevliga kullar till Yddingen, Carl XII:s ek, och gick sedan runt sjön via västsidan - sydsidan - ostsidan - upp till Holmeja. Även de nordligaste Sjödikena, dammarna. Det var klart, härligt och varmt, praktfullt väder. Tid ungefär kl. 11 - 16. Viktigare arter:

kråka

råka

stare: ej allmänt anländ. Trots noggrant letande såg jag endast några få ex vid Holmeja på eftermiddagen. Sånglärka mycket allmän överallt på fälten

Ångsfiplärka: 1 ex på den höga kullen med ljung etc. någon km söder om Hyby

nötväcka

talgoxe

blåmes

entita

i skogen

koltrast vid Yddingen V

taltrast: 1 ex, årets första, fann jag i planteringen av bergtall vid Yddingen O, ovanför gården. Den lockade "zp" flera ggr, kort och spetsigt. Skygg. Trevligt.

ormvråk allmän vid Yddingen och över skogen. Parningsflykt!

fjällvråk: 1 ex på stort avstånd i öster över fälten, uthålligt ryttlande.

blåhök: 1 ♂ ad kom sakta över fälten vid den höga kullen S Hyby. Praktfull i solen; strök först sakta och lågt mot V men innan den hade observerat mig vände den och for med vinden snabbt tillbaka, med ett par kråkor i följe.

sparvhök: 1 ex kom rakt över Hyby park.

Troligen ♀

ringduva: 1 ex flög förbi vid Yddingen S. skogsduva? 1 ex utefter Yddingens södra strand mot öster. Jag såg den ej förrän ganska sent, snett bakifrån, men är nästan säker på artbestämningen.

vipa: nu ganska allmän på fälten. Dock inga riktigt stora flockar. Vid Hammeln blott 10 - 15 ex på fälten, och på fältet vid Gubbero högst 7 - 8 ex.

sothöns allmänna i sjön, ehuru ej på långt när lika tätt som i Krankesjön. Även i mossen NV Hammeln sågs sothöns.

häger sågs i ganska stort antal. Vid det trevliga kärret NV Hammeln, ett stort vått kärr med Typha etc., satt 4 ex, vid själva sjön syntes flera ex och vid kärret V om ekbacken 7 ex.

rördrom bölade i sjön, i vassen i SV.

Första gången i år som jag hört den.

~~Det var ingalunda något fulltonigt ljud,~~

Det var ingalunda något fulltonigt ljud, men den lät i alla fall höra sig upprepade ggr, 3 - 4 "booooh" var gång.

storskrak låg i Yddingen, en flock mitt ute på sjöns S del utanför KFUM:s sommarhem; den flocken dock blott på c:a 15 ex, varav flera ♂ ad. En större flock syntes på avstånd i norra delen av sjön.

salskrak: 1 ♂ och 2 ♀♀ i Yddingen, dessutom ♂ i gråhakedammen ytterst nära och elegant.

PORTS

vigg: stor flock på > 60 i vattnet utanför "Bengts håla" = ag-lokalen.
knipa
gräsand: flockar i sjön samt några par i gråhakedammen
kricka: flock på 14 ex i Yddingens västra del. Första tillfället i år inne i landet

sädgås: en skadad låg på V sidan, och en flock på c:a 30 ex ute i vattnet. Kl 12,17 kom en flock på c:a 75 ex från V, fällde, men flyttade sig strax intill den först-nämnda flocken. Kl 12,23 lyfte allihop och flög NV - N - NO. Senare kom småflockar på 4, (och) 8 individer mot NNO.
skrattnås: 1 ex flög över sjön.
gråhakedopping: 2 ex, tydligen ett par, i gråhakedammen. Trevligt!

Kommentarer:

Hammeln är gården belägen helt nära Yddingens nordspets. Carl XII:s ek ligger nära Hammeln, vid den enskilda väg som går från Hammeln mot SV.-Den numera sällsynta agen (Cladium mariscus) förekom i ett rikt bestånd i en vik på Yddingens västra sida; förhoppningsvis finns den ännu kvar där. Namnet "Bengts håla" hade jag fullständigt glömt bort fram till dagens renskrivning, som skedde 1987-09-21. GRck

1939-03-13, måndag.

Reste ut till Källstorp på eftermiddagen och hälsade på Carin. Gick först en runda ensam i det fina vädret och såg: 1 pilgrimsfalk som flög mot V, 1 sparvhök och 1 ormvråk. Med start omkring 17,30 gick Carin och jag ner till Svalöv. Trevligt samtal.

1939-03-14, tisdag.

En högst förträfflig dag. Köhler och jag gjorde en biltur. Det var härligt väder, varmt och soligt, utom på morgonen, då solen var dold av moln.

I. Almen och Krankesjöns sydsida

kl. 8,15 - c:a 9,30.

- 1 kråka
- 2 råka
- 3 skata
- 4 sävsparv sjöng i mossen, minst 2 ex.
- 5 kungsfågel i tallskogen bakom Almen.
- 6 ormvråk
- 7 ringduva: 1 ex över Silvåkraskogen just som solen bröt fram
- 8 större strandpipare: flera ex lyfte vid stranden nedanför Almen, när vi kom
- 9 sothöns massvis i sjön
- 10 häger: flera ex över mossen
- 11 rördrom: 2 ex bölade; en satt i mossen, alltså västra ändan på sjön; en annan vid sydsidan, betydligt närmare sjöns SO-hörn än väst ändan. Trevligt!
- 12 storskrak: några få ♂♂ och ♀♀ ute på sjön
- 13 salskrak: flera ex, ♂♂♀♀
- 14 vigg ganska allmän i sjön
- 15 brunand: liten flock på c:a 10 ex i sjön utanför Almen
- 16 knipa i sjön, flera ♀♀ nära stranden, och längre ut låg flera par, ♂♂.
- 17 gräsand allmän
- 18 bläsand: flock på c:a 30-40 ex.
- 19 knölsvan: åtskilliga ad låg ute bland vassen och på klarvattnet

- osäker svan: flock på 8 ad låg nära norra stranden. Tvivelaktig art.
- 20 havstrut: 1 ad Kr.
- 21 skäggdopping skorrade ute i sjön. Vi såg den också, dock blott 1 ex.

II. Efter fikning ~~resten~~ reste vi till Fiskar Bergströms och gick ner på Vombs ängar.

Tid: ungefär kl. 10 - 11. Översvämningarna voro ej stora, men norr om ån dock någorlunda omfattande. De voro synnerligen grunda, så att de passade utmärkt för egentliga änder. Grästuvor stack upp överallt.

Efter besök på andra platser (se nedan) återvände vi till Vombs ängar och undersökte dem för andra gången omkring kl. 15,00 - 16,30. Då ställde vi bilen öster om landsvägsbron vid Kvinnevad och nalkades översvämningssområdet vid åarnas sammanflöde västerifrån. Det var nu härlig eftermiddags-sol. Såväl på morgonen som på e.m. utmärkte sig området för en oerhörd fågelrikedom, så stor att jag sällan sett maken. Översvämningarna voro tydligen idealiska för egentliga änder samt för de vitkindade gässen, de våta ängarna för vipor och starar; ~~och~~ (och) åfåran hyste skrak, dykänder etc.

Nedanstående artlista innehåller viktigare arter från båda besöken.

FORTS.

Viktigare arter:

- 1 staren förekom i stora flockar på fålten och de våtare ängarna nära fiskar Bergströms.
- 2 sånglärkan sjöng
- 3 pilgrimsfalken kom på e.m. ut över området. Massor av fågel lyfte. Blåsänderna susade upp, visslande; den tätt samlade vitkindade gåsfloeken reste ett par hundra meter men slog sedan åter ned; vipornasteg som stora ridåer mot himlen, skrattnäsarna skrek och svingade sig brant uppåt. Och falken susade fram över alla dessa tusental rakt mot öster och försvann.
- 4 vipa: oerhörda massor gick på ömse sidor om Kävlingeån, särskilt på ängarna närmast fiskar Bergströms. Jag räknade och skattade antalet och fick det till c:a 1500-2000 på östra sidan om översvämningarna. Och på andra sidan tycktes vara lika mycket.
- 5 storspov: årets första, fyra stycken, kom seglande och slog ner utanför stora ladan.
- 6 enkelbeckasin: 3 ex skrämades upp vid åfåran
- 7 sothöns: i Vombsjön, allmän.
- 8 storskrak: låg i ån och i Vombsjön. Enstaka par stod i gräset vid ån.
- 9 salskrak: väl så individrik som storskraken. Ett par, ♂♀, stod vid liten pöl på gräset, andra par låg i vattnet.
- 10 vigg: stor flock på > 50 ex ute på översvämningarna i åfåran, annan flock på c:a 40 ex vid fiskar bergströms, i ån.
- 11 skedand: årets första, 2 ♂♂ och 1 ♀, låg på översv. Lyfte på nära håll men slog strax ner igen.
- 12 stjärtand: åtskilliga par sågs vid fiskar Bergströms; de lyfte jämte blåsänderna. Men riktigt elegant sågs arten på e.m. utanför talldungen mitt emot Harlösa. Här gick 8 par. De höllo sig tydligt parvis och betade i det fuktiga gräset vid översvämningarnas kant, precis som blåsänder.
- 13 kricka: ganska stor tät flock över översvämningarna. Var på 70 - 80 ex.
- 14 gräsand: mycket allmän, troligen c:a 1000 tillsammans.
- 15 bläsanden, som mestadels låg på översvämningarna norr om ån, var nästan lika talrik som gräsanden. Jag skulle tro 800 - 1000. De foro sin väg under vilda visslingar i stora flockar och lade sig i Vombsjön.

- 16 knölsvan: 2 ad och, ett stycke därifrån, 2 juv låg på översvämningarna, där åarna flyta samman. OBS: ej sångsvan!
- 17 vitkindad gås. Just på den plats där åarna förenas, i den spetsiga vinkeln där det var vått men ej ordentligt översvämmat, sågs redan på ganska långt avstånd denna enastående fågelflock. Runt om den plats där de stod var marken ordentligt översvämmad.

Först vågade jag knappast tro mina ögon. Men snart blev det klart. Vi gick ut mot dem. Ett salskrak-par vid åbrädden lyfte först, sedan reste viggflocken, sedan några storskrakar, sedan största delen av blåsänderna rakt över huvudet på oss, även en massa gräsänder, några stjärtänder etc.

De vitkindade, som satt mycket tätt samlade för sig, ehuru på alla sidor omgivna av gräsänder etc., sutto länge stilla. Vi bekikade dem noggrant. De stodo och tittade; alla hade sträckt halsarna. Plötsligt lyfte de, alldeles samtidigt, och foro snabbt iväg mot sydost, bort över stora ladan och ut över Vombsjön; så småningom vek de mera mot SSO. De läto höra ett karaktistiskt läte, kort, bjäbbande eller nästan skällande ehuru inte ett så utpräglat "stöt ljud" (som man förbinder med ordet "skällande"). Hortlings uppgift, sid. 541: 'föga skygg och ganska högljudd; lätet av en flock snattrade individer uppges likna små hundars gläfsande' är ganska bra. Lätet från flocken var ingalunda en så mäktig konsert som från en sädgåsflock; lätet är visserligen gällare men också mycket svagare. Det liknade faktiskt små bjäbbande hundrackors "våv våv, vå, jäck" eller dylikt. Vokal ej utpräglat å men ej heller a som hos sädgåsen.

- - - -

Flocken reste som sagt iväg mot SSO, men ungefär när de kommit in över Vombsfure vände de och kom tillbaka. Fort gick det. De nalkades, passerade förbi - och slog ner på precis det ställe där de förut stått. Inom kort lyfte de dock på nytt, kom mot oss men vek av mot söder och flög i åtskilliga stora bågar över ängarna mellan oss och Norregården. De voro tydligen obeslutsamma. Detta egendomliga rundflygande förvånade oss båda, det liknade faktiskt (beteendet hos) en vadarflock, som gör en massa krökar för att slutligen slå ner på den plats där de förut stått.

För andra gången for nu flocken iväg, nu mot SO ut över Vombsjön. Vi såg dem försvinna långt borta över Fureet. Vi skyndade tillbaka till bilen för att fara efter dem, ämnade oss närmast till Karup. Det tog oss väl c:a tre minuter till bilen. Men precis när vi skulle starta, vilka kom tillbaka om inte gässen! Över stora ladan i enkel bågformad rad, gled sedan på vingarna och fällde på ängsmarken c:a 200 meter sydost om den plats där de förut stått. Jag hade min spegelreflexkamera till hands och tog åtskilliga bilder av den flygande flocken. Det var visserligen klart att fåglarna skulle se ut som små prickar, men det kunde ju vara roligt ändå att ha en så fin flock på plåten.

Nu störde vi inte flocken vidare utan reste via Heljesjön ner till Karup och Sövde.

På e.m. for vi emellertid tillbaka via Ilstorp - Björka - Öved - Harlösa. Redan från landsvägen sågo vi gässen beta på ängen, tätt samlade. Vi gick försiktigt ner till nedersta bron över Klingvallsån och bekikade dem länge, i härlig eftermiddagssol! När vi voro på väg ner mot dem, lyfte plötsligt allihopa, lät höra ivriga läten men flög bara en liten runda, fällde sedan på nytt. Orsaken till oron var en pilgrimsfalk som kom farande ganska högt över ängarna. När den försvunnit blev allting åter lugnt. Gässen gjorde (visserligen) en ny flyktsväng och fällde nu närmare oss. Betade länge, studerades av oss på nytt. De gick på ängsmarken. Inga andra fåglar voro i omedelbar närhet. Gässen voro hela tiden tätt samlade,

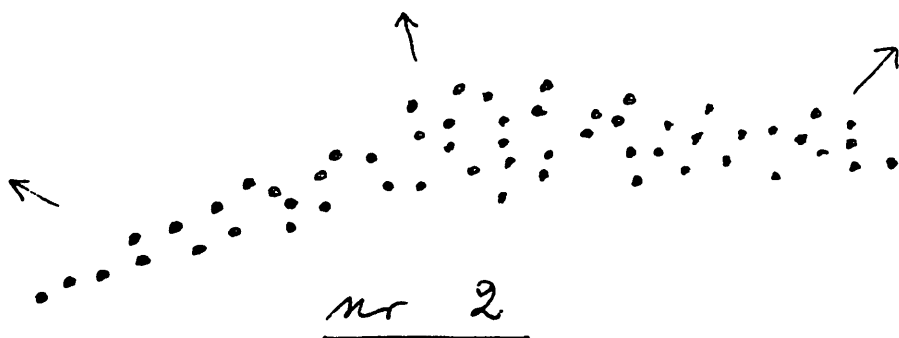
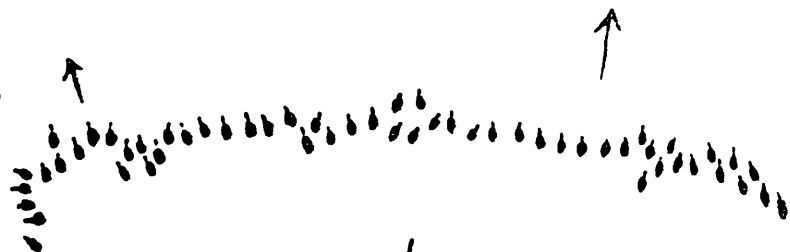
men sedan de gått en stund hade de ställt sig på "ett led linje" och gick så framåt, betande. (Se skisser härneda). Då och då lyfte någon gås på halsen och upphörde ett tag med betandet men fortsatte strax igen. Någon stillastående, oavbrutet spanande vaktpost fanns icke, ty jag lade flera gånger märke till att alla halsar voro nere. Å andra sidan hände det naturligtvis ibland att flera ex gjorde uppehåll i betandet samtidigt.

När falken kom förbi och alla (andra) fåglar lyfte och ställde till oväsen, slutade gässen genast upp att beta. Alla sträckte hals, det lade jag märke till. Men de lyfte ej alldeles omedelbart, det dröjde tvärtom någon halvminut eller så, och då blev det också bara en obetydlig flyktsväng. Det verkade som om gässen lyfte ett tag av pur samhörighetskänsla med de andra fåglarna snarare än att de verkligen ansågo det nödvändigt. Måhända hade vakthållningen - om den nu normalt brukar iakttagas hos denna art - inskränkts av samma orsak; det fanns ju så mycket fågel på kort avstånd att de ansågo uppmärksamhet onödig, helst som ju de andra fåglarna voro mindre och därför utsatta för flera faror.

När gässen gick och betade vid Kävlingeån, gick de ungefär som skiss nr 1 visar. De gick sakta framåt, tätt samlade och ofta nästan tryckta intill varandra. Men ibland blev ledet dock ganska utdraget, ungefär som ses på skiss nr 2. Ibland gingo de tätare.

Sammanlagda antalet vitkindade gäss var 56.

(För kommentarer, bland annat till skisserna, se sid.

FORTS

18 skrattnås: mycket allmän, tät flockar bl.a. vid Fiskar Bergströms och sittande på gräset vid översvämningarna. Inalles c:a 200 - 300 ex.

19 fisknås: ganska stort antal ad vid översväm. på stolpar. Över 30 ex!
20 gråtrut: några få ex över Vombsjön; alla som sågs var ad.

III. Vombsjön hyste:

1 storskrak några få
2 knipa Några ♂♂ och ♀♀
3 gräsand några
4 sothöns
5 gråtrut

6 en häger gick vid sjöns NV hörn
7 vipor och
8 starar } sågs förstås också

IV. Heljesjön. Här fanns:

1 större strandpipare 2 ex
2 gräsand

3 vigg
4 skedand: en ?

V. Vi körde sedan till Karups ängar och gick en runda där. Vattenstånd ganska högt. Här antecknades:

1 sånglärka sjöng mycket allmänt över fälten
2 större strandpipare: 1 ex passerade över översvämningarna

3 gräsanden var allmän
4 stjärtand: ett par, ♂♀, på översväm.

VI. Sövdesjön och Snogeholmssjön samt skogen mellan sjöarna hyste:

1 nötskrika
2 dubbeltrast: 2 ex synnerligen vackert i en ek vid Snogeholmssjön, vid virkesplatsen norr om slottet. De sutto länge stilla, flögo sedan till granskogen norr därom. Jfr maj 1938!
3 gröngöling hördes vid Snogeholm
4 ormråken var allmän. Sågs dock ej till att börja med, men omkr. kl. 13 började de visa sig, kretsande över skogarna i stort antal, väl 15-20 ex inalles.
5 tornfalk: 1 ex kretsade över Snogeholms slott

6 storskrak: särskilt stor flock i Snogeholmssjön, men en nästan lika stor i Sövdesjön
7 salskrak: flera ex Sövdesjön
8 vigg: Sövde- och Snogeholmssjön } ej i
9 knipa: " " " } större
antal
10 gräsand
11 sädgås: en flock på c:a 80 ex stod vid Sövdesjöns strand, omedelbart söder om ån från Snogeholmssjön. Tvärs över sjön vid Frihult sågs emellertid en flock av verkligt stora dimensioner, minst c:a 600 - 700 ex.
12 gråtrut: 1 ad sågs över Sövdesjön

VII. Vi reste sedan via Ilstorps gård till Ilstorps kyrka och såg

1 en fjällvråk helt nära och
2 tre skogsduvor på den sandiga åkern
3 ytterligare gäss

VIII. Björka - Vombsjöns ostsida:

Här kom flockar av sädgäss oupphörligt överflygande; det var liv och rörelse bland gässen idag.

Vi återvände så till Vombs ängar. För eftermiddagsbesöket där är redan redogjort; se föregående sidor.

På kvällen var det bjudning hos Kemner. Mycket lyckad kväll med många närvarande: Brinck, Nyholm, Agrell, Ander, Castberg, Benander, Kjellander, Ossiannilsson, Ehnbohm, ego. Kemner var på utmärkt humör och talade konst med stor bravur, visade sin fina boksamling, sina paradisfågelskinn m.fl. m.fl.

Kommentarer till denna dag: se nästa sida.

FORTS

Kommentarer till 1939-03-14:

1. På 1930-talet ansågs den vitkindade gåsen vara en sällsynt och oregelbunden genomflyttare i södra Sverige (och ännu sällsyntare i övriga landet). Vi hade klart för oss att den endast i mycket ringa omfattning rastade på samma ställen som sädgässen. Artens flyttningsvanor var överhuvudtaget dåligt kända. En rastande flock på flera tiotal exemplar var något högeligen märkligt, det ansåg alla skånska fältornitologer vid denna tid.
2. Personerna på Kemners bjudning. Flera av dem är redan presenterade. Här ytterligare några upplysningar.

22

X) Ivar Agrell var son till Per Sigurd Agrell, professor i slaviska språk, mycket kunnig även på runmystik och andra ockulta ting, dessutom ett jubeloriginal. Jag träffade honom rätt många gånger på 30-talet, vanligen på Grand Hotel, där han förvisso utgjorde ett färgstarkt inslag. Sonen Ivar var från tidiga år entomolog, från början specialiserad på gruppen Collembola. Senare i livet - efter disputationen på sin specialgrupp - övergick han till fysiologi. I samband därmed lät han förstå, att all (annan) zoologi var rena skräpet, lämpligt som lekplats för idioter och kanske halvidioter.

Kjell Ander var utpräglad entomolog, expert på Orthoptera och Odonata, men synnerligen kunnig på snart sagt alla insektgrupper. Faktiskt var han dock i sin tjänstgöring inte knuten till Entomologiska Avdelningen utan till Anatomiska. När jag som ung student gick kurserna på Zootis i komparativ anatomi, var Ander ordinarie amanuens och handledde oss alltså genom hela djurriket, både vertebrater och evertibrater, ja, jag hade så när sagt: på allting utom insekter, ty dessa behandlades på andra kurser, ~~men~~ där huvudvikten var lagd på andra saker än anatomi.

Per Benander var folkskollärare i Borgeby väster om Lund. Han var en mycket stor och erkänd expert på Microfjärilar, blev så småningom hedersdoktor. En vänlig och gemytlig man, mycket rödlätt i hyn, med grått hår. Han var länge skattmästare i Entomologiska Sällskapet i Lund. Där hade jag stigit i graderna till revisor, och jag minns många trivsamma aftnar hemma hos Benander när Sällskapets räkenskaper reviderades. - Efter pensioneringen flyttade Benander till Höör. Han levde till hög ålder; jag träffade honom någon enda gång mot slutet av hans liv.

Kjell Ehnбом var fjärilsman. Disputerade och försvann från Lund, blev (kanske efter jobb på andra platser) lektor i Göteborg. Tjänstgjorde även rätt länge i Ostafrika. Efter pensioneringen bosatte han sig åter i Lund, var frisk och rörlig; men trots hans stora intresse för entomologi, särskilt dess historia i Lund, kom han sällan till Zootis. Han tillbragte mycket tid på resor till exotiska länder. Jag vet att han engagerades för att behandla just lunda-entomologins historia, men ännu har veterligen ingen större publikation i detta ämne sett dagen. Kjell Ehnбом var alltid vänlig och trevlig. - Det skall också sägas, att flera personer var - eller avsågs bli - engagerade i nyssnämnda ämne; men hur långt arbetet fortskridit vet jag inte.

Frej Ossiannilsson var son till författaren K.G. Ossiannilsson. Frej var en flitig och duktig entomolog, också en trevlig prick med stillsam och kultiverad humor. Han disputerade på en avhandling med titeln 'Insect Drummers', där han bl.a. återgav läten hos cicador (varvid lätena spelades upp för auditoriet); detta var nog något nytt då. Frej O. blev senare professor på Ultuna och har blivit internationell expert på delar av Hemiptera Homoptera, d v s stritar (och kanske andra grupper). GRck 1988-02-20.

X) Dock föreföll det som om han framförde denna åsikt med olika eftertryck, beroende på i vilket sällskap han för tillfället befann sig.

1939-03-19, söndag.

Söndagen 19.3 blev en synnerligen intressant dag. Köhler och jag samt två danskar, av vilka den ene var Metz, den andre en okänd ung man, reste bil ut till Krankesjön, Vombs ängar och sedan över Romeleåsen och Håckeberga till Fjällfotasjön (och) och Yddingen. Dagen var mulen, delvis snöade det, och marken var täckt av ett sammanhängande snölager, ej så helt tunt.

Viktigaste iakttagelsen var att ett ~~mycket~~ ytterst livligt återsträck mot väster av vipor kunde konstateras. Bäst sågs det vid Vombsjön och fiskar Bergströms. På Vombs ängar gick stora täta vipflockar vid översvämningarna och plockade i vattnet mellan de snötäckta tuorna, men ideligen kom också vipflockar från öster över Vombsjön, strök på låg höjd över ängarna och försvann i väster. Flockarna voro täta och ofta stora, 50 - 100 ex var inte sällsynt. Tusentals ex. måste ha strukit tillbaka mot väster. Detta var på morgonen omkring kl. 9,30 - 11,00. Samma sak sågs sedan vid Håckeberga, Klågerups-vägen, över Fjällfotasjön och på flera ställen där vi körde fram med bilen. Det var ett ytterst intressant konstaterande av en ren klimatkrafts inverkan. OBS att dagarna innan varit kalla men klara; då torde intet återsträck ha ägt rum.

Fågelarter vid de olika platserna:

- 1 kråka
- 2 råka
- 3 kaja
- 4 skata
- 5 stare: på Vombs ängar vid Bergströms stora flockar. Vid Silvåkra nära kvarnen likaså, på snötäckt fält.
- 6 nötskrika i skogen vid Ebbesjö och Fjfsj. Ö sida
- 7 grönsiska: flock på ett 40-tal ex kom flygande mot S över den stora sänkan vid Fjfsj:s utlopp
- 8 bofink sågs här och där. Ej allmänt kommen, blott enstaka ex
- 9 sävsparv sågs vid Fiskar Bergströms, 2 ♂♂; de sjöngo ej. Vid Kr., där de sjöngo i tisdags, hördes ingenting.
- 10 gulsparr vid Kr. etc.
- 11 snösparr: stor flock vid stora ladan, över 30 ex, (varav) många ♂♂.
- 12 sånglärka allmän. Några enstaka ex syntes över fälten, men särskilt iögonenfallande var att arten förekom i stora flockar. Vid Silvåkra, strax N om byn, mycket stor flock på > 70 ex på fältet jämte starar. Annan flock på c:a 25 ex vid Silvåkra kvarn.
- 13 kungsfågel i Silvåkraskogen
- 14 talgoxe allmän i Silvåkraskogen och i Bkbg
- 15 blåmes som föregående.
- 16 stjärtmes: flock i skogen vid Ebbesjö.
- 17 varfågel. Då jag reste hem med tåg från Malmö, såg jag i en ~~buske~~ buske vid Sjölund, alldeles invid bron över bangården, en varfågel sitta på låg höjd. Mycket tydligt.
- 18 snöskata: flock på c:a 15 ex vid landsvägen Ebbesjö - Börringekloster
- 19 koltrast sedd i Bkbg

Förkortningar:

Bkbg = Bökeberg, skogen
Fjfsj = Fjällfotasjön
Kr = Krankesjön
Ydd = Yddingen

- 20 större hackspett: 1 ex flög över från Krankemossen till Silvåkraskogen. Passerade nära torvlanden.
- 21 tornfalk: 1 ex på avstånd över Vombs ängar, nära Norregården
- 22 ormråk: vid Kr., Almen, på morgonen 1 ex i en buske. Sågs sedan som vanligt litet då och då; men nere vid Fjfsj var den allmän, och i den stora sänkan, där denna sjö avrinner, såg jag parning mellan två ormråkar.
I en av de höga ekarna satt en stor ljus ormråk - tydligen samma ex som jag såg här sist, gult undertill och med vacker rödbrun färg på ryggen. Fågeln satt på en gren, vänd mot väster. Plötsligt hör vi ett ormråkskri och ser en mörk ormråk komma flygande österifrån, alltså bakifrån, över gläntan och rakt mot den sittande fågeln. Den ankommande skrek flera ggr. När den hunnit fram, satte den sig omedelbart på ryggen på den sittande fågeln och höll sig kvar här ganska länge med ivrigt flaxande vingar. Honan försökte aldrig att ge sig av; hon satt kvar och slog med vingarna ett par gånger under parningsakten för att hålla jämvikten.
- 23 havsörn: 2 ex på Vombs ängar neråt Norregård. De sutto på vägen som går från gården över ängarna. Först sutto de ett stycke från varandra i upprätt ställning och voro så högre stått att vi trodde det var ett par människor ~~sittande~~ som stod därute. Efter en stund lyfte den ena och satte sig bredvid den andra. Ena ex. var en mörk ungfågel, andra en "medelålders",

PORTS

tämligen mörk på vingar och undersida men stjärten vit, oren, brunspräcklig. De flögo ej ut över de översvämmande markerna kring ån utan reste efter en stund i sällskap mot söder ut över ångarna.

Senare på dagen såg vi en havsörn vid Ydd. Den kom från V och flög i lugn jämn flykt med djupa vingslag över sjön och försvann i Ö över skogen. Metz ville ha den till kungsörn men det är alldeles orimligt. Den var ganska långt borta - vi stod i SV-hörnet - och syntes ingalunda idealiskt, men flykten och hela beteendet bevisade att det var en havsörn. Den var, såvitt vi kunde se, helt mörk.

- 24 blåhök: 2 gamla hanar kom samtidigt strykande över de snöbetäckta fälten vid Silvåkra kvarn. Ett ex S om kvarnen mot V, det andra N om kvarnen, samma riktning.
- 25 skogsduva: 1 ex kom över Ydd:s sydsida mot öster.
- 26 fasan
- 27 vipa: se inledningen. Sågs överallt över fälten. Här och där stodo de på fälten eller flögo (runt) däröver, men vanligen sågos de i flockar dra mot V.
- 28 storspov hördes drilla vid Vomb
- 29 enkelbeckasin: 3 ex Fiskar Bergströms
- 30 sothöns: i Krankesjön. Sikten var här mycket dålig på morgonen, men sothöns sågs i massor i sjön
- 31 häger: sedd Kr. V, ungefär 5 ex
- 32 storskrak: i Kr smärre flock(ar?); i Ydd en flock, ej stor; i gråhakedammen 4 ex; och i Fjfsj en liten flock på omkring 10 ex.
- 33 salskrak: i Kr och vid Vomb, dessutom flera ex i Ydd.SV.
- 34 brunand: talrikare än sist. I Kr. stora flockar, samt, vilket är intressant, minst 2 ♂♂ och 2 ♀♀ i Ydd. SV utanför vassen.

- 35 vigg allmän i Kr. Flock även sedd i Ydd. och sedd (i ovisst antal) i gråhakedammen
- 36 knipa sedd i Kr. (se även sist härnadan)
- 37 gräsand: i Kr. och på översvämningarna mycket allmän. Sedd i gråhakedammen. (Se även sist härnadan)
- 38 bläsand: på översvämningarna ännu allmänare än sist, uppskattningsvis c:a 1000 - 1200 ex. Även i Kr. västra del sågs en flock på c:a 30 ex
- 39 knölsvan: i Kr. åtskilliga ad, > 10. På översvänn. 2 ad + 2 juv + 2 juv. De unga låg o två och två för sig; de två gamla kommo flygande från V och gjorde en runda förbi oss, fällde sedan i ån på översvämningarna.
- 40 sångsvan. Svanmusik hördes när vi anlant till Vombs översvänn. Efter en liten stund kom flocken från V och passerade över oss. Utan att rasta foro de ut över Vombsjön. Först 1 ad, strax därefter 19 ex till, de flesta ad.
- 41 sädgås: ovanliga betesplatser. En stor flock på c:a 200 ex gick på fältet norr om korsningen med Skartoftabanen, en annan flock vid Klingvallsbro, söder om vägen. (Jfr nästa söndag!)
- 42 gråtrut: 1 ad Kr.
- 43 skrattnås: täta flockar vid översvänn., särskilt låg en stor flock på lilla översvänn. närmast fiskar Bergströms.
- 44 skäggdopping: 1 ex Yddingen SV.
- 45 gråhake: ♂ i dammen söder om Yddingen på vanliga stället.

- - - - -

Dagen mulen ända till fram emot eftermiddagen. På Romeleåsen när vi åkte mellan Hörröd och Håckeberga var det t.o.m. snöstorm och svårt att ta sig fram. När vi omkring kl. 14,30 anlände till Yddingen, klarnade det upp, men det var fortfarande kallt. - Sol på kvällen.

Håckebergasjöns södra flik hyste en del gräsand-par och ett knip-par.

- Kommentarer: 1. Det starka återsträcket av vipa roligt att se. Väderleksberoendet kan väl ingen ifrågasätta. Det hade ju blivit vinter igen. För min åsikt, att återsträcket satte igång först när vädret blev ■■■■■, mulet, finner jag nu inga goda sakska.
2. Sånglärkorna hade säkert också flockat sig som en följd av vädret. Men visst kan det också ha varit nyanlända flockar; dock brukar sådana flockar ■■■ vara föga täta, och ej stora.
 3. OBS den höga siffran på bläsand på översvänn. I Krankesjön mycket färre!
 4. Knölsvanorna fällde "i ån på översvänn." Uttrycket anger att de fällde i åns fåra, men att i ån svämmat över vida åt båda hållen.
 5. Ingen av havsörnarna på Vombs ångar ■■■ var ad! Havsörnen vid Ydd. uppenbar juv.
 6. "Gråhake-■■■-dammen" ligger S om Ydd., strax S om allmänna vägen Bökeberg ■■■ - Roslätt. Dammen finns ännu kvar, troligen även gråhakarna.
 7. "Skartoftabanen" gick förr i världen från Harlösa mot öster via Skartofta till Bjärsjölagård. För längesedan uppriven. Platsen är = sluttningen strax öster om Vikens gård, nära Vombsjöns NV hörn.
 8. "Klingvallsbro" är den plats där nuvarande väg 12 korsar Klingavälsån, ett par km söder om Vombs by. Denna väg väntas bli omlagd om ett par tre år. GRck 1987-09-24.

1939-03-21, tisdag.

Tisdagen 21/3 reste jag till Sjölanda på morgonen. Väder klart, nästan lugnt, men kallt; härute vid kusten var det dock praktiskt taget snöfritt. Vattenstånd något under normalt; sanden var torrlagd här och där. - Fågelarter:

Från Uppåkra station, där tåget stannade, såg jag på stubbåkern omedelbart väster om stationshuset en flock på 8-10 vipor samt tre ljungpipare. Alla stod helt nära banan, de lyfte för tåget och for några få meter utåt fältet, där de slog ner. Vilken ras ljungpiparna tillhörde kunde jag tyvärr inte se, men de hade mycket vitt på kroppens sidor och jag såg ej något stort distinkt svart fält på buken.

Sjölanda - Arlöv:

kråka synnerligen allmän på stranden

stare: stora flockar på strandängarna

gulspurv hördes vid fiskarkojan

tofslärka på vägen

sånglärka sjöng allmänt

pilgrimsfalk: ett ex jagade fram över vattnet på helt låg höjd, ett par hundra meter från stranden och parallellt med denna i riktning mot Lomma. Allt eftersom falken flög fram skrämde den upp en massa fågel. ~~men~~ de flög iväg lågt över vattnet men slog strax ner igen. - På stranden låg bl.a. en nyslagen skrattnås ad.

större strandpipare: vid fiskarkojan en flock på 40 ex

vipa allmän, ehuru ej i påfallande stora flockar

storspov: 47 ex gick glest spridda på de blottade sandrevlarna

sothöns: tämligen stora flockar kvar i havet

storskrak: en ensam hona flög över mot NO, ganska högt

vigg: längre ute som vanligt. Allmän. gräsand mycket allmän

bläsand: flockar, dock ej större

kricka: spridda flockar plus enstaka ex vid åmynningen, inalles fanns nog c:a 100, men så många såg jag knappt

knölsvan: 2 + 2 ad längre ute

(inga sångsvanar kvar)

gravand: mycket allmän; längre i norr låg hundratals

skrattnås: tusentals, nästan alla var ad, svarthuvade,

fiskmås åtskilliga

gråtrut massvis

havstrut åtskilliga, några ad flög över.

1939-03-23, torsdag.

Reste in till Malmö för att få en del fotografier klara. Tog tåget kl. 9,45. På grund av vallförstärkningsarbeten gick det mycket långsamt förbi Uppåkra. Där såg jag viporna plus fyra ljungpipare på precis samma fält som i tisdags. De reagerade på samma sätt, flög några meter. Hur den svarta teckningen såg ut kunde jag ej se i detalj, men ett ex hade åtminstone det svarta på sidorna ganska "uppbrutet", och dräkten verkade ej ren. Troligen sydliga rasen!

Samma dag ~~men~~ omkring kl. 13 sträckte 6 gråtrutar ad över Lund mot ONO på mycket stor höjd.

Kommentarer till dessa båda dagar:

Utbyte 21 mars ungefär som man kunnat vänta; intet exceptionellt. Kanske dock oväntat att alla sångsvanar redan dragit bort? - Beträffande ljungpiparna: lustigt att se att jag ville bestämma dem till rasen; åsikten att de sydsvenska resp. nordsvenska populationerna tillhörde skilda raser hade just börjat tränga igenom. Numera (sedan flera år) håller man i regel inte dessa ~~men~~ två raser isär. Männe rätt? Men, skilda raser eller ej, jag tror faktiskt att de sydliga populationerna återkommer från vinterkvarteren mycket tidigare än de nordliga. Mars-~~ens~~ observationer överhuvudtaget sällsynta. GRck 1987-09-14.

1939-03-25. Marie Bebildelsedag.

Marie Beb., 25/3, gjordes en härlig exkursion. Folke Köhler och jag hade planerat den i förväg. Eftersom ingen av de vanliga deltagarna - trots erbjudanden - hade tillfälle att delta, frågade jag Klingberg, som just återkommit från England, om han ville följa med. Det ville han naturligtvis gärna.

Vi reste från Lund i Köhlers bil kl. 7,30. Raka vägen till Krankesjön, gick runt sjön ungefär kl. 8 - 12, varefter vi glupande hungriga for till Harlösa och fikade. Sedan ner till Fiskar Bergströms och stora ladan och vidare till Heljesjön, och så via Sjöbo - Tolånga - Lövestad - Andrarum till Hallemölla, där vi gick länge utefter ån, huvudsakligen nedanför fallet. Härifrån reste vi till Haväng och gick utefter stranden ett ganska långt stycke på kvällen fram till c:a en halvtimme efter solnedgången, då vi - återigen ordentligt hungriga - reste till Brösarp och åt en liten utmärkt supé. For sedan hem via Bertilstorp - Andrarum - Vanstad - Sjöbo - Lund.

Det var rätt mycket snö kvar vid Krankesjön och vid Hallemölla, men dagen blev varm och dagsmejan stor. Krankesjön emellertid isbelagd till stor del. Många vakar och större öppna fält fanns dock: i västra ändan, vid sydsidan och i sydosthörnet, smärre vakar även i nordosthörnet och i nordväst. Stora fält ute i sjön dock helt isbelagda. Här slog bl.a. sädgässen ner (se nedan).

Vombs ängar kring Kävlingeåns översta lopp voro ej mycket översvämmade, och här fanns ej så mycket fågel, dock en del bläsänder på översvämningarna norr om ån.

Fågelarter vid och i Krankesjön, på Vombs ängar, i Vombsjön och i Heljesjön, kl. 8 - 13,30:

kråka allmän

råka mycket allmän Silvåkraskogen

skata allmän Kr. sydsida

stare sedd bl.a. på Vombs ängar

bofink: 1 ex hördes sjunga vid

Kr. SÖ. F.Ö. ingalunda allmän

men vid Kr. norra sida hörde

jag bofinkar flockande flyga

över. Huvudmassan har ännu ej

anlänt; fågeln är nästan lika

fåtalig som på vintern.

gulsparv vid Kr. S.

sävsparv sjöng vid Almen och väster därom

sånglärka allmän Vombs ängar

ängspioplärka 1 ex Kr.S.

tofsmes 1 ex i tallskogen vid

Kr.N. Sjöng vackert och kraf-

tigt och klara med toner,

slutande med det karakteris-

tiska snabba "kirriritt".

talgoxe

blåmes

snöskata: flock vid Almen samt

4 ex flygande mot S längs

Kr:s östra strand

rödvingetrast: några ex kom fa-

rande över skogen vid Kr.N.,

där tofsmesen höll till

koltrast

ormvråk: åtskilliga ex kommo

flygande över Kr och Silvåkra-

skogen vid olika tillfällen.

duvhök: 1 ex kretsade över Kr.NV.

Sågs först på mycket långt av-

stånd och stor höjd. Flög då med

raska vingslag, började sedan

kretsa, och under den långa

stund vi hade den i ögonsikte

rörde den sedan inte på vingarna.

Hade typisk duvhökssilhuett,

vingarna blev ej trubbiga i än-

darna under seglandet utan täm-

ligen spetsiga. Stjært ganska

lång. Jfr Hortling p. 450: "Duv-

höken ses vid klart väder

sträcka med god fart mycket högt

uppe med orörliga vingar", samt

ibid. p. 401, fig, 18, jämfört

med fig. 15.

havsörn iaktogs grundligt idag

vid Kr. På nedpromenaden till

Almen sågs 2 ex, varav 1 juv,

lyfta ur Silvåkraskogen. De för-

svann i öster. Från Almen sågs

1 juv och 2 medelålders med vit-

aktiga, brunfläckiga stjærter

kretsa över sjön i öster. De två

sistnämnda slog ned i Silvåkra-

skogens östligaste del, gränsan-

de mot fruktträdgården. Den unge

örnen kom makligt flygande över

sjön på låg höjd men slog sedan

ned nära de övriga. Den unge

uppenbarade sig emellertid snart

åter, flög lågt över sjön, hej-

dade sig ofta och kretsade men

tog inget byte. Det försvann

i väster bakom Almen.

1939-03-25 forts. (tillsammans,

(27)

De båda äldre fåglarna lyfte när vi nalkades på sydsidan, och började kretsa över sjön, ganska högt, praktfulla voro de i solen. De voro olika stora, den ene föreföll att vara alldeles ~~mm~~ ovanligt stor. De voro orent vita på stjärten, vingarnas täckare voro också ganska ljusa, och fåglarna gjorde ett helt annat och mycket ljusare intryck än ungfågeln. De försvann i V, där vi såg dem glida på vingarna in över skogen.

När vi sedan gick upp utefter östra sidan, återsågs en av de äldre ex.; den nalkades från V över sjön helt lågt, och massor av fåglar lyfte som vanligt där den drog fram. Den kom in lågt över östra stranden, där vi stod och i fint solsken, och vi hade utan vidare kunnat fälla den med en hagelbössa. Den kretsade ett par ggr över oss, där vi satt på en omvält ek och kikade på den; sedan reste den vidare mot öster.

rapphöns: ett par, troligen ♂♀, lyfte vid Kr. östra sida.

större strandpipare: 2 ex vid Heljesjöns strand.

vipa allmän

storspov: 6 ex kom flygande i sned linje utefter Krankesjöns S sida mot öster. Starkt solljus rädde, och då snön reflekterade detta, sågo de oerhört ljusa ut. Ljudlösa. Ganska låg höjd.

sothöns massvis. Krankesjöns vakar var fyllda med fågel. Sothönan var allmänt anländ och fanns i många hundratal; absolut maximum dock ej nått. Se nedan.

häger: några ex Kr. V.

rördrom bölade i Kr.

storskrak: smärre flockar kvar i Krankesjön, t.ex. i vakarna i NV. Både ♂ och ♀, men arten var i Krankesjön absolut fåtaligare än salskraken idag.

salskrak: ytterst allmän i Kr.

Redan från Almen sågs många ex i vakarna i sjöns V del, och i det öppna vattnet vid sydsidan låg 12 ex, varav 7 ♂♂ och 5 ♀♀.

Men i so-hörnets ~~mm~~ vak låg

> 110 ex! Därav c:a 60 ♂♂! Och i NO-hörnet låg 6 ex! varav 3 ♂♂ och 3 ♀♀. Uppskattningsvis måste jag anslå antalet till lägst 130 ex, troligen 150 eller kanske ännu mer.

brunand: hade ökat i Kr. och var ytterst allmän, särskilt i det av fågel fyllda SO-hörnet och i vissa vakar på V sidan. Åtskilliga hundra ex.

vigg: allmän i Kr, i de flesta vakar; delvis stora flockar.

Flera hundra ex.

knipa: ej så allmän, endast smärre flockar i NV och NO.

skedand: 2 par på isen utanför SO-hörnets öppna vatten. Egendomligt att se dem på is.

gräsand ytterst allmän

bläsand ytterst allmän, hade tydligen flyttat hit från översvämningarna. Särskilt i väständans vakar åtskilliga hundra; här var trängsel av fågel.

stjärtand: några få par, 3-4-5, nedanför Almen

kricka: i SO-hörnet m.fl. ställen sedd, men ej i större antal, blott småflockar.

knölsvan: påfallande allmän i ~~mm~~ Kr., låg ute i de öppna fälten kring yttre vassruggarna i sjöns östra hälft. Förutom sådana som lågo enstaka eller spridda fanns i en vassrugge en flock på väl 10 ad. Inalles räknade jag till 27 ex ad.

sädgås: vid utfärden sågs en stor gåsflock gå på två fält intill varandra öster om S Sandby, norr om vägen till Silvåkra. De gick på den lågt liggande slätten ungefär tvärs för Mossavägen. Det var egentligen två flockar nära varandra. Den ena flocken räknade jag, det var c:a 365 ex., den andra var på c:a 200 ex.

Redan denna betesplats var ovanlig; jag har aldrig sett gäss beta där förut.

Omkring kl 11,45, när vi var vid Kr. NV, kom en ny stor sädgåsflock från V och fällde på fälten alldeles vid den stora gården här, mellan husen och sjön. Flocken var på c:a 400 ex skulle jag tro, kanske mer; vissa småflockar försvann direkt i Ö osv. Även denna betesplats är mycket ovanlig. Gässen lyfte strax åter, flög ut över sjön och fällde på isen på sjöns mitt. Också detta är ett mycket sällsynt och egendomligt beteende, ty ~~mm~~ gässen här i trakten pläga - egendomligt nog förresten - mycket sällan fälla i Krankesjön, fast de ju finns i sådana massor på Ängarna och i Vombsjön. Detta

FORTS

1939-03-25 forts.

tyder väl snarast på att flockarna bestå av delvis samma individer varje år och att den flock, eller de flockar, som jag ovan behandlat, voro fåglar som ej plägade rasta i dessa trakter. -

Vid stora ladan stor flock sädgäss nära vägen. En gås här frapperade redan på avstånd, när den flög i sällskap med några sädgäss, genom sin ringa storlek. Denna flock fällde vid ladan. Just när vi kom dit, reste naturligtvis denna lilla

gås jämte några sädgäss. Jag hann bara se att den hade stor bläs och svarta tvärband på undersidan. Troligen bläsgås, måhända fjällgås.

(obestämd gås: se föreg. art).

skrattmåsar allmän Krankesjön
fiskmåsar 1 ad på isen vid Almen
gråtrut: 4 ad på isen, Kr. nordsida.
havstrut: 2 ad Kr. på isen.
skäggdopping: 1 ex Heljesjön. Ingen skäggdopping sågs i Krankesjön, och arten var absolut ej ankommen i mer än enstaka exemplar.

Hallamölla-ravinen och ån, från möllan ett par kilometer nedåt, och retur.

Mycket trevlig natur. Vissa delar av ådalens sluttningar, särskilt på nordsidan, ännu klädda med ek och bok, andra delar kala. Sydsidan mestadels planterad med gran. De flesta granbestånd täta och av några meters höjd, andra ytor nyplanterade. Kullarna på åns norra sida klädda med ljung och glesa tallar, men tyvärr var nästan hela det stora området, som vi gick över, nyligen planterat med gran. Stora ändringar i landskapsbilden måste ha framträtt om 15-20 år, delvis förr. - Viktigare fågelarter:

nötskrika: 3 ex i ekbacke vid ån.
nötväcka i bokskogen
tofsmes åter sedd, i tallarna på kullmarken
stjärtmes hördes nära möllan
gårdsmyg: flera ex sågs vid ån
strömstare: efter en stunds letande fann vi dem ett stycke nedanför möllan. Här var tre stycken. Studerades länge och noggrant, där de satt på stjärnorna eller dök ner i vattnet. Knickte på benen och bredde samtidigt ut vingarna något. Mycket trevliga och praktfulla i solen med sitt klara vita bröst. De höllo tydligt ihopa; särskilt två av dem sågs ideligen tillsammans och satt ofta på samma lilla sten i ån. Men manne alltid samma två ex? Även den tredje var ofta i närheten. - Lätet, det skarpa, stundom m l m upprepade "zizk" eller dylikt, hördes ofta.

kungsfiskare: 1 ex, praktfullt färgat. När vi gick utefter ån medströms, hade jag turen att se den tre ggr. Den var dock ytterst skygg och for iväg kvickt och på långt håll. Först lyfte den samtidigt med ett par gräsänder som låg i en krök av ån. Kungsfiskaren hade tydligen suttit i trädet ovanför. Sedan såg vi den flyga bort över en lång rak sträcka av ån, så att den såg ut som en blåglänsande fläck som susade iväg i en något ryckig kurs lågt över vattnet. Sedan såg jag den fara bort ännu en gång. Vi ville nu inte skrämma den mera, varför vi gick upp över kullarna tillbaka till möllan.

ormvråk: flera ex flög i parningsflykt högt över ådalen.

gräsand: några få par i ån på lämpliga ställen.

Efter ett ganska långt uppehåll här körde vi ner via Eljaröd - Ravlunda till kusten söder om Haväng. Vi gick ner till den plats där vi grävde i sanden i somras när Bollvik var med. Sedan gick vi utefter stranden upp till Verkeåns mynning. Fågelfaunan var fattig; vi såg:

sångsvan: ett dött ex anträffades av Köhler och Klingberg.
gräsand: en hel del sågs.
småskrak: några ex flög över havet.

alfågel: levande ex ej sedda. Men det var högst intressant att finna stranden rikligt beströdd med alfågelfjädrar, enkannerligen de spetsiga och förlängda skulder-

FORTS

1938-03-25 forts.

fjädrarna av hannarna. De hade en fin gråvit silkesglans; en och annan fjäder var tydligt mörk vid basen, annars voro de

silkesvita. Jag plockade en hel bukett av dem.
tornfalk: två ex sågos samtidigt inne över sandmarken.

Efter en härlig exkursion for vi - åter ordentligt hungriga - till Brösarp och åt ett stadigt smörgåsbord med många sorters ål och drack en vermouth och en öl till. Sedan hem via Bertilstorp - Lövestad - Vanstad - Sjöbo. Vägen Brösarp - ~~Andrårum~~ tyvärr delvis omlagd.

Kommentarer till denna exkursion:

- a) Carl G.A. Klingberg, amanuens på Zootis, hade fått stipendium för fysiologiska studier i England. Jag har ett svagt minne av att han arbetat i London på ett institut som hette "School of Hygiene and Tropical Medicine".
- b) Den plats, där kungsfiskare och strömstare sågs, skall stavas Hallamölla.
- c) Platsen vid Haväng som besöktes 1938: se dagbok 1938, sid. 72.
- d) Uppgiften att en vägsträcka "tyvärr" var omlagd låter måhända egendomlig. Men kanske var det inte så konstigt att jag skrev så och att vi alla tyckte så: mycket natur förstörs vid vägbyggen och vägomläggningar. Och dessutom är det roligt att färdas på små och m l m krokiga vägar, om trafiken är ringa.

e) Fågel:

Mycket rikt liv i Krankesjön! Antalet salskrakar utomordentligt högt. Sällan (eller aldrig?) har jag sett flera i den sjön.

Havsörnarna vid Krankesjön: ingen var gammal. Även unga fåglar kan ha, eller har oftast, m l m ljust på stjärtpennorna. Men de två ex som kallas "äldre fåglar" var väl rimligen något år äldre än det mörkaste exemplaret.

Sädgäss: redogörelsen av intresse. Ovanligt beteende och ovanliga rastplatser tyder onekligen på att flocken inte var "hemtam" i trakten. Även roligt att läsa om hur sädgässen vanligen betedde sig på 30-talet. Jag minns ännu att de inte brukade fälla i Krankesjön. Jämför också Swanberg: Krankesjön.

Strömstare och kungsfiskare (och forsärsla, då kallad gråärsla) brukade kunna ses vid Hallamölla; detta var känt för oss, säkerligen hade vi ursprungligen fått veta det av Gunnar Nordqvist. Men besöken där blev fåtaliga på grund av avståndet till Lund.

Alfågel: roligt att finna så mycket ruggningsfjädrar! Detsamma har jag gjort flera gånger senare, med långa mellanrum. - Det är naturligtvis inte säkert att alfåglarna redan lämnat trakten; sannolikt låg de kvar ehuru så långt ute att de ej kunde ses från land.

- f) Trots mångordigheten har jag skrivit av allting praktiskt taget in extenso, eftersom det visar hur exkursioner kunde gå till på 30-talet, före kriget. Mycket lätta redigeringar har gjorts på ett par punkter. Men även i originalet ges en gemensam artlista

för allt som sågs i området Krankesjön + Vombs ängar + Vombsjön + Heljesjön.

GRck 1987-09-22.

1939-03-26, söndag.

Nästa dag, söndagen 26/3, reste vi till Skanör m.fl. platser. Start kl. 7,15 från Evas kondis. Wessners bil. Personer: Wessner, Eva Hansen, Engdahl, ego. I Malmö upplockades Köhler. Reste så direkt till Hammarsnäs, där vi gick ut, en ganska grundlig runda. Det var gråväder och mycket kallt. Vattenstånd c:a 15 cm högre än vanligt; issörja på grunt vatten, dock gick det ej över stövlarna vid vadning mellan de olika småöarna.

Sedan for vi över Ljungen, som dock var mycket fågelfattig, till Skanör, där vi gick vid hamnen samt söder om denna, varefter vi for och fikade på Lillstugan i Falsterbo. I gästboken stod bl.a. Selanders namn för mars 1939. Vi gick sedan ner på Ulanabben och följde sydkusten ett stycke i dåligt väder: snöblandat regn och hård motvind. Reste därför till Skanörs revlar; vattenstånd rätt högt. Sedan åter till Malmö hamn och därefter till sophögarna vid Sjölunda, varpå vi fortsatte till Alnarps park. Sedan vi förgäves letat efter ljungpipare på det fält vid Uppåkra station, där jag sett den två gånger under senaste tid, for vi till Lund och var där någon gång ungefär vid 17-tiden.

Kallt väder, men föga nederbörd. Blåst stark, ostlig. - Fågel-listan, troligen något ofullständig, följer här:

kråka: allmän bl.a. vid Skanör.

Se vidare under pilgrimsfalk.

skata: på Ljungen

stare allmän vid Skanör, flockar-nadelvis mycket stora, på ängs-markerna och Flommen, dock ej maximalt. En flock var på c:a 500 ex, skulle jag tro; andra flockar mindre.

gulnäbbad häppling: flock på c:a 15 ex på Ulanabben

snösparv: darsammastädes liten flock på 8-10 ex, vari både ♂ och ♀ sågs

sånglärka: Ulanabben flera ex på sandfälten etc.

pilgrimsfalk: på morgonens sågs 1 ex på mycket stort avstånd stryka mot NO över Hammarsnäs' norra spets. Alla fåglarna lyfte men slog snart ner igen.

Omkring kl. 14 kom över Skanörs hamn tre kråkor in på täml. låg höjd mot Ö. En av dessa kråkor var stjärtlös men tycktes trots vinden klara sig ganska bra. Plötsligt kom en pilgrimsfalk, såvitt jag kunde se var det en juv, och slog efter den stjärtlösa kråkan. Enligt min uppfattning var det ej ämnat på allvar, ty falken steg endast upp helt obetydligt högre än kråkan, gjorde sedan ett flott kast och for med elegant bakåtlagda vingar - dock endast snett bakåt, ej

"torpedartat" utefter kroppssidorna - ner mot kråkan. Avståndet mellan fåglarna var bara ungefär

10-15 meter. Kråkan kastade i sista ögonblicket undan, (och) falken befann sig naturligtvis ögonblicket därefter något lägre än kråkan.

Det var intressant att se hur de tre kråkorna reagerade. Hade de varit på mycket ringa höjd, så att de hunnit sänka sig ända ned till marken innan falken var färdig för ett nytt slag, antar jag att de valt denna utväg. Nu gjorde de emellertid raka motsatsen. De voro väl c:a 40-50 m. över marken, när falken slog första gången. De stego alltså med korta vingslag brant uppåt, så brant att de nästan ej alls företogo några större förflyttningar i lateral-led. Falken följde efter med djupa, snabba slag i brant spiralstigning. Kråkorna hade hunnit ganska högt innan falken slog efter dem igen. Det var åter den stjärtlösa kråkan som fick sitta emellan, och åter var slaget lika elegant som sist, men också lika lekfullt och från lika kort håll som sist. Kråkan kastade sig undan liksom sist.

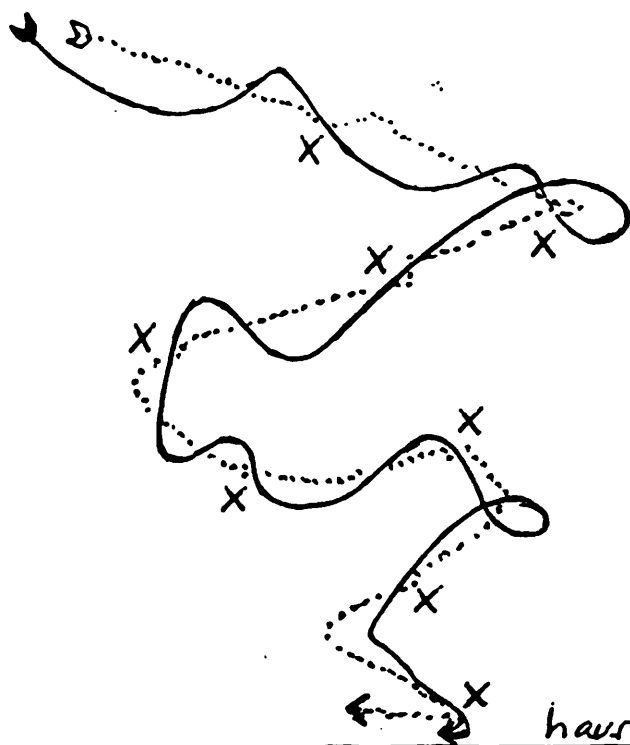
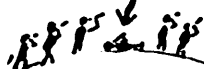
Nu började en lång och högst roande uppvisning, där falken var angripare och den stjärtlösa kråkan var driftkucku. Falken slog gång på gång, men varje gång var slaget lika oskyldigt. När kråkan kastade sig undan, for falken förbi men förlorade endast föga i höjd och hade snart åter kommit något högre än kråkan, varpå samma skådespel upprepades.

FORTS

X = punkt där kråkan undviker slaget, d v s där fåglarna är alldeles invid varandra.

(Se kommentarer!)

Melander

havstyran

kar

Kråkans teknik var nu en annan. Mellan varje attack sänkte den sig något. Rent schematiskt kan man åskådliggöra förloppet så som skissen härövan visar.

Efter otaliga svårigheter, men med liv och hälsa i behåll, nådde kråkan (alltså) ner till havets nivå, och här var den räddad, även om falken skulle bruka allvar, ty falken kan ju inte slå om den inte har bromssträcka efter slaget, d v s om inte bytet vid slag-ögonblicket har en viss minimihöjd.

När fåglarna nått vattenytan, inträdde en förändring i situationen. En gråtrut kom nämligen och började jaga falken in mot stranden! Å det snöpligaste! Kråkan reste mot norr; förmodligen satte den sig på någon närbelägen plats och pustade ut.

Falken försvann över Flommen.

fjällvråk: 1 ex nära, ryttlade över Ljungen. Ganska ljus och vackert ex.

ormvråk: enstaka ex, bl.a. ett som satte sig på en staketstolpe på reveln norr om Skanörs hamn.

strandkata mycket allmän vid Skanör och Falsterbo. Flock på 30-40 ex gick eller flög litet varstades. Hammarsnäs också ehuru i mindre antal

större strandpipare: enstaka, ej många

vipa: ej påfallande många här

skärfläcka ej sedd trots mycket letande!

rödbena: 1 ex, årets första, lyfte tutande från Hammarsnäs. Satt stilla i det längsta, ville nog ej gärna flyga i busvädret

kärnsnäppa: åtskilliga smärre flockar på Hammarsnäs. Ett par enstaka ex, ett par småflockar på 8-15 ex, en flock på c:a 40 ex. Något särskilt anmärkningsvärt kunde jag - trots noggrant studium - ej se hos dem, utom att de alla hade vinterdräkt med vita undersidor. Färgen föreför f.ö. att vara matt, gråaktig på ryggen, tydligen ren vinterdräkt.

enkelbeckasin: Hammarsnäs 1 ex, det tryckte, lyfte sent. Möjligen fanns 2 ex?

sothöns: några få i Skanörs hamn
storskrak: 1 ♀ och 1 ♂ i sällskap samt ytterligare en ensam ♂ vid Skanörs hamn. Nära håll.

1939-03-26 forts.

småskrak längre åt norr talrik
vid revlarna; (en) ganska
stor samlad flock låg här.
vigg: flock på 25 ex i Skanörs
hamn
gräsand mycket allmän på rev-
larna och öarna ytterst.
Även på Hammarsnäs ytterst,
likaså i stort antal
knölsvan: c:a 700 i Foteviken.
Några juv iakttogs här och
där i flocken, men endast
några få; f.ö. voro alla vita
mindre sångsvan: 4 ex varav 2
ad och 2 juv i Höllviken
nära Hammarsnäs-stranden, ~~mm~~
där den körbara vägen slutar.
(Tveksam artbestämning, se
kommentarer nedan. GRck
1987-10-31).
sångsvan fanns ej i Höllviken
eller Foteviken, men på en
av revlarna norr om Skanör
låg en flock på 7 ex; däri
fanns både ad och juv. De
låg och vilade och voro så
nära att vi kunde se färgen
på näbben.
gravand synnerligen allmän
Hammarsnäs, Skanör, revlarna
grågås 1 ex Hammarsnäs, lyfte.
skrattmå
fiskmå
gråtrut
havstrut _ _ _ _ _

Malmö hamn:

tofsläska
stor fågelflock utanför frihamnen;
flocken bestod uppskattningsvis
av
sothöns 450 ex
bergand 700 ex
vigg 4 ex, varav 2 ♂♂ 2 ♀♀, sågs.
Praktfull flock, dock har den
minskat, ty bergänderna ha varit
långt över 1000 här i vinter.
- - - - -

Sjölunda:

gräsand
kråka
råka
kaja
stare
skrattmå
fiskmå
gråtrut 1000-tal
havstrut några ex, samt
vittrut 1 ex, enastående fint, väl
2 ½ år gammalt, eller bara 1 ½ ?
Mycket oskygg, kom upprepade ggr
på avstjälningsplatsen så nära
att vingfånget ej fick plats i
kikaren. Lyste som en stor stjärna
bland de andra grå och svarta
måsar. _ _ _ _ _

Alnarps park:

skrattmå } massor utanför
fiskmå }
mesar
vipor allmänna
fasan
ringduva: 8 vilande i en ek samt
29 en stund senare sträckande över
mot Ö. Troligen hade de lyft ur
parken de också, ty en del åter-
vände dit, men hälften fortsatte
och försvann i öster.

Kommentarer:

Det finns åtskilliga saker att kommentera när jag nu efter c 48 år
renskriver detta protokoll.

1. Även Yngve Melander måste ha deltagit i turen. Detta framgår av
teckningen, som illustrerar hur pilgrimsfalken trakasserade den
stjärtlösa kråkan. Nertill till vänster ses (i miniatyr!) sex per-
soner, som med kikare beskådar förloppet. Fem av dem står upprätt,
men en ligger på rygg på marken, och på den pekar en pil med ordet
"Melander".

2. OBS att artlistan är uppdelad efter lokaler. Den långa första
listan innehåller alltså vad som sågs i området Falsterbo - Skanör -
Höllviken - Hammarsnäs - Foteviken samt Ljungen, trots att detta
inte framgår av inledningen till listan.

bara

1939-03-26 forts.

Kommentarer forts.

3. OBS att Nabben i Falsterbo, som alltifrån hösten 1941 kom att spela en så stor roll i mitt fältarbete med fågel, ännu på 30-talet brukade kallas Ulanabben, stundom även Ugglanabben eller Ule Nábbe.

4. Teckningarna:

- a) pilgrimsfalkens flygbild är nytecknad, eftersom jag finner teckningen i originaldagboken dålig. OBS tillhörande text.
- b) pilgrimsfalken och kråkan. Falkens flygbana är heldragen, kråkans är punkterad. Allt detta är kopierat från originalet, och markeringarna med X är satta på samma ställen som på originalet. Även den text som i renskriften finns om tecknet X är ordagrant tagen från originalet. Vi sex observatörer, som jag (skämtsamt) avbildat i miniatyr, finns förstås också med på originalet, men de är nytecknade här, eftersom de var för små för att kopiera med hjälp av karbonpapper.

Teckningen av fåglarnas flygbanor är av naturliga skäl schematiserad. Den försöker också åskådliggöra, hur överlägset pilgrimsfalken manövrerade jämfört med kråkan. Efter varje "attack" kom falken kvickt i överläge på nytt. Å andra sidan är det ju uppenbart att falken hela tiden angrep från mycket kort håll. Aldrig några våldsamma slag, bara tillsynes (eller verkligen?) lekfulla attacker eller trakasserier. Jag tror faktiskt att just denna kråka angreps eftersom den var stjärtlös; och kanske är det snarast förvånande att falken inte gjorde allvarligare försök att ta byte. Men kanske var den mätt?!

5. Artbestämningar:

- a) mindre sångsvan: texten starkt förkortad. Originalet innehåller ingen reservation. Men nu är jag tveksam om bestämningen. För tidsvinstens skull avstår jag från detaljdiskussion.
- b) vittruten vid Sjölanda är fullt klar. Observationen var synnerligen god. Jag vet att stora svårigheter kan uppstå t ex med albinistiska trutar, men sådana tror jag inte alls på i detta fall.
- c) OBS den stora bergandflocken och uppgifterna därom. Säkert var det Gunnar Nordqvist, som tidigare i vinter sett att flocken uppgick till minst 1000 ex.
- d) OBS att bara 4 viggas sågs och att ordet 'sågs' är understruket. Det kan antyda att det verkliga antalet var högre, kanske mycket högre, med andra ord att granskningen inte var mycket grundlig.
- e) även är artnamnet ringduva understruket. Detta förvånar mig, ty tidpunkten och antalet förefaller föga förvånande. Men kanske var det första bbsen för säsongen av en sträckande flock?
GRck 1987-10-31.

Tillägg till kommentaren:

I renskriften om pilgrimsfalkens angrepp på den stjärtlösa kråkan står bl.a.: "Avståndet mellan fåglarna var bara ungefär 10 - 15 meter". Härmed menas (förstås), att falken började sina attacker bara på detta mycket ringa avstånd. GRck 1987-11-02.

1939-03-28, tisdag.

En mulen dag. Gråtrutar sträckte över Lund mot NO, särskilt kl. 10 - 12 på dagen.

Detsamma hände ännu en dag i denna vecka, troligen onsdag 29 mars. Samma riktning, stor höjd.

1939-03-29, onsdag.

Se föregående notis. - Denna dag reste jag upp till Sjöholmen för att se på ett provtåg, som skulle passera där med 120 km. fart på det förstärkta uppspåret. Hallin hade talat om det för mig, och jag tyckte det kunde vara roligt att se. Jag var vid Sjöholmen 10,37 till 12,09. Extratråget kom ungefär kl. 11,30 med fruktansvärd fart. Vädret var dåligt och regnigt, och jag såg inte mycket:

sothöns mycket allmänna i Ringsjön

häger: några ex vid ån

vigg mycket allmän i sjön, flera hundra ex. ♂♀

knipa: smärre sällskap därstädes. ♂♀

storskrak " " " , också ♂♀

salskrak flock på 12 ex, varav 5' ♂♂ ad, låg utanför Widerbergs.

Dessutom en ♂ ad i ån.

gräsand: smärre flockar, bland annat 1 ♂, 1 ♀ och en helvit sak; den var mycket praktfull, hade helt snövit fjäderdräkt, men ögat var mörkt och näbben och benen lysande gulröda - alltså, särskilt evad det gäller näbben, ej normal färg. Alla tre fåglarna lyfte när jag nalkades och for ut över sjön.

skrattmås: 1 ex ad i ån.

Kommentarer:

1. Börje Hallin var tågklarare vid Lund C. Han hade gått en del kurser i geografi. Vi var goda vänner. Jag hade från tidiga år ett starkt intresse för tåg. Det intresset består ännu idag.
2. Fågelobsar föga märkliga men inte utan intresse. OBS bl.a. det stora antalet viggar och sothöns. Vidare har jag ett intryck av att salskraken varit särskilt individrik denna vintersäsong i Skåne. Saken bör undersökas.
3. "Widerbergs" är = fiskmästare Widerbergs bostad, en villa just Rönneåns utlopp ur Ringsjön. Fiskmästare Widerberg figurerade ofta i dagspressen.
4. Gräsänder har högre andel "onormala" färger än någon annan svensk vild fågel som jag känner till. Jag förmodar att det beror på inkorsning med tama ankor, som ju hör till samma art.
GRck 1987-10-31.

1939-03-31, fredag.

Fredag 31/3 fint väder. Jag reste in till Malmö på morgonen, fick sällskap med Lovén och Burrau på tåget. Jag tänkte tala med Bergman på Malmö Museum. Det är nämligen så att Allan Lundström här på Zool. Inst. håller på med sin doktorsavhandling om parasiter, företrädesvis inälvparasiter, på fågel. Fördenskull får han in ett förhållandevis mycket stort material av fågel från olika jägare, som erhållit tillstånd att utanför jakttiderna skjuta fågel. Som vanligt när det gäller Al Lundström har han nog en del ganska skumma förbindelser med olika konservatorer, men i det stora hela anlitar han olika landsbygdsjägare här i Skåne: Silvåkra, Sövdeborg, Håckeberga, Barsebäck etc etc; och uppåt landet i Småland, Värmland, Blekinge etc. Till att börja med reflekterade jag inte på var han gjorde av alla fåglarna efter undersökningen av parasiterna, men till slut kröp det fram att han brände alla dem som inte gick att äta. Nu har han ett särdeles födgeni och kan säkert äta upp en massa mystiska saker, men många trevliga och värdefulla skinn blev säkert i alla fall brända. Då och då har han frågat mig om bestämning av olika fåglar som han fått in, och jag har också kunnat lämna upplysningar om arterna. Så en dag kom han med några djur från Håckeberga: ett par grönsiskor, ett par nötskrikor, en gröngöling och en mellanspett. Då diskuterade jag med honom nödvändigheten att taga tillvara alla de intressantare skinnen. Konstigt att inte han och Hanström utan vidare insett att det här var en tillgång för institutionen. Inalles har Al fått 400 fåglar, och han skall få minst lika många till i sommar.

Alltnog - jag tog vara på spetten och medförde den till Malmö Museum för att låta Einfeldt skinnlägga den. Så blev det ju prat med Lovén och Bergman; vi diskuterade litet av varje. Jag får kanske tillfälle att återkomma därtill.

Vädret var fint, och jag gick därför ut till Arlöv vid middagstiden. Den stora bergandflocken låg kvar på vanliga platsen. F.ö. såg jag varfågeln flyga över bangårdsområdet. Hämpling plötsligt bliven allmän vid Sjölunda och på industritomterna. Ängspioplärka ganska allmän. Fågellivet f.ö. det vanliga, änder, måsar.

På kvällen for jag till Källstorp och hälsade på Carin. Vid Kävlinge kom en flock på 31 gäss mycket högt mot öster. Vid Källstorp kattuggla.

Kommentarer:

1. Personer. Per Magnus Lovén, Helge ("Pelle") Bergman och Carin Eklundh redan presenterade. Burrau var en vänlig, medelålders man, affärsman till yrket om jag minns rätt men ivrig lepidopterolog. Einfeldt var tyskfödd; han var konservator på Malmö Museum. Allan Lundström, kallad Al, var zoolog i Lund. Han arbetade särskilt med Acanthocephaler, vill jag minnas. Han disputerade ganska snabbt, försvann från Inst. och blev lärare. Han hade föga umgänge med övriga zoologer; han var enkelspårig och inte särskilt trevlig.
2. Fågel.

a) Jag tycker fortfarande det är anmärkningsvärt att inte chefen för Zootis brydde sig om möjligheterna att berika institutionens samlingar. Mellanspetten var ju redan vid denna tid en avgjord raritet; varje exemplar och varje lokal var ~~extremt~~ av värde. Tyvärr tror jag inte att min åtgärd hade mycket effekt; i varje fall har jag intet minne därav, och såvitt jag vet återkommer jag inte ~~med~~ med flera anteckningar i ärendet. Numera är mellanspetten sedan några år helt utdöd i landet.

b) Mina egna obsar denna dag högst obetydliga, men märk uppgifterna framförallt om bergand och hämpling.

GRck 1987-10-31.

1939-04-01.

i Lund sågs:

domherre en ♀ på Zool. Inst:s tomt
ringduva 2 ex i U-B-parken.

sparvhök. Denna art har iakttagits över staden nästan dagligen
alltsedan i höstas.

1939-04-02, söndag.

Mycket fin exkursion med Ringdahl och Mossberg. Utresa med tåg via Staffanstorp till Klostersågen. Vi gick sedan från stationen ner till ån, följde denna förbi Karups ängar och genade sedan över sandmarkerna ner till Sövdesjön, gick via Sövde by och kyrkogårdsudden till Snogeholm. Tittade ut över Snogeholmssjön, som var mycket fågelfattig; gick sedan över till Sövdesjöns östsida som följdes uppåt. Därefter satte vi fart på landsväg och genade till "Spjälla" över fälten och fortsatte till Sjöbo, där vi åt och ringde Tutte, som kom ner till Gästis och pratade med oss.

Det blev en mycket fin fågeldag. Vädret var strålande större delen av dagen. Motkvällen på vägen upp till Sjöbo blev det soldis och ganska kallt, men vid middagstiden var det grundligt hett.

Då jag ej har hunnit skriva in nedanstående lista förrän en vecka senare, är den nog något ofullständig. Viktigare arter:

nötskrika

stare: nu allmänt kommen och syn-
tes överallt gå och plocka på
ängarna kring Klingvallsån
hämling flerstädes allmän; rätt
stor flock bl.a. vid Spjälla.

Ökat starkt sista veckan

bofink: ej allmänt anländ
gulsparv

sävsparv: 3 ex, 2 ♂♂ och 1 ♀,
hoppade omkring bland några
Juncus-tuvor vid ån nära Karups
ängar

sånglärka

ängspioplärka åtskilliga ex ut-
efter Klingvallsån

mesar?

snöskata: flock på den plats där
fjällvråken sågs

gröngöling hördes i Sövdeskogarna
spilkråka sågs och hördes

mellanspett: 1 ex vanliga platsen.

Första gången på länge. Vi vän-
tade på den en stund, (och)
den kom som på beställning

pilgrimsfalken: 1 ex S om Klos-
tersågens station på morgonen.

stenfalken: 1 ex kom strykande
över Sövde by mot S

tornfalk: 1 ex, kraftigt röd,
höll till vid ängarna kring
Klingvallsån nära Klostersågen

kungsörn: sensationellt nog över
Sövdeborg 1 juv samt 1 ad i
gammaldräkt. Detta ex sågs
först, det kretsade ihop med
en glada över slottet. Kretsade
högt uppe. Ljus ovan delvis,

ej vitt på vingar eller stjärt.
Ungfågeln sågs tillsammans med
en ormvråk, som var mycket
efterhängsen. Fina observationer.

Senare sågs en juv, i allo
typisk, den kom tillsammans med
en ormvråk mot V över Sövdeborg.

fjällvråk: 2 ex och samtidigt en
ormvråk sågos över "aldungen"
på åns södra sida. Trevligt.
ormvråk: inget stort sträck av fåg-
lar men f.ö. ytterst vanlig,
överallt iakttagen.

gladan: 1 ex Björnstorps station
från tåget! Kretsade nära järn-
vägen. - Sövde minst 2 ex: de
två syntes upprepade ggr till-
sammans jämte örn och vråk etc.
En gång över Sövde by sågs ock-
så en glada som sångsamt seg-
lade mot SO på mycket stor höjd.

duvhök: 1 ex kom över Sövde kyrka
mot Ö

sparvhök sedd över Sövdeborg och
Snogeholm.

ringduva sågs några ggr, men ej
mycket

större strandpipare: 4 ex till-
sammans vid Sövdesjöns Ö sida

vipa mycket allmän i ådalen

storspov tämligen allmän i ådalen.
Rastade och spelade, sågs även
flygande mot öster i smärre
flockar

rödbena: 1 ex vid bron nära "al-
dungen". Den lyfte och ~~flög~~
flög mot V.

enkelbeckasin några ex

FORTS

1939-04-02 forts.

37

sothöns i Sövdesjön
häger Sövdesjön etc., allmän
storskrak: i Sövdesjön ännu ganska stora flockar, även sedd parvis etc.
salskrak åtskilliga ex Sövdesjön; åtskilliga par sedda inalles.
Dock ej över 15 ex sedda inalles.
brunand: 2 ♂♂ Sövdesjön SO vigg i Sövdesjön
knipa iakttogs, men var?
skedand: i Sövdesjön dels en ♂, dels ett par, ♂♀
gräsand mycket allmän Karup och Sövdesjön
bläsanden: fin flock Sövdesjön vid Mavsörnens udde. Minst 50 ex.

stjärtand: 8 par vid Karup
kricka: smärre flockar Sövdesjön
sädgås: ytterst allmän överallt. Verkligt stor gås-dag ifråga om individantalet. I hela Ådalen flock efter flock. Sövdesjön en jätteflock i SO, som sedan flög till Frihult.
bläsgås hördes och sågs mycket fint nära Klostersågen. I en gåsflock var ledargåsen en bläsgås ad.
skrattmå: större massor ej anlända. Saknades i Snogeholmsjön!
fiskmå: osäkert om den sågs skäggdopping allmän Sövdesjön

Tillägg: (1) trana icke sedd trots efterforskningar
(2) Tutte (=Gunnar Nordqvist) hade sett en kärrsnäppa vid Karup.

Kommentarer:

- a) OBS att det uttryckligen säges i anteckningarna, att artlistan skrevs ned först en vecka efteråt och att anteckningarna pm de enskilda arterna därför är knapphändiga och ofullständiga. Att så är fallet framgår för mig mycket tydligt redan av handstilen och anteckningarnas förande. Men tillräckligt säges för att visa att turen var mycket lyckad.
- b) Iakttagelser av gamla kungsörnar vintertid i Skåne var mycket sällsynta på 30-talet och även längre fram. Med "gamla" menar jag här alla sådana exemplar, som ej hade kvar den vita stjärtbasen och de tydliga vita teckningarna på vingarnas över- och undersidor. Dagens observation därför av särskilt intresse. Ordvalet är entydigt beträffande detta ex, och jag finner ingen anledning att tro på någon annan örn-art. Däremot är ordvalet inte helt entydigt beträffande antalet sedda ungfåglar; sannolikt sågs dock endast en sådan.
- c) OBS iakttagelsen av mellanspett på "vanliga platsen", d v s beståndet av gamla ekar strax ö om landsvägen Sövde - Snogeholm, just där denna väg korsar kanalen från Snogeholmsjön.
- d) OBS, som vanligt, de tydliga indikationerna på att många arter var mycket individrikare än nu, t ex vadare, hämpling, sannolikt flera arter ändrar etc.
- e) Den s.k. aldungen är det skogsbestånd som ännu finns kvar strax söder om Klingavälsån och strax väster om landsvägen Ilstorp - Kumlatofta. Dungen ses bra från landsvägsbron över ån. Dungen lär utgöra en rest av vad som för kallades "surskogar".
GRck 1987-11-01.

1939-04-04.

Natten till denna dag, klockan 0,15, flyttade sothöns över Zoologiska Inst. (skrattmå och)

På dagen såg jag mycket fiskmå över Lund och såg, likaledes i Lund, min första sädesärta för året.

Kommentar till dessa notiser: På 30-talet och kanske 40-talet hördes sothöns stundom över Lund, alltid på nätterna förstås och såvitt jag vet bara på våren, mest i april. Detta var ingen allmän företeelse, men det kunde höras varje vår. De aktiva ornitologerna kände väl till det. Måne det förekommer fortfarande? Även rörhöns hördes någon gång nattetid över Lund, jag minns ännu tydligt det dämpade lätet. Har ej hört det över Lund på 30-40 år.
GRck 1987-11-01.

1939-04-14, fredag.

På fredagen 14/4 reste jag ner till Bökeberg och gick där: hållplatsen - södra brynet - Fjällfotasjön V - N - utsikten - hållplatsen - Yddingen SO - vägen - Yddingen SV - hållplatsen - Holmeja. Tid 13,20 - 20,55. Synnerligen lyckad tur. Dagen mycket varm, molntäcke i regel ganska fullständigt, dock allt klarare mot kvällen; molnen gråvita, trasiga, himmel nästan grårod, alldeles lugnt, härlig dag, mycket fågel.

kråka

råka

kaja

skata

nötskrika

stare: allmän på kvällen vid Yddingen, Holmeja etc

hämpling

stenknäck: på e.m. omkring kl.

16,45 2 ex i skogen vid vägen mellan utsikten och hållplatsen. Sutto i en bok resp. en grantopp vid ett litet kärr och flög med mycket skarpa zittanden över mig. Längre sedan sist.

bofink: flock bl.a. vid sistnämnda vägbit, vid en liten odling.

Flocken var på c:a 40 ex

gulsparv flerstädes

sävsparv: en ♂ iakttagen vid mossen vid Fjällfotasjön V

ängspioplärka 1 ex därstädes

sädesärta flerstädes, bl.a. flög flera ex över Yddingen på kvällen kl. 19.

talgoxe allmän

blåmes "

entita "

stjärtmes: ett par, rent vita huvuden, i björkarna vid Fjällfotasjön SV

lövsångare: mitt hittills tidigaste datum. Vid Yddingen Ö på udden med ekar och grandungen (där-)innanför hördes ett ex sjunga. Trots att jag faktiskt hörde av det mjuka lätet att det var lövsångare och ej stare - starar sutto i en ek i närheten - så gick jag i alla fall efter lätet, och när fågeln sjöng nästa gång iakttog jag den mycket vackert. Den satt i en buske vid grandungen. Strax (där-)efter sjöng en till i lövskogen. Klockan var 17,30.

snöskata: mycket stor flock i ekungen söder om Yddingen vid Roslättsvägen på kvällen. Över 100 ex.

taltrast ytterligt vanlig överallt i skogen. Den sågs ofta lyfta från marken i gläntor eller skogsbryn, en eller flera tillsammans; men alldeles förvån-

nande mängder sjöngo också i skogen. Faktum är att jag hörde flera tjog taltrastar sjunga i skogen, särskilt vid Fjällfotasjön men även många vid Yddingen på kvällen. Här satt en särdeles mästarengare i grandungen på "lilla udden". Den härmade en mängd fåglar; särskilt påfallande var att den härmade det skarpa, skrikande läte som man då och då hör från kattuggla.

koltrast

rödhake: nu också allmänt kommen, sjöng mycket allmänt i skogen.

ladusvala: mitt hittills tidigaste datum. Då jag kl 14,45 stod vid Fjällfotasjöns V sida på den lilla mossen och tittade på den "kejsarörnsfärgade" ormråken - se vidare nedan - såg jag på stort avstånd en svala dyka ned och försvinna bakom träden. Jag förbannade min otur emedan jag ej kunde se vilken art det var. Ladusvala var ju troligast! Men efter en liten stund kom flera svalor tillsynes ute över sjön. De nalkades och jagade därefter länge över mossen. Det var fem ladusvalor; jag studerade dem länge och glädde mig åt deras eleganta uppenbarelser och deras ivriga torra läten, som hördes allsomoftast. De iakttogs här c:a kl. 15 - 15,10; och hela tiden syntes de alla samtidigt.

större hackspett hördes i skogen vid stenknäcklokalen, men jag såg den aldrig. Endast enstaka "tjick", aldrig upprepning.

pilgrimsfalk ♂ ad.

Under loppet av tio minuter såg jag fem rovfågelararter; dessutom andra arter vid andra tider, se nedan. Men jag gör här en kronologisk förteckning över vad som hände kl. 14,40 - 15,00.

FORTS

(Detta kronologiska avsnitt gör artlistan mera svårläst än vanligt. Artlistan fortsätter på nästa sida. GRck 1987-11-03)

- kl. 1440 kom en duvhökhona jagande över Fjällfotasjön från Ö mot V. Den flög alldeles över vattenytan, höjde sig sedan över de björk-skogsklädda holmarna utanför mossen och strök in över högskogen.
- 1445 sågs åtskilliga ormvråkar kretsas över skogen i norr; de flesta voro långt borta men ett sällsynt vackert ex. kretsade nära över skogen väster om sjön.
- 1448 sågs en glada kretsas över Orön. Den höll på länge därmed. Se vidare nedan.
- 1448 samtidigt hördes också ett kärrhökskrik "wäi". Jag tittade upp och fann en brun kärrhök ♂ mycket högt uppe. Den slog de vildaste volter över sjön.
- 1450 tittade jag åter på kärrhöken och fick då av en ren händelse se en liten glindrande punkt ovanför den; det befanns vara ännu en kärrhök som dansade på rent svindlande höjd. Könet kunde jag ej avgöra, men det bör väl ha varit en ♂. Dock har jag bevisligen sett (en) ♀ göra mycket vacker dansuppvisning över Fönesjön förra året.
- 1450³⁷ gladan kretsade oavbrutet över Oröns ekar.
- 1451 tittade jag mot NV efter vråkar. Långt borta syntes ett par stycken kretsas. Samtidigt kom emellertid en pilgrimsfalk till synes. Den kom västerifrån på ganska stor höjd. Den befann sig i glidflykt. Det gick med svindlande fart framåt, i flack lutning. Den såg fullkomligt ut som en sorts torped, och inte förrän den råkat vicka litet i flykten, så att jag ett kort ögonblick fick se båda vingpetsarna och den korta stjärten, blev jag klok på vad det var. Utan ett vingslag gled den framåt. Kursen rakt mot öster. Kosan var ej snörrät, utan den gjorde ett par små grunda "gupp" som om den åkt på en småbackig landsväg. Se nedanstående dåliga men, som jag hoppas, förståeliga illustration. (Se nästa sida! GRck).
- Falken slog ner i den stora boken på "utsiktens" topp, sedan den gjort ett kraftigt gupp dessförinnan. Inte ett vingslag tog den, ej heller vid den slutliga branta uppstigningen till boken.
- Då jag gärna ville ha den i närmare ögonsikte, gick jag ditåt,
- (1523) vilket tog lång tid. Ej förrän kl. 15,23, då det alltså gått 32 minuter, kom jag till en punkt där jag kunde se den stora boken, och, sannerligen, falken satt kvar. Det var en stor mycket och praktfull ♀, huvudet och halsryggen föreföllo tämligen mörka, mustaschstrecket var brett men påfallande långt och bröstet var helvitt eller ev. med ytterst små fläckar; buken hade små, fina tvärfläckar.
- (1530) Ännu närmare var jag kl. 15,30. Jag låg bakom en vedtrave nedanför berget och bekikade falken. Den satt med kraftig, indragen hållning och vred ofta huvudet åt olika håll. Vid en oförsiktig rörelse jag gjorde lyfte falken emellertid, kastade sig ut mot V, beskrev en trång båge bakom trädet och försvann i NNO.

--- --

ormvråk: åtskilliga ex., även ett par stycken, som kom in från S över skogen. Ett ytterst praktfullt ex. sågs; det hade två mycket stora vita fält, ett vid vardera vingbasen; rygg röd, vingens framkant vit, huvud ej vitt utan brunt, undersida ljusgulvit. Stor jäkel, liknade en kejsarörn i färgen. Inget vitt på stjärten. Vingarnas undersida ljus, ej svart knogfläck.

duvhök: över södra brynet kl. 14,00 en ♂ länge i parningsflykt. Beträffande ♀ se ovan, kl. 14,40.

sparvhök: 1 ex, förföljt av en kråka, sågs vid Holmeja tegelbruk kl. 13,20.

brun kärrhök: se härovan. Dessutom kl. 18,15 en ♂ ad jagande över kärren söder om Yddingen. Tutte och jag betittade den; en praktfull ♂ ad.

glada: flera gånger sågs glador på långt håll kretsa över Fjällfotasjön. Se ovan. - Från utsikten sågs länge en glada och en kråka över Orön. Den andra gladan kom då från NV, och medan den ännu var mycket högt, steg den förstnämnda den till mötes, varefter båda i sällskap i trånga kretsar stego mot höjden - ej i glidflykt utan med roende vingslag! Praktfullt.

ringduva allmän
fasan

vipa vid Yddingens S sida
enkelbeckasin spelade på flera ställen: Yddingen S och SV samt över Holmeja station efter mörkrets inbrott kl. 20,15.

rörhöna hördes i Yddingen SV. kl. 19,05.

sothöns: i båda sjöarna men ej i större mängd.

häger flerstädes. Enstaka ex mycket högt.

rördrom hördes tyvärr ej i Yddingen trots att jag var där flera timmar på kvällen.

ejdern var utan tvekan det mest sensationella utbytet. Kl. 19,11, när jag låg vid Yddingens SV vik, på östra sidan på udden, kom från V en praktfull ejderflock på 47 ex, låg höjd. Både ♂ och ♀, mest ♂♂. Rakt mot öster på föga mer än trädens dubbla höjd. - Kl. 19,12 kom en flock på 41 ex längre mot norr, även denna flock rakt mot öster!

vigg: ♂ i gråhakekärret
gräsand rätt allmän i sjöarna, dock inga större flockar

?kricka tyckte jag mig höra i Yddingen på kvällen, det upprepades dock ej.

sädgås: stora flockar fällde i Yddingen i mörkningen. Sågs även gå vid Staffanstorp och söder om Klågerup på de vanliga ställena.

Kl. 20,35 kom en stor flock från norr och fällde i Yddingen. Sent!

skrattnås ad allmän i Fjällfota-sjön.

fiskmås ad: åtskilliga ex därstädes

gråtrut: 1 ad och 2 juv mot väster över Yddingen kl. 18
skäggdopping allmän i båda sjöarna
gråhakedopping ett par i vanliga dammen

?smådopping: Tutte och jag tyckte oss höra den i dammarna söder om Yddingen. Inte säkert.

snok: 1 ex, smalt men långt, på en tuva i Fjällfotasjön NV

skogsödla flera ex; jag fångade ett stort ex

Nyctalus på kvällen vid Yddingen S tillsammans med en medelstor fladdermus av okänd art samt en liten art, också okänd men kanske Pipistrellus pipistrellus?

I Lund hördes sothöns flera gånger och rödvingetrast allmänt mellan kl. 22 och 23,00; och strandskata hördes kl. 1,00 på natten till lördagen.

Kommentarer:

1. Personer: jag reste ensam, men Tutte (=Gunnar Nordqvist) kom per bil på vägen Bökeberg - Roslätt. Han stannade och deltog i obsarna på e.m. och kvällen, men oviss hur länge.
2. Bland observationerna flera roliga och för mig oväntade, t ex de tidiga lövsångarna och ladusvalorna, rovfåglarnas beteende och inte minst ejderflockarna på sträck över inlandet. OBS också uppgifterna om vissa dräkterna på exemplar. Som så ofta i protokollen från 30-talet tycker jag mig finna att rätt många arter måste varit vanligare då än nu, se t.ex. taltrast, rödhake etc. OBS också vilka rastplatser som anges såsom vanliga för sädgäss! - Även de nattsträckande sothönsen och strandskatan över Lund av intresse. - Snok och skogsödla finns förhoppningsvis kvar i trakten ännu idag. - Fladdermusen Nyctalus noctula kände jag igen med säkerhet, övriga arter kunde jag inte klara. GRck 1987-11-03.

1939-04-16, söndag.

Söndag 16/4 var klar och solig men mycket blåsig. Jag tänkte först stanna i Lund men kunde ej låta bli att ta bussen till Sövde kl. 10,50. Söndagar i Lund är förskräckliga! - Jag gick Åmans bro - Sövdesjöns V sida - dess S sida - över ån vid dess mynning - mellanspettlokalen - genom skogen i krok upp till landsvägen (och) på små vägar till Snogeholmssjöns NV hörn, där ån rinner ut. Följde sedan sjöns V strand ner till Snogeholm (=slottet), gick därefter på landsvägen upp till Södeborgssjön, där jag stannade en stund på kvällen. Därefter genom skogen norr om vägen fram till fälten norr om Sövde by och slutligen ner till Kyrkogårdsviken, varefter jag tog bussen tillbaka kl. 19,17. Ganska trevlig tur, särskilt mot kvällen, men på f.m. generade den starka blåsten i mycket hög grad. Inget fågelsträck! Änderna vid Sövdesjöns V sida voro mycket trevliga. De lågo vid den alldeles öppna stranden norr om kullen, och det fanns därför ingen annan råd än att krypa på dem rakt över ängsmarken. Det gjorde jag också, och det gick ganska bra, men den starka blåsten hindrade faktiskt goda iakttagelser.

Vid ett tillfälle, när änderna flög utåt för att strax återvända, tyckte jag mig se ett par egendomliga, starkt vitbrokiga andvingar, som ej voro av samma typ som de allmänt förekommande bläsanddrakarnas, men när det sedan gällde kunde jag aldrig återfinna denna mystiska fågel. Utan tvivel fanns det åtskilligt med fågel, särskilt i Sövdesjön, som jag ej lyckades få se.

På kvällen lugnade det av och blev fint väder.

Fågel vid Sövde kl. 12 - 19,17:

Kråka: en kråka låg och ruvade i boet i alarna vid Sövdesjöns strand nedanför den kala kullen.

Råka: kolonin Bläntarp

Kaja

Skata

Nötskrika allmän i skogen

Stare mycket allmän, bl.a. på ängsmarkerna vid Sövdesjöns västsida. En mycket tät flock på c:a 1500-2000 ex samlades på kvällen i träden på Sövde kyrkogård. Se vidare under pilgrimsfalk

grönsiska: en flock kom farande vid Sövdesjöns S strand.

Flocken var på c:a 20 ex hämpling allmänt sjungande litet varstades

bofink: hördes i skogen här och där, rätt allmänt. Dessutom en flock i träden vid Sövdesjöns sydvästra vik i innersta hörnet. Flocken hyste både ♂♂ och ♀♀ och var på c:a 60 ex

gulsparv

såvsparv 1 ♂ i Sövdesjön
sånglärka sjöng allmänt över fälten

ängsfioplärka: några spridda ex lyfte vid Sövdesjöns V och S sida. Ej många inalles

sädesärta: åtskilliga ex flygande och rastande vid Sövdesjöns strand
talgoxe allmän

blåmes hörd flerstädes

svartmes hörd i skogen vid Snogeholmssjön

entita flerstädes

stjärtmes 2 ex i Snogeholms slotts trädgård

kungsfågel sjöng i grandungen vid Snogeholmssjöns NV hörn

dubbeltrast: 1 ex lyfte från marken och flög upp i en björk vid Södeborgssjön på kvällen

taltrast var allmän; åtskilliga ex satt på marken här och där i skogen.

rödvingetrast. Trots att den nu är stadd på genomflyttning har jag ej sett några större flockar. Två ex satt i strandbuskaget vid Södeborgssjön på kvällen, (på) mycket nära håll och ej så skygga, varför jag studerade dem noggrant. De hade tydligt ögonstreck. Men det röda syntes endast när fågeln flög, ej utanför den hoplagda vingen

koltrast i skogen

rödhake

ladusvala: när jag endast hunnit ett par hundra meter ner utefter Sövdesjöns strand, kom tre ladusvalor jagande över vattnet och strandängarna och passerade förbi mig. Sedan sågs 1 ex som hela tiden jagade i lä av den lilla skogklädda ön i sydost.

FORTS

På kvällen 6 ex över Sövdeborgssjön. - Det är tydligt att en hel liten kontingent ladusvalor kommit, eftersom jag nu sett dem i två olika trakter av Skåne, flera ex. på varje plats.

spilkråka: 1 ex, praktfullt djupsvart, flög kl. 18,25 över Sövdeborgssjön och slog ner nära slottet.

pilgrimsfalk. Först omkring kl. 16,50 såg jag den. Stod då vid Snogeholmssjöns V strand och såg ut över sjön. Då kom en stor pilgrimsfalk ut över skogen på andra sidan sjön. Den kom rakt emot mig, men då den ännu var flera hundra meter borta vände den, flög tillbaka och försvann in över bokskogen.

Kort därefter, när jag ännu stod kvar på samma plats, råkade jag få syn på en fågel på oerhört avstånd i NNO över skogen på rätt stor höjd. I kikaren befanns det vara en falk, sysselsatt med flyglekar. Avstånd för långt för säker artbestämning, men pilgrimsfalk eller lärkfalk var det. Vingar spetsiga, ganska smala, långa och eleganta. Först trodde jag det var lärkfalk. Fågeln utförde en praktfull flyglek, som jag studerade från kl. 17,00 till 17,15. Långa sträckor flög den rakt fram med stor fart; så vidtog en lång vingglidning, och sedan kunde den stiga brant uppåt eller också göra ett svindlande fall nästan ända ner trädtopparna för att så åter stiga. Fågeln rörde sig inom ett stort område men kom tyvärr aldrig nära utan höll sig över Snogeholmssjöns östra och norra strand från Assmåsa ända till avloppet mot Sövdesjön.

Trots att fågelns flyktlek var ~~en~~ elegant synnerligen, bör jag dock påpeka att den mera var präglad av kraft, långa svepande flyglinjer och våldsamma störtningar än av lekande, tvära kast och volter, som jag minns att lärkfalkarna pläga göra. Exempel: iakttagelserna vid Fönesjön i sällskap

med)

(Bollvik m.fl. 5 juni förra året.

Dessutom såg jag följande förlopp: just när fågeln gjorde en störtning ner emot skogen, visade sig en stor och kraftig pilgrimsfalk ett stycke längre ner. Den störtande fågeln slog ej efter pilgrimsfalken ~~utan~~ utan steg strax snabbt uppåt. Pilgrimsfalken - som troligen var en hona - försvann strax i skogen. Storleksskillnaden mellan de båda fåglarna var visserligen avsevärd men knappast så stor som jag väntat mellan pilgrimsfalk och lärkfalk. Därför menade jag att den flyglekande fågeln var en pilgrimsfalk hanne. Men övertygad blev jag inte.

Från kl 19,00 till 19,17 fick jag åter se pilgrimsfalk utomordentligt fint vid Sövde kyrka. En stor starflock hade samlats i träden vid kyrkan, och då och då flög en del av flocken från ett träd till ett annat. Ideligen ankom också småflockar från olika håll. Allt var frid och lugn, kvällen var vacker och blåsten inte så stark som tidigare..... Starflocken lyfte ur sina trädtoppar och flög tvärs över kyrkviken mot de höga träden på kyrkogårdsudden, en sträcka på blott ett ~~par~~ par hundra meter. Men innan stararna kommit mer än halvvägs, hände den stora katastrofen: som en ljungeld drabbade en pilgrimsfalk in i starflocken. Denna sänkte sig naturligtvis och kom så lågt att jag fick hela flocken brusande fram nästan i ~~hög~~ höjd med mitt huvud. Blott några meter återstodo, så voro stararna inne bland träden.

Det hela gick så fort att jag knappt hann fatta det. Men säkert är att falken misslyckades första gången. En sekund senare voro stararna långt inne bland träden, och den täta flocken höll just på att slå ner i toppgrenarna på några ganska höga askar eller almar. De flesta fåglarna voro ännu på vingarna. Bakom flocken uppfångade jag en bråkdels sekund silhuetten av en gräsand, som kom snett emot mig från NV och brant fällde i kyrkviken.

Över den fällande starflocken steg falken upp, kolsvart emot aftonhimlen; ett ögonblick till, så vände den och störtade med ett

vinande låte rakt in bland stararna. Det var en av de djävaste flygmanövrer jag någonsin sett, ty falken slog brant och snabbt och kom mitt in i det täta grenverket flera meter under trädtopparna vilket jag såg alldeles utmärkt emot aftonhimlen. När falken slog, voro ännu en mängd starar på vingarna. De hade inte hunnit sätta sig ännu. Falken fick tydligen intet byte denna gången heller. Den steg rakt upp bland träden med oerhörd fart och med tomma klor. Nu hade den tydligen råkat på misshumör, ty sedan den stigit högt upp gjorde den ännu två våldsamma slag ned bland de grenar där stararna satt. Men den misslyckades i sin avsikt att driva upp dem. Några sekunder stod den stilla i luften mot vinden - en övermåttan praktfull syn -; därefter försvann den mot sydost. Jag gick tillbaka till busshållplatsen.

Ett par minuter senare sågs falken åter. Den steg nu upp över skogen söder om viken, vände sig emot vinden och fortsatte att stiga ganska snabbt lodrätt uppåt; endast då och då måste den göra något litet vingslag för att hålla sig kvar rakt emot vinden, för övrigt intog den en stel, stillastående hållning.

duvhök: 1 ♂ sågs flyga ut över Sövdesjöns V sida. Senare sågs på avstånd ♂ och ♀ kretsa över sjöns Ö sida. Det verkar som om man kunde räkna med att den häckar här i år också.

ormvråk: sågs då och då kretsa över skogen. Ett par gånger sågs också enstaka ex draga mera målmedvetet mot ONO över skogen vid Elsetjällshusen: sträckande exemplar?

glada sågs som vanligt, båda ex. Arten är lätt att se; varje gång man besöker de platser, där den är hemma, syns den. Så ock idag: vid flera tillfällen sågs paret sväva över skogarna. En gång såg jag också en ormvråk slå efter ~~en~~ det ena exemplaret.

På kvällen kl. 18,25 - 18,45 över Sövdeborgssjön och vägen till Sövde by såg jag först ett

exemplar; det försvann i skogen vid fjolårets häckplats; senare sågs ännu ett ex. Mycket nära och elegant.

ringduva fanns allmänt. Jag såg flera flockar: en på c:a 30 ex vid Sövdesjöns sydsida, en annan på minst 40 ex vid Snogeholm, etc. fasan

större strandpiparen var synnerligen talrik vid Sövdesjöns V strand, både norr och söder om havsörnkullen. Minst 20 ex inalles. Söder om kullen såg jag flera färdiga balar men inga ägg. Vattnet hade på grund av den starka blåsten visst spolat över att par balar. vipan som vanligt allmän vid Frihult på de stora öppna ängarna. Ett par äggskal samt ett bo med tre ägg anträffades här. Vidare fanns här en flock på 40 (ex), flyttflock!! storspoven fanns också här i åtskilliga ex. Enstaka ex flög förbi även uppe vid Åmans bro. kärrsnäppan: vid Sövdesjöns strand, västra sidan, norr om kullen sågs 4 ex, alla svartbukade och orädda. sothöns: i båda sjöarna, tämligen allmänna

häger: flera ex sågs, dock ej så många som i vintras och den 2 mars, men åtskilliga ad sågs, och på kvällen kom bl.a. en juv över Sövdeborgssjön.

brunand: 1 ♀ i Sövdesjön SO innanför lilla ön

vigg tämligen allmän i Sövdesjön, c:a 20 ex, varav ungefär lika många ♂♂ och ♀♀. I Snogeholmsjön ungefär lika många, och i Sövdeborgssjön 2 par.

knipa: 1 ♂ ad Sövdesjön, dagens enda ex!

(skedand). Stor andflock vid Sövdesjöns V sida, se inledningen. Denna flock låg utefter stranden; delvis var bläsänderna uppe på gräset. Ett par gånger lyfte alla änderna jämte vipor, skrattnås etc., och flög ut över sjön. Orsak till skrämelsen okänd. Fåglarna kom strax tillbaka. Andflocken var blandad och innehöll åtskilliga arter. Bläsänder i flockar lågo dessutom ute på sjön på flera ställen. Flocken bestod av:

FORTS

1939-04-16 forts.

44

skedand c:a 8-10 par.
gräsand: helt få ex
här och där. Gräs-
anden var f.ö. re-
lativt fåtalig idag
och syntes mest par-
vis eller i helt
små sällskap.

stjärtand: ett 50-
tal, båda könen
bläsand: allmänaste
and, hundratals,
stort antal ♂♂ ad!
kricka allmän,
över 100 ex.

se även
före-
gående
sida!

OBS: ingen svan sedd idag.

sädgås: på Frihultsmarkerna ännu
allmän. Enstaka smärre sällskap
passerade över mig från öster,
men flockar på inalles 100-150
ex, kanske mer, gick längre
västerut på fälten och backarna.

skrattnås: mycket allmän särskilt
i Sövdesjön ett hundratal ex
eller mer, alla ad. Men i Snoge-
holmssjön ej så många.

skäggdopping mycket allmän i Söv-
desjön och allmän i Snogeholms-
sjön.

OBS: trots så noggranna undersök-
ningar som möjligt såg jag ingen
svarthalsad dopping i Snoge-
holmssjön.

Dessutom sågs följande:

a) innan jag reste till Sövde, i
Lund omkring kl. 10,00:
sädessläkta många
fiskmåsar många ad
skrattnås också många ad
gråtrut 2 juv

ejderflock över Zool. Inst.
rakt mot öster kl. 10,23.
Flocken bestod av 29 ex varav
10 ♂♂ och 19 ♀♀.

b) efter återkomsten till Lund
hördes över Zool. Inst.
sjöorreflockar sålunda:

kl 23,30
23,47
23,51
23,53

Kommentarer:

1. Enskilda arter: råka: mellan Blentarp och Sövde går landsvägen
över en markerad kulle med en bokdunge på toppen. Här fanns en råkkoloni;
kanske 50 bon. Den fanns kvar mycket länge, finns kanske ännu idag.

Pilgrimsfalk: text förkortad, långt avsnitt om eventuell lärkfalk ute-
slutet. Slutsats både i originalet och här i renskriften densamma: ingen
lärkfalk sedd. Pilgrimsfalkens kvällsjakt renskriven in extenso; det var
verkligen ett otroligt grant skådespel. Många arter; exempelvis mesar,
sothöns, skäggdopping: det hade varit önskvärt med bättre sifferuppgifter.
Men i det stora hela ett noggrant protokoll. Se även punkt 3 härnadan.

2. Platser: vandringsvägen noga angiven. Den "kala kullen" eller
"havsörnkullen" vid Sövdesjöns västra sida, rätt nära SV hörnet, kallas
Frihultsbacken eller Holmabacken, men det visste jag inte år 1939.

3. OBS min vana att använda "kraftiga" ord för individantal etc.
I dagens protokoll finns åtminstone ett eklatant exempel på sådant, näm-
ligen när jag betecknar större strandpiparen som "synnerligen talrik" vid
Sövdesjöns västra strand. Men lyckligtvis finns ju dessutom en siffer-
uppgift, "minst 20 ex inalles"! Som nämndes härövan hade det ofta varit
önskvärt med ännu flera sifferuppgifter. Men jag hoppas att de siffror som
~~framman~~ finns skall vara tillräckliga för att ge en god bild av fågel-
livet i denna del av Skåne under perioden ungefär från 1935 till 1985.
GRck 1987-11-15.

1939-04-17, måndag.

Reste med Köhler ner till Sjölanda och Arlövsstranden och gick där kl. 17 - 18. Vackert väder och ganska mycket fågel:

gräsand fortfarande allmän här
bläsand hördes, tydligen fanns
en hel flock
kricka en liten flock
gravand allmän
knölsvan 6 ex ad
skrattmå
fiskmå
gråtrut
havstrut
sädesärta
ängspiplärka
sånglärka
vipa
rödbena spelade: många ex
enkelbeckasin hördes

kärrensäppa spelade också, många ex,
(och) ute i grundvattnet flockar.
Åtminstone några av de spelande
hade ej svart buk.
storspov: stor flock gick glest för-
delad i havet. Det var c:a 75 ex,
i själva verket troligen fler.
större strandpipare allmän.
skogssnäppa: 2 ex gick vid ett in-
vatten på gräset mellan vägen och
järnvägen.
strandskator sågs, bl.a. 2 ex sovande
på stolpar alldeles vid vägen, vid
bron över Segeån.
ejder: ett par granna flockar kl.
17,30. De flög mot söder, men en
andra flocken vände mot V - N - S
och höjde sig.
häger: 1 ex vid skjutbanan

Övriga iakttagelser: på e.m. omkring kl 15 - 16 hördes lövsångare
sjunga på Zoologiska Institutionens tomt.

Och på natten, efter midnatt, kom mycket spovar över Lund.

Kommentarer:

1. Kanske märkligt att kärrensäppor spelade fast de inte bar häckningsdräkt?
2. OBS det stora antalet storspovar. Liknande antal, ibland betydligt över 100 ex, sågs rätt ofta på denna lokal på 30-talet. Givetvis alltid bara rannsande flockar under flyttningstiden och, såvitt jag minns, bara eller nästan bara på våren.
3. Mycket märklig uppgift om strandskatorna!
4. De över Lund sträckande spovarna kom alltså strängt taget den 18 april.
5. Ejderflocken med avvikande beteende gick dock också mot söder, efter sin flyktsväng. Sådant beteende såg jag ofta hos dessa ejderflockar på våren. GRck 1987-11-15.

1939-04-19, onsdag.

Onsdagen 19/4 blev det större exkursion. Vi hade hyrt en bil utan chaufför. Kl. 5 på morgonen avreste från Lund: Yngve Melander, Arne Melander, Eva Hansen, Erik Montén, Sonja Berg von Linde, Carl-Erik Hallberg och jag. Vi for först raka vägen till Skanörs Ljung, där vi gick ut och gjorde en mycket trevlig rundtur ned till Ammarrännan och upp igen till landsvägen. Vädret finfint, soligt; och ej särskilt stark blåst på morgonen.

Vi fortsatte sedan till Skanör, tittade söder om hamnen och gick ut norr om den på revlarna. I Skanör köpte vi mjölk och åt smörgås. Klockan hade nu hunnit bli omkring 9,30. Vi reste så tillbaka över Ljungen, där ett kort uppehåll gjordes för rovfågelsträckets skull. Sedan blev det Hammarsnäs: ett ganska givande besök. For så via Räng - Åya Trelleborgsvägen - Trelleborg - skånska strandvägen mot Ystad men med stopp i Svarte - Ystad - Öja - Tomelilla - Smedstorp - Tunbyholm - St. Olof - Rörum - Stenshuvud. Här gick vi ett par timmars tid och tittade. Som vanligt mycket vackert, och fågellivet blev intressant genom tranflockarna.

Från Stenshuvud for vi till Brösarp, där vi åt. Sedan via Andarum - Vollsjö - Öved - Harlösa - Silvåkra och gick ner till Almen från Stensoffa. Var här kl. 20,40 - 21,45. Det var naturligtvis mörkt, och det blåste ganska ordentligt, varför utbytet blev minimalt. Sedan fortsatte vi till Lund. Fågelarter: se nästa sida

FORTS

Fågelarter:

A) Skanörs Ljung, Skanörs revlar, Flommen, Hammarsnäs:

1 kråka 2 stare 3 hämpling 4 grönsiska: 7 ex flög över Skanörs hamn mot söder kl 8,45 5 kornsparv hade plötsligt blivit mycket allmän på trädarna längs vägen Malmö-Vellinge - Hammar. Minst 8 ex räknade jag. Neråt Trälleborg ytterligare flera ex. 6 ängspioplärkan allmän på Ljungen 7 sånglärka 8 sädesärta: redan i Lund kl. 5,00 kom åtskilliga sädesärter mot öster. Sedan befanns den vara i rörelse överallt vid Skanör, på Ljungen etc., och den var mycket allmän, men någon flockbildning kunde jag ej alls spåra 9 koltrast Skanör 10 stenskvätta: 1 ex Skanörs hamn, det första för året, en ♀. 11 stenfalk: vid Ammarrännan kom 1 ex på låg höjd över Ljungen. Säkert en ♀, då den verkade utpräglad brun 12 tornfalk: 3 eller 4 ex på Ljungen. Ett par av dem var täml. långt borta, de övriga voro troligen ad., tämligen röda. 13 sparvhök: 1 ex, en ♀ ad, kom i småkrokar över Ljungen. I stort sett var kursen SV-NO. Försvann i NO utåt Hammarsnäs. Nära håll. 14 ormvråk: vid första besöket på Ljungen sågs inget ex med säkerhet. Men vid andra besöket, omkring kl. 9,45, var den vanlig och sågs i många ex.: över Ljungskogen och Ljungen inalles omkring 20 - 30 ex, varav de flesta syntes ungefär samtidigt. - Kl. 10,15 kom 3 ex över Hammarsnäs med kurs mot ONO. De blev våldsamt förföljda av fiskmåsar.	15 fjällvråk. Var relativt vanlig och fanns i många ex. Dels sågs någon tidigt på morgonen, dels senare tillsammans med ormvråkar. Minst 3 + 4 ex, troligen ännu fler. 16 ringduva: smärre flockar kom mot N över Skanör ungefär kl. 8,10 17 större strandpipare allmän på stränderna: Ammarrännan, Skanör etc. Spelade ofta. 18 svartbent strandpipare: på revlarna såg vi alla tre ex. Det var på den vanliga platsen 19 vipa allmän på fälten Hammarsnäs etc etc, liksom litet överallt under bilturen. Men ingen enda flock sågs nu. Jämför Sövde i söndags. 20 strandskatan var mycket allmän söder om Skanörs hamn på sandrevlarna: c:a 80 - 100 ex. Norr om revlarna, ett gott stycke norrut, gick en flock på 55 ex i grundvattnet. På Hammarsnäs stora flockar i vattnet, flera dussin. 21 skärfläcka. Hela "huvudstyrkan" befanns stå täyy samlad i vattenlinjen på en liten sandrevel söder om Skanörs hamn. Här räknades på nära håll 65 ex i så tät flock, att det alldeles exakta antalet ej gick att fastslå. Men mellan 62 och 70 var det. Denna praktfulla flock studerades länge, men den stod nästan stilla; endast de ex som stod ytterst där vågorna rullade in, plockade ett par gånger i vattnet. Nytt svenskt rekord! Hammarsnäs: 4 par. Här gick fåglarna parvis ute vid den innersta öns östra sida. 22 rödbena: hade kommit rikligt och var nu ganska allmän, ehuru som vanligt ej i större sällskap. Blott några få tillsammans, eller parvis. 23 storspov: 1 ex flög över Hammarsnäs mot öster kl. 10,10. 24 kärrsnäppa: smärre flockar sågs på revlarna och vid Ammarrännan: här 4 ex med <u>svart</u> buk! Men vid Forevik två kolossala flockar: den ena gick på Hammarsnäs, och den andra sågs på avstånd på

andra sidan viken; när den lyfte såg den ut som ett vitt moln. Den närmaste flocken var mycket stor - c:a 450 ex - och alla hade vinterdräkt.

- 25 rödspov: klockan 6,10, när vi gick över Ljungen för att studera en vråk - det befanns vara en mörk fjällvråk - hördes plötsligt över våra huvuden det härliga rödspovspelet. Rakt ovANför oss kom den farande med sin typiska spelflykt: den kastar sig ryckvis på snedden fram genom luften. Den flög mot SV.
- 26 enkelbeckasinskrämdes upp på Ljungen nära rödspovspelet, och på Hammarsnäs.
- 27 häger: enstaka ex sågs på reveln söder om Ammarrännan etc. Ej sedd på Hammarsnäs, här brukar (dock) ofta vara många
- 28 småskrak mycket allmän från Skånörs hamn och norrut, dels i par eller enstaka ex, dels flera riktiga flockar på dussintals ex.
- 29 ejder: ett par flockar med ♀♀ och ♂♂ sågs lyfta ute vid allra yttersta holmarna norr om Skånörs hamn
- 30 gräsand allmän på revlarna, rätt stora flockar
- 31 stjärtand: flera par ~~stjärtskorpa~~, fällde på den grundbank norr om hamnen, där den stora strandskateflocken stod.
- 32 bläsand: smärre sällskap, med både hannar och honor, passerade flera gånger, även ett par ganska ordentliga flockar. - Ute vid Hammarsnäs en mycket stor flock på uppskattningsvis ett par hundra ex.
- 33 kricka: liten flock på 6 ex vid Ammarrännan på morgonen
- 34 skedand: enstaka ex Hammarsnäs
- 35 prutgås: i Höllviken, ett stycke ut från Hammarsnäs-stranden, befanns en stor flock ligga samlad. Den var på c:a 150 ex och låg delvis ganska nära. Efter en stund lyfte den och flög mot N. När den lyft, befanns det att en ännu mycket större prutgåsflock på c:a 300 - 350 ex kom långt utifrån sundet i sin vanliga karaktäristiska formation av avbrutna

linjer och bågar på olika höjd; (se) bilder i Lehn Schiøler!

Vissa smärre sällskap av prutgässen fällde utanför Hammarsnäs, mellan Hammarsnäs' yttersta udde och Eskilstorps holmar, skulle jag tro, eller kanske utanför dessa holmar. Det var mycket märkligt att konstatera att fåglarna hade mycket ljusa, silkeslysande undersidor, som på detta långa håll var ytterst lätt att observera. Det måste ovillkorligen ha varit den mera sällsynta ljusbukade rasen B.b. hrota Mål. Vidare diskussion kommer att följa längre fram.

- 36 gravand mycket allmän. Inne över Ljungen kretsade också enstaka par. Överhuvudtaget allmän överallt här.
- Vi fick syn på en räv här på Ljungen neråt Ammarrännan. Den syntes mycket fint, slutligen såg den oss och försvann. Framme vid dess gryt låg en torr, uppäten tamanka och en dito höna; ur en grytöppning halade jag ut ytterligare en delvis uppäten höna, en ruttnande smålom som ej blivit äten, samt en pinfärsk, ännu varm gravanddrake. Den sistnämnda tog Melander och Eva Hansen hand om och stoppade den. Melander har den nu på sitt rum. En kanin, död och delvis uppäten, samt rester av råttor anträffades vid grytet. - Det var en gammal förbrytarräv!
- 37 sångsvan: jag såg på morgonen, just då rödspoven kom, ett yngre ex av sångsvan som flög från Ammarrännan rakt över Ljungen till Höllviken. Nära håll. Eva Hansen såg sedan ett ex till.
- 38 knölsvan: massvis i Foteviken. OBS att ingen sångsvan sågs här.
- 39 skrattnås allmän
- 40 fiskmås: som vanligt i massor på "inre" Hammarsnäs holmen
- 41 gråtrut
- 42 havstrut
- 43 kentsk tärna 2 ex sågs flyga mot V utanför Ammarrännan på morgonen
- 44 småtärna: 3 ex, ytterst orädda, satt på revel norr om hamnen. Studerades vederböriligen. Sedan kom ännu 1 ex från söder.
- (45 smålom: se under gravand).

B) resan utefter sydkusten från Skanör via Trelleborg till Ystad:

- 1 på ett par ställen nära Östratorp etc. sågs knipflockar, de flesta på c:a 15 ex. Endast i en flock bortåt Svarte sågs 2 gamla hanar, f.ö. endast ♀♀ och unghannar, igenkännliga på dräkt och storlek. Knipflockarna voro ej särskilt många.
- 2 alfågel: utanför Svarte och sedan precis vid infarten till Ystad stora flockar ännu i praktfull dräkt. Några ex låg alldeles vid stranden; en gammal ♂ här var i vinterdräkt ren med huvud etc. vitt, bröstet brunsvart.
- 3 när vi stannade för att se på alfågelflockarna, kom en tranflock utifrån havet. Det var nu vid middagstiden mulet och stark vind från V. Tranorna - 46 ex - kom helt lågt, i oordnad formation, från söder. När de voro långt ute, skruvade de sig uppåt till ganska stor höjd. De gick så in över land mot norr och sågs slutligen upplösa formationen ett stycke norrut, troligen slog de ner vid Marsvinsholm. Praktfullt.

C) Stenshuvud och ostkusten:

- 1 hämpling
- 2 gulsparv
- 3 trädlärka, sedd av Melander på Stenshuvuds topp; jag såg den ej.
- 4 sädesärla
- 5 talgoxe
- 6 blåmes
- 7 entita
- 8 taltrast några ex på Stenshuvud
- 9 koltrast
- 10 rödhake
- 11 gröngöling
- 12 ormvråk enstaka ex
- 13 ringduva: mycket stor praktfull flock vid Stenshuvud, söder om toppen

- 14 trana: två flockar till passerade på e.m. Väg: se skiss härnedan. Flock 1 var på 36 ex, flock 2 på 17 ex. Dessutom såg Hallberg en flock, på skissen med nr 3, som var på 26 ex.

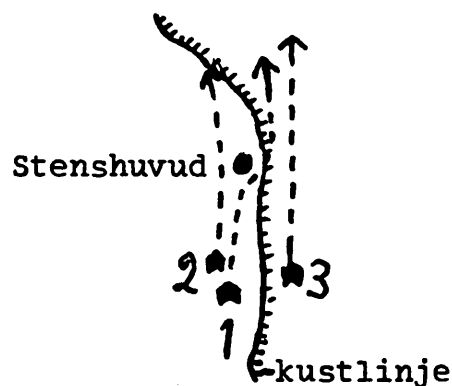
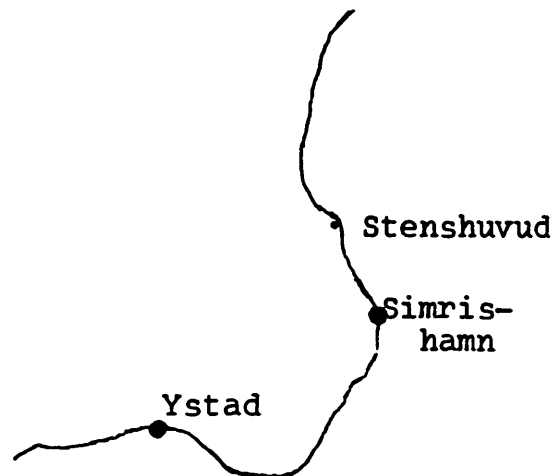
- 15 småskrak allmän, stora flockar
- 16 svärta: många sågs på vattnet från Stenshuvuds topp
- 17 alfågel
- 18 gräsand
- 19 gråtrut

D) Vitabykärret:

gräsand
sothöns
ett gråhake-par
två hägrar
vipor.

E) för övrigt sågs under dagen:

råka
kaja
skata
pjodd
pilfink
trädkrypare: 2 ex på eken vid Universitetsplatsen i Lund kl. 4,50.

Kommentarer: se nästa sida!

1939-04-19 forts.

49

Kommentarer till denna dag:

1. Av anteckningarna, både ordalydelsen och handstilen, framgår det att noggrann artlista gjordes endast på morgonen och förmiddagen, d v s inom området Skanörs Ljung - Skanör incl. revlarna och Flommen. samt Hammarsnäs. Några arter härifrån förtjänar en särskild kommentar:

- a) kornsparv. OBS lokalangivelserna. Rätt många ex sedda på sträckan Malmö - Vellinge - (Stora) Hammar. Rubriken under A) är alltså inte korrekt för kornsparvens vidkommande. -
- b) antalet skärfläckor förvånande stort; troligen var det verkliga svenskt rekord, men jag har inte kontrollerat alla litteraturuppgifter.
- c) rödspoven understruken eftersom observationen är märklig. Det blir ju oftast något av en slump om man ser en så individfattig art på platser där den inte häckar - naturligtvis under förutsättning att den inte heller kan väntas förekomma i nämnvärt antal på genomflyttning.
- d) det stora antalet prutgäss i Höllviken högst anmärkningsvärt! Dels torde tidpunkten vara oväntad: vårsträcket över Skåne sker, väl koncentrerat, ungefär under tiden 23 maj - första dagarna i juni (men detta visste vi inte år 1939!); dels gäller det förstås uppgifterna om fåglarnas utseende. Det framgår ju av texten att jag väl kände till existensen av den ljusbukade rasen B. b. hrota, med auktorsnamn och allt. Kanske ansåg jag dock rasen diskutabel; och säkerligen var jag okunnig om dess förekomst i Sverige. Tyvärr blev det ingen vidare diskussion om saken. Och nu, 48 år senare, kan jag naturligtvis inte bevisa att rasbestämningen är riktig. När denna kommentar skrives, har jag inte reda på första accepterade förekomsten i Sverige av rasen hrota. Men tydligen har den aldrig setts i större flockar än på något tiotal ex, och fynden är fortfarande avgjort sällsynta och gäller mest strö-exemplar! - Enligt litteraturen förekommer hrota i stort antal i Danmark på genomflyttning, och den säges komma dit redan i april; men man undrar hur väl belagt detta är.
- Under den fortsatta renskrivningen av anteckningarna från 1939 och följande år skall jag undersöka ~~områdena~~ uppgifter alla om prutgäss.
- e) även uppgifterna om ormråk, fjällvråk, strandskata, kärrsnäppa m.fl. är värda att uppmärksammas.

2. Från färden längs sydkusten och hela fortsättningen av exkursionen är anteckningarna slarviga och ofullständiga. Men kul att se sträck av tranor. Förekomsten av knipor i betydande antal, ofta stort antal, utanför sydkusten, är nu känd sedan många år, men på 30-talet visste jag och andra fältintresserade biologer föga härom. Mina uppgifter om ålders- och könsfördelning förefaller egendomliga. Kanske är ordvalet om knipan alltför kategoriskt. Men måhända hade de häckningsberedda fåglarna redan begivit sig norrut.

Vitaby-kärret: jag visste att det var en säker häckplats för gråhakedopping, eftersom jag besökt platsen flera gånger i sällskap med Gunnar Nordqvist.

3. Iakttagelserna vid rävgrytet intressanta! Men hade de gjorts idag, skulle jag inte använt ordet "förbrytarräv".

GRck 1987-11-29.

Se även 1939-01-15,
sid. 4 och 5.

(1939-04-19).

Nätterna härefter mycket fågel:

spov	++++	
strandskata	++	En flock klockan 2,03 natten till fredag
vipa	+	
rödvinge	+++	
sjöorre	++++	

sädesärla allmän på dagarna.

Kommentarer till ovanstående:

Denna korta och ganska kryptiskt formulerade anteckning är återgiven i oförändrad form. År och datum är visserligen inte ut-satta i originalet, men texten följer omedelbart efter anteck-ningarna för den 19 april och gäller helt uppenbart nätterna mellan 19 och 23 april. Den omnämnda fredagen inföll 21 april.

Anteckningarna har följande innebörd:

Antalet plustecken anger sträckets styrka, bedömd efter lätena, eftersom det gäller nattsträck. Skalan är ungefär som följer:

+	betyder	svagt eller mycket svagt sträck
++	"	tämligen svagt eller måttligt sträck
+++	"	bra eller starkt sträck
++++	"	mycket starkt eller synnerligen starkt sträck.

Detta behöver inte innebära, att sträck av angiven styrka försiggick för alla nämnda arter alla ifrågavarande nätter. Det är t.ex. sannolikt, att sträckande strandskator bara hördes natten till fredag 21 april och då var av m l m måttlig styrka.
GRck 1987-11-29.

1939-04-23, söndag.

(51)

På morgonen mycket blåsig, och över Lund gick flera våldsamma hagelbyar. Större delen av dagen rådde full storm.

Carin och jag hade beslutat att fara till Bökeberg. Eftersom vädret redan på lördagen var blåsig och osäkert - på kvällen kom därtill ett kraftigt åskväder -, tänkte vi resa ut först vid middagstiden och vara ute till mörkrets inbrott. Detta befanns vara mycket klokt, ty under den tid då vi gick i Bökeberg, kl 13,30 - 20,50, fick vi inget regn på oss. Solen lyste tvärtom nästan hela tiden, och det var endast den starka blåsten som gjorde fågelutbytet sämre än vad som annars skulle blivit fallet.

Just vid avfärden från Lund var det litet regn och mycket olustigt väder, och Carin var litet betänksam, men vi fick en härlig promenad. Granna molnformationer tornade upp sig på himlen, och flera gånger såg det hotande ut. När vi gick på Trobergamossen kom det t.o.m. ett par snöflingor. Men tur med vädret hade vi för övrigt. Vi gick från Bökebergsslätts hållplats - ormgranen - genom skogen fram till den lilla mossen vid Fjällfotasjöns västsida, följde sedan sjöns strand mot N och Ö förbi Näset och Osmunda-lokalen ut på Trobergamossen, som överkorsades mot NO. På en väg i östra delen av skogen fortsatte vi norrut, kom ut på fält och granplanteringar men vände snart in i skogen. Vid Eksholmen kom vi ut på vägen till Holmeja, följde denna väg västerut, men där den lämnar skogen följde vi istället skogsbrynet neråt och kom så småningom ut på den stora "granglantan". Fortsatte genom skog fram till Bökeberg, där vi satte oss på krogen och drack kaffe och smörgås. Stig Thott av Skabersjö kom in här och hälsade på oss. Ack om alla godsägare vore lika trevliga som han! - Efter en grundlig fikning gick vi ner förbi gråhakedammen och sedan ut på uddarna på Yddingens sydsida på ett par ställen. Slutligen ner till det kärr där smådoppingen påstods häcka. Här starflock och sparvhök etc. När det mörknade, gick vi tillbaka till Bökebergsslätts hållplats på diverse småvägar för att inte komma för tidigt till tåget. Skön tur. Jag tog några fotos från utsiktsberget av molnformationerna.

Fågelutbytet blev inte lysande men långtifrån dåligt. Något sträck av storfågel eller småfågel var ju inte att tänka på i sådant väder, men över Bökeberg flög i alla fall litet rovfågel då och då, och i skogen och sjön sågs ganska mycket. Viktigare arter:

nötskrika sågs flera gånger
vid Fjällfotasjön

stare: sent på kvällen, efter solnedgången, kom en stor flock över västra kärret, "smådoppingkärret", söder om Yddingen. Flocken kretsade över vassen. Just vid vår ankomst hörde vi ett hest skrik, och strax framför oss kom en sparvhök rakt över vägen med en stare i klorna. Höken flög helt lågt, staren skrek men höken höll bytet kvar och försvann in bland granarna norr om vägen. Vi skyndade åt motsatt håll genom trädraden söder om vägen och bekikade stararna. Flocken var på 700-800 ex och flög en lång stund över vassen på sitt vanliga sätt med utmärkt sammanhållning och samtida vändningar. Ett par gånger vände dock

flockens olika flyglar åt olika håll; då hände det att flocken delades i två, precis som om man river sönder en duk i blåsten (se skiss på särskilt blad, sid.).

De starar, som befunno sig närmast "klyvningslinjen", reagerade på ett intressant sätt: de höllo sig emellan de båda flockarna i det längsta men följde slutligen, just när flocken föll sönder, som en pisksnärt åt endera hållet.

Länge kretsade stararna över vassen; måhända voro de uppskrämda av hökens rövertåg? Vi måste gå därifrån, innan stararna slog ner.

grönsiska: en stor flock på 75-100 ex kom vi helt inpå i strandkanten nedanför utsiktsberget. Praktfull flock med många lysande gulgröna ♂♂.

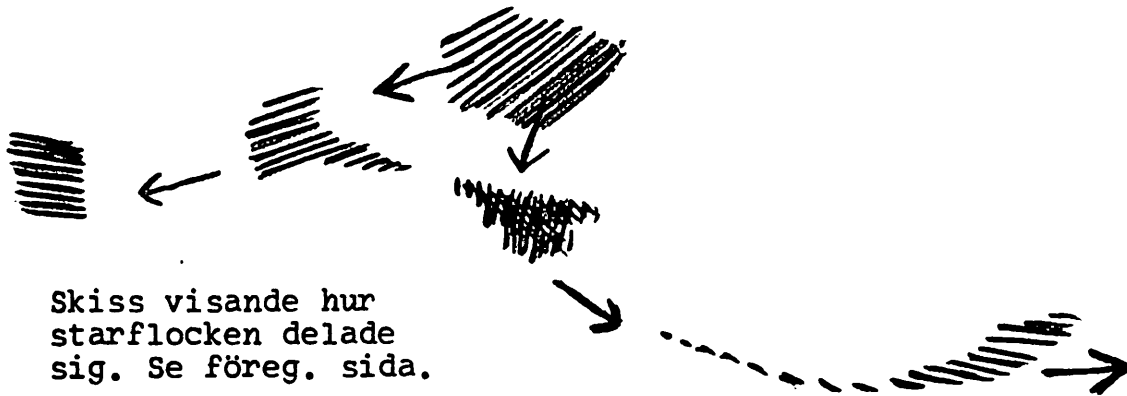
bofink

gulsparv

sånglärka

sädesärta

ängsfiol: 1 ex Troberga mosse

Skiss visande hur
starflocken delade
sig. Se föreg. sida.

koltrast
taltrast
rödhake

ladusvala: 3 ex över Fjällfotasjön på middagen, ute trots stormen. På kvällen 8 ex över gråhakedammen; flera ex försvunno in i den gamla torvlanden.

pilgrimsfalken: 1 ex syntes över skogen på Näset. Den steg upp emot vinden flera ggr men försvann snart över skogen. Långt håll.

ormvråk sågs upprepade ggr. På e.m. ett ex ängsligt skrikande över skogen vid stora grangläntan. Här anträffade vi också ett bo, men ovisst om det var bebott. På kvällen kom den kejsarörnsfärgade vråken från S över ekhagen upp mot Yddingen.

glada: paret sågs på avstånd i blåsten susa fram över Orön! Flott.

sparvhök: se ovan under stare.

brun kärrhök ♂ ad sågs över Fjällfotasjön V och på kvällen över Ydd. SV.
ringduva

fasan

vipa

sothöns i sjöarna

häger sågs som vanligt flerstädes, bl.a. 2 ad i gammal sumpmark öster eller nordost om Eksholm.

småskracken: dagens sensation. I gråhakedammen befanns 2 gamla hanar ligga och simma helt nära vid de i vattnet stående buskarna. Att redogöra för deras utseende är överflödigt; vi såg varje detalj i dräkten, tofs, bröstfärg etc. på c:a 40 m avstånd i kikare. Högst egendomligt.

vigg: 1 ♂ över Ydd. sent på kvällen.
gräsand

sädgås: på kvällen kom en täml. stor flock kacklande utefter Ydd:s sydsida. Fällde säkert i sjön, ehuru vi ej kunde se det

skrattnås mycket allmän

fiskmås några ad över Fjällfotasjön

gråhakedopping: 1 ex i dammen

skäggdopping allmän, särskilt i Yddingen.

Kommentarer: a) vandringsvägen ovanligt utförligt angiven. Ormgranen står i Bökeberg, nära f d hållplatsen och mycket nära vägskalet, där vägen Holmeja-Böringe tar av från stora vägen Lund-Trelleborg; denna heter numera väg 108. Se skiss i min dagbok för 1935-11-19, sid. 75 + text sid. 74. - "Utsikten" eller "Utsiktsberget" är en väl markerad höjd i skogen norr om Fjällfotasjön, se kommentar i min dagbok för 1936-10-29, sid. 104. Osmunda-lokalen: exakt plats ej klar, men jag fann Osmunda regalis i fuktig skogsmark, alls intet vattendrag i närheten. Jag visade Henning Weimark denna lokal; han arbetade med projektet Skånes Flora. - "Krogen" är Bökebergs sommarrestaurang, belägen nära järnväghållplatsen, hade funnits säkert 3-4 decennier, torde lagts ner på 40-talet. b) Stig Thott var greve och innehavare av Skabersjö. Han hade ett starkt naturintresse. Jag hade träffat honom ett fåtal ggr. Men Carin var nog rätt nära bekant med honom, eftersom hennes far, Albert Eklundh, var ombudsman i Skånska Hypoteksföreningen och alltså hade mycket att göra med ~~skånska~~ skånska gods och gårdar och adelsmän och ofrälse. Dessutom jakt som gemensamt intresse. - c) småskrackarna: en mycket märklig observation. - d) gråhakedammen ligger S om Yddingen och S om vägen till Roslätt. Förmodad häckplats för smådopping: strax V om gråhakedammen. ■ GRck 1987-12-06.

1939-04-25, tisdag.

Tisdag 25/4 reste jag till Stockholm men valde en annan väg än den vanliga. Jag reste på morgonen in till Malmö och sedan upp till Göteborg, ankom dit 12,46. Gick på Naturhistoriska Muséet och träffade Nybelin, som var ytterst förekommande och trots sin brist på tid demonstrerade samlingarna. Sedan gick jag (ensam) och tittade, särskilt på samlingarna av fågel och däggdjur, mycket fina. Även val-salen. Svenska exemplar av Circaetus gallicus och Anser indicus! Trevliga samlingar, men det var kolossalt vad Kihlén måtte ha skjutit mycket. Pilgrimsfalkar, jaktfalkar, kungsörnar med bon och ungar o.s.v., (och) sällsynta saker av alla sorter voro ofta köpta från Kihlén.

Jag gick sedan ett tag i trädgårdsföreningens växthus - mycket trevligt - och åt därefter lunch på centralen. Tog så tåget 16,50 till Skövde, där jag gick en runda - en tråkig håla. Fortsatte sedan med en uråldrig motorvagn över Billingen till Skara. Regnig kväll. Letade mig fram till Swanbergs, vilket gick utan svårighet. Endast Eva Swanberg hemma, men Pelle kom snart, och en stund senare kom Fredriksson, en förträfflig karl. Livlig och mycket angenäm palaver. Vi lade oss vid 12-tiden och steg upp kl. 2.

(1939-04-26: direkt fortsättning:)

Kl. 2 (på morgonen) for vi ut för att se på tjäderspel i en skog någon mil från Skara, men då vädret var kallt och regnigt och t.o.m. något snöslaskigt blev det inte något tjäderspel. Däremot kom en mor-kulla och spelade en gång. Annars blott det vanliga. Vi for sedan till Dagsnäs och lyssnade på trankören från Hornborgasjön. Mycket mäktig. Här satt vi stilla i bilen ett par timmars tid och räknade tranorna, som i smärre sällskap flög över på väg till fouragerings-fälten. 614 stycken räknades, därav passerade c:a 520; resten gick på ett fält nära Dagsnäs gård och plockade, troligen potatis. Praktfull syn. För övrigt sågs här på morgonen storspov, bergfink i flockar samt tre blåhökar, varav en ♂ ad.

Vi körde sedan vägen Bjurum - Varnhem - Ljungstorp, ställde bilen här och gick in en halv timmes väg i skogen för att leta efter nötkråka. Tjäder, tofsmes, svartmes etc. på vägen. Vi gick rakt på ett nötkråkebo, som Pelle Swanberg hade reda på. Det var snö nu på morgonen. I boet låg ♀ fast; och trots att vi gick alldeles vid trädet och tittade på henne flög hon aldrig ut. Boet låg i en tämligen liten gran, nertill risig, upptill tät, c:a 5-6 meter över marken. Honan sågs titta ut på oss över bokanten men gjorde aldrig en hastig eller ängslig rörelse. På avstånd hördes ett svagt knackande läte.

Vi gick och satte oss bakom några granar, satt där orörliga och tittade och lyssnade. Efter c:a 20 minuter - drygt - hördes ett flaxande, och ♂ kom plötsligt farande och slog till i en gran några meter från boträdet och på några meters höjd. Efter några sekunder flög den de sista meterna till boträdet. Den var nu dold av täta grenar, så att vi inte kunde se när den matade ♀. Detta var emellertid snabbt avklarat, ty efter några ögonblick kastade den sig iväg och försvann i samma riktning den kommit. - Vid undersökning i skogen anträffades åtskilliga nötknäckningsplatser. Mycket trevligt, ny art för mig.

Klockan hade nu hunnit bli bortåt 8 på morgonen, och vi skyndade hemåt. I Skara blev det frukost, och efter ett hjärtligt tack för visad gästfrihet och vänlighet avreste jag kl 9,39 till Skövde, bytte tåg där och kom, efter att ha slöat och sovit på snälltåget, till Stockholm kl. 14,55. Mellan Björnlunda och Gnesta trevliga fågel-sjöar med knölsvan och brunand.

Det var nu alltså 26/4, Pappas födelsedag. Jag framförde mina gratulationer! På kvällen hade så faunistiska sällskapet sammanträde på högskolan. Trevligt. Nybelin förde ordet. Långt föredrag av jägmästare Bromée om älgen. Bromée verkade trevlig och vederhäftig men en aning självsäker, särskilt under diskussionen efteråt, varvid bl.a. länsjägmästare Lübeck och justitierådet von Seth yttrade sig mycket förnuftigt samt fru Moa Martinsson ganska förskräckligt. På tal om

1939-04-26 forts.

Älgens skada sade hon, att "det inte gjorde något om kapitalisterna förlorade litet genom att älgen åt upp några talltoppar". Jag uppskattar varmt att hon opponerade mot de krassa skogsekonomiska synpunkterna och att hon tog älgen i försvar, men det är beklagligt att hon hade en så demagogisk ton. Att folk aldrig skall kunna lära sig att hålla måttan och väga olika synpunkter mot varandra!

Bromées åsikter sunda: Älgstammen bör bevaras och göras så bra som möjligt men inte så stor att den väsentligt skadar ett rationellt skogsbruk. Jakttiderna kritiserades, och jaktprinciperna. Se Sv.D. 27/4 1939.

Efter föredraget och diskussionen supé. Trevlig. Närvarande bl.a. Birger, Bollvik, Thorolf Lindström, Bisse Wahlin, Linnman, förutom pamparna: Nybelin, Bromée, Lubeck etc. Även Lloyd Viktor Lundström var närvarande.

Kommentarer: se nedan, efter 1939-04-28.

1939-04-27.

Nästa dag, 27/4, hade Naturskyddsföreningens ornitologiska sektion styrelsesammanträde. Wibeck, Söderberg, Durango, Linnman, Bollvik, Bergström, ego. Inventering. Utsändande av inbjudan till inventering med den inledning, som Linnman och Fries författat. Bemötande av Harald Nordqvists angrepp på häger och fiskgjuse såsom skadedjur skall föreligga färdigt till nästa gång. Naturminnesinventeringen påbörjad.

Ingen supé efteråt. Bollvik och jag gick och drack kaffe på ett musikkafé på Kungsgatan.

1939-04-28.

Nerresa genaste vägen efter en del divergerande uppgifter från S-J-tjänstemännen. Avresa 13,30, ankomst Lund 21,32.

Kommentarer till dagarna 25-28 april 1939:

Här finns åtskilligt att säga. Eftersom jag hade mitt föräldrahem i Stockholm men läste i Lund, blev det förstås resor upp och ned då och då, dock alls inte särskilt ofta: det hade jag inte råd till. Att fara en annan väg än ~~den~~ genaste var något högst märkvärdigt; det hade säkert skett bara någon enda gång tidigare, om ens det.

Det är också tveksamt om jag hade sett Naturhistoriska Museet i Göteborg tidigare. Orvar Nybelin var chef där. Han var som sagt högst älskvärd mot mig fast jag bara var en amanuens och filosofie studerande. År 1939 hade jag ännu inte (eller knappt) börjat arbeta med skinnlagda fåglar i museer, därför gick vi säkerligen bara igenom skådesamlingarna.

Besöket hos Per Olof Swanberg i Skara var avtalat på förhand. Det blev mycket givande trots det dåliga vädret 26 april på morgonen. OBS att vi kröp till kojs vid midnatt och klev upp två timmar senare! Swanberg klarade sig på mycket litet sömn och körde hårda dagsprogram, den saken är klar.

Omvägen via Skara gick ju bra att passa ihop med dels Pappas födelsedag, dels sammanträdena i Stockholm. Vid denna tid låg naturskyddet i Sverige illa till av flera skäl: statsmakterna brydde sig inte om det eller var direkt negativa, och naturskyddsföreningen i Stockholm, alltså riksföreningen, SNF, sköttes som bekant av oärliga och ohederliga personer, myglande och motverkande föreningens syfte (OBS: ordet mygel ej uppfunnet 1939, men det täcker begreppet rätt bra).

Rätt många personer står omnämnda i anteckningarna för dessa dagar. Åtskilliga av dem har jag redan presenterat i tidigare kommentarer, men här kommer de alla, i bokstavsordning efter efternamnen:

FORTS

Kommentarer till dessa dagar, forts.

Omnämnda personer, i bokstavsordning efter efternamnen:

Bergström, Ulf: anställd på Riksmuseets Vertebratavdelning alltsedan 40-talet, kanske ännu tidigare. Mycket kunnig på fågel, även smådäggdjur m.m. Konstnärligt intresserad, även intresserad av ockultism m.m. Född 1907, var på Riksmuseet när jag var anställd där 1959-65. Var kvar till pensioneringen men avled några år där-
efter, möjligen efter att ha blivit biten av museets i bur hållna smågnagare och vesslor, som Ulf alltid behandlade väl ur djurens synpunkt men vårdslöst för egen del.

"Birger": se Rudebeck

Bollvik, Rune: i sin ungdom anställd på bl.a. Forsners Fotofirma i Stockholm, men hade från tidiga år ett utomordentligt starkt intresse för fågel. Särskilt förtjust i Ölands södra Udde. Kom så småningom i tjänst hos Svenska Naturskyddsföreningen och skötte propaganda och medlemsvärvning. Omtalad i mina dagböcker bl.a. under dagarna 4-7 juni, 1938. - Rune Bollvik var född 1916. Alldeles nyligen, närmare bestämt 27 november 1987, stod hans dödsannons i tidningen, tillika med dödsruna skriven bl.a. av Erik Larsson och Mats Segnestam.

Bromée, Folke: jägmästare, stor expert på älgjakt. Skrev bl.a. en bok med titeln "Allt om älgjakt". Men sedan hände tragikomiska ting. Under jakttiden på älg sköt han dels två årskalvar (som var fridlysta när detta hände), dels en häst! Efter den betan ansökte han om namnbyte och tog sig namnet Skuncke. Jag har faktiskt träffat honom någon enda gång efter namnbytet, men det måste vara 20-25 år sedan nu.

Durango, Sigfrid: lärare, bosatt i Täby utanför Stockholm alltsedan 30-talet, kanske ännu längre. Aktiv ornitolog, produktiv både i fackpress (mest svensk dock, skulle jag tro) och tidningspress. Många år äldre än jag. Var med att starta Sveriges Ornitologiska Förening 1945 (kanske även 1942 då Svenska Naturskyddsföreningen bildade en särskild fågelskyddssektion, som sedan utvecklades till den självständiga föreningen). Durango var en trevlig prick när vi umgicks på 40-talet och förmodligen lika trevlig även senare i livet, men han drog sig tämligen snart undan från styrelsejobb och hade i fortsättningen föga umgänge med andra ornitologer. Har bl.a. skrivit bra artiklar om fågellivet på Fårö. Han lever säkerligen ännu men måste vara gammal när detta skrives (1987-12-14).

Fredriksson, Sven: mycket trevlig och idealistiskt inriktad herre, boende vid Hornborgasjön, en sjö som han älskade och kände mycket väl. Alltid kallad "Frille". Var bl.a. god vän till Per Olof Swanberg alltifrån 30-talet; de exkurrerade gärna tillsammans i Hornborgasjön och på andra platser, mest i Västergötland. Frille var alltid glad och leende och en varm men stillsam glädjespridare. Musikalisk också, deltog i "The Joy-makers Band" som spelade på fester etc. i Skara-trakten.

Fries, Carl: stort namn inom naturvården och även inom humaniora, skrev massor av stora böcker som ofta utgjorde m 1 m en syntes av natur- och kulturaspekter, och detta både om Sverige och utlandet, t.ex. Medelhavsländerna.

Kommentarer till dessa dagar, forts.

Carl Fries hade även en period varit chef för Skansen i Stockholm. Han var mot mig (och säkerligen mot alla) utomordentligt vänlig, mjuk i sättet, ja, alltför mjuk hade jag sänär sagt, det blev något påfrestande och daltande, kärringaktigt över honom ibland. Men på många sätt en duglig och kunnig man, som säkert gjorde en vacker insats när naturvården började gry i detta arma land. Mycket vore att säga om hans böcker, men det får inte plats här.

Kihlén, förnamn kanske Gustaf?: välkänd konservator, skicklig och kunnig tror jag säkert, och detta är förvisso inte något som utmärker majoriteten av zoologiska konservatorer i Sverige. Han var en flitig samlare, inte minst av sällsynta arter, vilket givetvis är klandervärt. Men det måste ju sägas att sådan samlingsverksamhet var legal (mer eller mindre, för all del) långt fram på 50-talet, kanske längre, jag minns inte när det ändrades. - Tveksamt om jag någonsin träffade herr Kihlén. Han samlade särskilt till Göteborgs Museum, men otvivelaktigt också i stor skala till utländska museer.

Lindström, Thorolf: zoolog i Stockholm, ungefär jämnårig med mig. Var nog komparativ anatom från början, (något som de flesta var m l m tvingade till så länge Holmgren var professor och chef för Zool. Inst. vid Högskolan). Jag tror att Thorolf senare blev fiskeribiolog. Vi träffades rätt ofta speciellt under krigsåren 1939-45. Sedan dess har jag knappt sett honom. Thorolf var en glad fyr, med lätt paradoxal humor.

Linnman, Nils: zoolog i Stockholm, också ungefär jämnårig med mig. Kom tidigt, efter fil.kand.-examen tror jag, in på Sveriges Radio och förblev sedan där; blev en kändis redan tidigt, och ännu mera välkänd när TV gjorde sitt segertåg. Mycket trevlig och charmerande stil i sina program, god naturkunskap, gediget naturintresse. Vi lärde känna varandra redan vid mitten av 30-talet, träffades sedan ofta rätt många år framåt och har bibehållit vänskapliga kontakter genom åren, även om umgänget nödvändigtvis blivit sparsamt sedan jag hamnade (eller rättare återkom till) Lund.

Lundström, Lloyd Viktor: Född 1907, student i Helsingborg 1927, läste sedan zoologi m m i Lund och var kvar där när jag började på Zootis 1931. Efter ett par år tog dock Lloyd sin examen och hamnade snart på Riksmuseet, där han blev första konservator på Vertebratavdelningen. Vi träffades mycket litet åren c 1936-1959, men sistnämnda år fick jag en befattning som intendent på den avdelningen. Åren 1959-65 träffades vi snart sagt dagligen på arbetet. Lloyd var ett stort original, var ogift och närig men hade god ekonomi. Såg till sina egna intressen men skötte sitt yrke bra, var god som uppstoppare av fågel, särskilt större arter, även av däggdjur förresten. - För ett eller två år sedan såg jag i tidningen att han gått bort för alltid.

Lübeck, förnamn okänt, länsjägmästare. Aldrig träffat honom utom denna enda gång 26 april 1939.

FORTS

Martinsson, Moa: välkänd författarinna, maka till den likaledes välkände (ja, ännu mer kände) författaren Harry Martinsson. De skildes dock, ovisst när. Jag har redan erkänt Moas djur- och naturvänliga inställning. Men hennes framtoning var för övrigt klumpig och okultiverad och alls inte präglad av skarpsinne eller objektivitet. Hon var - och ville vara - en proletärförfattare.

Nordqvist, Harald: fiskeribiolog. En duglig karl, tror jag, i varje fall var han ett välkänt namn på 30-talet, säkerligen även långt tidigare. Men, liksom så många andra biologer som går i det praktiska livets tjänst, var han föga objektiv. Fiender, verkliga eller inbillade, till fisk och fiskare och fiskeriforskare, de skulle utrotas, och därmed basta, det var herr Nordqvists inställning. Jämför läget bland jägare och, dessvärre, även bland zoologer som går i jägarförbundens tjänst. Såvitt jag vet var Harald Nordqvist på intet vis befryndad med Gunnar Nordqvist.

Jag har ett svagt minne av att Harald Nordqvist visade sig på Zootis någon gång på 30-talet; kanske höll han även något föredrag. Annars mötte jag honom aldrig.

Nybelin, Orvar: fil dr och mångårig chef för Göteborgs Naturhistoriska Museum. Han arbetade bl.a. med fisksystematik. Duglig man, vänlig och förekommande mot många, däribland mot mig, men jag vet att han kunde vara besvärlig mot somliga. Jag träffade honom många gånger, med långa mellanrum; jag höll föredrag inför Göteborgs Biologiska Förening, där han var ordförande etc. Vi kom alltid väl överens men kom aldrig varandra nära. - Nybelin levde till mycket hög ålder.

Rudebeck, Birger: min kusin. Student i Helsingborg (då: Hälsingborg) 1927. Läste sedan zoologi vid Stockholms Högskola, disputerade i komparativ anatomi för Holmgren, blev sedan så småningom rektor för läroverket i Karlshamn. Vi umgicks mycket i Helsingborg ungefär åren 1925-27 och sedan på 30-talet i Stockholm, där jag hade mitt föräldrahem fast jag studerade i Lund. - Efter 40-talet har jag inte träffat honom ofta.

von Seth, förnamn okänt. Justitieråd. Aldrig sett honom utom denna enda kväll.

Swanberg, Eva: maka till Per Olof Swanberg.

Swanberg, Per Olof: student i Helsingborg 1926. God vän till mig redan från skoltiden. Mycket skicklig ornitolog, blev så småningom hedersdoktor för sitt fina arbete med nötkräkor (inte bara studier utan också utmärkta publikationer) m m. Men efter att ha gått på Zootis i Lund omkring 1928-29 övergick han till tandläkaryrket.

Söderberg, Rudolf: gammal läroverksadjunkt, i Skara tror jag, och kännare av Hornborgasjön sedan seklet var ungt. Naturvårdare av äldre modell. Jag träffade honom på många möten, mest åren 1938-(ungefär) 1945. Han kallades "Rulle".

Wahlin, Bertil: zoolog i Stockholm. Redan diskuterad. Ofta kallad "Bisse".

Wibeck, Edvard: jägmästare, mycket aktiv naturvårdare, inventerade sjöfågel, undervisade i naturvård på Tekniska Högskolan i Stockholm, säkert ett oerhört otacksamt jobb på 30-talet!! Jag träffade honom på många möten etc, flera år. Bra karl, mycket vore att säga om honom, allra mest i positiva ordalag. Han blev mycket gammal.

1939-04-30, söndag.

Söndagen d. 30/4 kl. 16,13 avreste Klingberg, Wessner och jag med tåg till Revingehed. Vi medförde sovsäck och proviant och gick på kvällen från stationen - Fönesjöns västra sida - Krankesjöns norra sida - sakta mot väster - stor runda i Krankemossen - fram till Almen, där vi stannade i mörkningen omkring kl. 21. Mat; sedan i sovsäcken vid 10-tiden. Under denna vandring såg vi följande fågelarter:

1 kråka	höll på en liten stund; sedan tystnade fågeln och lät ej höra sig vidare. Vid Almen omkring kl. 21 hördes åter en sävsångare sjunga.
2 råka	16 koltrast
3 kaja	17 gårdsmyg sjöng på kvällen i Silvåkraskogen
4 skata	18 ladusvalan var ganska allmän och flög litet varstades, dock ännu ej i större flockar
5 stare: flera flockar sågs. På kvällen kom ett par smärre flockar över Krankemossen och på avstånd i Ö en stor flock som tycktes flyga söderut. Jätteflockar syntes inte till	19 att <u>backsvalan</u> redan var anländ var mera förvånande. På kvällen kom 1 ex över stora torvgraven i mossen. OBS: arten häckar här på södra sidan i några sandhögar
6. grönsiska: några ex sågs vid Lunds Södra station vid avresan. Ute vid Krankesjön såg vi sedan upprepade ggr smärre flockar. På sista tiden en tydlig invasion, eller kanske blott det normala vårsträcket.	20 <u>gök</u> : ny för året. Hördes gala flera gånger på kvällen. Östergök!
7 hämpling allmän som vanligt	21 <u>lärkfalk</u> : vi gick upp och satte oss ett tag vid lärkfalklokalen i Silvåkraskogen. Efter en stund kom falcken, skrikande sitt typiska, snabba kikiki.....
8 bofink: inga flockar nu längre	22 <u>stenfalk</u> , en ♀, kom plötsligt vid Kr. nordsida på låg höjd och anföll en lärka, som sjungande sänkte sig mot marken och inte hade många meter kvar. Falken och lärkan steg snabbt uppåt. Falken gjorde mycket snabba slagförsök, gång efter gång; så fort den kommit några meter högre än lärkan slog den, men varje gång kastade sig lärkan åt sidan, som om den ryckts undan.
9 gulsparv	Det intressanta var att lärkan sjöng i jaktens början. När falcken slagit förgäves efter den några gånger, slutade lärksången; lärkan hade dock ej hunnit slå ner utan måste söka sin räddning genom att stiga uppåt.
10 sävsparv hördes sjunga i vassarna vid Almen på kvällen	Jakten började alldeles bredvid oss och fortsatte en lång stund, allt under det fåglarna drogo sig mera mot väster. Hur många gånger falcken slog kan jag inte säga, men det måste varit hundratals gånger. Resultatet var dock alltid det samma: lärkan kastade sig undan i sidled och ofta något uppåt. Så snart falcken åter kommit högre upprepades samma historia. Då och då gjorde lärkan en störtlöft mot marken men hann aldrig ner: falcken
11 sånglärka sjöng på kvällen över åkerfälten vid Krankesjöns nordsida. Ett ex blev jagat av en stenfalk en lång stund. Ytterst intressant iakttagelse, se vidare under stenfalk	
12 <u>gulärta</u> : på kvällen 1 ex, ♂, av sydliga rasen på staket vid Kr. nordsida. Mycket grann. Första för året.	
13 <u>sädesärta</u> : i Krankemossens västligaste del, i den norra, med vass bevuxna torvgraven, kom på kvällen vid solnedgången ett stort antal sädesärlor och slog ner för natten. Några ex voro my. orädda. Vi rastade här en längre stund. Ett <u>par</u> , ♂♀, kom alldeles inpå oss.	
14 lövsångaren var allmänt kommen och sjöng i mossen litet varstades. Dock ännu ej i mycket stort antal.	
15 <u>sävsångare</u> : ny för året. Ett ex började plötsligt sjunga i vassen där sädesärlorna övernattade. Sången hördes fint och på nära håll och	

FORTS

sköt efter och lärkan tvingades att kasta åt sidan och sedan söka sin räddning genom att stiga, osv osv. Men när fåglarna hunnit långt bort i väster, sågo vi lärkan göra en brantare och längre störtflykt än någonsin förr. Falken efter. Och den gången såg ingen av oss att lärkan kastade sig åt sidan. Helt visst blev den falkens byte till sist.

Det var ett långvarigt och my. spännande skådespel, som vi alla bevittnade med stort intresse.

- 23 brun kärrhök: en ♂ ad Fönesjön, en ♀ ad vid Kr. nordsida och en annan ♂ ad Kr. västsida.
- 24 fasan
- 25 vipa allmän. På Kr. N som vanligt några par på den öppna marken. Ett bo, som anträffades här, innehöll 3 ägg
- 26 storspov på kvällen flöjtande litet varstädes, Revingehe, Kr. V, etc.
- 27 brushane: på kvällen kom en ♂ och en ♀ till stranden nedanför Almen, där de slog ner, manne för natten?
- 28 svartsnäppa: 1 ex, gammal praktfull kolsvart sak, vid Kr. N. Hördes "tjuftt" flera gånger först. Den kom visst från V, tror jag. När den upptäcktes vid stranden hade den redan sett oss, den lyfte och försvann i N över Revingeby. Första för året.
- 29 rödbena hördes och sågs litet överallt. Vid Kr. N ett par, ♂ ivrigt spelande, delvis på helt låg höjd. Spelande rödbena hördes sedan ofta hela kvällen. Vid Almen gick ett par ex och plockade.
- 30 kärrsnäppa: 2 ex, troligen ♂♀, hölls på Kr. N. på den öppna strandbiten. ♂ spelade flera ggr. Paret var föga besvärat av vår närvaro och lät beskåda sig på nära håll. Den svarta undersidan var tämligen ren. Näbben var olika lång på de två exemplaren men ej påfallande lång på någondra. Kroppsstorleken också något olika. - På kvällen efter kl. 21 spelade kärrsnäppor upprepade ggr vid Almen

- 31 enkelbeckasin sågs flyga över Fönesjön, flera ex i solsken omkring kl 17,15. Senare spelade beckasinerna ivrigt över Kranke-mossen etc.
- 32 vattenrall hördes på kvällen vid Almen
- 33 sothöns: ivrigt slagsmål
- 34 häger: enstaka ex här och där, men inte många iakttagna. 1 ex ad lyfte ur diket vid Kr. V. helt nära
- 35 rördrom: 2 ex hördes hela kvällen och därefter varje gång vi voro vakna på natten. Möjligen var det tre ex, men det vet jag inte säkert, ty vi gick ju ej längre än till Almen på kvällen
- 36 storskrak: 3 ex låg i Krankesjön ungefär mitt i sjön. Ingen tycktes vara ♂ ad. Sent!
- 37 brunand allmän Krankesjön
- 38 vigg sågs i smärre sällskap i sjön
- 39 knipen var förvånande allmän. Flera flockar, ovanligt stora för att vara av denna art, låg i sjön nära norra stranden och flög över sjön i olika riktningar, när de blevo uppskrämda. Inalles sågs 5 - 6 flockar på vardera 10 - 20 ex. De flesta flockar innehöll inga ♂♂ ad men väl juv! I en flock dock 2 ♂♂ ad. Inalles 80 - 90 ex.
- 40 skedand parvis på flera ställen
- 41 gräsanden gjorde sig föga bemärkt. Enstaka par eller hanar eller - i Krankemossen och i sjöns västra ände - smärreflockar av drakar syntes då och då.
- 42 bläsand: nedanför Almen låg en hel del änder. Krickan dominerade, men bläsanden var ganska vanlig också; åtskilliga par, ♂ ad + ♀, sågs.
- 43 stjärtand: en ♂ och en ♀ vid Almen.
- 44 krickan var påfallande vanlig i sjön. Flockar på hundratals ex i vassarna i västra änden, utanför Almen etc. Se även under bläsand.
- 45 knölsvan: som vanligt under de senaste åren var knölsvanen vanlig i sjön. Förutom par på flera olika ställen låg en flock på 15 vita och ett par grå ungfåglar i sjön. Ett knölsvanpar låg också i södra torvgraven i mossen. Den ena svanen stod på land med sträckt hals, den andra låg i vattnet. Manne här också skall bli häckning?!

- 46 sångsvan: 3 ad låg utanför Almen, rätt långt ute. De lyfte på kvällen och flög mot öster, men nästa morgon voro de kvar. Mycket sent. Se nästa bok (i detta fall = nästa dag. GRck).
- 47 skrattnåsen synnerligen allmän i sjön
- 48 gråtrut: en ad } därtill
49 havstrut: en ad } några unga trutar, troligen gråtrutar. Alla trutar kom på kvällen
- 50 ut över sjön från SV. De voro kvar nästa dag.
- 51 skäggdopping allmän
gråhakedopping: 1 ex Fönesjön. Trots efterforskningar ej sedd i Krankesjön, där den dock brukar finnas
- 52 svarthalsad dopping: glädjande nog sågs två par i Krankesjön. De låg vid de små vassruggarna mitt på nordsidan och studerades på nära håll och i utsöktaste belysning.

Kommentarer:

Detta är en utförlig och noggrann artförteckning, och antalet sedda arter är stort, särskilt om man betänker att observationerna inte började förrän omkring kl. 17. Flera arter sågs nu för första gången i år: gulärta, sävsångare, backsvala, gök, lärkfalk och svartsnäppa. Jag var vid denna tid mycket intresserad av ankomst-data, både för de tidigaste exemplaren och för huvudmassan. Efter som mina iakttagelser nästan alltid gjordes på dagsexkursioner med några dagars mellanrum, är det ju i regel inte möjligt att veta exakta data för ankomsten. Men ett datum bland de ovanstående är absolut mycket tidigt, och det gäller göken. Kanske, eller troligen, mitt enda aprildatum från Sverige.

Samtidigt finns här några arter, som endast sällan ses i Krankesjön (eller andra sydsvenska sjöar) så sent på våren. Det gäller storskrak och det gällde på 30-talet och senare (men inte numera) även sångsvanen. - Beträffande sångsvan och trutar bör sägas, att de exemplar, som sågos följande dag, sannolikt, men inte med full säkerhet, var samma som sågs ikväll.

Knipan förtjänar särskild uppmärksamhet. Antalet sedda ex är ovanligt stort, även flockarnas storlek mycket utöver det vanliga. Och uppgifterna om fåglarnas dräkt är intressanta. Jag använde konsekvent förkortningen "ad" för gamla fåglar och förkortningen "juv" för alla sådana individer som ej bar "gammal dräkt" eller utfärgad dräkt. Uppgiften att jag såg "juv" hannar av knipa innebär därför med absolut säkerhet, att jag såg, eller trodde mig se, hannar som inte bar praktdräkt, ~~men~~ med andra ord: hannar som fortfarande hade dräkt erinrande om honans men igenkännliga dels på storleken, och/eller dels på en synlig men inte fullt utbildad vit fläck på huvudets sidor. Alltså fjolårshannar. Jag måste undersöka knipornas ruggning närmare innan jag vet om observationen kan godkännas. GRck 1987-12-12.

1939-05-01, måndag.

(61)

Måndagen d. 1/5 vaknade Klingberg, Wessner och jag i skogen innanför Almen kl. 4,30. Det var klart och torrt väder men en aning för stark blåst för att det skulle vara behagligt. Vi startade omedelbart och gick utefter Krankesjöns sydsida - Sydosthörnet - Silvåkra kvarn - över ängarna - en sväng mot rödspovlokalen - tillbaka till vägen - Heljesjöns sydsida. Här matrast, klockan var ungefär 9. Sedan in i Vombs Fure, som genomgicks ner till Klostersågens grusgrav. Härifrån vidare utefter Klingvallsån till en bit ovanför Karups ängar, alltså motströms, räknat från ängarna, och så förbi Sövdemölla gård och Sövde by - landsväg till Snogeholms slott, dit vi kom kl. 16,05. Bil Sjöbo. Mat. Avresa kl. 19,00 med buss till Lund.

Dagen var bra. Det mulnade visserligen ganska tidigt, men regn och oväder blev det först kl. 13,30 - 14,30. Sedan klarnade det åter, och på e.m. blev vädret strålande. Fågelarter:

1	kråka	26	dubbeltrast. Ett ensamt ex flög över Vombs Fure. Det var på långt avstånd, men det vita på vingarnas undersida syntes fint, och snöskata var det inte. Enligt min uppfattning en fullt klar dubbeltrast; stor och kraftig fågel.
2	råka	-	<u>OBS</u> att vi inte hörde taltrasten på morgonen. Säkert rent förbi-seende.
3	käja	27	rödhake sjöng allmänt i Silv-åkraskogen på morgonen
4	skata	28	<u>hussvala</u> . Vid Kr. på morgonen de första exemplaren, dock blott några få. Över Sövdeshön tvärtom vanlig, fler än ladu-svalorna
5	stare	29	ladusvala: rätt stora flockar över Krankeshön. Över Sövdeshön åtskilliga ex.
6	grönsiska: flerstädes vid Kr. S.	30	gröngöling hördes upprepade ggr vid gårdarna söder och sydost om Klostersågens station, vid ån.
7	hämling	31	mellanspetten såg jag på avstånd passera vid vanliga stället. Ren tur. Jag såg fågeln flyga mellan två ekar
8	bofink	32	lärkfalk sågs på morgonen över ängen vid Almen. Sågs endast hastigt, susade in över skogen
9	bergfink: det första jag hörde på morgonen var bergfink-kvåkandet i skogen vid Almen	33	tornfalken befanns vara vanlig i Vombs Fures inre, undangömda delar. Vi såg 2 par nära varandra. My. eleganta, studerades länge. När de flög undan, voro de tysta och försiktiga och flög inne bland träden. Tydligt hackplats. Vi fann ett par bon; jag vet ej om det var bon som beboddes i år, men färsk exkrementer låg under ett bo. - Sedan 1 ex över ån nära Klostersågen, kom från en dunge S om ån, jagade över ängarna. Slutligen 1 ex nära Sjöbo.
10	gråsparv		
11	pilfink		
12	gulsparv		
13	sävsparv		
14	ängsfiplärka Kr. S. och Vombs ängar allmänt sjungande		
15	<u>trädfiplärka</u> : i de hedartade partierna av Vombs Fure, där tallarna stodo glest och växte dåligt, syntes och hördes flera trädfiplärkor. Arten var tydligen allmänt anländ, men jag har inte sett den förut i år		
16	sånglärka		
17	gulärka: 4 ex på Vombs ängar; alla (voro) ♂♂ av flava flava.		
18	talgoxe		
19	blåmes		
20	svartmes sjöng på morgonen allmänt i Silvåkraskogen		
21	lövsångare allmän		
22	<u>grönsångare</u> : 1 ex sjöng vid Kr. S. Första för året		
23	sävsångare: på morgonen 1 ex Kr. S.		
24	järnsparv: 1 ex, synnerligen vackert sjungande, i en grantopp i kanten av Silvåkra frukt-trädgård. Studerades länge. Ny art för Wessner, och Klingberg hade aldrig hört den sjunga förut.		
25	koltrast		

FORTS

- 34 ormvråk: enstaka ex på avstånd över Vombs Fure. Helbruna, typiska
- 35 brun kärrhök: på morgonen sågs en ♂ och en ♀ över Kr. S. Hannen var ej den mycket gamle; troligen var det ett ex som inte sågs igår
- 36 ringduva allmän litet överallt, Silvåkraskogen, Vombs Fure etc. Tillägg: sågs även igår kl 17,15 över Fönesjön
- 37 skogsduva: 2 ex skrämde upp i Vombs Fure, flög på nära håll över en stor glänta. Inga fler skogsduvor här, men många ringduvor. Vid Sövdeborg sågs däremot flera skogsduvor till.
- 38 fasan
- 39 rapphöns: lyfte parvis på två ställen, exakta platser ej angivna
- 40 större strandpipare: 1 ex vid Almen på morgonen
- 41 vipa } sedda litet överallt,
- 42 storspov } men det är alldeles kolossalt vad dessa arter, ej minst storspoven, är allmänna utefter Klingvallsån. Intressant är att se, att storspoven blir tydligt fåtaligare på den allra våtaste biten vid Karup. Men mellan Klostersågen och Karup är den är den mycket allmän! Vid Karup som sagt tydligt tillbakaträdande på de våta ängarna däremot allmän på de torrare fälten på sidorna. Även söder om Karup mera märkbar.
- Vipan synnerligen allmän.
- Jag undrar hur många par det finns av dessa båda arter, det måste vara hundratals, åtminstone något hundratal.
- 43 rödspov: ett ex var uppe och spelade över Vombs ängar, söder om vägen
- 44 brushane: några hanar och en hona kom flygande över Vombs ängar. På Karups ängar sågs många hanar men ingen hona. Hanarna kämpade på åbrädden trots att vädret just då var mycket dåligt med regn och bläst från öster.
- 45 rödbenan: på Vombs ängar och Karups ängar, även här och där enstaka eller några ex tillsammans på sträckan Klostersågen - Karup.

- 46 kärrsnäppa: Karup
- 47 enkelbeckasin allmän utefter Klingvallsån. På en liten tuvmärk på åns S sida, SO om Klostersågens station, skrämde en beckasin upp från boet: det innehöll ett normalt ägg samt två dvärgägg, små, mörka, med starka fläckar; 25,5 mm långa, ej päronformiga. I ett anfall av tillfällig sinnesförvirring tog jag blott de båda dvärgäggen, tyvärr ej det normala ägget, vilket naturligtvis hade varit betydligt listigare. Visserligen var det ett typiskt beckasinägg, tämligen klart grönaktigt och ej särskilt mörkt i grundfärgen, och med mörka fläckar rikligt förekommande, något mera ansamlade vid tjockändan. Och beckasinen flög upp alldeles framför fötterna på mig och flaxade med utspärrad stjärt iväg utefter marken, så att jag t.o.m. såg stjärtens färg i detalj.
- 48 sothöns Karup
- 49 häger: enstaka ex flög då och då över ådalen
- 50 trana: 3 ex sågs på avstånd flyga över Vombs ängar långt nere i söder
- 51 rördrom bölade då och då på morgonen i Krankesjön
- 52 storskrak: 2 ex, jag tror det var ♂♂ juv, låg i Snogeholmsjön utanför slottet
- 53 salskrak: en ♀ i Krankesjön vid sydsidan vid det "öppna strandpartiet".
- 54 brunand allmän
- 55 vigg: stora flockar i Krankesjön. OBS: sådana flockar syntes ej föregående afton.
- 56 knipa: åtskilliga, se föreg. dag.
- 57 skedand: flera par
- 58 gräsand gjorde sig föga bemärkt; då och då sågs enstaka ex eller flockar av hannar.
- 59 bläsand: flera par nedanför Almen
- 60 stjärtand: ett par, ♂♀, också vid Almen
- 61 kricka: åtskilliga flockar sedda. Stora flockar på hundratals ex låg i Sjöns Kranke- västra ände.
- 62 ärta: en ♂ vid Almen och en vid Karup.

63 knölsvan: liksom igår 64 sångsvan: (jag) vaknade på morgonen av 3 ad sångsvanar, som flög skrikande förbi Almen och fällde där. 65 sädgås: ganska mycket kvar vid Klingvallsån, huvudsakligen på markerna söder om Karups ångar. Inalles i 2 eller 3 flockar 80 exemplar, dessutom en liten flock på c:a 15 ex strax söder om Ilstorps gård.	66 skrattnås 67 fiskmås: 2 ad vid Heljesjön 68 silltrut: ett ex i tredje året med nästan svart ryggmitt men vingarna orena. Den kom flygande över Sövdesjön mot SV, nära kyrkan 69 skäggdopping 70 svarthalsad dopping: i Kr.SO sågs ett par plus ett par till, dessutom enstaka andra

Kommentarer:

1. Se även kommentarerna till 30 april.
2. Även idag, 1 maj, en utförlig lista, låt vara att några arter blivit styvmoderligt behandlade, som jag tyvärr brukade göra dessa år. Antalet sedda arter mycket stort men inte rekordhögt. Majoriteten av de sent ankommande småfåglarna, exempelvis sångarna, har ju ännu inte anlänt. Å andra sidan blev det sena (alltså för säsongen sena) obsar av några arter, t.ex. storskrak, salsskrak och sädgås, även bergfink.
3. Några observationer kan vara förtjänta av närmare kommentarer:
 - a) dubbeltrast: absolut en korrekt bestämning. Jag var noga på min vakt, eftersom Dubbeltrasten inte sågs ofta; högst sannolikt hade Klingberg och Wessner aldrig sett den. - Vid denna tid var det inte känt att dubbeltrasten häckade i södra Skåne, och dagens observation var naturligtvis rakt inget häckningsbevis. Men långt senare, på 60-talet, befanns det att just Vombs Fure hade ett ganska gott bestånd av häckande dubbeltrast; kanske var det Göran Högstedt som fann detta.
 - b) mellanspett: tur att få se den, på vanliga lokalen, ekbeståndet omedelbart öster om den punkt där vägen Ilstorp - Snogeholm korsar kanalen från Snogeholmssjön till Sövdesjön. Platsen heter Källsåker, men det visste jag nog inte år 1939. - Ordalydelsen i dagboken tyder på att jag inte kunde demonstrera arten för de andra deltagarna.
 - c) OBS att ringduvan skall tilläggas artlistan för 30 april
 - d) vipa och storspov: ordvalet är inte det bästa, ordrikedomen för stor. Men det viktigaste framstår mycket klart: arternas stora abundans utefter Klingvallsån (numera Klingavälsån) på sträckan från Klostersågens f d station till närheten av Sövdesjön (men inte ända fram dit, ty närmast sjön är ån sedan gammalt reglerad, utan våtmarker på sidorna).
 - e) enkelbeckasin: jag har ett svagt minne av att endast dvärgäggen togs: det var ju förbjudet att ta ägg redan då (av många arter, däribland enkelbeckasin). Vidare var det ju meningslöst att samla även dvärgäggen, om man inte analyserade fallet närmare. En sådan analys gjordes aldrig, och därför kan man ju inte utesluta möjligheten att någon annan art lagt ägg i beckasinens bo.
 - f) silltrut: ses sällan i inlandet. Männe åldersbestämningen är riktig. Blir den kanske m 1 m utfärgad, eller helt utfärgad, i tredje levnadsåret? Jag har haft samtal med Lars Svensson om detta och liknande problem men är inte säker.

GRck 1987-12-14.

1939-05-02.

(64)

Jag reste till Sjölanda vid middagstiden. Fågel:

skrattnåsar massvis. Nåsarna studerades f.ö. ej närmare. Men egentligen
äro de värda ett studium även på sommaren
fiskmåsar flög allmänt mot öster på eftermiddagen
gräsand fåtalig
krickor i smärre sällskap låg i dammarna
skedand en ♀ därstädes
knölsvan: flock på 10 vita fåglar ute nära klooaken. 2 ex visade
tydlig parningsinledning med halsarna snoende mot varandra, men
parning såg jag ej
ejder: flera flockar mot söder
häger: 1 ex flög mot SO på stor höjd
gulärta 1 ♂ på ängen
sädessöror ♂♀
sånglärka
tofslärka: 1 ex sjungande nära Sjölanda anhalt
sothöns
rödbena
grönben: 14 ex i skogssnäppans damm
större strandpipare
mindre strandpipare: 5 ex utsökt nära, lockade "piv". Fullt solsken,
10 meters avstånd, gul ring kring ögat, svart näbb.

- - - - -

På kvällen denna dag över Lund:

kl 21,25 bläsandflock mot öster
22,33 bläsandflock och stor storspovflock mot öster; från
spovflocken hördes även spel!
00,32 kniphane mot öster!

Kommentarer:

Mindre strandpiparen tydligen sedd ovanligt bra. Och hörd.
Jag lärde känna den tidigt på 30-talet. Men det har alltid varit
en sparsam art. På genomflyttning snarast sällsynt, bara någon
procent av individantalet av större strandpipare.

Grönben: tydligen första obsen för året. Rätt tidigt datum
enligt min erfarenhet.

Tofslärka rolig förstås. Men på 30-talet kunde vi inte ana
hur sällsynt den skulle bli.

Nattsträcket över Lund mycket trevligt. Såvitt jag minns
hördes bläsand endast sällan. Storspov däremot i betydande
antal på vårnätterna i gamla dagar. Numera lyssnar jag förstås
mycket mindre på nätterna, men allmänna meningen är att den
minskat starkt både som häckfågel och genomflyttare i Sydsverige.
Spel av sådana nattsträckande spovar hörde jag åtskilliga gånger,
dock sällan efter (ungefär) 1945.

GRck 1987-12-16.

1939-05-03.

Denna dag reste jag in till Pelle Bergman med några sillmåsar som Al Lundström fått från Kalmartrakten; det var två ramsvarta och en mattsvart, helt olik! Olika raser absolut!

Utanför Malmö Museum sjöng Ärtsångaren för första gången i år. Hussvalor allmänt komna över vallgraven och Malmö Museum.

På tågresan hem, helt nära, där tåget korsade Segeå, en mindre kärrhök ♂ ad kretsande runt över ängsmarken, höjde sig. Tåget gick här mycket sakta, jag såg fågeln en hel minut.

Kommentarer:

Denna korta text kräver flera kommentarer:

- 1) Helge Bergman, alltid kallad Pelle, var fil lic i zoologi och sedan rätt många år chef för Naturhistoriska Avdelningen på Malmö Museum. Särdeles kunnig och trevlig prick, stor gentleman, god vän bl a till Gunnar Nordqvist, som rätt ofta gynnade museet med gåvor. Jag fick mycket att göra med Pelle Bergman under 40-talet och senare.
- 2) OBS att artnamnet sillmåsa rätt ofta användes på den fågel vi nu kallar silltrut (Larus fuscus): Färgen gäller ryggen och ~~vingarnas~~ vingarnas ovansida (d v s "manteln"). Och denna färg är verkligen djupsvart hos nominatrasen, Larus fuscus fuscus, som häckar bl.a. i Östersjön, men tydligt mattare svart hos rasen L.f. intermedius som häckar bl.a. vid västkusten. Jag hade tydligen kännedom härom; frågor rörande geografisk variation och artbildning hade intresserat mig alltmera på sista åren. Det vore roligt att se om exemplaren finns kvar. Jag har inga illusioner, ty flera av de rara saker jag senare skänkte Museet - främst sådana som jag samlat i Falsterbo åren omkring 1944 och som Pelle Bergman var mycket glad för - blev bortbytta till utlandet av Per Magnus Lovén, som efterträdde Pelle Bergman som avdelningschef. Detta har gjort mig mycket ledsen, och jag har aldrig fått veta varför Lovén agerade på sådant sätt. Kanske bara därför att han hade starka mindervärdeskänslor; det syntes redan på 30-talet när han var amanuens på Zool.Inst.
- 3) Observationen av mindre kärrhök, numera oftare kallad ängshök, var alldeles utmärkt. En ren sällsynthet, både då och nu.
GRck 1987-12-16.

1939-05-04.

Trevligt samtal med Kemner angående framtidsplanerna. När Kemner är på gott humör, är han både förstående och trevlig.

Kommentar: N,A,Kemner var fil dr och föreståndare för Entomologiska Museet. Han var alltså min närmaste chef. Han kunde vara mycket bråkig och kolerisk, men han hade också vekare strängar på sin lyra, även om de inte anslogos så flitigt. Han var en stor ivrare för entomologin och därför besviken över att jag sysslade med fågel. Men i det stora hela kom vi bra överens, och hans insatser för Entomologiska Museet var mycket stora och helhjärtade. GRck 1987-12-16.

1939-05-05.

Ärtsångare allmän, Zool. Inst. etc.

1939-05-06.

På kvällen splendid supé med Ljungbeck och Gröné på Grand. Kom hem klockan 24.

Kommentarer:

Se anteckningarna från nästa dag plus kommentar.

(66)

1939-05-07.

Utfärd enligt överenskommelse: i Grönés bil med Gröné, Ljungbeck och Gertz. Huvudändamål: att se brushaneleken på Karups ängar. Härligaste vårväder, och i allo lyckad exkursion. Vi körde först till Karups ängar. Här sågs eller hördes ingen rödspov, men annars allt det som finns här:

brushanar ganska många men något spridda. Slagsmål mellan två hanar sågs mycket vackert. Inalles sågs minst 8 hanar. För övrigt: rödbena

kärrsnäppa

storspov

enkelbeckasin. Ett ex anträffades med helt avbruten vinge; avlivades och medtogs hem till Allan Lundström

gulärlor

sävsångare

första buskskvättan, ♂

sävspurv

trana: 18 ex kom från SSV och passerade på avstånd.

Sedan frukost, lysande, vid Bläntarps råkekoloni. När vi därefter körde nerom Sövde och sedan förbi Ilstorps gård, hade tranorna slagit till på ett sandigt fält strax NV om gården. Bekikades på avstånd.

Fortsatte sedan via Ilstorps kyrka - Björka - Övedskloster - Tulesbo, där vi gick in i skogen och såg på det utsökta beståndet av Primula elatior.

Därefter ner via Svansjö - Harlösa - Silvåkra - Stensoffa och gick ner i Krankemossen. Här såg vi på beståndet av Cladium mariscus och såg även

ormvråk 1 ex

lärkfalk 1 ex samt hörde

trädgårdssångare, ett sjungande ex, det första för året.

Vi hann ej gå ner till Krankesjön utan for till Fågelsång och gick en promenad i dalgången. Finfin vårvegetation, men Corydalis cava såg jag inte. Männe utrotad av skolglyttar?!

Kommentarer:

Jämför notisen från föregående dag. Det är tydligt att jag åtagit mig att visa dessa tre herrar, som alla voro pampar i Skånes Naturskyddsförening, brushaneleken på Karup och traktens övriga naturvärden. Ljungbeck var rådmän i Trelleborg, Gröné var lantmätare (tror jag), och Otto Daniel Gertz var lektor i Lund och sekreterare i SkNF. Jag minns de båda förstnämnda som vänliga och trevliga prickar, men jag vet inte hur effektiva de var i sitt arbete för naturskyddet. Jag träffade dem inte många gånger. Helt annat var läget ifråga om Otto Daniel Gertz. Han var dessvärre en typisk representant för 30-talets svaga och ineffektiva och inte alltid hederliga naturvård. Han var synnerligen ärekär och självsäker och tålte inte att spela någon andraplansroll inom SkNF. När Kjell Ehnbohm, Carl G A Klingberg och jag agerade ifråga om Kävlingeån, tog Gertz i själva verket illa upp. Vårt agerande kunde ju, icke utan rätt, tolkas som att vi tyckte att SkNF skött sig illa i den frågan (liksom i många andra). - Jag hade åtskilligt att göra med Gertz speciellt åren 1937-39, och både jag och mina nyssnämnda kolleger (och många andra) blev mycket bittra på honom. Men han var inte en lika solklar för-rädartyp som Sten Selander. - GRck 1987-12-17.

1939-05-10, onsdag.

Innehållsrik dag. Zoologisk exkursion till Billebjer och Dalby hage. I dammen vid Billebjer Hirudo medicinalis, flera ex., jag hade aldrig förut sett den i frihet.

Vi for så till Dalby Hage. Här kom snart ett hundratal botanister med alla pamparna i spetsen: Ehle, Sylvén, Heribert-Nilsson, Kylin etc. etc.; och under ledning av docenten Lindqvist gjordes en ytterst intressant rundvandring genom hagen med demonstration av dess vegetation, dess forntid och framtid. Ek - bok - ask - alm - hassel. Undervegetation. Hybriden mellan gul- och vitsippa anträffades. En av de allra mest lärorika exkursioner jag varit med om: förnäma demonstrationer av Lindqvist, som bokstavligt talat kände till varenda träd i skogen. Kartskitser av hagen med vår route inlagd utdelades. Sällsynt förnämt!

Eftersom jag skulle bort på annat håll på kvällen, startade zoolog-bussen ungefär kl. 16,20, före botanisterna, och for med högsta möjliga fart till Lund. Jag klädde om mig och reste kl. 17,27 till Källstorp. Hade nämligen kommit överens med Carin att gå en liten runda i den fina Källstorps mosse på kvällen.

Under väntan på tåget i Kävlinge kom jag i samtal med en bulgarisk docent i genetik, som liksom Åke Gustafsson sysslade med apomixis hos Hieracium. Vad karlen hette kunde jag inte uppfatta, men det var en trevlig och sympatisk person. Han skulle till Svalöv, där han brukade arbeta. Vi kom i ett animerat samtal på engelska, och det gick förvånande bra. Vi kunde prata om vad som helst, och under ömsesidiga artighetsbetygelser skildes vi i Svalöv.

Jag fortsatte till Källstorp. Carin och jag gick omedelbart ner i mossen. Den var utdikad sedan länge, delvis torr och björkbevuxen, men det fanns stora torvgravar i den; dessa hade en synnerligen rik vegetation med buskar, vass, Typha etc. samt ganska stora klarvatten. Här var faktiskt ett fint fågelliv. På vägen ner sågs

rapphöns och
fasan, och i mossen:

stare småflockar
sävsångare allmän
näktergal
trädpiplärka
gräsand
enkelbeckasin allmän
orre spelade på avstånd.

en liten rovfågel på ledningstråd, troligen en tornfalk. Vidare:
rall
sothöns.

Hare var synnerligen allmän på fälten, och i mossen såg vi flera rådjur.

Kvällen härlig. Vi gick en lång runda. Särskilt fint var det att höra enkelbeckasinen och så, naturligtvis, näktergalen, som jag inte hört förut i år.

Klockan 23,55 sjöorreflock över Zoologiska Institutionen.

Kommentarer:

1. Personerna, i den ordning de nämns i texten, är:

Nils Herman Nilsson-Ehle, professor i ärftlighetslära.

Sylvén (förnamnet glömt), chef för anstalten för växtförädling av skogsträd i Källstorp. Nils Heribert-Nilsson, professor i botanik. Harald Kylin, professor i botanik. Lindqvist (förnamn glömt), fil dr, hade disputerat på skånsk bokskog. Åke Gustafsson, botanist och genetiker, docent, blev senare professor. Den bulgariske docenten har jag intet minne av; kan inte erinra mig det minsta av honom trots anteckningarna här.

2. Min engelska var avgjort klen ända till 1949, när jag gjorde min första resa till England. Men kanske, kanske alltså, kunde inte bulgaren så mycket mera?

3. Intressanta fynd: Hirudo medicinalis och orren. Männe Hirudo finns kvar? Orren är säkert borta från trakten. GRck 1987-12-17.

1939-05-14.

Klockan 3,30 kom Köhler och hämtade mig. Vi for till Göingeholm för att leta efter blåkråkan. Resultat lika med noll. Men för övrigt var fågellivet rikt, särskilt av småfågel:

grå flugsnappare
svart-vit flugsnappare
svarthätta
ärtsångare
sävsångare i kärret
lövsångare
grönsångare
buskskvätta
järnsparv 1 ex
bofink etc etc
skogsduva
ringduva
gulsparv

storspov
enkelbeckasin
vipor
rall
rörhöna
gräsand

Dessutom orre som spelade litet varstans.

Göken var nu mycket allmänt anländ, hördes litet överallt.

Från Göingeholm reste vi på småvägar via Sösdala och Perstorp till Klippans pappersbruk, där vi tittade efter gråärulan. Jag såg den också flyga förbi, men när vi fortsatte sökandet misslyckades vi fullständigt. Vi såg en ♀ av liten hackspett samt diverse småfågel. Såg också kungsfågel etc. samt fann bo av taltrast med 5 ägg. Boet låg i en fritt stående tall på 2 meters höjd.

Vi fortsatte förbi Ljungbyhed till Sorrödssjöarna. Vid västra sjön sågs:

drillsnäppa 1
rödbena 1
grönbena 1
knölsvan 1
vigg: ett par

gräsand ♂♂
sothöns
~~gråkråka~~
vipor
skäggdopping
tornfalk.
För övrigt inget konstigt.

Efter en schön men föga märklig tur återkommo vi till Lund kl. 11,30. Jag träffade Thunmark och samtalade en stund med honom. Förträfflig karl, jag hoppas han blir professor i limnologi här.

Kl. 14,30 gick jag hemom och hämtade en del naturskydds- och rättegångshandlingar. Gick sedan till docent Torsten Gustafsson, där jag träffade den mycket fågelintresserade advokaten Herlin från Falkenberg. Han har jakten på Morups Tänge, och det var han som i höstas sköt Charadrius leschenaultii där. Vi hade ett mycket trevligt samtal. Det glädde mig att genom Gustafssons medverkan få fatt på en verkligt fågel- och naturskyddsintresserad advokat.

Innehållsrik dag. Föregående kväll hade jag varit på supé hos Eklundhs. Kom hem klockan halvtvå på natten men måste alltså upp efter mindre än två timmar, när Köhler kom. Inte att undra på att jag blev sömnig nu på kvällen. Lade mig tidigt och sov som en stock i 12 timmar.

Kommentarer:

1. Anteckningarna från exkursionen är som synes mycket slarviga och ofullständiga. Men obsarna av orre och gråärula (numera försärula) av något intresse. I fortsättningen kom jag att besöka de här angivna platserna mycket sällan.
2. Sven Thunmark var som ung populär bland studenterna: råbarkad och grov i mun, men duktig och humoristisk. Han blev småningom professor i limnologi men utvecklades inte i fördelaktig riktning, och hans institution, som under Einar Naumann vunnit internationell ryktbarhet, gick starkt bakåt.
3. Torsten Gustafson (rätt stavning) blev snart professor i fysik. Vi fick mycket med varandra att göra. Han avled våren 1987. - Advokat Herlin (eller Herrlin?) bra karl, ~~mycket~~ mycket vänlig mot mig, men något nära samarbete med honom i naturskyddsfrågor (eller andra frågor) blev det aldrig. GRck 1987-12-18.

1939-05-15.

På kvällen kl. 23,30 kom en stor flock småspov över Zoologiska Institutionen. Ivriga, gnäggande locklåten och ett par spel.

Kommentar: Jag lärde känna småspoven redan tidigt på 30-talet, ej minst på sommaren -32 när jag vandrade i Lappland och Nordnorge flera veckor tillsammans med min bror Johan och skolkamraten Carl-Henrik Helmertz, som gick ett år före mig i läroverket i Helsingborg (och alltså tog studenten där 1930). Småspoven sträcker sparsamt över Skåne både höst och vår. Och flockar på nattsträck hörs enligt min erfarenhet mycket sällan. Tveksamt om jag hört den alls på nattsträck på de sista 20 åren! GRck 1987-12-19.

1939-05-17, onsdag.

Onsdagen 17/5 kl. 1 på morgonen blev det exkursion. Gislén hade anordnat den för årets kursdeltagare, och dessutom var många andra med: Melander, Eva Hansen, Montén. Hallberg, Norén, m.fl. m.fl. Exkursionen försiggick i buss, först till Karups ängar, sedan via Silvåkra - storken! - till Almen och Krankesjöns sydsida, där ett längre uppehåll gjordes. Vi voro åter i Lund kl. 8,00.

Det var en mycket givande exkursion. Jag var visserligen litet tveksam huruvida det var lämpligt att frakta ut 20 personer på Karup nu mitt i häckningstiden, men vi skulle ju gå, eller rättare sagt stå, i flock i mörkret och lyssna på fågellätena, och då gör man ju ingen skada. När det ljusnat, spridde sig församlingen något, men det blev inte tal om något onödigt springande eller någon skadegörelse. Och så tyckte jag att det var lämpligt att visa intresserat folk denna utmärkta lokal. Resan dit försiggick i kolmörker, så de flesta hade ingen aning om vägen.

Natten var mulen och morgonen disig. Dimman lättade dock så småningom. Det var en ovanligt ljum natt och alldeles utmärkt fågelväder. Enligt min bestämda uppfattning hade vi ovanlig tur med allt vi företog oss. Fågelutbytet blev synnerligen rikt.

1. Karups ängar.

Nästan allt som kunde höras och ses fick vi också uppleva.

gulärla
sånglärka
kornsparv satt på ett stängsel
nedanför Ilstorps kyrka och
sjöng, när vi gick tillbaka.
vipa med 4 ungar, ungefär fem
dagar gamla
storspov allmän
rödspov spelade utmärkt vackert.
rödbena allmän
grönben: flera ex rastade vid
ån och syntes och hördes på
morgonen
kärrsnäppa flera gånger
brushane: fint spel på nära
håll; hela exkursionen fick
se det
enkelbeckasin allmän + ungar!
halvenkelbeckasin finfint,
bättre än någonsin!
gräsand
skedand
årta ♂♂

2. Silvåkra by.

storkparet i boet. ♀ ruvade.
♂ ringmärkt, gick och plockade
en stor tuva på planen och
flög upp till ♀.
småfläckig sumphöna i Silvåkra-
kärret.

3. Krankesjöns S och V sida.

Synnerligen rik fågelfauna:

sävsparv
sävsångare massvis
rörsångare några
ärtsångare
grönsångare mycket fint
lövsångare
svartmes
svartvit flugsnappare
trädpiplärka
gulärla ♂ sydlig
gök
brun kärrhök 3 ex samtidigt
lärkfalk
vipa, även 2 bon med vardera
3 ägg
större strandpipare, även ett
bo med 4 ägg

FORTS

rödbena
häger
rördrom 1 ex
sothöns
brunand
årta: flera ♂♂

vigg
skäggdopping
gråhakedopping
svarthalsad dopping
skrattmå

andra fåglar?

Dessutom framme vid grävlinggrytet.

Efter exkursionen sov jag kl. 9,30 - 17.

På eftermiddagen med Löwis såg jag de 2 första tornsvalorna för året över Lund.

På kvällen stora prutgåsfloccar kl. 22,45 och 1,02.

De följande dagarna sågs tornsvalor regelbundet. En stark ökning inträdde 19-20 maj, sedan dess allmänna.

Kommentarer till 1939-05-17:

1. Alla nämnda personer har redan tidigare presenterats.
2. Artlistan visar entydigt att utbytet var utmärkt bra. Samtidigt framgår det förstås, att listan inte är fullständig; många tri-
viala arter saknas ju på listan, och mitt ordval: "andra fåglar?" är just det som jag brukade använda när jag slarvat med anteckningarna.
3. Det är snarast onödigt att framhålla vilka arter som är särskilt anmärkningsvärda. OBS dock främst kornsparven och halvenkla beckasinen och småfläckiga sumphönan. Otvivelaktigt kunde också dessa (numera dvärgbeckasinen) och andra trevliga arter demonstreras för kursdeltagarna.
4. Grävlinggrytet låg i Silvåkraskogen. Någon grävling såg vi inte, men jag och flera andra hade sett grävling där. Ett stort grävlinggryt i skogen väster om Stensoffa, som långt senare blivit föremål för noggranna studier och som befunnits vara omkring 70 eller 75 år gammalt (år 1985), kände vi inte till.
5. Exkursionsdeltagarna skötte sig väl, som vanligt på den tiden, och gjorde säkerligen ingen skada på fågellivet vid Karup eller annorstädes.
6. Det skall sägas, att Torsten Gislén tog initiativet till kurs-exkursioner. Han var eljest mest marinbiolog och hade därtill speciellt stort intresse för ryggradsdjurens fylogeni och för flera andra, ofta svåra och delikata problem. Men ~~men~~ om jag minns rätt var ~~det~~ också han, som introducerade kurs-exkursioner för studier av terrestra djur och sötvattensdjur.
7. OBS att första iakttagelsen av tornsvala är understruken! Jag har ända sedan skoltiden varit högeligen fångslad av tornsvalor.
GRck 1987-12-18.

1939-05-18, torsdag.

Mycket intressant och givande tur till Måkläppen för att på uppdrag pricka en del skrattnäsäg. Även observationer vid Skanör och Falsterbo samt på Ljungen och på Hammarsnäs.

I Lund: på kvällen prutgås.

1. Måkläppen.

Se kommentarer härnedan och sidorna 76 och 81-84.

2. Skanör-Falsterbo-Ljungen och Hammarsnäs.

tornfalk Ljungen
mindre kärrhök Ljungen
jorduggla Ljungen
strandkata alltid allmän i Skanör
större strandpipare
svartbent strandpipare "blott ungefär 2 par på reveln norr om Skanör"
vipor sträckte mot sydväst flera gånger
rödbena
kärrsnäppa
häger

trana 3 ex på kvällen Hammarsnäs
knölsvan i Höllviken
skärfläcka:

a) på Flommen c:a 10 par. De flesta bon tillhörande dessa par anträffades.

b) Hammarsnäs 4 par jämte bon

storskarv: jättesensation. Ny för Skåne för oss alla. Satt på en påle i Höllviken. Melander gick ut till den. Mycket trevligt. Den satt stilla länge, flög först när han var på 50 m avstånd. Flög då först lågt, sedan högt mot SV och försvann,

kentsk tärna: "38 bon på reveln, omgärdade av fiskmåsbon".

81-82, 83-84. ←

Kommentarer:

- a) alla obsar på Måkläppen och angränsande vatten, gjorda 18 maj, 30 maj och 5 juni 1939 är sammanförda till en lista, se sidorna
- b) artlistan från fastlandet incl. Hammarsnäs är mycket ofullständig men innehåller som synes intressanta arter och även sifferuppgifter om antalet anträffade häckande par etc. av vissa arter.
- c) OBS vilket uppseende som storskarven väckte! Ordvalet något osmidigt, men det betyder förstås, att ingen av oss tidigare sett storskarv i Skåne. Själv hade jag sett den vintertid i Stockholms skärgård och på sommaren i Norge.
- d) ordvalet om kentsk tärna är visserligen ~~mycket~~ tydligt och lättläst. Men jag är inte fullt övertygad om innebörden. "Reveln" betyder troligen sandreveln norr om Skanörs hamn, men möjligen kan ordet syfta på en låglänt revel sammanhängande med Måkläppen. Detta är dock osannolikt, se artlistan från Måkläppen sid. 81-82. och kommentaren därtill.
- e) jag minns ännu idag hur storskarven upptäcktes. Den satt i "heraldisk" position med hängande vingar på en påle mycket långt ute i Höllviken. Den tedde sig därför smal och "spetsig", och jag vågade inte yttra ~~min~~ mina misstankar förrän jag var bergsäker. Detta var också nödvändigt, annars hade jag inte blivit trodd.
- f) prutgås (läs: prutgäss) i Lund på kvällen: med absolut säkerhet en flock, eller möjligen flera flockar, som passerade över i mörker.
GRck 1987-12-18.

- g) Viktigt tillägg: OBS ordvalet om prickning av skrattnäsäg. Det ansågs vid denna tid att skrattnäsen av naturskyddsskäl borde reduceras i antal, och vi var alltså utsända till Måkläppen för detta ändamål! Se även kommentarer till 1939-05-24.
GRck 1987-12-20.

1939-05-19, Fredag.

72

Bastardnäktergal Lund UB. Prutgås flock. Flera sjöorreflockar.

Kommentarer: Bastardnäktergalen (*Hippolais icterina*) har sedan länge ett annat svenskt namn: härmsångare. UB är = Universitetsbiblioteket i Lund. Därintill finns en mindre park av vuxna träd, UB-parken. Den var större och tätare förr i världen. Prutgässen och sjöorreflockarna sträckte över i mörker. GRck 1987-12-20.

1939-05-21, söndag.

Efter diverse förberedelser blev det exkursion med Dansk Naturhistorisk Forening. 25 man. Jag var ledare av någon outgrundlig anledning. Thorsson, den förträfflige mannen, var f.ö. den som jag kom mest i kontakt med. Brattström deltog. Tåg till Hbg på morgonen.

Därifrån buss Hbg - Ängelholm - Greve - Båstad - stora landsvägen - landskapsgränsen på åsen - Margretetorp - Rösjöns nordsida - Trolle Hallar - Ängelholm - Hbg. Trevlig tur, fint väder. Uppehåll gjordes vid Greve, därefter i Båstad, där det blev matrast. På landskapsgränsen nytt uppehåll: storspov, ägg, ungar! Vid Margretetorp (också uppehåll och letade djur) i bäcken, samt vid Trolle Hallar ett par timmar, dock föga givande. (Fågel:)

ortolan på åsen nära Greve
gröngöling hördes vid Margretetorp
grönsiska iakttogs vid Rösjön
ormvråk också sedd " "
spovarna på åsen bäst. Fågel föga vikt (för övrigt).

Kommentarer:

1. Gunnar Thorsson var en dansk zoolog, huvudsakligen marinbiolog om jag minns rätt.
2. Danskarna kom alltså till Helsingborg (dåförtiden Hälsingborg).
3. Jag har mycket svagt minne av förberedelserna. Men säkert är, att Dansk Naturhistorisk Forening just denna gång önskade lägga stor vikt vid fågelstudier. Detta måste varit orsaken till att jag blev ledare trots min ungdom. Det fanns ju flera personer med större erfarenhet.
4. Anteckningarna som synes ytterst knapphändiga. Ortolansparven värd att notera. Men det enda starka minnet jag har av dagen gäller just storspovarna. Vi stannade precis på den punkt där dåvarande huvudvägen skär landskapsgränsen Skåne/Halland. Orsak: en eller kanske flera storspovar lyfte nära vägen. Alla ut, och lyckan stod oss bi: jag fann ett spovbo med ägg; även ungar sedda, små ungar. Ovisst om de just kläckts i detta bo eller om det fanns mer än ett häckande par på platsen. Utmärkta observationer: detta blev verkligen dagens höjdpunkt. Storspoven är ju sällsynt som häckfågel i Danmark. Men allra viktigaste skälet till framgången var ett annat: en äldre dansk man framträdde och talade om gamla tider, när denna landskapsgräns var riksgräns mellan Sverige och Danmark! Han var mycket kunnig i historia, både dansk och svensk - åtminstone skånsk -, och det blev en givande stund. Tyvärr har jag glömt hans namn, men det borde finnas i Föreningens protokoll, om det finns något sådant.

OBS att gränsen går uppe på Hallandsåsen. Det var öppen mark med ljung och gräs. Hur där ser ut numera vet jag inte, tyvärr kan man befara att området är planterat med gran. Långt fram i tiden var denna trakt osäker. Jag vet inte när de sista landsvägsrövarna på Hallandsåsen slutade sin verksamhet.

5. I renskriften härovan står några ord inom parentes. Det är sådant som tillagts vid renskrivandet. Det stämmer mycket bra med mitt minne av att övriga fågelobsar var föga märkvärdiga men att turen dock var lyckad. GRck 1987-12-20.

1939-05-22.

73

Vipflock vid Sjölund. Flockens beteende intressant. Det var 24 ex, flera av dem med mycket lång tofs. Gick på en betesmark och voro ej alls oroliga utan tysta! För övrigt intet nytt.

Kommentar: flocken bestod tydligen åtminstone delvis av gamla fåglar. Och beteendet tydde på att de inte befann sig på häckplats. Alltså redan på flyttning bort från häckplatserna, trots att det ännu är maj månad? Men den slutsatsen behöver ju inte vara riktig. Och om den är riktig, kan man ju fråga sig om de börjat flytta efter fullbordad häckning, eller om de fått sin kull förstörd och därför kunnat starta så tidigt på året. En "fysiologisk höstflyttning" i maj alltså, om uttrycket tillåtes. - Mitt ordval tyder på att jag fann iakttagelsen värd att nämna men att jag inte visste vilken förklaring som var den riktiga. GRck 1987-12-20.

1939-05-24.

Kungshult med Melander och dess broder. Vi var ute i mossen och såg till skrattmåskolonin. Många ägg tagna, men större delen av kolonin ej rörd. Ett tusental bon fanns nog. - Viktigare arter:

sävsångare
rörsångare
backsvala allmän på kvällen
pilgrimsfalk: 1 ex med stort och kraftigt mustaschstreck sågs i gläntan i barrskogen
lärkfalk: 1 ex iakttaget
stenfalk: 1 ex sträckte mot norr över kärret
ormvråk fanns i skogen, sågs ofta två tillsammans, eller flera
bivvråk: trevligt. 4 ex sträckte mot norr, det första kom helt nära, mycket fint. Enda vår-iakttagelse, därför viktigt!

sparvhök
vipa
grönben: 6 - 7 ex rastande på en av mås-holmarna. Lyfte och flög mot norr!
sothöns
häger
gräsand
kricka: 2 ex, ♂♀, iakttagna i mossen!
skrattmåss massor
fisktärna c:a 4 par
skäggdopping några ex
gråhakedopping några ex på olika ställen
svarthalsad dopping: 5 par!

Kommentarer:

Kungshults mosse, även kallad Stavröds mosse eller Kastbergamossen, är belägen i skog några km öster om Eslöv. Flera rätt trevliga iakttagelser. OBS särskilt de vårsträckande bivvråkarna. Tydligen hade jag bättre reda på bivvråkens höststräck än dess vårsträck. Men det kan knappast vara rätt att jag helt saknade obsar från vårsträcket! Vidare: de fem paren av svarthalsad dopping! OBS understrykningen, för att visa att det ej - genom lapsus eller felbestämning - var fråga om svarthakedopping! Även gråhakarna är intressanta. Gunnar Nordqvist sade mig några gånger, det måste varit just omkring 1939, att alla fem svenska doppingarterna hade häckat samtidigt i Kungshultsmossen. - Även pilgrimsfalken med utpräglat mustaschstreck anmärkningsvärd; men naturligtvis var det välbetänkt att inte dra några slutsatser om ev. andra raser än nominatrasen.

Äggplockning av skrattmåss skedde dessa år enligt överenskommelse med Naturskyddsföreningen. Kanske även med Länsstyrelsen, om det krävdes (vilket jag har glömt). Det ansågs i varje fall att skrattmåssarna borde reduceras i antal.

Yngve Melander hade en yngre bror vid namn Arne, medicinare.
GRck 1987-12-20.

(74)

1939-05-27, pingstafton.

Stenshuvud samt ny lokal för lövgroda nära Vitaby. Fågelarter

bl.a.:

hökfärgad sångare

törnskata

kentsk tärna

smålom 1 ex

På Stenshuvud fann vi också ett bo med halvvuxna ungar av bofink. Boet låg på bergets nordsida. Ungarna ringmärktes och fick numren:

Z 5920

Z 5925

Z 5926

Z 5927

Z 5928.

På hemvägen en nattskärra ♂ på vägen vid Bertilstorp i mörkret.

Kommentarer:

Dessa ytterst knapphändiga anteckningar är allt som finns från denna tur till östra Skåne. Det måste varit en biltur med Gunnar Nordqvist. Det stämmer också med ringmärkningen av fågel. Han hade märkningstillstånd. Säkerligen märkte han i Riksmuseets regi; jag vet att han var god vän med chefen för Vertebratavdelningen där, professor Einar Lönnberg (som visserligen var pensionerad sedan några år). - Mina minnen från denna exkursion är mycket svaga. GRck 1987-12-20.

1939-05-28.

Det var avsikten att Måkläppsföreningens medlemmar skulle besöka Måkläppen denna dag. På grund av alltför stark vind kunde detta inte bli av. Hermansson ordnade istället en ur åtskilliga synpunkter intressant promenad i fågelbona på reveln närmast norr om Skanörs hamn. Här häckade minst 23 par småtärna, av vilka dock 8 par fick sina ägg krossade av fågelälskande tanter. En kull av större strandpipare och ~~ett~~ svartbent strandpipare gick också till spillo.

En av Melander och jag var med på denna vandring. Senare, på eftermiddagen, besökte han och jag Hammarsnäs och småholmarna (därintill). Vi anträffade bl.a.:

roskarl: 1 ex, föreföll att vara stationär. På stora yttre holmen strandskata allmän på samma holme

småskrak

fiskmås: flera hundra ad

sillmås: 2 ad på stora yttre holmen. Detta var enda lokalen för denna art här.

småtärnor allmänna

silvertärnor "

skrattmås

rödbena 1

vipa 1

Inne på näset och vid dess östra sida sågs mycket fågel, bl.a. kärrsnäppa, större strandpipare och skärfläcka.

Ute i vattnet svan etc. som vanligt.

Av bon har jag antecknat följande:

A. På Hammarsnäs, närmare bestämt dess östra sida, fann vi bl.a.: större strandpipare: flera bon,

kärrsnäppa: äggskal,

skärfläcka: 7 fyrkullar och ett par kullar med 2 - 3 ägg.

fiskmås: en stor mängd tomma, plundrade, bon samt några få bon med ägg: 2 bon med ett ägg vardera, 3 bon med två ägg vardera samt 1 bo med tre ägg.

FORTS

1939-05-28 forts.

75

B. På den innersta vid Hammarsnäs' västra sida liggande, helt lilla holmen Fanns:

strandskata: ett bo med 2 ägg.

silvertärna: 2 bon med vardera ett ägg och
10 " " " två ägg.

småtärna: två bon med vardera ett ägg
nio " " " två "
ett " " tre ägg.

C. På den stora, västra yttre holmen:

fiskmås: 4 bon med ett ägg vardera

4 " " två " "

4 " " tre " "

1 " " fyra ägg.

därtill minst 10 tomma fiskmåsbön

silvertärna: ett bo med två ägg.

D. Bredvid sistnämnda holme fanns en liten yttre holme. Här anträffades:

fiskmås: ett bo med ett ägg
ett " " två " "

skrattmås: ett bo med ett ägg
ett " " två "
ett " " tre " "

silvertärna: två bon med ett ägg vardera
åtta " " två " "
ett " " tre ägg.

strandskata: ett bo med två ägg.

E. På en helt liten holme här bredvid fanns

fiskmås: ett bo med ett ägg.

F. På annan helt liten holme:

fiskmås: ett bo med två ägg
ett " " tre " "

På Hammarsnäs fann vi en kull fiskmåsungar. Det boet hade tydligen undgått plundringen. Dessa ungar märktes och fick ringarna

U 1552

U 1553

U 1554.

Kommentarer till exkursionen 1939-05-28:

- a) Hermansson var en tullkontrollör, rätt ivrig amatörornitolog, pamp i Måkläppsföreningen (som egentligen heter Föreningen till skydd för Måkläppens fågelfauna och uppges vara Sveriges äldsta naturskyddsförening).
- b) det var en skakande upplevelse att gå med dessa föreningsledamöter i en fågelkoloni. Naturligtvis var inte alla blinda och okunniga, men alltför många sådana funnos förvisso i sällskapet. OBSERVERA mitt ordval: "promenad i fågelbona". - Liknande upplevelser skulle vi få något år senare ute på Måkläppen. Kanske även det finnes noterat i min dagbok.
- c) Eftersom jag sällan letat fågelbon - huvudsakligen för att inte störa häckningen - anför jag mina anteckningar från denna dag helt ordagrant som vanligt, även om bona. Äggplockning, legal eller illegal, förekom med visshet i måskolonierna, men jag vet inte i vilken skala det skedde, inte heller om förekom årligen, och därför kan jag inte heller säga något om eventuell plundring denna säsong. Men det förefaller osannolikt att måsarna skulle ha lagt ägg så sent i maj. Med andra ord: tomma bon (ännu inte) var troligen plundrade.
- d) Märkningen av fiskmåskullen: jag har aldrig märkt och aldrig heller haft tillstånd därtill. Kanske Yngve Melander hade tillstånd. Eller vi hade någon annan i sällskap? GRck 1987-12-20.

det

1939-05-30.

Denna dag kom vi ut på Måkläppen. Per Wessner körde oss i bil till Skanör. Vi studerade fågel även på Skanörs Ljung samt på hemvägen vid Yddingen. Fågel:

1. Måkläppen.

Se kommentarer härnedan samt sidorna 81-84.

2. Skanörs Ljung.

ormvråk 4 ex
vipa
rödbena

3. På hemvägen for vi via Yddingen och gick där tills mörkret kom. Arter:
kråka
rörsångare

taltrast
rödhake
näktergal
ladusvala
backsvala
gök

kattuggla: flera ex jämte ungar
vid KFUM:s sommarhem

fasan
sothöns
häger
gräsand
skrattmå

81-82, 83-84. ←

Kommentarer till denna dag:

- a) alla obsar på Måkläppen och angränsande vatten, gjorda 18 maj, 30 maj och 5 juni 1939 är sammanförda till en lista; se sidorna
- b) jämför 1939-05-28 jämte tillhörande kommentar.
- c) anteckningarna från Ljungen och Yddingen föga märkliga, snarast helt triviala. Men kattugglan utgör i viss mån ett undantag. Trots att arten i all facklitteratur betecknades som allmän - och troligen med rätta -, hörde den inte till de arter som jag observerade ofta, mest beroende på hur jag genomförde mina exkursioner. Därför roligt att se den med ungar vid Yddingen. - Jag tror att KFUM:s sommarhem låg vid sjöns norra ände, alltså strax väster om Holmeja samhälle, men detta är inte säkert.
- d) ovisst vilka deltagare som var med idag. En del upplysningar finns kanske på sidorna 81-84.
- e) för allmänna kommentarer om maj månad 1939 se sidorna GRck 1987-12-20.

1939-06-05:

Vårens tredje och sista besök på Måkläppen. Observationer:

1. Måkläppen.

Se kommentarer härnedan samt sidorna 81-82.

2. Skanörs Ljung. På kvällen hann vi med några obsar här också:

kornsparv allmän
tornfalk: se nästa art

jorduggla: 2 ex jagande, sågs my.
vackert. En tornfalk sågs,
blev jagad av jordugglan.
storspov hördes
rödbena
vipa
knölsvan: 3 ex ad flög över.

Kommentarer till 1939-06-05:

- a) alla obsar på Måkläppen och angränsande vatten, gjorda 18 maj, 30 maj och 5 juni; är sammanförda till en lista, se sidorna 81-82.
- b) för allmänna kommentarer se även sidorna 83-84.
GRck 1987-12-20.

1939-06-07 och -08.

Dagarna 7 och 8 juni gjorde Köhler och jag en rundtur i Skåne. Vi startade på förmiddagen 7/6 och gjorde följande runda: (Lund-) Törringelund - Yddingen - Fjällfotasjön - Börringesjön - Häckebergasjön - Sövdeborgssjön - Sövdesjön - Snogeholmssjöns NV strand, där vi övernattade.

Nästa dag, 8/6, for vi Snogeholmssjön - Tågra - Hallamölla - Stenshuvud - Vombs ängar - Krankesjöns södra sida - Lund.

Exkursionen var lagd som en snabbinventering av fågelfaunan vid de sydsånska sjöarna. Något letande efter bon förekom knappast, något som egentligen var skada, ty vi såg åtskilliga trevliga saker.

Iakttagna fågelarter:

A. 7 juni.

1. Törringelund:

råka
kaja
trädpiplärka
lövsångare
trädgårdssångare
ärtsångare
törnsångare
bastardnäktergal
näktergal
talgoxe
entita
stare
ringduva

Lokalen, som trots nöjes-etablisementet är rätt trevlig, undersöktes på grund av ett löst rykte, att Hermansson nyligen skulle ha sett Oriolus där. Ej minsta spår eller ljud av denna kunde förmärkas. Småfågel och ringduva (däremot) talrika. Dock inga märkligheter.

2. Yddingens sydsida:

sävsparv
sävsångare
rörsångare
ringduva
häger
vattenrall

Endast snabb undersökning. Vattenrallen sågs och hördes fint vid stranden. Rördrom hördes ej. Brun kärrhök syntes ej.

3. Fjällfotasjön:

Iakttagelseplats vid stranden i väster, söder om den lilla mossen. Middagstid.
sävsparv
ringduva
ormvråk: flera ex, däribland även "den kejsarörnsfärgade"
brun kärrhök ♂ ad fällde med byte i vassen utanför mossen
glada: 1 ex kretsande över sjön

häger
sothöns
gräsand
skrattmås
fisktärna flera ex
skäggdopping

4. Börringesjön, norra delen, norr om järnvägen, samt vassområdet och strandkogen omedelbart söder om järnvägen ner till Lindveds gård. Middagstiden.

skata + ungar
stare + stora fullvuxna ungar i holkarna
gulsparrv
blåmes
trädkrypare
rörsångare
sävsångare
trädgårdssångare
buskskvätta
näktergal
svalor
ormvråk
brun kärrhök 2 ex norra sjön
vipa flera ex
sothöns
gräsand
skedand ♂
knölsvan 2 ex norra sjön
skrattmås
fiskmås
fisktärna
skäggdopping

5. Häckebergasjön:

skäggdopping

6. Sövdeborgssjön:

Aven fälten i vägkorset och skogsbrynet. Eftermiddag.

sånglärka
fältpiplärka 1 ex sjungande och springande på fältet V om vägen, alltså ej på den kala backen närmast sjön. Ny lokal, trevlig!

FORTS

1939-06-07 och -08 forts.

7 juni forts.

sädesärta
buskskvätta
gröngöling
tornsvala
ormvråk
lärkfalk
tornfalk
fasan

storspov: ett par ex sträckte
över mot väster.

7. Sövedsjön på kvällen till
efter solnedgången. Iakt-
tagelseplats utefter västra
stranden nedanför Örnuddan,
även i skogen vid sjön samt
vid innersta viken.

nötväcka
svartvit flugsnappare
rörsångare
sävsångare
trädgårdssångare
svarthätta
näktergal
rödhake
backsvala
sparvhök
ringduva
skogsduva
vipa
storspov
häger
stork: 1 ex kretsade över sjön
på stor höjd!
gräsand
skrattmå
fisktärna
skäggdopping.

B. 8 juni, även natten mot
denna dag.

8. Snogeholmssjön. Vatten-,
sump- och strandfåglar:

sävsparv
sädesärta
sävsångare
rörsångare
drillsnäppa
sothöns
rörhöns
häger
gräsand
bläsand: en ♂ simmade av och an
utanför den stora skogklädda
ön i NV delen av sjön på
morgonen!

skrattmå

fiskmå

fisktärna påfallande allmän

svarttärna: 1 ex flög av och an
över sjön i solskenet på morgonen!

skäggdopping

svarthalsad dopping: endast 2 ex
syntes, de simmade ut ur vassen
på norra stranden och simmade
tillsammans över klarvattnet.

9. Skogen norr och nordväst om
Snogeholmssjön, morgonen 8 juni.

nötskrika

kungsfågel

lövsångare

grönsångare allmän

svarthätta

koltrast

taltrast

större hackspett: flera gånger i
skogen

gök

ormvråk

glada

ringduva.

10. Tågra, just vid den skarpa väg-
kröken nära gården.

ortolansparv: en sjungande ♂ satt
i toppen på en av de höga allé-
björkarna. Trevligt.
- Vi for sedan till

11. Hallamölla:

hämling

trädpiplärka

sädesärta

gråärta: studerades länge. En
grann ♂ och en jur sågs.
stenskvätta.

12. Stenshuvud. Middagstiden i fin-
fint väder. Vi badade vid lilla
åns utflöde söder om berget.

kråka

kaja

stare

bofink

trädlärka sjöng

trädpiplärka

fältpiplärka: flera ex sågs på den
öppna marken söder om berget

sädesärta

törnskata allmän; vi fann även ett
bo med 2 ägg i ett slånår med
hagtorn etc., blott en meter
över marken.

FORTS

8 juni forts.

hökfärgad sångare: flera ex sågs
och sjöngo i buskarna vid
bergsfoten, nere vid stranden.

törnsångare
ärtsångare
trädgårdssångare
lövsångare
bastardnäktergal
svartvit flugsnappare
näktergal
hussvala
ladusvala
gök
tornsvala
ormvråk
tornfalk
lärkfalk
större strandpipare
gräsand
skrattmås
fiskmås
gråtrut
silvertärna
kentsk tärna flera ex.

Vi for vid middagstid tillbaka
mot V, korsade Vombs ängar på
vägen, där vi träffade Söltoft
+ Mauritz Magnusson + radiobilen
från Stockholm, som tar upp
fågelläten.

13. Vombs ängar:

gulärta
brun kärrhök juv över ängarna
vipa allmän
storspov allmän
brushane allmän
rödspov spelade
rödbena flera ex.

14. Silvåkra by:

storken på boet

15. Krankesjöns S sida. Vi gjorde
sällskap med radiobilisterna.

hussvalor
tornsvalor c:a 100
lärkfalk
brun kärrhök
vipa
kärrsnäppa
brushane
enkelbeckasin
sothöns
häger
brunand
vigg
skedand allmän
gräsand

stjärtand
kricka
årta } några av varje

knölsvan
skrattmås
fisktärna.

Den fullständiga artlistan ser ut som följer. De arter som finnas
där men ej i listorna härovan äro vanliga el. ~~80~~ 94 märkliga arter.

kråka	trädkryp	näktergal	brushane	svarttärna
råka	nötväcka	rödhake	rödbena	fisktärna
kaja	talgoxe	hussvala	drillsnäppa	silvertärna
skata	blåmes	ladusvala	kärrsnäppa	kentsk tärna
nötskrika	entita	backsvala	enkelbeck.	svarthalsad dopping
stare	kungsfågel	gröngöling	vattenrall	skäggdopping.
hämpling	törnskata	större hack.	rörhöna	
grönfink	sv.-vit flug.	gök	sothöna	Kornspärv sågs på
bofink	grönsångare	tornsvala	stork	sträckan Lund -
pjodd	lövsångare	lärkfalk	häger	Törringe - Skabersjö.
pilfink	svarthätta	tornfalk	brunand	Törnskata sedd även
ortolan	törnsångare	ormvråk	vigg	vid Skabersjö.
gulspärv	trädg.-sång.	glada	skedand	Stenskvätta sedd
sävspärv	ärtsångare	sparvhök	gräsand	litet varstans.
kornspärv	hökf. sång.	brun kärrh.	bläsand	Summa ⁹⁴ 94 arter. 94!
trädlärka	bastardnakt.	ringduva	stjärtand	
sånglärka	sävsångare	skogsduva	kricka	
fältpipl.	rörsångare	fasan	årta	
trädpipl.	taltrast	st.strandp.	knölsvan	Kommentarer till
gulärta	koltrast	vipa	skrattmås	dess två dagar:
sädesärta	stenskvätta	storspov	fiskmås	se följande sida.
gråärta	buskskvätta	rödspov	gråtrut	PORTS

1939-06-07 och -08 forts.

(80)

Den fullständiga artlistan för dessa båda dagar ser ut som följer.
De arter som återfinnas här men ej i förteckningarna på föregående
sidor äro vanliga eller föga märkliga.

ART	7	8	ART	7	8
kråka	+	+	större hack.		+
råka	+	+	gök	+	+
kaja	+	+	tornsvala	+	+
skata	+	+	lärkfalk	+	+
nötskrika	+	+	tornfalk	+	+
stare	+	+	ormvråk	+	+
hämling	+	+	glada	+	
grönfink	+		sparvhök	+	
bofink	+	+	brun kärrh.	+	+
gråsparv	+	+	ringduva	+	+
pilfink	+	+	skogsduva	+	+
ortolan		+	fasan	+	+
gulsparv	+	+	st. strandpip.		+
sävsparv	+		vipa	+	+
kornsparv	+		storspov	+	+
trädlärka		+	rödspov		+
sånglärka	+	+	brushane		+
fältpipl.	+	+	rödbena		+
trädpipl.	+	+	drillsnäppa	+	
gulärka		+	kärrsnäppa		+
sädesärka	+	+	enkelbeck.		+
gråärka		+	vattenrall	+	
nötväcka	+		rörhöns	+	+
talgoxe	+	+	sothöns	+	+
blåmes	+		stork	+	+
entita	+		häger	+	+
trädkryp.	+		brunand		+
kungsfåg.	+	+	vigg	+	+
törnskata	+	+	skedand	+	+
sv-v. flugsn.	+	+	gräsand	+	+
grönsång.		+	bläsand		+
lövsång.	+	+	stjärtand		+
svarthätt	+	+	kricka		+
törnsång.	+	+	årta		+
trädg. sång.	+	+	knölsvan	+	+
ärtsång.	+	+	skrattmå	+	+
hökf. sång.		+	Fiskmå	+	+
bastardnäk.	+	+	gråtrut		+
sävsång.	+	+	svarttärna		+
rörsång.	+	+	fisktärna	+	+
taltrast	+	+	Silvertärna		+
Koltrast	+	+	kentsk tärna		+
stenskv.	+	+	svarthals. dopp.		+
buskskv.	+	+	skäggdopping	+	+
näktergal	+	+			
RÖDHÅKE	+		Summa 94 arter.		
hussvala	+	+			
ladusvala	+	+			
backsvala	+				
gröngöl.	+				

7 juni 71 arter.
8 " 80 "

~~FORTS.~~

Måkläppen: jag deltog i tre utfärder till Måkläppen våren och försommaren 1939. De skedde 18 maj, 30 maj och 5 juni. Övriga deltagare voro:

Yngve Melander, troligen alla tre turerna

Erik Montén, " " " "

Per Wessner, bara 30 maj

Sonja Berg von Linde, dock sannolikt inte alla tre turerna

Eva Hansen, troligen alla tre turerna

Paul Rosenius, med säkerhet 18 maj, troligen ej de övriga turerna.

Möjligen kan även andra personer ha deltagit någon gång, exempelvis Helge Bergman från Malmö Museum, men ingen anteckning härom finns i min dagbok.

Mina anteckningar om utbytet är kortfattade, och det är tveksamt om alla observerade arter är nämnda. Utbytet från färden 30 maj är dock någorlunda noggrant angivet. Om inte annorlunda säges härnadan, har iakttagelserna gjorts 30 maj. - Artlista:

sädesärsla sedd.

lövsångare 1 ex.

stenskvätta 1 ex.

nattskärre: 1 ex lyfte, blev då ivrigt jagad av massor av måsar. Nattskärren kastade sig smidigt undan angreppen och fällde snart åter; förföljelserna upphörde då omedelbart.

strandkata: ett bo anträffat.

Men arten sedd även vid andra besök.

större strandpipare sedd, nästan säkert även vid andra besök.

drillsnäppa 1 ex.

skärfläcka: 14 bon med vardera 4 ägg och ett bo med 2 ägg anträffades 30 maj. Vid besöket 5 juni antecknades: "Bland nyheterna kunde förmärkas att skärfläckorna, av vilka vi idag fann femton bon, hade fått äggantalet reducerat till 2 - 3 i åtskilliga bon. Måsar? Och i så fall vilka?"

roskarl: 1 ex sågs 18 maj, men arten ej återsedd senare.

småskrak allmän. Flera bon anträffade. Den 5 juni fann vi ett bo med 20 ägg!

ejder: massvis. Inalles anträffades c:a 50 bon, med äggantalet varierande mellan 2 och 7.

Stora ejderflockar låg i havet utanför Måkläppen.

Även 5 juni anträffades bon med ägg.

Sedd (naturligtvis) även 18 maj, säkerligen i stort antal, men anteckningar mycket kortfattade.

gräsand: bo med 9 ägg funnet. Våldiga flockar av hannar, över 200 ex., låg nära ön.

Den 5 juni anträffades två bon med ägg.

(Det är tänkbart, att anteckningen om de stora flockarna av hannar gäller (även) för den 18 maj. Men kanske tveksamt om hannarna lämnat sina honor i så stor omfattning så tidigt på säsongen? GRck vid renskrivningen 1987-12-27).

gravand: bon funna. "Men alla de gravänder, som syns därute, kunna knappast häcka där. Jag såg väl c:a 300 ex därute".

knölsvan: ett ex sågs.

fiskgjuse: ett ex sträckte den dag Rosenius var med. Rosenius kunde ej bestämma den; Montén gjorde det lätt!

skrattnås: c:a 1500 bon.

fiskmås: c:a 200 bon.

gråtrut: c:a 5 - 10 bon. Antalet gråtrutar ej stort. Vi fann några få bon, och för min del tvekade jag om det var klokt att sticka äggen. Problemet löstes så, att vi tog ett par kullar, som Montén nu har i sin samling. Resten fick ligga. Frågan är väl, vem som gör störst skada, en gråtrut utan bo eller en med bo. Det är trevligt att ha gråtrutarna på Kläppen, men för talrika bör de nog inte bli.

Under 18 maj finns följande anteckning: "obs! intressant. Fåglar och ägg ovanligt små."

FORTS

Måkläppen 18 maj, 30 maj och 5 juni 1939 forts.

sillmås: häckar på Måkläppen med c:a fem par, åtminstone under tio par. Ett par kullar togs.

(Denna anteckning kanske syftar på 18 maj. GRck)

Under 30 maj heter det:

"sillmås: en tvåkull, två trekullar + en femkull, väl åstadkommen av 2 ♀♀, antar jag".

havstrut: häckar ej, men fanns alltid. Flera ad sågs 30 maj.

kentsk tärna: "c:a 150 - 175 bon på vanliga platsen, därtill 38 bon på reveln, omgärdade av fiskmåsbön".

Under 5 juni heter det: "den kentska tärnan hade kläckt i många bon".

silvertärna allmän häckfågel på Måkläppen, c:a 50 bon inalles funna. (dessa ord kan gälla 18/5)

fisktärna: häckar på Måkläppen.

Vi såg fåglarna, 6 stycken, och 3 bon fann vi också. "Bona olika

silvertärna, bestodo av små vassbitar (och) lågo i det

lilla glesa vassbeståndet på Kläppen. Ny art för Måkläppen".

småtärna: endast enstaka ex samt ett löst liggande ägg, på våt sand. Medtogs. Den 5 juni sågs 2 ex, men tydligen inga bon.

Tillägg om silvertärna: den 5 juni hade en unge kläckts i ett bo.

Kommentarer till dessa anteckningar från Måkläppen:
se sidorna 71, 76, 83-84.

Fågelobservationer på Måkläppen maj-juni 1939

På uppdrag av Måkläppsföreningen företogo några zoologer vid Lunds Universitet under våren 1939 tre expeditioner till Måkläppen. Huvudändamålet var att pricka ägg av skrattmå, fiskmå och gråtrut för att hålla dessa fåglars stam inom måttliga gränser.

Resorna företogs den 18 maj, 30 maj och 5 juni.

Beträffande fågellivet på Måkläppen noterades bl a följande. Av flyttande fågel observerades den 18 maj bl a en roskarl. Sedermera återsågs icke denna art, varför det väl med säkerhet var en flyttare. Den 30 maj sågs på ön en drillsnäppa samt dessutom både lövsångare och stenskvätta, vilka givetvis icke häcka. En ännu mera remarkabel gäst var en nattskär, som höll till på ön. Så snart den flög upp, förföljdes den våldsamt av måsarna, men förföljelserna upphörde lika plötsligt, när nattskärren åter slog ner.

Havstrut och knölsvan sågs också vid samtliga besök, men dessa arter häcka icke.

Häckfågelfaunan tilldrog sig givetvis det största intresset. Fågellivet var mycket rikt. Strandskata och större strandpipare observerades, och bofynd gjordes. Skärfläcken befanns ha en kraftig koloni på norra sandreveln. Här anträffades den 30 maj ej mindre än 14 bon med full kull, d v s 4 ägg i varje. Ett femtonde bo innehöll blott 2 ägg.

Vid det sista besöket kort därefter återsågs dessa bon på samma plats. Någon kläckning hade då icke börjat, men äggantalet i de flesta reden hade reducerats till 2 å 3. Orsaken okänd, men misstanken att måsarna voro skyldiga till dessa ägggröverier ligger naturligtvis nära till hands. Det är dock tydligt att skärfläcken har en glädjande stor och kraftig stam på Måkläppen.

Av andfåglarna var småskräken allmän, och flera bon anträffades i den tätaste vegetationen, därav ett bo med 20 ägg. Ejdern var likaledes mycket allmän; c:a 50 bon anträffades. Äggantalet varierade mellan 2 och 7. Vid sista besöket hade kläckning skett i stor utsträckning, och bl a sågs en ejderhona med små ungar på vandring ner till vattnet. Stora måsflockar kantade deras väg men gjorde intet försök att komma åt ungarna. Gravanden var allmän, och flera bofynd gjordes. Vid ett par tillfällen funnos gravandägg i småskräkredena. De häckande gräsänderna voro icke talrika; blott 2 bon funnos.

Mäktiga flockar av gräsand och ejder höll till på revlarna vid Kläppen. Dessa flockar utgjordes till allra största delen av ruggande hanar, som tydligen samlats dit från andra lokaler. Även gravänderna vid holmen bestodo tydligen till stor del av fåglar, som icke häckade på platsen. Vid ett tillfälle räknades sålunda över 300 gamla gravänder ute i grundvattnet, och så stor är icke den häckande stammen.

De stora mås- och tärnkolonierna undersöktes. Antalet häckande skrattmåsar beräknades till drygt 1500 par, fiskmå till c:a 250 par. Gråtrut : c:a 10 bon anträffades, troligen häckade dock något flera. Sillmåsen befanns häcka på ön. 5 bon anträffades. Vidare voro tärnorna talrika. Måkläppens speciella fågel, den kentska tärnan, hade en koloni på c:a 150 bon mitt bland skrattmåsarna, men dessutom anträffades en ny koloni på annat ställe på ön med 38 bon.

(Här är en lucka i texten. Nästa sida ansluter ej direkt i sammanhanget. Sannolikt har en eller kanske flera sidor av originalanteckningarna förlorats. Men av fortsättningen, som här föreligger i renskrift på nästa sida, framgår att lämpliga, eller kanske mindre lämpliga, åtgärder emot måsarna diskuterats. GR vid renskrivningen 1984-10-20).

FORTS

Fågelobservationer på Måkläppen maj-juni 1939, forts.

Prickning 75 %. Prickning kan diskuteras, dels på grund av att de ruttnande äggen förpesta hela kolonin, dels på grund av att det är motbjudande att sticka ruvade ägg, där kanske ungarna äro nästan färdigutvecklade.

(Ny sida i originalet. Ny lucka! Fortsättningen lyder:)

... som häckfågel på denna lokal. Och det är givetvis icke meningen att utrota den, men å andra sidan torde det vara nödvändigt att hålla stammen starkt nere av denna art.

Såsom slutomdöme om häckfågellivet på Måkläppen år 1939 kan sägas, att det var mycket rikt och att de fina arterna visade en god stam.

Vid sista expeditionen dit hade bl a de kentska tärnorna i stor utsträckning kläckt. Om ungarnas fortsatta utveckling kunde givetvis intet omdöme fällas vid denna tidpunkt.

I exkursionerna deltog fröknarna Berg von Linde och Hansen samt amanuenserna Montén, Melander, Rudebeck och Wessner.

- - - - -

(Originalanteckningarna till dessa observationer på Måkläppen år 1939 omfattar 10 sidor. De ingår inte i min "ordinarie" dagboksserie utan utgör lösblad, ur ett perforerat block. Tydligen utgör de en m l m ofullständig kladd till den skriftliga rapport, som skulle avges till Måkläppsföreningen. Observera, att år 1939 var ännu Paul Rosenius stor pamp i föreningen. Han var känd som stor naturvårdare och ornitolog. Inom en trängre krets var han ännu mera känd som skrupelfri äggsamlare. -

"Fröknarna Berg von Linde och Hansen" bör kanske kommenteras. Sonja Berg von Linde var jurist och blev sedermera maka till amanuensen Erik Montén. Och Eva Hansen höll sedan ungdomen ihop med Yngve Melander och blev hans maka.

Gustaf Rudebeck 1984-10-20)

1939, återstoden av juni månad.

Efter exkursionen med Folke Köhler 7-8 juni blev det en period med mycket få exkursioner. Omkring 20 juni började jag "läsa pinnar", d v s läsa in tentamen i artkännedom inom botaniken, närmare bestämt svenska vilda växter av grupperna fanerogamer och kärnkryptogamer. Studierna skedde mest på "Pinnahuset"; en liten byggnad i Botaniska Trädgården, där studieherbariet förvarades. Jag gjorde ett par exkursioner också, men dessa ägnades helt åt botaniken.

Endast följande två fågelnotiser föreligger från resten av juni månad:

1939-06-22: storspov över Lund mot V.

1939-06-24: likaledes storspov över Lund mot V.

Kommentarer till dessa två notiser: trots formuleringen har det högst sannolikt varit frågan om flera exemplar. Däremot kan jag inte nu avgöra om observationerna gällde dag- eller nattsträck. GRck 1988-01-11.

1939, juli månad.

Jag läste pinnar flitigt. Gjorde visserligen rätt många exkursioner, men detta huvudsakligen för att ta hem växtmaterial för bestämning. Gick mycket givande floristik-kurs 10-16 juli. Anteckningarna härom, jämte uppgifter om fågel m.m. följer härnedan i kronologisk ordning.

Kommentarer till hela månaden: se efter 27 juli, sid. 88-89.

1939-07-02. För ensam till Bökeberg. Korsnäbbflock! I ett kärr i skogen någon km OSO om Holmeja station fann jag en död ko. Det är nästan omöjligt att beskriva den helt enkelt fruktansvärda massa av asbaggelarver, som kröp omkring på kadavret. Imagines syntes nästan inte alls till, men larver, larver, larver i oändlighet. I klumpar stora som knytnävar, ja, som "barnhuvuden", vältrade de fram över det ruttnande djuret. Jag omtalade saken för Brinck, och några dagar senare för vi dit tillsammans. Se 8 juli!

1939, omkring 5 juli.

Besökte Krankesjön tillsammans med Notini. "Mycket fågel, ehuru fåga sensationer. Svan med ungar, grönbena, brushane ♂♀".

1939-07-08.

För till Bökeberg tillsammans med Brinck. Vi var väl rustade med spritrör, Bouin-rör etc., ty vårt huvudändamål var att samla ett stort material av Silphid-larver på den döda kon (se ovan!). Vi tog hundratals larver, flera rör fulla, men det var inte mer än någon promille av allt där fanns. 99 procent (av totala antalet larver) befanns tillhöra arten Silpha litoralis i olika storlekar, den resterande procenten bestod av Silpha rugosa och kanske andra Silpha-arter.

Fågel: "glada, brun kärrhök, f.ö. det vanliga".

1939-07-10.

Natten till denna dag hördes strandskata över Lund.

1939-07-10 till och med -16.

Floristik-kurs i Sjöbo. Weimarck ledare. Ungefär 15 deltagare, bland dem Donnér, Emilsson, Håkansson, Smith, Törnberg, Östergren. Även Rönnberg och Waldheim var där. En kväll var vi alla bjudna till Tutte Nordqvist på kalas och hade som vanligt mycket muntert.

Det floristiska utbytet blev synnerligen rikt. Vi cyklade varje dag ut åt olika håll och fick se och lära känna massor av pinnar, däribland många trevliga arter. För mig, som läste pinnar just då, var det absolut en ren tidsvinst och dessutom en i allo trevlig vecka.

Näst sista dagen gjorde vi en exkursion i buss till Sandhammaren och Ystad m.fl. ställen och fick se bland annat Ornithopus perpusillus vid Ystad och en lång rad rariteter vid Sandhammaren och Käseberga, däribland Medicago minima, Tunica prolifera, Falcaria vulgaris (denna nära Glemmingebro) samt de trevliga sandformerna Lycopodium inundatum och Botrychium multifidum(?) på Sandhammaren.

Av stort intresse för mig var också den utsökta bokskogsfloran i Orans södra delar nära Tågra, där Cuviera (Hordeum) europaea fanns massvis jämte många andra trevliga gräs, exempelvis Festuca gigantea. Likaså var det roligt att lära känna sandfloran närmare, låt vara att jag kände till den delvis redan tidigare.

Bland andra arter må nämnas Arnoseris minima, Teesdalea nudicaulis, Hypochaeris glabra, det överallt vanliga gräset Weingaertneria canescens m.fl. m.fl. Många fina saker sågs också i Benestad och vid Öved m.fl. ställen, såsom Carex polygama, Carex flava, Carex flava x Dederi och andra. Alla Sveriges Hypericum-arter utom H. pulchrum såg vi. Vid utfärd till Snogeholmssjön såg vi Limnanthemum i full blom. Flera spännande orkidéer lärde jag mig

1939, juli månad forts.

Floristik-kursen forts.

också. Nere vid Assmåsa fanns ~~och~~ mycket att se, bl.a. Veronica montana och Viola mirabilis. Båda Brachypodium-arterna fanns inom området, B. silvaticum flerstädes i bokskogen och B. pinnatum vid Åsumsån nära Nordqvists villa på andra sidan landsvägen. En dag gick jag här på ett stort fint bestånd av Cuscuta europaea. I ett kärr vid Björka fann jag hybriden Cirsium oleraceum x palustre och vid Benestad oleraceum x acaule i 7 olika exemplar. Kalktuffen var trevlig att studera.

- x) Massor av andra växter skulle jag kunna uppräknat, men de komma väl, när tiden blir mogen, i tryck såsom ett led i inventeringen av Skånes flora. x)

Efter kursen i Sjöbo blev det för min del åter att sitta på Pinna-
huset, och det gjorde jag faktiskt varenda dag, vanligen från kl.
10 eller 11 till kl. 21, med ett par matpauser. Ett par exkursioner
blev det dock även nu, däribland en till Sjölanda, men den ägnades
åt botaniken.

Ett angenämt avbrott i studierna blev det också 23 och 24 juli.

1939-07-23.

Tillsammans med Gunnar Nordqvist och Carin Eklundh samt hennes
kusin Margit Henning bevistade jag Svenskt Derby på Jägersro! Jag
minns bara tre saker från denna dag: vi hade mycket muntert; ~~och~~
min glädje stördes inte ens av att min arvfiende, överhovstallmästaren
H.O. Ramel på Övedskloster också "märktes" bland de närvarande", och
- för det tredje - en flock myrspovar passerade mot SV över kapplöp-
ningsbanan.

Efter tävlingarna for vi till Bjärred och superade i sällskap med
Folke Andersson och ett par goda vänner till honom. Fortsatt mycket
harmonisk stämning. På nattkröken for vi - det var bara vi fyra
"ursprungliga" kvar då - ner till Vikhög och stod länge vid fyren
och pratade. Ett förflutet ord - från vem det kom har jag glömt -
om soluppgång vid Stenshuvud togs genast ad notam av Gunnar. Alltså
iväg! Via Sjöbo, där några bullar hämtades, körde vi till Stenshuvud.

1939-07-24.

kommo Vi ankom till Stenshuvud omkring klockan 3 eller något senare.
Vi gick upp på toppen. Det var härligt grant, dock något disigt så
att man inte såg solen förrän den stigit ett stycke upp.

Tornsvalorna denna morgon erbjöd ett särskilt problem. Klockan
3,48 ~~kom~~ de första plötsligt på låg höjd över berget. Ofta kommo
de så nära att de strök alldeles över huvudet, och det ven om ving-
arna på dem. Inom kort hade de blivit mycket talrika, och med
kikare sågs på avstånd i norr, huru de svärmade i hundratal över
stranden, tätt tillsammans. Sedan upplöstes svärmarna m.l.m. fullstän-
digt, och de kommo över, eller förbi, eller under oss där vi stod på
toppen. Ofta tätt, så att tjogtals passerade samtidigt. Flera ggr kunde jag
med kikare räkna 200-300 ex samtidigt. Det var ett my. vackert och egendom-
ligt skådespel att se dem svärma omkring. Klockan 4,45 voro de försvunna,
alla hade farit söderut. Slut på 1939-07-24.

- x) Fågelanteckningar från kursen nära nog obefintliga. Korsnäbb
sågs och hördes dels i Sjöbo Ora, dels vid Sandhammaren.
Kentsk tärna sedd vid Ystad och Sandhammaren. Glada m.m. sågs
~~vid Sövde och Snogeholm~~ vid Sövde och Snogeholm, dock inte på långt när
så ofta som i våra dagar.

1939, juli månad, forts.

1939-07-26.

På kvällen kl 22,15 hörde jag drillsnäppa över centrala Lund, vid järnvägsstationen.

1939-07-27.

Exkursion till Sjöbo Ora, Sövedsjön och Snogeholmssjön i sällskap med Castberg, Brinck och Nyholm. Vi studerade växter och tog många trevliga insekter. Vid vältning av en gammal murken trädgren rev jag upp ett getingbo och blev, innan jag hann retirera, stucken i handen av en ilsken rackare, vilket ju dock strängt taget inte var mer än rätt. Rustad med en håv återvände jag emellertid och fångade fem exemplar. Arten befanns vara Vespa holsatica, en sällsynt art, som inte vem som helst har blivit stucken av!

Denna exkursion blev trots getingarna mycket lyckad. Nyholm och Castberg for tyvärr tillbaka till Lund redan vid 14-tiden, men Brinck och jag gick ner till Snogeholmssjön. Vi fann bl.a. Geotrupes vernalis på flera ställen, och bland fåglarna minns jag förutom gladorna särskilt två bivråkar, som sakta kommo mot väster över Snogeholms slott. På kvällen upp till Sjöbo. Där pågick marknad.

Kommentarer till hela juli månad 1939:

1. Personer. De följande, i ordning efter efternamnen, är redan presenterade, ofta mer än en gång: Carl Castberg, Carin Eklundh, Gunnar Nordqvist och Tord Nyholm. De övriga kan bara omtalas kort här, likaledes ordnade enligt efternamnen:
 - a) Folke Andersson var lantbrukarson, bodde på gården Lillås, belägen nära Sjöbo och mycket nära Nordqvists villa. Folke A. övertog så småningom gården och tog sig namnet Lillås.
 - b) Per Simon Valdemar Brinck tog studenten i Helsingborg 1938 eller 1939, studerade sedan zoologi m m i Lund, gick mycket raskt framåt och blev professor i zoologi 1958. Han och jag har haft mycket att göra med varandra, oftast i god vänskap.
 - c) Tore Donnér var en gemytlig typ, med botanik som huvudintresse. Vi träffades inte ofta, men jag hade ett gott intryck av honom. Han blev lärare, mycket engagerad bl.a. lärarnas fackorganisationer.
 - d) (Börje?) Emilsson har jag bara ett svagt minne av.
 - e) Margit Henning var kusin till Carin Eklundh. En mycket livad och glad flicka. Jag träffade henne inte ofta, men jag vet att Gunnar Nordqvist m.fl. umgicks mycket med henne. Hon gifte sig så småningom med Carins bror Bengt, alltså med sin kusin. Han var jägmästare, och de kom att bosätta sig i Braås i Småland.
 - f) Torsten Håkansson var från Helsingborg och kom till Lund samtidigt med Brinck. Första åren mycket verksam i student- och studiefrågor, särskilt naturligtvis för naturvetare; men han försvann från bildytan efter några år.
 - g) Gösta Notini var biolog från Uppsverige, blev tidigt knuten till Växtskyddsanstalten och sedan till Svenska Jägareförbundet. Till att börja med allmänt ansedd som en hederlig karl och var det måhända också. Men han utvecklade sig till vetenskaplig storsvindlare; hans doktorsavhandling om grävlingen exempelvis är en ren förfälskning. 95 procent, kanske 98, av de i avhandlingen presenterade grävlingarna har endast existerat i hans fantasi. Utmärkte sig senare på samma sätt när det gällde svenska skogsfåglars flyttning. Som väntat hölls han länge om ryggen av jägarna, men så småningom blev hans ställning ohållbar. Åtminstone ~~some~~ några jägare började, om ock långsamt, begripa vad sorts människa han var. Han begav sig bl.a. ner till Bechuanaland men avled innan han utvecklade sig till en riksskandal, (ja, visst var han en riksskandal, men han blev inte lika känd som Ivar Kreuger, exempelvis.) Massor av människor blir ekonomiska svindlare, han blev vetenskaplig svindlare, vilket är mycket sällsynt, dessbättre.

1939, juli månad forts.

(89)

Kommentarer forts. Personer forts.

- h) Hans Otto Ramel, friherre, överhovstallmästare, innehavare av Övedsklosters fideikommiss; tillsammans med sin son Otto blev han bland annat Vombs ängars baneman och förstörare av Kävlinge-
ån; därtill polisanmälde han Klingberg, Ehnbohm och mig för att vi beträff Vombs ängar. Vi blev åtalade. Åtalet ogillades. Men herrarna Ramel fick intet straff för att de avsiktligt förstört ett naturminnesmärke. Herrarna Ramel är presenterade förut, se diverse kommentarer under år 1938. Men det skadar inte att upprepa deras handlingssätt. Att de fick stöd av Svenska Naturskyddsföreningens ordförande, skalden, kulturpersonligheten och botanisten Sten Selander, bör också upprepas. Det visar, bland annat, vilken ställning naturvården hade i Sverige på 30-talet.
- i) Rönneberg var norrlänning, om jag minns rätt. Han var ganska rolig, med smak för dårhumor. Försvann tidigt.
- k) Gudmund Smith var lundensare, son till professorn i organisk kemi, Lennart Smith. Jag minns nästan intet av Gudmund under kursen. Han var mycket ung då. Läste biologi men övergick så småningom till psykologi och blev professor i detta ämne. Vi har träffats då och då under åren och alltid trivts väl ihop.
- l) Bengt Törnberg var sydsåning. Började läsa biologi men övergick efter ett par tre år till medicinen. Sedan har jag knappast sett honom. Trevlig prick, vi träffades ofta under ett par år, troligen mest just 1938-39.
- m) Waldheim var närking, botanist, duktig karl, blev - om jag minns rätt - så småningom föreståndare för Botaniska Museet. Men han blev sjuk, troligen redan omkring 1955-60, och gick bort några år senare. Han hette Stig i förnamn.
- n) Henning Weimarck var c 10 år äldre än jag, botanist, florist, ledde kurser när jag gick på Botanicum och senare. Blev professor i botanik i Lund. Vi träffades då och då, dock aldrig ofta, ända fram till dess han blev emeritus omkring år 1968-69; därefter knappast alls.
- o) Östergren var botanist med cytologi som huvudintresse. Föreföll ointresserad av snart sagt allt annat. Han steg högt upp i grader-
na och blev professor vid Ultuna. Vi träffades bara sällan, och under en begränsad period.

2. Naturupplevelser. Här kan kommentarerna bli kortfattade. Jag "läste pinnar" flitigt och hann med föga annat. Fältkursen i Sjöbo särdeles givande. Insektstudier också rätt givande. Den blanka, starkt blåglänsande tordryveln Geotrupes vernalis har jag sedermera återsett många gånger i Sjöbo Ora och i Sövde-
skogarna; har också tagit några ex. till Entomologiska Museet. - OBS hur sällan man i de skånska markerna träffar på stora döda djur! Jag kan inte erinra mig ett enda senare tillfälle då jag funnit stora tama djur (boskap, hästar, får) döda i markerna. Hjortar och rådjur däremot åtskilliga gånger. -

Fågel: bara notiser. Men observera korsnäbbarna 2 juli och vid två tillfällen under botanikkursen. OBS också lätena från nattflyttande Strandskata (7 juli) och drillsnäppa (26 juli). Tveksamt om sådan numera förekommer i samma omfattning. - Även häckningen av svan (läs: knölsvan!) i Krankesjön, konstaterad på exk. med Notini, bör ihågkommas.

över Lund

3. Jag har aldrig varit intresserad av ryttartävlingar, inte heller nämnvärt av andra idrottstävlingar. Men två gånger i mitt liv har jag sett Svenskt Derby på Jägersro: dels sommaren 1930, då jag läste för prästen i Börringe (då: Gustafs församling) och bodde hos familjen Ernst Herslow, dels 23 juli 1939 enligt ovan. Alla mina tre följeslagare 1939 var starkt intresserade av ridning. Och detsamma gällde förstås farbror Ernst Herslow och ett par av hans söner. GRck 1988-01-12.

(90)

1939, augusti månads början.

Liksom i juli satt jag flitigt på "Pinnahuset" och pluggade vilda växter. Tenterade 15 augusti, se nedan. Dessförinnan blev det ett par avbrott:

1939-08-02, och följande dagar.

På morgonen kl. 8,30 flög jag tillsammans med några kolleger till Köpenhamn för att delta i det sjätte nordiska entomologmötet. Det hade börjat redan dagen innan, men föredragen startade inte förrän idag, 2 aug. I tre dagar var vi därinne, Castberg, Brinck, Ehnbohm, Agrell m.fl. bekanta, dessutom naturligtvis en massa andra, både bekanta och obekanta.

Kemner var mötets president och skötte sig utan tvivel bra; särskilt minns jag när förhandlingarna skulle avslutas. Purfinnen Saalas inbjöd till nästa nordiska entomologmöte i Helsingfors 1942, varvid den purfinska entomologiska föreningen skulle stå som värd. Krogerus, den förträfflige mannen, meddelade i ett yttrande att det svensk-finska entomologiska sällskapet - som, om jag inte minns fel, är mycket äldre än det purfinska - lojalt fogat sig i att det senare nu stod som inbjudare. Men, sade Krogerus, när nästa gång ett entomologmöte skall hållas i Helsingfors, då skall vårt sällskap veta att skaffa sig en plats i solen och stå som inbjudare. Ett bittert ordbyte mellan Saalas och Krogerus uppstod, och det kan inte hjälpas att mina sympatier voro helt på Krogerus' sida. Det är en karl med resning, och både i Lund och Köpenhamn höll han mötets bästa föredrag. Dessutom har han humor och värdighet i sällsynt grad. Saalas däremot verkar mycket häftig och obalanserad, aldrig hjärtlig utan kall och elak, kort sagt, en obehaglig herre. Saalas menade att det ju inte vore gott att veta hur det såg ut i Finland om 15 år, och han ville inte veta av att det redan nu i protokollet infördes att den svenskfinska föreningen då skulle stå som inbjudare. Han fick emellertid mothugg även från Trägårdh m.fl. svenskar. Kemner, som skötte ordförandeklubban, bör ha haft en ganska obehaglig stund, men sedan Saalas' inbjudan accepterats ville Kemner uttala önskvärden att den svenskfinska föreningen nästa gång stod som inbjudare; och därvid blev det. Bra klarat.

Föredragen voro många och bra. Sektionerna för lepidopterologi och för coleopterologi hade ofta möte samtidigt med övriga förhandlingar, och man fick därför välja de för tillfället intressantaste föredragen och växla sal därefter. Ander höll föredrag om vingarnas trakeisering ur fylogenetisk synpunkt, Krogerus om finska torvmarksinsekters olika utbredningstyper, norrmannen Natvig om flugplågan i Oslo och dess bekämpande - mycket bra -; och Trägårdh om nyare riktlinjer för svensk skogsentomologi, alltsammans bra saker. Hanström höll ett trevligt föredrag om inre sekretion hos insekter.

En dag var jag på lepidoptersektionen och hörde på "nyare immigranter i Finlands fjärrilfauna" och den därpå följande diskussionen, där jag även själv deltog.

Den 4 augusti var det exkursion till Tisvilde på NV Själland och till Tetens Nielsens insektbiologiska laboratorium, som noggrant genomgicks. Mycket instruktivt. Fru Ellinor Bro Larsen föredrog över nattfjärilarnas aktivitetsperioder, och vi studerade anordningarna för denna undersökning. Trevligt.

Danskarna äro ju utmärkta värdar, och de bjöd bl.a. på en mycket lyckad lunch i Zoologiska Museets lokaler samt en dito slutbankett på Tivoli. Castberg, Brinck och jag gick sedan på Ungarisk Vinhus och hade en glad afton med tokayer i riklig mängd.

Den 5 aug. på morgonen reste vi tillbaka till Lund. Efter hitkomsten blåste det upp och blev ett jäkligt oväder, storm och störtregn.

Kommentarer till dagarna 2-5 augusti: [REDACTED]

Det blir inga. Många deltagare redan presenterade, och om de övriga vet jag för lites. Gick 1988-02-16.

1939-08-08.

(91)

Den 8 augusti inträffade en högst märklig händelse. Jag satt och läste pinnar på pinnahuset, då jag genom det öppna fönstret fick höra en fullständigt okänd fågelsång, klar, stark, snabb och väl-ljudande. Sången innehöll inga pauser; det var en melodi i snabbt tempo utan uppehåll.

Jag hade ingen kikare med mig, men rusade naturligtvis omedelbart ut i trädgården för att få ögonen på detta märkliga djur. Jag var redan från början klar över, att det måste vara någon nyhet för mig, och det låg rätt nära till hands att antaga att det kunde vara en rätt sensationell sak. Jag hade länge gått och bespetsat mig på någon av de där fina *Phylloscopus*-arterna, som då och då på flyttning anträffats i Tyskland etc. I Sverige voro de visserligen tills vidare obekanta, men man kunde ju aldrig veta.....

Fågeln anträffades också snart. Den höll till i ett av de större träden utanför "Pinnologen", i den stora "rabatt", där alla möjliga rosacé-träd och buskar stå: *Sorbus*, *Prunus*, *Pyrus*, *Cydonia* etc etc.

Det var en liten sångare, större än en kungsfågel, undertill starkt gulgrön, med brett ljust ögonstreck. Den lät ofta höra sin visa, allt under det den hoppade omkring i trädet. Den var ytterst orolig och höll sig inte stilla ett ögonblick. Jag kunde dock studera den på några få meters avstånd och iakttog den mycket bra. Efter en kort stund lyfte den och försvann ut över hustaken i sydlig riktning.

Fågelns sång var som sagt stark och framfördes i mycket raskt tempo utan pauser. Jag skrev ned den omedelbart på en lapp. Härmningen kan som vanligt ske på många olika sätt, och jag vill icke påstå, att vokalerna äro riktiga, men härmningen, sådan den följer härnadan, torde dock ge ett intryck av det snabba framförandet och den olika starka betoningen på olika delar:

tschavítttschatylyvítttschatylylyvítttschyly..... mycket snabbt.

Man kom att tänka på gärdsmygens "gnistrande strofer" (Rosenberg). Jag antog att det måste varit *Phylloscopus trochiloides viridanus* (Sundevall), eller, som den förut hette, *Ph. nitidus viridanus*. Och jag måste säga, att det stöd jag fick, när jag på kvällen slog upp Niethammers Handbuch der deutschen Vogelkunde, var så bra jag någonsin kunnat tänka mig.

Hortling

Det är klart, att man ej kan vara fullt säker, när det gäller att i fältet bestämma en så kritisk sak som en för landet ny *Phylloscopus*-art. Först ett tillvarataget exemplar kan ge bestämningen full säkerhet. Å andra sidan är ju artens utbredning och flyttningssvågar sådana, att man länge kunnat vänta arten inom vårt lands gränser, och själv har jag i årtal gått och väntat på dess uppträdande.

Att den fågel, som jag härövan skildrat, var en för mig förut okänd *Phylloscopus*-art, är säkert, och det synes mig som om *Ph. tr. vir.* vore den enda, som i detta fall kan komma ifråga. Det bör också vara klart, att jag ej utan synnerligen starka skäl velat giva offentlighet åt en iakttagelse sådan som den ovanstående. Med den reservation, som redan gjorts, vågar jag alltså anföra den gröna lövsångaren *Phylloscopus trochiloides viridanus* såsom för första gången iakttagen i Sverige i Lund 8 aug. 1939.

Litteratur.

Artens utbredning.

De olika formernas utbredning (*tr. vir.* enda från Europa, dess utbredning över Ryssland och Tyskland mot V.)

Kommentarer: se nästa sida.

Kommentarer till denna dag:

Jag gick länge och funderade på denna observation. Litteraturen om fåglars läten var ännu primitiv och ofullständig. Det ligger nära till hands att tro, att dagens iakttagelse bar prägel av önsketänkande. Det är sant att jag länge hoppats få se den, en ganska välgrundad förhoppning eftersom den bredde ut sig rätt snabbt österifrån som häckfågel. Men min iakttagelse blev verkligen god, och fågeln stannade tillräckligt länge för att hinna observeras ordentligt.

Jag gick igenom litteraturen så noga som möjligt. Efter fortsatt övervägande publicerade jag iakttagelsen i Fauna och Flora 1942, sid. 213 - 219.

Det vetenskapliga namnet på fågeln beredde mig en del bekymmer. Inte så att kombinationen släktnamn + artnamn + rasnamn var mig främmande, tvärtom; principerna för namngivning av geografiska raser var mig välbekant sedan några år. Men att anmäla en för landet ny fågelart, bestämd även till rasen, föreföll mig alltför pretentiöst. Dock, min slutsats blev att om obsen skulle publiceras, så var det korrekt att anföra den ras, som redan tidigare blivit anträffad i grannländerna, helst som sången hos de olika raserna av arten trochiloides beskrevs olika. Senare har ju också vissa arter och raser av släktet Phylloscopus omplacerats och omvärderats, och namnet på den ifrågavarande formen har ändrats till Ph. nitidus viridanus.

Även det svenska namnet har ändrats. I början kallades den "grön lövsångare"; dock tror jag inte att detta namn kom i allmän användning. Senare har den omdöpts till "lundsångare", vilket väl nu har godtagits överallt där man har intresse för sådana ting.

GRck 1988-02-20.

1939-08-09.

93

När jag sent på kvällen den 9:de aug. kom hem från Pinnölogen, låg det ett telegram till mig på postbordet. Icke utan bävan bröt jag det - telegram brukar tyda på olycksfall eller andra tråkigheter. Men dessbättre voro mina farhågor förhastade. Telegrammet löd:

Casarca Skanör telefonera = Köhler +

... ..
... ..
... ..
... ..

Jag ringde naturligtvis omedelbart, träffade inte Köhler men någon uppapperska och meddelade att jag skulle komma med första tåg dagen efter.

Kommentarer: se efter 1939-08-10.

1939-08-10. (direkt fortsättning på dagbokstexten).

Det gjorde jag också. Köhler mötte vid stationen, och vi gjorde en promenad ut på revlarna och fick bland mycket annat även syn på rostanden, en ny och mycket trevlig art. Se närmare nedan.

Detta var den första fågelutfärden jag företagit på mycket länge. De första minuterna bland vadarflockarna kände jag mig faktiskt förvirrad; det var som om man inte alldeles plötsligt kunde kasta om från växt- till djurnamn, men efter några ögonblick gick det som vanligt igen. Fågellivet var mycket rikt.

Ute på Flommen blommade stora praktfulla bestånd av Eryngium som bäst, och mängder av Vanessa cardui och många andra fjärilar, bland dem även noctuider, sutto på dessa blommor. När vi sedan gick ut på revlarna norr om Skanör, kom flera ex. av Vanessa io flygande rakt västerifrån över revlarna in mot land. Det var lätt västlig vind, och jag tvivlar inte på att fjärilarna, som kom med god fart och på 1,5 - 3 meters höjd, kommo över från danska sidan. Deras kurs var rak, vingslagen hastiga.

Köhler och jag gick en runda: Falsterbo - fyren - upp utefter Flommen - Skanör - revlarna - ljungen. Arter:

kråka	ringduva	drillsnäppa
skata	strandskata	spovsnäppa K
stare K	roskarl	kärrenäppa K
hämpling	större strandpipare	häger 10 - 15 ex
bofink	svartbent strandp. K	småskrak K
sånglärka	ljungpipare K	ejder
ängspiplärka	kustpipare flera ex	skedand 100-tals
talgoxe	vipa	gräsand c:a 500
gulsparv	skärfläcka K	stjärtand 15
törnskata	storspov hördes	knölsvan K
sv-vit flugsnapp	småspov K	gravand K
lövsångare	rödspov K	rostand K
sävsångare	myrspov flera ex	skrättmås my. allmän
koltrast	gluttsnäppa	fiskmås allmän
stenskvätta	svartsnäppa	gråtrut allmän
tornfalk K	rödbena	havstrut my. allmän, K
sparvhök 1 ex	grönbena	kentsk tärna allmän
mindre kärnhök K	skogssnäppa	småtärna K

Arter markerade med K kommenteras på följande sida.

FORTS

Till de arter, som i listan markerats med X, finnas i dagboken följande kommentarer:

stare: mycket allmän även under
tågresan mellan Malmö och
Falsterbo

tornfalk: 6 ex Ljungen + flera

mindre kärrhök: Ljungen

svartbent strandpipare: 6 ex

ljungpipare flock ad Falsterbo

skärfläcka: 10 ex på reveln

norr om Skanörs hamn

småspov: flera ex rastade på

Flommen vid sandstränderna

söder om Skanörs hamn

rödspov: 1 ex för sig själv, men

rastande tämligen nära små-

spovarna. Möjligen funnos två

ex, men vi såg aldrig mer än

ett samtidigt. Trevligt. Säll-

synt fynd.

spovsnäppa: i kärrsnäppeflocken

kärrsnäppa: 100 ad ex

småskrak + pulli, en hel rad små
ungar

knölsvan c:a 1000 ex ad i Höll-
viken

gravand allmän, även flera ung-
fåglar

rostand: 1 ex, av allt att döma

en ♂. Den höll till på en av

de små revlarna norr om Ska-

nörs hamn. Den var mycket

skygg, lyfte ensam före de

gravänder, som stodo på samma

revel. Den lyfte på c:a 150 -

165 stegs avstånd (stegat).

När den stod, höll den alltid

ena foten uppdragen, troligen

var foten skadad, men den tog

med förvånande lätthet till

vingarna från stående ställ-

ning på en sandrevel. Den

kastade sig upp i luften, trots

att den bara gjorde avspark

med en fot.

Fågelns hela beteende tydde

alltså på att den var vild.

Den var mycket skygg och lyfte

vid flera tillfällen först

bland de mängder av fåglar,

som stodo på en revel.

När rostandan flög, gjorde

den ett mycket främmande in-

tryck. I korthet sagt var

kroppen kraftigt roströd,

vingarna mörka, svartaktiga,

med ett stort vitt fyrkantigt

fält. Fågeln var ju stor,

större än en gravand, och även

när den stod ibland andra änder
etc, stack den starkt av. När
den - som fallet var då vi första
gången fick syn på den - stod
fritt på en vit sandrevel flera
meter från närmaste fågel, så
var den en synnerligen prakt-
full uppenbarelse. Åter en ny
art!

När vi vandrat längre ut på
revlarna och satt de stora gräs-
och skedandflockarna där på
vingarna, sågs rostandan följa
med dem på flykt över vattnet
- ehuru väl den ofta höll sig
något för sig själv.

havstrut mycket allmän, talrikare
än fiskmåsar och gråtrut. Detta
är ofta fallet på dessa revlar
norr om Skanör. Däremot häckar
ju havstruten icke här.

småtärna tämligen allmän på rev-
larna, men det var intressant
att se att ingen enda silver-
tärna iaktogs, och f.ö. heller
ingen fisktärna.

- - - - -

Kommentarer till 1939-08-09 och -10:

1. Eftersom jag under värnplikten
sommaren 1937 utbildades till
telegrafist, tillåter jag mig
att återge Folke Köhlers tele-
gram så som det bör ha sett ut
i morse-telegrafi.
2. Det är bra att anteckningarna
om rostandan är så pass fylliga.
Närmare anteckningar om dräkten
brukade vi inte göra på 30-talet.
Beklagligt; men vi ansåg att
okunniga och/eller ohederliga
personer skulle frestas att med
sådana, m l m tydligt förfälska-
de eller "friserade" anteckning-
ar [] kunna hävda att de
sett allsköns rariteter. Ett
nytänkande på detta område kom
inte förrän på 40-talet.
3. OBS bl.a. siffran på knölsvan!
Den sjönk sedan starkt till
följd av tre isvintrar!
4. OBS alldeles särskilt uppgifter-
na om Vanessa cardui och V. io
och "många andra fjärilar", bland
dem även noctuider". Avgjort in-
tressant. Mycket tyder på att
exemplaren av io iaktogs när de
befann sig på flyttning. Att
cardui är en flyttande art är
ju bekant. Men jag undrar []
Om detta var mig bekant år 1939.

GRck 1988-01-23.

1939-08-15.

Jag gick upp och tenterade pinnar. Det gick mycket bra. Jag hade fel på en Elatine-art och en Cerastium och gjorde en lapsus ifråga om Brachypodium pinnatum, trots att jag kände denna art särskilt väl från fältkursen förra månaden. Buntan var inte särskilt svår. Där låg [många] rätt gräs och en massa Juncus, men exemplaren voro bra och jag hade alla rätt. Carex-arterna voro synnerligen lätta och typiska. Det är ett verkligt trevligt släkte, Carex. Professor Heribert-Nilsson var också mycket nöjd. Allt prat om hans fruktansvärda stränghet just i pinnatentamen måste vara åt helsike. Utan att själv anse mig som någon mästare på området är jag dock säker på att folk hela sista året gått upp i tentamen alltför dåligt förberedda och då naturligtvis kuggats. Man får 90 växter. Flera ha haft 20 - 30 procent fel, ja, den lille otrevlige Löwe från Island lär ha haft 60 procent fel, och att profeten blir förbaskad då är ju helt naturligt.

Min pinnatentamen ägde rum kl. 13 - 16. Därefter reste jag till Sjölund. Där var ett ganska rikt djurliv. Endast viktigare arter antecknades:

ladusvala endast enstaka ex

hussvala 1000-tals } obs!
backsva 1000-tals }

tornsva flera ex
drillsnäppa sträckte
glutt enstaka
grönben sträckte
svartsnäppa 1
rödbenA 1

brushanen var mycket allmän,
flera stora flockar

rödspov 1 ex!! På stranden, nära håll.
mosnäppa 1 ex
gräsand
kricka
skedand
skrattnås 1000-tals ad et juv
fiskmås
gråtrut
sothöns

Kommentarer:

1. Föga märklig lista, obs dock de höga siffrorna för hussvala och backsva, och för brushane.
2. Uppgiften (ordvalet) att drillsnäppa och grönben sträckte förefaller egendomlig, eller snarare olämplig. Att dessa arter befinner sig på sträck vid mitten av augusti är ju allbekant, men att jag skulle sett dem på direkt sträckflykt är omöjligt: de är till allra största delen nattsträckare, och observationer av dagsträckande exemplar skulle ha föranlett en utförlig och förvånad kommentar. Ordvalet, som jag tycker är mycket olämpligt, måste betyda att de förekom, förmodligen i antal, eftersom deras sträcktid pågår nu. GRck 1988-01-23.

1939-08-18.

Denna dag uppträdde några få korsnäbbar, helt visst av den mindre arten, i Zool. Inst:s trädgård. Ung rödhake i den spräckliga trast-artade dräkten sågs där också.

1939-08-20.

Efter pinnatentamen var jag mycket hos Jan och Ulla i Arlöv. Mina föräldrar var där också. Dagarna där var mycket sköna men också mycket slöa, och jag hade mera lust till utfärder. Därmed ej sagt att jag vantrivdes med tillvaron, däri inräknat kaffe, punsch och cigarrer på Jans balkong.

Den ~~20 aug.~~ 20 aug. kommo 12 tranor från norr på my. stor höjd, kretsade ett slag och fortsatte mot söder eller snarare sydsydost. - En kväll gick Pappa och jag ner till stranden vid Arlöv-Sjölund nära skjutbanan. Jag har inga anteckningar från denna tur och minns intet särskilt märkligt. Antagligen var det 19 eller 20 aug. Vadarsträcket var i full gång, och i skymningen redogjorde jag för Pappa för de olika vadarnas läten: grönben, rödben, drillsnäppa, strandskata, större strandpipare, kärrsnäppa etc. Vadarlivet var rikt.

Kommentar: Min syster och sväger bodde i Arlöv. Jan var kemist på sockerfabriken. Min Pappa hade naturintresse. Trevligt minne. GRck 1988-01-23.

1939-08-22 och -23, tisdag och onsdag.

Den 22-23 augusti var jag vid Krankesjön. Brinck och jag reste ut på kvällen och låg över natten vid Almen. Arter 23 aug. vid Krankesjöns sydsida:

kråka
råka
skata
nötskrika
stare
mindre korsnäbb:flock
hämpling mycket allmän
bofink sedd, dock inga
flockar ännu
sävparv
trädpiplärkan var mycket
allmän
gulärla allmän
sädesärla
talgoxe
svartvit flugsnappare
grå flugsnappare
lövsångare
trädgårdssångare
sävsångare
koltrast

ladusvala
hussvala
backsvala
gröngöling juv!
lärkfalk
ormvråk
fiskgjuse 2 ex över
sjön
sparvhök
brun kärrhök 5 exem-
plar över sjön
ringduva
vipa
gluttsnäppa 5 ex
svartsnäppa 2 ex juv
skogssnäppa 1 ex
grönbenäppa flera ex
drillsnäppa
enkelbeckasin
sothöns
trana 15 ex

häger
småskrak 4 ex, se
närmare nedan
skedand allmän
i sjön
gräsand
kricka
knölsvan 2 ad och
7 juv
fiskmåsar ad och juv
fisktärna några
ungfåglar
skäggdopping ad et
juv.
OBSERVERA att inga
skrattmåsar iakttagos!

småskrak: 4 ex sågos. De gjorde, delvis tillsammans med ett par skedänder, en stor lov över sjön. Jag studerade dem mycket noggrant. De flögo mycket snabbt och försvann efter en väldig runda på tämligen stor höjd över sjön. Småskranken är här en stor sällsynthet. Troligen var det väl några ~~♂~~ eller eventuellt barnlösa ~~♀~~ som voro ute på strövtåg. Överhuvudtaget är storskrakens och ~~små~~ småskrakens upp-trädande i Skåne av fullständigt olika natur. Storskraken häckar icke vid kusterna och i varje fall icke vid Sydsånes sjöar, däremot troligen vid Perstorp och i Nordsåne för övrigt. Arten är under vintern ytterst allmän och regelbunden gäst i Skåne: väldiga flockar ligger i Vombsjön, Krankesjön, Sövedsjön etc. De hålla allra helst till i insjöarna när detta är möjligt, men vid isläggning i inlandet är storskraken en fullt regelbunden förekomst vid kusterna, och det är heller inget märkligt att se storskraken t.ex. vid Sjölanda etc., även innan insjöarna isbelagts.

Småskranken häckar vid Skånes kuster, allmänt t.ex. vid Skanör, Måkläppen etc. Den häckar ej vid de sydsånska sjöarna. Hur det är i norra Skåne vet jag ej i detalj, men i Sydsveriges inland för övrigt är den ju långtifrån sällsynt som häckfågel.

Under vintern förhåller sig småskranken på helt annat vis än föregående. Den uppträder överhuvudtaget icke i normala fall i de sydsånska sjöarna. Enstaka ex ha iakttagits inalles 6-7 gånger, men detta är alltså något onormalt och högst sällsynt. Däremot syns småskranken även vintertid allmänt vid kusterna, särskilt vid Skanör och på långgrunda ställen, dock ej så helt ofta vid Sjölanda.

Salskraken har ju en helt annan utbredning som häckfågel. Men i Skåne är den från november till mars en regelbunden och i tilltagande stadd vintergäst. Enstaka ex iakttas redan i oktober, och på våren ses den tämligen ofta i april. Ännu den 1 maj i år var rentav en ♀ kvar i Krankesjön.

Kommentarer: 1. OBS som vanligt frekvensuppgifter för diverse arter och bland annat häckningsbeviset för knölsvan.

2. Redogörelsen för skillnaderna i skrakarnas ekologi är i stort sett korrekt. Vissa andfågel-arter undviker tydligt de sydsånska sjöarna under flyttning (och ev. övervintring). Detta gäller exempelvis småskrak och bergand och alfågel, förutom en del marina arter.

Även svärta och sjöorre kunde diskuteras. GRck 1988-01-23.

dock en del onödiga spekulationer!
G.

1939-08-26.

Den 26/8 var jag vid Sjölundas igen. Det blev en fin kväll. Fågelrikedomen var stor.

stare allmän
gulärlan var mycket allmän
sädesärlan allmän
backsvala mycket allmän
stenfalk 1 ex
kustpipare: gamla exemplar
större strandpipare 1 ex
mindre strandpipare enstaka ex
vipa i kolossala massor, flera
tusen ex.
brushanen var mycket allmän,
flera flockar. En albino-hane
iaktogs också i en flock, den
hade till större delen vitt
huvud, vit hals och en del av

frambröstet likaledes vitt; vissa
fjädrar dock normalfärgade. Exem-
plaret var precis likt den parti-
ella albino ♂ som iaktogs här
förra hösten, bl.a. av mig. Se
Dagbok 1938 14/8.
gluttsnäppa tämligen allmän
svartsnäppa flera ex
rödbena 1
grönbenan mycket allmän
drillsnäppa flera
enkelbeckasin iaktogs my. bra: en-
staka ex gick öppet på dyn ihop
med brushanarna, helt nära vägen.
mosnäppa iaktogs
häger 4 ex
skedand
gräsand
kricka mycket allmän
stjärtand 1 ex
knölsvan 6 + 9, alla ad
gravand
de vanliga måsarterna.
OBS: skogssnäppa, spovar och
strandskata saknades.

Kommentarer:

1. Vilken rik lokal Sjölundas var i gamla dagar! Det har konstaterats många gånger tidigare i dessa kommentarer. Men det skadar inte att det upprepas.
2. Uppgifterna om fjolårets albinistiska brushane finns i min ren-skrivna dagbok 1938, sidan 101. - GRck 1988-01-23.

1939-08-27.

I slutet av augusti fick jag besök av min exerciskamrat Bertil Wahlin. Sannolikt kom han 26 augusti på kvällen. I varje fall gjorde vi en exkursion följande dag.

Karup vid middagstiden 27 aug. Bil med Bertil Wahlin. Vi åkte sedan via Svedala - Kärrstorp - Vellinge till Falsterbo, där han hade släkt på en sommarvilla. Det var en ornitologiskt mycket givande tur, dock måste påpekas att vi gjorde endast snabba översikter över fågellivet, inga grundligare undersökningar.

A. Vid Karups ängar sågs: .

lövsångare
trädgårdssångare
rödstjärt 1 ex, säkerligen en
sträckande fågel och i så fall
den första jag sett i höst.
Rödstjärten är, såvitt jag
kunnat finna, en sparsam häck-
fågel här i S Sverige, under
det att den i Lapplands-skogar-
na är en ren karaktärsfågel.
ringduva
tornfalkar: häckar här!
ormvråk 1 ex kretsade
fiskgjuse 1 ex sakta farande
mot söder

brun kärrhök: 1 juv flög utefter
ån, följde sumpängarna. Antag-
ligen jaktflykt
vipa: flock på c:a 15 - 20 ex,
därtill enstaka andra
grönbenan: 5 - 6 rastande
brushane 3 ex
enkelbeckasin: över 40 ex skrämdes
upp i våtängen. Karup är en utom-
ordentlig beckasinmark, både
såsom häckterräng och rastplats!

1939-08-27 forts. (I Skanör och Falsterbo även -08-28, se nedan).

B. Vid Kärrestorp mellan Svedala och Vellinge sågs

kornsparvar, och en ♂ med av blåhök flög lågt över de skördade fälten. Trevligt!

C. Skanör och Falsterbo 27/8 på på kvällen samt natten och morgonen 28/8.

Vi gick huvudsakligen ute vid Flommen mellan Falsterbo och Skanör, och vi låg i sovsäck vid Skanörs hamnpir. Jag fick tyvärr ej tillfälle att undersöka Ljungen närmare, ej heller revlarna norr om Skanör, där på avstånd massor av fågel sågs.

Med hänsyn till det ytterst oroväckande politiska läget hade nämligen Wahlin och hans moder, som också vistades i Falsterbo, beslutat att köra bilen hem till Stockholm så fort som möjligt, med start 28/8 klockan 8 på morgonen från Skanörs vägsbana, där vi infunno oss.

Viktigare arter:

ängsbiplärka
trädbiplärka allmän, sträckte söderut under natten. Läte!
sädesärta
gulärta
grå flugsnappare: 1 ex ute på reveln vid Skanör!

lövsångare 3 ex därstädes!

stenskvätta

strandkata 1

ljungpipare 3

kust-pipare 2

större strandpipare

skogssnäppa

drillsnäppa

småspov enstaka ex

myrspov 3 ad

kärrensäppa

mosnäppa

kustsnäppa ad

spovsnäppa

svartsnäppa

häger

trana, antal ex tyvärr ej angivet

småskrak + ungar, som ännu ej

voro fullväxta

ejder enstaka

skedand högst märkligt: ej mindre

än drygt 550 exemplar låg ute i

vattnet norr om Skanör. Jag räknade antalet. Maximum!

gräsand

kricka några få

stjärtand 1 ex

knölsvan: något tusental ad på

avstånd i Höllviken

gravand

gråtrut ad + juv } i synnerligen

havstrut ad + juv } stort antal,
särskilt havstrut.

Kommentarer:

1. Karup: 40 enkelbeckasiner är en anmärkningsvärd siffra!

2. Kärrestorp: kornsparven naturligtvis rolig. Men den där "♂ med av blåhök" kräver särskild - och kritisk - kommentar. Jag använder ideligen förkortningen "ad" = gammal fågel, och "juv" = ungfågel eller åtminstone inte fullt utfärgad gammal fågel. Mycket sällan använder jag däremot förkortningen "med" och då i betydelsen "med intermediär dräkt" eller "övergångsdräkt från juv till ad" eller kanske någon gång "melländräkt", om en sådan tydligt kan urskiljas i åldersstadiet mellan juv och ad. - Den sedda fågeln kan mycket väl ha varit en blåhök hane i övergångsdräkt. Men den dräkten ser man mycket sällan i fält. Och i varje fall kan jag inte utesluta en felbestämning; det kan ha varit en mindre kärrhök (numera: ängshök!). Åtminstone hade det varit önskvärt med en utförlig motivering varför fågeln bestämdes till blåhök.

3. Skanör + Falsterbo: observationerna blev föga grundliga. Jätteflocken av skedand mycket anmärkningsvärd. Vadarlivet fortfarande artrikt. - Ånyo den väldiga flocken knölsvan i Höllviken!

4. Bertil Wahlin och jag var exerciskamrater i Strängnäs 1937. Vi trivdes väl tillhoppa då och sågs ibland i Stockholm. Men jag har redan tidigare meddelat i dessa kommentarer, att han utvecklades i en högeligen obehaglig riktning. (Så småningom)

5. Och nu bara 3-4 dagar kvar till andra världskrigets utbrott, en ofattbar katastrof för mänskligheten. GRck 1988-01-23.

1939-08-29.

Den 29 augusti, medan ovädersmolnen skockade sig allt tätare, reste jag till Sjölund för att litet noggrannare studera fågellivet. Detta befanns vara mycket rikt:

stare massvis
sånglärka 2 ex på strandängarna
trädpiplärka: liksom överallt
talrik på sista tiden
sädesärta tämligen allmän
gulärta allmän
sävspurv 1 juv
svartvit flugsnappare
ladusvala enstaka
hussvala allmän
backsvala allmän
ormvråk 1 ex, föga skygg
större strandpipare: ad et juv
allmänna
ljungpipare hördes
kustpipare dito
vipa: antalet var över 2000 ex.
Överhuvudtaget vet jag ingen
plats, som tycks verka så
tilldragande på vipflockarna
under flyttningen som Sjö-
lunda.
storspov: ett skadat ex ensamt
för sig själv samt 2 oskadade
ex på annat ställe
brushane: c:a 15 ex, både ♂
och ♀
gluttsnäppa: juv allmänna
svartsnäppa 1 juv
rödbena några få ex
grönbena allmän
skogssnäppa flera ex
drillsnäppa mycket allmän vid
stränderna
kustsnäppa: flock på c:a 25 ex,
därav en albinistisk, ehuru
icke rent vit utanljus gul-
gråaktig.
kärrsnäppa mycket allmän
mosnäppa 2 ex
sandlöpare: 4 ex kommo flygande
mycket nära över det grunda
vattnet och fällde sedan in-
vid en flock kärrsnäppor,
där de syntes gå länge efter-
åt.
- - - - -

Kommentarer:

1. Annu en rik dag vid Sjölund. OBS siffrorna för vadarna. Antalet sedda arter småvadare är = 17, också en hög siffra men inte högre än vad man brukar se under rätta tiden i Falsterbo m.fl. lokaler.
2. "Bihanget" rörande mäsarnas antal är tänkvärt. I det stora hela säkert rätt uppfattat, och ungefär rätta siffror. Såvitt jag vet har sillmåsen (numera: silltruten) aldrig visat sig i nämnvärt antal vid Sjölund.
3. Förekomsten av knipor i betydande antal i augusti är gåtfull. Men jag har från mycket senare år ett par liknande iakttagelser. En annan fråga är hur de skall förklaras. GRck 1988-01-23.

enkelbeckasin: över 30 ex skrämde
upp eller lyfte ur kärrmarken. -
Sjölund är på vissa platser en
mycket bra beckasinlokal
sothöns ytterst allmänna
dvärgmå: 1 ex, typisk ungdräkt,
passerade på synnerligen nära håll
upprepade gånger.
skrattmå: över 4000 ex, mestadels
gamla, som vanligt. Se nedan.
fiskmå allmän ehuru, som ofta på-
pekats förut, mycket fåtaligare
än skrattmå och gråtrut. Se nedan!
gråtrut: stora mängder } se nedan!
havstrut allmän }
gräsand allmän, men ej så allmän
som skedanden!
skedand allmän
kricka mycket allmän
knipa: egendomligt nog iakttogs en
hel del knipor, både ♂♂ och ♀♀.
gravand tämligen allmän
skäggdopping 1 ex.

Trevlig dag.

En vanlig uppskattning av mäsarna
ger till resultat:

skrattmå 1000 - 5000 - 10000,
ad mycket starkt övervägande
fiskmå 50 - 300
gråtrut 1000 - 4000
havstrut 25 - 100
dvärgmå ren sällsynthet
sillmå eventuellt en regelbunden
ehuru fåtalig gäst, men av oss
alla blott sällan iakttagen. Den
har ju helt olika vanor mot övriga
måarter. Kan tills vidare ej
anses vara normalt förekommande
vid Sjölund.

1939-08-31.

100

Den 31/8 var det utrikespolitiska läget katastrofalt. Jag kunde inte läsa, jag kunde inte ens - som jag förut brukat - hoppas på att det hela skulle ordna upp sig på fredlig väg. Jag måste ut på en långvandring för att slippa tänka på allt det elände, som åtföljer kriget.

Jag valde att resa till Krankesjöområdet. Där finns åtminstone fågel, och så hade jag inte varit där riktigt grundligt på ganska länge. Jag gick Harlösa - Vombs ängar - Krankesjön NO - N - Almen - Krankesjön S - Silvåkra station. Tid c:a 12 - 21. Tämmligen grundlig promenad. Kävlingeån ovan Revingeby ännu ej rörd. Fågellivet var av verkligt hög klass. Jag såg min tredje nya art för i höst. Det var likaledes den tredje nya arten inom en månad, vilket väl ej torde hänt på många år. - Jag badade i Vombsjön och simmade utanför västra vassarna. - Arter:

1 kråka allmän	29 glada: 1 ad och 1 juv kretsade
2 råka "	sakta över Vombs ängars västra
3 skata "	del, studerades länge. Slog
4 nötskrika i Silvåkraskogen	aldrig ner, bara kretsade länge
5 stare mycket allmän, många	över dungarna och försvann små-
stora flockar	ningom i SV
6 hämpling	30 fiskgjuse: 1 juv kretsande över
7 gulspurv	Vombs ängar
8 sävsparv	31 sparvhök
9 pjodd	32 blåhök: på Vombs ängar en ♂ ad!
10 mindre korsnäbb: flock i Silv-	33 brun kärrhök: Krankesjön flera
åkraskogen	ex: 2 ♀♀ samt minst 3, men
11 sånglärka: 2 ex uppskrämda	troligen 5, juv. En av dessa
12 gulärta allmän	sågs på Vombs ängar. Någon ♂
13 sädesärta: tydligt allmännare	ad sågs icke idag.
än föregående art. Motsatsen	34 stäpphök: se nästa sida.
torde vara fallet under	35 ringduvor sedda
större delen av augusti	36 blåduva 1 ex
(hithörande skiss på sid.)	37 fasan
14 ängspioplärka: några ex. Sträck	38 vipa: över 500 ex Krankesjön vid
ej märkbart ännu	Almen. Senare, i mörkningen när
15 trädspioplärka likaledes några	jag satt på Silvåkra station och
ex, sträcket torde redan vara	väntade på tåget - klockan var
starkt på retur. Hur starkt?	väl ungefär 20 - 20,30, kanske
16 lövsångare allmän	mer, kom en hel mängd av vipor-
17 sävsångare Vombsjön och Kranke-	na med vinande vingslag över
sjön, bl.a. i vassen vid	mot söder. De hade hela dagen
Vombsjöns västsida	hållit till vid sjöns sydsida,
18 rörsångare: jämte föregående i	särskilt vid Almen, och bröto
vassen Vombsjön V.	av allt att döma upp på kvällen
19 taltrast	efter solnedgången. De hade
20 rödhake	inget läte för sig, men de
21 buskskvätta	kommo farande i spridd flock
22 ladusvala	med hög fart under tvära,
- mesar etc. ej närmare efter-	vinande kast.
sökta	39 storspov 1 ex Vombs ängar
23 gök: 1 ad och 1 juv	40 gluttsnäppa hördes
24 kattuggla i Silvåkraskogen på	41 enkelbeckasin några ex
kvällen	42 sothöns ytterst allmänna
25 pilgrimsfalk: ett stort ex flög	43 rall: Vombsjön V och Kranke-
västerut vid Krankesjön V.	sjön S
26 lärkfalk minst 4 ex Krankesjön	44 häger allmän
27 tornfalk minst 10 ex sågs, tyd-	45 trana 39 ex på Vombs ängar
ligen har sträcket så smått	46 gräsand
kommit igång	47 kricka
28 ormråk: ej mer än 3 ex, kanske	48 vigg
blott 2 iakttagna	49 brunand allmän

Forts

50 skrattnås: ett ex
 51 fisknås ad + juv, tämligen
 allmän
 52 gråtrut några ad
 53 havstrut 1 ad, tydligt

skadskjuten, ty den låg i vatt-
 net vid Kr. N och simmade bort.
 54 skäggdopping mycket allmän
 55 gråhakedopping 1 ex Krankesjön

stäpphöken: ny art. Sågs utomordentligt bra, kom närmast av alla de många rovfåglar jag såg denna dag. Jag stod ute på Vombs ängar, c:a 300 meter väster om stora ladan och kanske 250 - 300 meter söder om Kävlingeån, då en rovfågel kom rakt emot mig på låg höjd från öster. Den strök på ett par meters höjd över ängen på typiskt kärrhöksmanér. Den passerade blott c:a 30 m norr om mig, mot väster. En tornfalk, som ganska nära stod ryttlande över ängen, gav sig till att förfölja stäpphöken ett stycke men tröttnade snart.

Fågelns flyktprofil var ganska smärt, vingarna voro längre och smalare än hos blå och brun kärrhök men ej så långa och måsliknande som hos den mindre kärrhöken. Flykten var ej heller så vinglande och så präglad av förhållandet lätt kropp: stora vingar som hos sistnämnda art, men f.ö. var flykten lätt, och vingarna fördes högt som vanligt hos Circus-arterna.

Fågelns färgteckning, som gjorde att den var så lätt att känna igen, såg ut på följande sätt: Ovansidan var gråaktig till blekt brungrå, men icke rödbrun. Den ljusa ringen kring ögat var mycket tydlig - vilket, som jag sedan undersökt, är särskilt utmärkande för denna art. Undersidan bakåt vit, framåt fläckig; övergumpen var vit med täta, små, mörka fläckar, vilket jag särskilt såg efter och omedelbart observerade. Övergumpen stack visserligen mycket tydligt av mot den övriga dräkten, men just tack vare att översidan i sin helhet hade en så blekt brungrå färg verkade övergumpen ej så lysande vit som på en blåhök juv. Stjärtens grundfärg var mycket ljus men med täta, tämligen många band av mörkare färg.

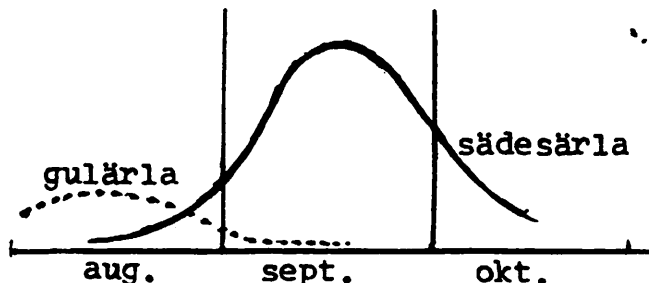
Överhuvudtaget gjorde fågeln ett intryck, som ej alls stämde med övriga kärrhöksarter. Orsaken härtill var väl dels att söka i den blekt brungrå färgen, dels i den egenartade och mellan pygargus och cyaneus intermediära flygbilden. - En högst roande bekantskap.

Den siste augusti på kvällen satt vi inne på Ehnboms rum, Ehnbom, Klingberg, Montén, Swartling och jag, och det var visst någon sjätte man också; vem, har jag glömt. Politisk diskussion. Krig eller ej? Ännu spordes nazistsympatisörer här och där, men deras röster allt tunnsåddare. Förbannade imperialism!

Kommentarer:

1. Ornitologiskt sett en givande dag, många roliga observationer.
2. Stäpphöken: fast det (egendomligt nog) inte säges, ansåg jag säkert att fågeln var en hona, ej en ungfågel. Visst underskattade jag svårigheterna, och visst borde jag ha gjort ännu noggrannare anteckningar. Men ännu idag, efter att ha sett många stäpphökar i fält i Afrika och på andra ställen, och efter att ha granskat många skinn och många litteraturkällor, tror jag att bestämningen är rätt.
3. det enkla diagrammet visar min åsikt år 1939 om sträcktiden och talrikheten (på sträck) av gulärta och sädesärta. Som synes bara delvis rätt, och mycket fel!
4. Politik och krig: orden visar något av stämningen bland oss.

GRck 1988-01-26.

Skiss (diagram) i texten vid gulärta och sädesärta.

1939-09-01.

På morgonen kom extrablad, vilka meddelade att Tyskland fallit in i Polen. Dagen gick under orolig stämning. Ingen läsning. Ehnбом och jag, som på sista tiden blivit rent ut sagt drummelaktigt behandlade av Kemner, bad Hanström att få nyttja Wallengrens terrarium som arbetsrum. Detta bifölls med Hanströms vanliga älskvärdhet; och för att inte behöva tänka på kriget och allt vad det kunde föra med sig av fasor arbetade Ehnбом och jag som slavar med att ställa i ordning det nya arbetsrummet.

På eftermiddagen reste jag till Arlöv för att träffa Jan och Ulla. Allt var ju så ovisst, och jag visste ej när jag kunde bli inkallad. Eftersom jag ännu inte genomgått hela min värnpliktsutbildning, blev det emellertid ingen inkallelse för min del på hela hösten, ej heller på vintern.

Denna dag såg jag en bivrak över Arlöv.

Kommentarer: På Zootis, Helgonavägen 3, var övre västra delen ett enda, mycket stort rum. Det sträckte sig genom båda översta våningsplanen och över husets hela bredd i nord-sydlig riktning. Detta kallades "Wallengrens terrarium". Den förre professorn i zoologi, Hans Wallengren, som avled år 1938, hade haft detta stora utrymme till förfogande. Det hade varit sparsamt utnyttjat; enligt uppgift hade han förvarat några experimentdjur där. Där fanns massor av plats. Vi inredde enkla arbetsplatser med bord och stol och någon bokhylla. Även en grupp stolar runt ett lågt runt bord i mitten; och här blev det vanligen kvälls-thé och samspråk fram till nyåret 1940 eller kanske i viss mån till april-40, men inte längre, eftersom nästan alla blev inkallade omkring 9 april, då Tyskland angrep Norge och Danmark. GRck 1988-01-26.

1939-09-02.

Natten till denna dag hördes sjöorreflock över Zool.Inst. Och på morgonen hördes järnsparvens lockton i institutionens trädgård.

1939-09-03.

Den 3 september blev det exkursion till Skanör och Falsterbo med en mängd danskar. Folke Köhler också med, men reste dit redan kvällen innan och hade varit uppe från kl. 5 på morgonen. Vi andra, 18 man, kom dit ungefär kl. 9.

Fågelrikedom stor. Nedanstående lista är kombinerad av både Köhlers och mina iakttagelser. De arter, som endast Köhler såg, äro utmärkta med ett K. Arter:

kråka
råka
kaja
skata
stare
mindre korsnäbb
hämpling
bofink
gråpjodd
pilfink
sånglärka
ängspiplärka
trädpiplärka
sädesärla
gulärla
talgoxe
grå flugsnappare
lövsångare
ärtsångare
koltrast
stenskvätta

buskskvätta
rödstjärt
ladusvala
hussvala
backsvala
tornsvala
ringduva
skogsduva
jorduggla 1 ex K
blåhök: i Falsterbo kom en ♀
över stranden mot söder
pilgrimsfalk
stenfalk: 1 ex mot söder klockan.
5,15 K
lärkfalk en ♀
ormvråk allmän, se nedan
bivrak K
sparvhök
fiskgjuse: 2 ex mot söder tidigt
på morgonen K
fasan

tornfalk allmän

FORTS

större strandpipare 20
 vipa allmän
 myrspov 1
 brushane c:a 20
 rödbena 10 ex
 grönbena allmän
 skogssnäppa 1
 svartsnäppa: ett 30-tal ex,
 rastande liksom övriga vadare.
 gluttsnäppa likaledes ett 30-tal.
 drillsnäppa 7
smalnäbbad simsnäppa 1 ex, se
 nedan
 kärrenäppa mycket allmän
 myrsnäppa 2 ex K
 kustsnäppa 2
 spovsnäppa 3
 mosnäppa 1
 småsnäppa 1
 enkelbeckasin 5
 trana: 11 ex i flock kom mot
 söder över Falsterbo
 häger 6 ex
 småskrak
 ejder
 brunand en ♀
 knipa
 skedand
 gräsand
 stjärtand
 kricka
 gravand
 knölsvan
 skrattmå
 fiskmå
 gråtrut
 havstrut
 sillmå K

Många närmare anteckningar gjorde jag inte, vilket givetvis är att beklaga.

Mindre korsnäbb: flockar sågs i strandskogen, tallskogen, vid badstranden.

Blåhöken kom på morgonen kl. 9,15 över stranden N om F:bo fyr: den kretsade på låg höjd och begav sig sakta mot S. Ungfågel eller ♀, troligen ♀ eftersom den var ganska ljus.

Lärkfalken, som var stor, med säkerhet en ♀, kretsade eller flög omkring över tallskogen vid Syd-kusten.

Tornfalken var mycket allmän ute över Ljungen. Noggrannare studier gjordes icke, tyvärr.

Ormvråken lär ha sträckt mot S tidigt på morgonen i stort antal, likaså bivråken, detta enligt Köhler. - Kl 9,45 kom 17 ormvråkar i gles formering över F:bo mot SV; och senare, kl. 13,30, när jag hade skilts från danskarna för att gå upp i F:bo och fika och sedan fortsätta över Ljungen, kom 27 ex över Ljungen mot V. Stor höjd.

Bivråk: se föregående art. Icke sedd av mig.

Smalnäbbade simsnäppan hade iakttagits redan på morgonen av Köhler i den ytterst grunda strandpöl, som ligger V om F:bo station. Vi gick dit och såg den på morgonen. Den simmade med de allra nättaste rörelser.

Vadarna voro f.ö. tämligen talrika. De flesta gick i den vatten- och dypöl, där simsnäppan höll till. Ute på revlarna norr om Skanör gick vi icke.

Intet sträck av vadare iaktogs.

Kommentarer:

En snygg artlista, ej mindre än 18 arter vadare jämte mycket annat. Men bedrövligt magra kommentarer om de enskilda arterna: något litet om vadarna och om några rovfåglar, men praktiskt taget intet om småfåglar, änder och måsar. Stor skada. Även dispositionen av dagen förblir okänd. När denna kommentar skrives, har jag glömt om det gällde en i vanlig ordning utlyst exkursion från Dansk Ornitologisk Forening. Om så är fallet, finns nog närmare uppgifter i deras tidskrift, som jag ej har tillgänglig. ~~GRCK 1988-01-27.~~

(för ögonblicket.)

1939-09-10.

Bökeberg och Fjällfotasjön.

kråka
råka
kaja
nötskrika
mindre korsnäbb 14 ex i flock
grönsiska några ex i flock
bofink några ex
sådesärla allmän, flockvis
trädpiplärka
kungsfågel
mesar
lövsångare
ärtsångare
koltrast
rödhake: har ökat i jämfö-
relse med tidigare i höst;
sträcket har tydligen
börjat komma igång
rödstjärt flera ex
ladusvala ad + juv
hussvala
gröngöling
större hackspett
spilkråka
gök ♂ ad
pilgrimsfalk flera ex
lärkfalk 1 eller 2 ex
tornfalk 2 " 3 ex
fjällvråk 1 ex, det första
för hösten, kretsade över
skogen

104

ormvråk var ytterst allmän över skogen,
ofta såg jag flera dussin ex samtidigt.
Regelrätt sträck var my. framträdande:
kl 11,30 flock
12,20 - 12,35 och } flockar, därtill
12,37 } enstaka ex hela
tiden
13,30 - 14,00 flock
16,02 - 16,10 sista ormvråkflocken,
därtill sparvhöksträck.

Alla ormvråkflockarna voro visser-
ligen inte stora, men inalles måste
jag räkna med att långt över 100,
troligen 150, exemplar iakttogos.

bivråk: 1 ex, eventuellt 2
duvhök 1 ex
sparvhök allmän, sträckte påfallande
vanligt 16,02 - 16,10 (som ovan an-
givits)

blåhök 1 juv
ringduva mycket allmän
skogsduva 1 ex
fasan
häger
gräsand: > 100 ex i Fjällfotasjön
kricka: ett ex i "

OBS: småfågellistan inte fullständig!

Kommentarer: ett kortfattat protokoll. Tydligen en dag med fint sträck
av ormvråk och sparvhök, och kanske av annat också. Av ett visst ~~intresse~~
intresse eftersom här finns en mycket blygsam början till en tids-
registrering av sträcket. - Tveksamt om jag borde ange gökens ålder
så kategoriskt. Men kanske såg jag den mycket bra! GRck 1988-01-28.

1939-09-12.

På natten kl. 0,05 hördes kärnsnäppors typiska läte över Lund. -
Sedan Köhler slutat skolan denna dag reste han och jag till Sjö-
lunda. Det blev en i åtminstone två hänseenden fullständigt sensatio-
nell resa. Någon hel artlista har jag inte. Vadarlivet var emellertid
rikt som vanligt med de regelbundna och på flyttning allmänna arterna
representerade: glutt, grönbena, svartsnäppa, större strandpipare
etc. etc. Den enda spännande tättingen var den rödstrupiga piplärkan:
ett ex sträckte över fiskarkojan. Lätet observerades, det klara,
lugna pipandet, helt olika ängspiplärkans oroliga ist ist. Jag
visade Köhler på lätet.

För övrigt sågs:
jagande pilgrimsfalk
mosnäppa 2 ex
småsnäppa

fiskgjuse: 1 ex mot VSV på medelhöjd över Arlövs sockerfabrik.

Ute i grundvattnet, c:a 200 meter utanför stranden vid fiskarkojan,
men ej längre ut och delvis betydligt närmare vägen stod en kolossal
tranflock. Först stod den huvudsakligen på dyn just utanför vägen men
flyttade sig sedan i småportioner till vattnet utanför fiskarkojan.
Flocken stod fullständigt obekymrad om den ytterst livliga biltrafiken

FORTS

1939-09-12 forts.

105

på vägen; och trots att stranden är alldeles kal och tranorna voro synliga kilometervitt omkring blevo de naturligtvis ej observerade av folk i allmänhet. Tranflocken var en av de allra största jag sett åtminstone i Skåne. På Öland i slutet av augusti 1936 hade jag dock större flockar.

Dagens flock bestod av 226, säger tvåhundra-tjugusex, individer. Vi beskådade dem länge och grundligt. Vi kunde inte se oss mätta på denna fågelflock. Fåglarna voro fullständigt lugna. Till en början hände intet, de bara stodo stilla. Men efter en stund började de i småflockar lyfta och flyga ett litet stycke ut, där de fällde på nytt. De stodo sedan kvar hela tiden, ännu medan vi gick tillbaka till stationen. Då kom för övrigt en tranflock på 16 ex mot söder inne över land. Summa summarum alltså 242 tranor!

Vidare sågs:

myrspov
lärkfalk
pilgrimsfalk
ormvråk
kricka

bläsand: dess uppträdande idag var också en stor överraskning. Jag hade tidigare trott att denna and ej brukade vara i maximum på sträcket över Skåne förrän ungefär i början på oktober. Detta kan kanske vara riktigt. Men den flock som låg utanför tranorna vid Arlövsstranden idag var kolossal. Jag började räkna. När jag kommit till 700 såg jag att flocken var på c:a 1000 fåglar, ej färre! Det var egendomligt att se en så jättestor flock så tidigt på hösten. Jag anser nämligen alla bläsandflockar på över 200 individer som stora, och alla på över 500 som mycket stora.

Folke Köhler torde ha fullständig artlista från denna dag.

- - - - -

Kommentarer:

1. I min originaldagbok finns ett papper, skrivet av Folke Köhler och lydande sålunda:

"Sjölunda den 12 sept. 1939.

Rastande tranflock 225 ex.

flyttande " 17

S:a 242 st.

flyttande fiskgjuse, söderut, 1 ex.

Vid gröna fiskarkojan en rödstrupig piplärka

Jagande pilgrimsfalk

Mosnäppa (2 st.), småsnäppa."

2. Köhler hade alltså ingen fullständig artlista, men de uppgifter han meddelar stämmer ju utmärkt med mina.
3. Tranan sträcker regelbundet över Skåne både vår och höst. På hösten går sträcket rakt söderut. På Rügen rikt besökta rastplatser. Tranorna koncentreras alltså inte mot Skånes sydväst-hörn. Därmed ej sagt att de helt uteblir över västra Skåne. Men dagens flock är en av de största jag sett här i väster. Förmodligen hade flocken kommit så långt västerut på grund av avdrift, orsakad av ostliga vindar (men det förstod jag inte år 1939).
4. Bläsandflocken absolut en av de största jag sett i Skåne, och troligen den allra största jag sett vid Sjölunda. Observera mina åsikter om individantalet i "stora" resp. "mycket stora" flockar! GRck 1988-01-28.

1939-09-12.

Folke Köhlers anteckningar från Sjölunda: se under kommentarer härövan. GRck.

1939-
-09-12.

1939-09-14 t.o.m. -17.

(106)

Sedan flera dagar hade några av oss - trots det tryckta tidsläget - talat om att resa ner till Studentgården i Skanör för att studera fågelsträcket litet noggrannare. Efter diverse underhandlingar med gårdens föreståndare, edilen Rydqvist, blev resan förverkligad, och under dagarna 14-17 sept. vistades vi därnere. Det var Melander och Eva Hansen, Hallberg och jag. Vi kom dit den 13:de på kvällen.

Köhler var med söndagen den 17/9.

1939-09-14.

Vi steg upp klockan 5 och gick ute på revlarna omkring kl. 5,45 - 9,00. Sedan gick vi ut på fälten öster om staden och satte oss i en hög halmstack och studerade rovfågelsträcket, som befanns vara mycket bra, om också obetydligt i jämförelse med följande dag.

På eftermiddagen gick vi ner till Falsterbo och studerade vadarlivet, särskilt i pölen utanför stationen. Därefter upp utefter stranden till Skanör.

Artlista, med närmare upplysningar om viktigare arter:

- 1 kråka allmän
- 2 kaja
- 3 skata
- 4 stare: många flockar Ljungen
- 5 hämpling: flera flockar observerades, därav en stor. Ljungen etc.
- 6 bofink: några ♂♂ och 1 ♀. Tydligt intet sträck. På Ljungen flera ex
- 7 pjodd
- 8 pilfink
- 9 sånglärka flera sträckande; över Ljungen
- 10 ängspiplärka allmän
- 11 trädspeglärka tämligen allmän Ljungen
- 12 gulärla blott tre exemplar
- 13 sädesärla allmän
- 14 talgoxe: ett tiotal i trädgårdar etc.; även Ljungen
- 15 grå flugsnappare 2 ex Ljungen
- 16 lövsångare: några ex "
- 17 stenskvätta: minst 15 ex iakttaga Ljungen
- 18 buskskvätta 2 ex Lj.
- 19 rödstjärt flera ex Lj.
- 20 rödhake " " Lj.
- 21 ladusvala: såväl ad som juv allmänna på Lj.
- 22 hussvala allmän Lj.
- 23 pilgrimsfalk: förhållandevis starkt sträck. Man brukar ju vanligen ej se mer än enstaka ex av denna art. Idag kom emellertid åtskilliga ex på sträck från kl. c:a 10,30 och framåt eftermiddagen. Under förmiddagstimmarna sågos fem exemplar sträcka, ett och ett. Det första ex. på f.m. var en mycket stor hona, praktfull att se. Den kom på medelhöjd och slog - ehuru ej på allvar - efter ett par av de ormvråkar

som då sträckte ganska livligt. Dessa vråkar höllo sig på en i förhållande till följande dag avgjort låg höjd, åtminstone de flesta. Enstaka ex my. högt.

De flesta pilgrimsfalkarna flög lågt och snabbt över Lj. eller sköto iväg över dungar etc. Alla reste mot SV. Minst 7-8 ex såg vi säkert denna dag, eventuellt flera. Pilgrimsfalken sågs aldrig sträcka med i flockarna av annan rovfågel.

24 lärkfalk: endast 1 ad över Revlarna mot S.

25 tornfalk var ytterst allmän över Ljungen, fladdrande eller sittande på stolpar, telefontrådar etc. Vi beräknade att c:a 50 ex samtidigt höll till där. De flesta, kanske alla?, voro tydligen ad. - Något sträck av denna art ut över havet kunde ej iakttagas.

26 fjällvråk: i vråksträcket (se följande art) kommo några fjällvråkar, ett par av dem mycket lågt. Inalles sågs minst 5 ex, troligen ett tiotal.

27 ormvråk: ett mycket trevligt och långt ifrån dåligt sträck sågs sätta in omkring kl. 10,30, (men) exakta tidpunkten vet jag ej. Vi satt då på en my. bra observationsplats i en hög halmstack på fältet öster om Skanörs kyrka. Det var strålande sol och molnfri himmel. Vråkarna kommo på varierande höjd in från från öster, d.v.s. de kommo över Höllviken. Några ex sågs sträcka my. högt, men de flesta kommo lågt, och en flock på flera dussin jämte ett par fjällvråkar och en fiskgjuse var säkert inte på mer än 125 meters höjd,

FORTS

- när den drog in över oss. Mitt över halmstacken började de alla kretsas och stiga uppåt för att sedan på tämligen stor höjd fortsätta mot SV. Inalles passerade ett par hundra ormvråkar här före kl. 12. Hur arten f.ö. uppträdde under dagen, har jag inga närmare anteckningar om; det står blott "några + 200", vilket betyder att förutom sträcket sågos enstaka ex rastande eller på låg höjd flygande över Ljungen.
- 28 fiskgjuse: 1 ad kom mycket praktfullt bland ormvråkarna in från ONO över vår observationsplats. Se för övrigt föregående art.
- 29 sparvhöken var allmän under dagen; vi såg väl 50 ex inalles. De sträckte på låg höjd över Lj. mot V. Enstaka ex på ansevärd höjd, som man brukar se. Ej närmare angivelser, tyvärr.
- 30 blåhök: 1 ex, ♀ eller juv, över Ljungen på låg höjd
- 31 större strandpipare: några ex, bl.a. 6 på Revlarna
- 32 kustpipare: ganska många ex: samtidigt iakttogos 1 ad + 9 juv + 17 andra juv.
- 33 vipa: två flockar å resp. 10 och c:a 100 ex.
- 34 smalnäbbad simsnäppa. Till vår stora överraskning låg ej mindre än 5 ex i den stora vattensamlingen utanför Falsterbo. De simmade bredvid varandra i det grunda vattnet på precis samma ställe som det ensamma ex. den 3 sept.
- 35 storspov: två grupper om 3 ex vardera, norr om Skanör
- 36 myrspov: " " " , på revlarna, fanns dels en flock på 13 ex, dels en ensam, my. orädd fågel, som verkade att aldrig ha sett folk förut. Den kretsade ideligen omkring oss på my. kort håll med sakta kacklande läte och fällde t.o.m. invid oss ett par ggr på revlarna eller i det grunda vattnet!
- 37 brushanar: några ex Falsterbo, både ♂♂ och ♀♀
- 38 glutt: 14 ex inalles, de flesta i flock, mer eller mindre tät, neråt Falsterbo
- 39 svartsnäppa 2 ex } företrädesvis
40 rödbena 6 ex } vid Falsterbo.
41 grönbena några ex }
42 drillsnäppa 1 ex
43 kustsnäppa 1 ex
44 kärrsnäppa: åtskilliga täml. stora eller stora flockar, (inalles) minst 500 rastande ex vid Falsterbo samt N Skanör på revlarna.
- 45 sandlöpare. Först upptäcktes norr om Skanör ett ex i eller invid en kärrsnäppflock mindre. Längre ut sågs på en revel 5 ex tillsammans, och en stund senare 2 ex till, troligen ej sedda förut. De 5 ex och den ensamme sågs vid upprepade tillfällen följa med, när kärrsnäppflockarna bytte vistelseort. Trevlig att studera, voro delvis my. orädda.
- 46 häger: 5 ex inalles
- 47 småskrak allmän, flockvis
- 48 ejder: flera ♂♂ iakttogos
- 49 skedand: åtskilliga ex iakttogos ute öster om revlarna, och arten var troligen allmän där.
- 50 gräsand: många 100-tal!
- 51 stjärtand tämligen allmän
- 52 kricka " "
- 53 knölsvan: som vanligt allmän i Höllviken och utanför Knösen etc., men någon räkning eller skattning av totalantalet gjordes icke.
- 54 gravand: endast 1 ex!
- 55 skrattnås allmän
- 56 fiskmås flera ex
- 57 gråtrut allmän
- 58 havstrut allmän
- Tillägg:
- 59 järnsparv: flera sträckande ex Lj.

Kommentarer:

Eftersom denna dag, och den följande, spelar en stor roll för mitt fortsatta arbete med flyttfågel, har jag återgivit texten extra noga, detta ~~avseende~~ för att visa (även) hur långt - eller kort - jag kommit med fältstudierna år 1939, innan jag började sträckobservationerna i Falsterbo. (de sammanhängande)

För vidare kommentarer se efter renskriften av 15 september, sid. 113-116.
GRck 1988-01-30.

1939-09-15.

108

Den 15 september var, liksom föregående, en mycket klar och vacker dag med utomordentligt god sikt. På morgonen gick vi kl. 6,30 - 9 i området öster och nordost om Skanör, i de små dungarna och vid den fina oxelhäcken, där det var gott om småfågel. Även rovfågel för den delen. Vråksträcket var igång redan tidigt, och när vi var på väg hem till frukost omkring kl. 8,30 - 9,00 var det mycket livligt. Vi såg flera mycket stora flockar, som sträckte söder om oss mot SV. Flera hundra fåglar passerade med visshet även på morgonen.

Efter frukost gick vi på stora landsvägen ut på Ljungen. Det var bländande solsken och mycket hett. Ända från kl. 10 spanade vi oavbrutet upp mot himmelen för att se, om inte vråksträcket var i gång. Men till att börja med syntes ingenting i den vägen. Det bör alltså särskilt observeras, att stunden närmast efter kl. 10 intet sträck var igång.

Klockan ~~10,28~~ precis 10,28 började emellertid vråksträcket och det på ett sätt, som ingen av oss någonsin sett maken till. Vi lade oss på rygg på Ljungen vid vägen i skuggan av ett par små björkbuskar och studerade detta skådespel, som verkligen var något fullkomligt och roligt. Det sträck jag såg av rovfågel på Kurische Nehrung var ett intet i jämförelse med sträcket över Skanörs Ljung den 15 sept. 1939.

Rovfågelsträcket började som sagt alldeles plötsligt. I gles oordnad flock med (10), 50, eller 100 meters mellanrum mellan varje fågel drog sträcket in över Ljungen från nordost och ostnordost och för enstaka skarors vidkommande rakt från öster. Fåglarna höllo sig på ett par olika nivåer. Det starkaste sträcket gick fram mot VSV på förslagsvis c:a 250 meters höjd. Minst 97 procent av totala fågelantalet utgjordes av ormvråk. Angående den eventuella inblandningen av rysk vråk se längre fram, liksom ock angående övriga arters del i sträcket.

Det var alldeles tydligt, att fåglarna i detta sträck höllo sig på ungefär samma höjd. De gled fram med förhållandevis skarpt vinkelböjda vingar, så att flyktprofilen ej blev alldeles typiskt ormvråkslik. Stjärten hölls givetvis hopslagen och var sålunda relativt smal.

Högt över denna oavbrutna ström av rovfågel syntes till att börja med ingenting annat än enstaka vita molntrasor, (ej hela cumulusmoln!)

Efter en stund funno vi att häruppe på mycket större höjd ett annat vråksträck gick fram. Höjden var ~~6-800~~ väl minst 6-800 meter. Fåglarna kommo med samma glidflykt och med ganska stark fart. Detta sträck gick, åtminstone i regel, tydligt mera mot SV. xx) Fåglar på intermediär höjd iakttogos icke eller praktiskt taget icke.

Vråkarna fullkomligt forsade fram. Vi försökte räkna dem, men det befanns vara ett absolut hopplöst företag. På hur bred front de drogo fram är naturligtvis svårt att säga,. Det kan ju ha funnits luckor i frontlinjen och sedan nya sträck längre bort åt sidorna. Men vad vi såg över Ljungen tydde ej på att fronten var så bred. Det befanns att åtminstone det lägre gående sträcket knappast hade större frontbredd än några hundra meter. Vid sidorna därom var det tomt på fågel.

Det övre sträcket, som också befanns vara mycket livligt, var svårare att överskåda, särskilt emedan de sträckande fåglarna ofta försvunno i molntrasorna för att strax därefter dyka fram på andra sidan.

De flesta fåglarna sträckte i rak kurs mot SV, resp. VSV. Särskilt var detta fallet med deltagarna i det övre sträcket. Många av de lägre flygande betedde sig på samma sätt, men andra använde en annan metod: de slutade sträckflyget och började segla i spiraler uppåt. Inga vingslag förekommo; det var tydligt att de stego uppåt på uppstigande luftströmmar.

x). se sidorna 111-112, 114

xx) se skiss på särskilt blad, sidan 115, även 116.

FORTS

1939-09-15 forts.

(109)

/S
Allt flera ormvråkar följde med i denna spiralflykt. Dylaka samlingsrörelser skedde på flera ställen, så att - allt under det att sträcket rakt över fortgick - flera stora ~~stora~~ flockar av kretsande, stigande vråkar bildades. Flockarna voro olika stora, ibland 20, oftare 40 - 50, stundom upp till 110 - 120 exemplar. När de kommit mycket högt, upplöstes förbandet, spiralflykten upphörde och fåglarna gled oåter i segelflykt mot SV och försvunno.

Vid ett tillfälle räknade vi de samtidigt kretsande vråkflockarna och fick 9 stycken med sammanlagt c:a 530 ex. Detta var dock ett undantag; i regel voro dessa skruvande flockar ej så stora eller så många.

Sträcket var av ganska varierande intensitet. Stundtals avtog det i styrka, ibland kunde kanske någon minut förflyta då endast glest spridda ex sågos passera, men strax därefter vällde en ny styrka fram; och under större delen av tiden fram till kl. 13,00 var sträcket oerhört intensivt, och hundratals fåglar kunde passera per minut. Medeltalet per minut dock givet lägre! Strax före kl. 13 var sträcket särdeles intensivt, och ett par hundra vråkar drogo förbi på relativt låg höjd. Kl. 13 upphörde sträcket nästan fullständigt och kom i varje fall inte igång ordentligt de närmaste timmarna.

Detta rovfågelsträck var Skanörresans största upplevelse. Just detta att se fåglarna passera, att veta att det var nya individer som ideligen under ren sträckflygning passerade och som just lämnade landet, var mycket intressant. Vad som för övrigt gjorde upplevelsen så imponerande var givetvis fåglarnas oerhörda antal, tusentals rovfåglar per timme.

Ingen enda ormvråk, fjällvråk (eller) gjuse sågs bryta sig ut ur tåget för att slå ned och rasta eller för att spana efter byte. Däremot såg vi alla dagar, särskilt den 17:de, åtskilliga vråkar rasta på Ljungen eller flyga från en stolpe till en annan. Men dessa föreföllo att vara stationära för längre tid, och någon uppslutning från dessa i det stora tåget kunde ej alls spåras, ej heller det omvända, att sträckflygande ex. fällde på Ljungen.

För de flesta i ormvråkskarorna medföljande rovfåglarna gällde detsamma. Vad dessa angår, måste först några anmärkningar förutskickas. Ormvråk och fjällvråk ha ju ytterst lika flyktbilder, evad det gäller silhuetten mot himlen. De exemplar, som kommo i svårt motljus, kunde därför vara vanskliga att avgöra till arten. Detta spelar emellertid ingen roll, ty vi hade de flesta djuren i god belysning, och därför kan det kanske vara roligt med litet statistik på dem.

Naturligtvis hände det att enstaka exemplar passerade utan att kunna bestämmas till arten. I regel gav dock undersidans färg klarhet över om fågeln var ormvråk eller fjällvråk. Och alldeles säkra artkännetecken fick vi när djuren började kretsa, så att man såg stjärtroten. Det befanns att fjällvråken var ganska fåtalig.

Ormvråkarna varierade som regel föga i färg. Vi såg ingen enda vit eller särskilt ljus fågel. De allra flesta hade den vanliga bruna färgen, vingens undersida mot spetsen - likaledes som vanligt - med ett ljusare, men icke skarpt avsatt färgfält:

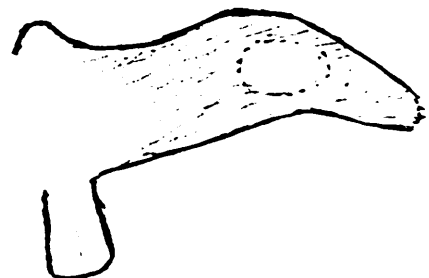
Förutom ormvråk och fjällvråk fanns också andra djur i det stora flyttningståget. En enda duvhök passerade mitt ibland vråkarna. Sparvhöken däremot var allmän.

Andra rovfåglar följde emellertid icke vråkmassorna. Dit hörde pilgrimsfalkarna, c:a 8 ex den

~~15/9~~ 15/9, och tornfalkarna,

vilka senare voro mycket allmänna

över Ljungen. - I vråktåget syntes inga bivråkar alls. Och den 15/9 ej heller någon gjuse.

FORTS

1939-09-15 forts.

Huru många ormvråkar passerade den 15/9 klockan 10,28 - 13,00? Ja, det är omöjligt att ange, ty att räkna dem var alldeles outförbart. Ofta kommo de i relativt täta skaror över oss, flankerade av enstaka djur på ömse sidor, och om man vid ett sådant tillfälle tittade åt öster, var det kanske några hundra meters avstånd till nästa samling, och bakom den i sin tur blev det kanske en förtätning av fåglar, o.s.v. Långt borta i öster var den soldränkta himmelen vid noggrant påseende ofta alldeles finprickig av sträckande vråkar som nalkades.

Om vi som medeltal taga 25 fåglar i minuten, så få vi pr timme 1500 exemplar, och mellan kl. 10,28 och 13,00 alltså 3800 exemplar, vilket är en högst rimlig siffra. Det är nämligen att märka, att det aldrig under denna tid var verklig paus på mer än en minut, och att det var eller varannan minut passerade m.l.m. utpräglade "förtätningar" i fågelströmmen, förtätningar som mycket ofta voro på 50-100 ex, för att sedan efterträdas av högst någon minuts stiltje. Om vi räkna med

3500 - 4000 ormvråkar
25 iakttagna fjällvråkar
c:a 100 - 150 sparvhökar
1 duvhök,

så är väl fågelströmmen någorlunda avklarad. OBS dock att detta blott gällde en del av 15 september. Morgonen samma dag erbjöd ett livligt vråksträck med flera särskilt stora "spiralflockar"; och så kommer ju till de fåglar, som visade ett sträck av annan karaktär, nämligen:

sparvhök delvis
blåhök
brun kärrhök
tornfalk
stenfalk
pilgrimsfalk
bivråk

fiskgjuse den 14 sept., men ej med säkerhet den 15:de.

När rovfågelsträcket kl. 13,00 plötsligt starkt minskade och i det närmaste upphörde, kastade vi oss i skuggan av den lilla tallungen norr om vägen. Våra ögon värkte, och nackmuskelnerna voro stela. Men vi hade sett ett fågelsträck som kanske ingen ornitolog sett förut i Sverige, ja, jag tvivlar på att någon sett det på närmare håll än vid Bosporen.

Vi vandrade hemåt vid middagstiden och tog igen oss i skuggan ett tag. På eftermiddagen skrudade vi oss i hatt, simbyxor och kikare och inget annat. Det var en härlig, varm sensommarekväll. Vi gick en runda på revlarna norr om Skanör och sedan en stor tur på flera kilometer genom meterdjupt vatten ut i Höllviken och in till stranden vid Knösen. Naturligtvis såg vi massor av fågel. Se fågellistan!

<p>1 kråka Ljungen
 2 råka "
 3 kaja "
 4 skata "
 5 stare: många flockar Ljungen, även över revlarna etc. på e.m.
 6 mindre korsnäbb: en flock över Ljungen
 7 grönsiska mycket allmän; många flockar över Ljungen. Även iakttagen när vi gick på revlarna!
 8 hämpling likaså mycket allmän på Ljungen. Många flockar iakttogs, däribland en <u>mycket stor</u>
 9 steglits kom över revlarna på e.m.
 10 grönfink 1 Ljungen
 11 bofink sträckte flockvis över Ljungen
 12 gråpjodd
 13 pilfink
 14 gulsparr 3 ex Ljungen
 15 kornsparr 1 ex på fälten öster om Skanör
 16 tofslärka 1
 17 trädlärka hördes och iakttogs flera ggr på Ljungen
 18 sånglärka några få ex Ljungen
 19 fältpiplärka 1 ex revlarna
 20 ängspiplärka mycket allmän, sträckte mycket livligt över Ljungen; även ute över revlarna
 21 rödstrupig piplärka: 1 ex sträckte, under avgivande av sitt typiska läte, mycket nära förbi oss ute på Ljungen kl. 10,25, strax innan rovfågelsträcket satte in. Vi hade länge gått och väntat på arten och av princip granskat varenda ängspiplärka som passerade, särskilt när vederbörande ej lät höra sig. Den rödstrupigas läte befanns, som jag visst förut omtalat, vara totalt olika ängspiplärkans, ej så ivrig och vass utan lugn och mera erinrande om sävsparvens läte.
 22 trädpiplärka allmän Ljungen
 23 sädesärta Ljungen; även sedd på revlarna</p> | <p>24 gulärta: 1 ex ute vid revlarna nära Skanörs hamn
 25 talgoxe: flera ex Ljungen
 26 blåmes: vid ett tillfälle på Ljungen minst 18 ex i flock
 27 kungsfågel i grandungen nära Skanör
 28 svartvit flugsnappare 2 ex Ljungen
 29 grå flugsnappare: några få ex Lj.
 30 lövsångare många ex Lj.
 31 ärtsångare 1
 32 järnsparr flera sträckande ex Lj.
 33 stenskvätta allmän på Ljungen, iakttogs även ute på revlarna
 34 buskskvätta: flera ex Lj.
 35 rödstjärt allmän på Ljungen
 36 rödhake " " "
 37 hussvala " över "
 38 ladusvala " " "
 39 göktyta: 1 ex befanns hålla till i tallungen norr om vägen över Ljungen. Vi hörde redan på avstånd ett misstänkt läte och avancerade försiktigt mot det. Slutligen kom jag fågeln på blott ett par m avstånd. Arten iakttages avgjort sällan härnere, vad det nu kan bero på; faktum är emellertid att den av alla härvarande ornitologer anses som sparsamt förekommande, och en iakttagelse av göktytan väcker här alltid en del uppseende.
 40 pilgrimsfalk: åtskilliga ex sträckte även denna dag. Minst fem olika ex sågs sträckflyga förbi. Låg eller tämligen låg höjd var regel, och arten sträckte alltid ensam. Vi iakttog aldrig att den följde med i vråksträck eller med andra rovfåglar överhuvud.
 41 stenfalk: 1 ex ute över revlarna
 42 tornfalk mycket allmän över Lj.
 43 ormvråk: mycket kraftigt sträck, minimum ett par hundra fåglar, mellan kl. 8 och 9; se sid.
 → Sträck av hittills okänd intensitet kl. 10,28 - 13 över Ljungen mot SV och VSV samt i mindre utsträckning rakt mot V. Vi måste som minimisiffra sätta att 3500 vråkar passerade under denna tid. Se närmare sid. X)
 43½ rysk vråk. Beträffande den ryska vråkens eventuella andel i sträcket må betonas, att vråkarna visserligen <u>delvis</u> voro</p> |
|--|---|

på ganska hyggligt avstånd men att det på sträckande fåglar med orörliga och f.ö. tämligen otypiska vingsilhuetter - jag syftar här på vingens vinkelböjning och på den relativt smala, hoplagda stjärten hos alla exemplar - åtminstone ej för oss var lätt att avgöra rasen. Det är utan tvivel fullständigt riktigt att ryska vråken är mindre, "smäckrare än den klumpiga ormvråken", ja, kanske rentav något "falkliknande" som anges i vissa handböcker (Niethammer, Hortling), men dels äro dessa karaktärer högst relativa, dels är det väl i de flesta handböcker erkänt, att skillnaderna mellan rysk vråk och ormvråk åtminstone kunna vara mycket oskarpa. Regelrätt korsning uppgives sålunda förekomma, och att den icke oftare kommer till stånd anses bero på de båda fågelformernas olika flyttningstyp. Härtill kan visserligen svaras, att utpräglad olika flyttningstyp för två fåglar snarast får anses tala för "artolikhet" dem emellan. Men då kan man på andra sidan fråga, om ryska vråken och vanliga ormvråken verkligen ha principiellt så skilda flyttningsmetoder: den förra en ren långflyttare, som helt lämnar Europa på hösten i oktober - se Lönnberg -; den senare en fågel som i stor utsträckning är stannfågel och endast i norra Europa lämnar sina häckplatser för att övervintra i Skåne, Danmark, Tyskland, Holland etc. Finns icke snarare vissa övergångar? Och hur förhålla sig bastarderna? Övervintrar aldrig ryska vråken i Syd-europa eller Mellaneuropa? Svar: se bl.a. Lehn-Schiöler. - För att återgå till våra iakttagelser över Ljungen 15:de sept. 1939, må blott påpekas, att vi ofta såg vråkar av ganska olika storlek

- men att deras färger knappast kunde studeras i detalj och att det ej föreföll mig ens lämpligt att försöka göra någon åtskillnad på fåglarna.
- 44 fjällvråk: förekom i vråksträcket uppblandad med ormvråkarna och med likadant beteende som dessa. Om ock fåtalig i jämförelse med ormvråken, så sågs i alla fall säkert ett par dussin ex, och 1 - 2 % av totala vråkantalet utgjordes av fjällvråkar.
- 45 bivråk: iaktogs icke alls i det stora vråksträcket och överhuvudtaget icke över Ljungen. På eftermiddagen däremot kom 1 ex på stor höjd från norr, ej från nordost, in över Knösen. Flög med regelbundna vingslag mot S.
- 46 fiskgjuse. På långt avstånd i S över Ljungen sågs omkring kl. 13 ett ex draga mot V på tämligen låg höjd. Iakttagelsen var föga värdefull på grund av det långa hållet. Visserligen anser jag själv bestämt att det var en fiskgjuse, men då ett par deltagare ej ville ansvara för rätt bestämning utan hellre ville låta fågeln på som "obestämd större rovfågel", så är jag gärna med om att ej tillmätta denna iakttagelse något särskilt värde.
- 47 duvhök: 1 ex kom mitt ibland vråkarna mot VSV, på ett par hundra meters höjd. Alla såg den. Den gjorde visst ett par rundflygningar för resten, innan den fortsatte.
- 48 sparvhök var allmän och sträckte mycket livligt. Vissa kommo högt, m.l.m. tillsammans med vråkarna, dock på den lägre nivån!, men de flesta passerade lågt över buskarna.
- 49 brun kärrhök: 1 ex, en ♂ med., vars vingar voro mycket trasiga på grund av ruggning. Flygförmåga dock alldeles normal, och djuret verkade alldeles oskadat. Satt på en torr äng öster om Skanör och flög då och då smärre stycken. Sträckte ej bort. Goda iakttagelser
- 50 ringduva: åtskilliga på Ljungen
- 51 skogsduva: först 1 ex, sedan en liten flock på 7-8 ex på Lj.

- 52 ljungpipare: över Ljungen kom på morgonen 4 ex + något enstaka ex därtill. Senare, på e.m., kom en flock på 19 ex över revlarna
- 53 kustpipare: inne över Ljungen kom ett ensamt ex. På revlarna ej mindre än 22 ex.
- 54 större strandpipare: tämligen allmän på revlarna
- 55 vipa: en stor och en liten flock sågs
- 56 storspov: 3 + 3 ex sedda.
- 57 myrspov: 14 + 5 ex revlarna
- 58 gluttsnäppa: på revlarna 22 ex, vilket är ganska mycket
- 59 rödbena: blott 1 ex revlarna
- 60 svartsnäppa 4 ex på "
- 61 kustsnäppa likaså 4 ex revlarna
- 62 spovsnäppa: 8 - 9 ex iakttogs på revlarna, men icke av mig
- 63 kärrsnäppa: inalles 200 - 300 ex på revlarna
- 64 sandlöpare: flock 7 ex iakttogs denna dag
- 65 häger: 3 ex över Ljungen, och iakttagen även på revlarna
- 66 småkrak: flera flockar på 10 - 20 ex/flock
- 67 ejder: c:a 10 ex sedda
- 68 skedand: i det grunda vattnet norr om Knösen låg skedandflockar, som voro de största jag hittills sett. Vi räknade dem och studerade dem noggrant och fann att flockarna - eller rättare sagt flocken, ty alla lågo nära varandra - innehöll drygt 500 ex. På långt avstånd syntes dessutom andra flockar.
- 69 gräsand: ute på revlarna, dock ej över 100 ex iakttagna
- 70 bläsand: 7 ex ad iaktt.
- 71 stjärtand: på samma ställe som de föregående låg flockar på inalles minst 200 ex, vilket också är ett förvånande stort antal vid denna årstiden
- 72 kricka: c:a 100 ex darsammastädes
- 73 knölsvan: som vanligt mycket allmän här
- 74 gravand: 1 ex
- 75 skrattnås allmän, mest ad
- 76 fiskmås: ad och juv, men ej så allmän som föregående
- 77 gråtrut: allmän, ad + juv
- 78 sillmås: 1 ex med. iakttaget
- 79 havstrut: flera ex
- 80 kentsk tärna: 3 ex vid revlarna ett stycke norr om Skanörs hamn på kvällen i solnedgången.
- Tillägg:
- 81 blå kärrhök sedd på morgonvandringen, skall alltså också anföras här.

Observera alltså att vi gjorde tre turer denna dag; de är redan omtalade härovan med upprepas i korthet här.

Morgonturen var god och mycket rik på småfågel, därtill bl.a. rovfågel i betydande mängder.

Middagsvandringen över Ljungen, Exkursionen med stort E, utförligt skildrad i ingressen till dagen och ytterligare kommenterad i artlistan.

Och slutligen den långa fina turen på eftermiddagen och kvällen bl.a. till revlarna och Knösen. Vi kom inte hem förrän efter solnedgången.

Kommentarer till 1939-09-15:

Det framgår - förhoppningsvis - med all tydlighet av ovanstående anteckningar, vilket djupt och mäktigt intryck dagens rovfågelsträck och övriga fågelliv gjorde på oss. För mig blev det inledningen till ett nytt skede i livet; kanske vore det rentav berättigat att säga att dagens sträckobservationer ~~hade ett omvälvande~~ hade ett omvälvande eller revolutionerande inflytande på min framtida studieinriktning. Men å andra sidan: redan hösten 1931, när jag började studera i Lund, låg ju fåglarna högt uppe på min intresselista, nästan jämnsides med skalbaggar, och sedan dess har fåglarna vägt allt tyngre, visserligen utan att mitt intresse för insekter och andra djurgrupper minskat alltför starkt.

OBS ordalydelsen i början: redan från kl. 10 spanade vi "oavbrutet upp emot himmelen för att se, om inte vråksträcket var i gång". Jag visste alltså vad som kunde väntas. Kanske ett gammalt minne från oktober 1934, då jag tillsammans med Nils Noréhn upplevde ett rätt bra vråksträck över Ljungen - ~~oss~~ oss, år 1934, ansett som mycket bra. Se vidare nedan.

Kommentarer forts.:

Det begav sig nämligen, att jag i oktober 1934 for ner till Ljunger och Falsterbo och Skanör i sällskap med Nils Noréhn. Jag ägde då en liten motorcykel. Tog Noréhn på bönpallen och for ditner. Det var utmärkt vackert väder. Noréhn hade vid denna tid mycket större erfarenhet av fågel än jag; han hade från tidiga år ringmärkt vadare och måsfågel i sydvästra Skåne tillsammans med Arne Klementsson och hans bror Bertil. - Noréhn och jag beskådade bl.a. vadare på Flommen, men vi upplevde också ett fint rovfågelsträck över Ljungen. Ungefär 700 vråkar såg vi sträcka förbi. Vi var inte experter på att ~~skilja~~ skilja ormvråk och bivråk i fält, men vi bestämde vråkarna till ormvråkar, uppenbarligen en korrekt bestämning i stort sett. Vi ansåg antalet 700 vara oerhört högt. - Mina dagboksanteckningar från år 1934 gick till största delen förlorade redan tidigt, men jag minns att datum var 7 eller 8 oktober. Och mitt minne av dagen är mycket tydligt, ej minst på grund av reaktionen bland de unga zoologerna i Stockholm, när jag berättade om dagen. Se min uppsats: "Ornitologiska Skåne-minnen: min första toppdag för rovfågel vid Falsterbo" (publicerad i *Medd. Sk. Orn. Förening 11, no. 3, 1972, s. 73-79*).

Denna oktoberdag 1934 var förvisso minnesvärd. Men den hade inga omedelbara följder för mitt fältarbete. Och väl var det! År 1934 och åren närmast därefter måste jag ju gå kurser i olika ämnen i Lund: geografi, geologi, paleontologi m.m.; jag måste tentamensläsa på allvar, och framförallt: jag hade ännu alldeles för ringa kunskaper i fältornitologi (och de flesta andra områden!) för att börja regelbundna sträckstudier. ~~Inte heller hade jag någon~~ Inte heller hade jag någon uppfattning om eventuellt arbete för doktorsexamen. Snart sagt det enda jag visste säkert det året, det var att jag hade ett glödande intresse för biologi, närmast zoologi.

Därför blev det inte exkursionen i oktober 1934 utan exkursionen den 15 september 1939, som kom att betyda så mycket för mitt fortsatta arbete.

Beträffande observationerna och anteckningarna denna dag må följande kommentarer göras:

Behandlingen av den s.k. ryska vråken visar mycket tydligt att jag ej ansåg den som egen art. Det framgår dels av mitt ordval, dels av det faktum att fågeln i artlistan fick ett "halvnummer": 43½, en markering som jag nästan aldrig använde annars. Och vad beträffar flyttningsvanorna hos ormvråken, Buteo buteo, och dess olika raser, så är det ju sedan länge klart att arten kan vara allting från stannfågel (t.ex. i England) till utpräglad långflyttare (t.ex. de sibiriska populationerna).

Tofslärkan: jag kände den väl sedan mina pojkår i Helsingborg. Och den var lätt att se i Lund, i utkanterna av Malmö m.fl. ställen. Men år 1939 visste jag nog inte att den var (praktiskt taget??) okänd nere på Falsterbohalvön. Eftersom inga kommentarer finns i originaltexten, vågar jag inte stå för bestämningens riktighet.

Grönsiska: sträcket förefaller ha varit mycket livligt, så livligt att man måste tro på invasionsartat uppträdande denna höst.

Skedand: utomordentligt stor flock!

Stjärtand: likaså!

Sillmås (numera silltrut): texten "1 ex med. iakttaget" innebär att bara ett exemplar sågs och att detta var i "med." dräkt, alltså intermediär dräkt, ej ren ungfågeldräkt men ej heller utfärgad gammal fågel. Förkortningen "med." använder jag sällan.

GRck 1988-02-21.

1939-09-15 forts.

115

Eskilstorps
holmar

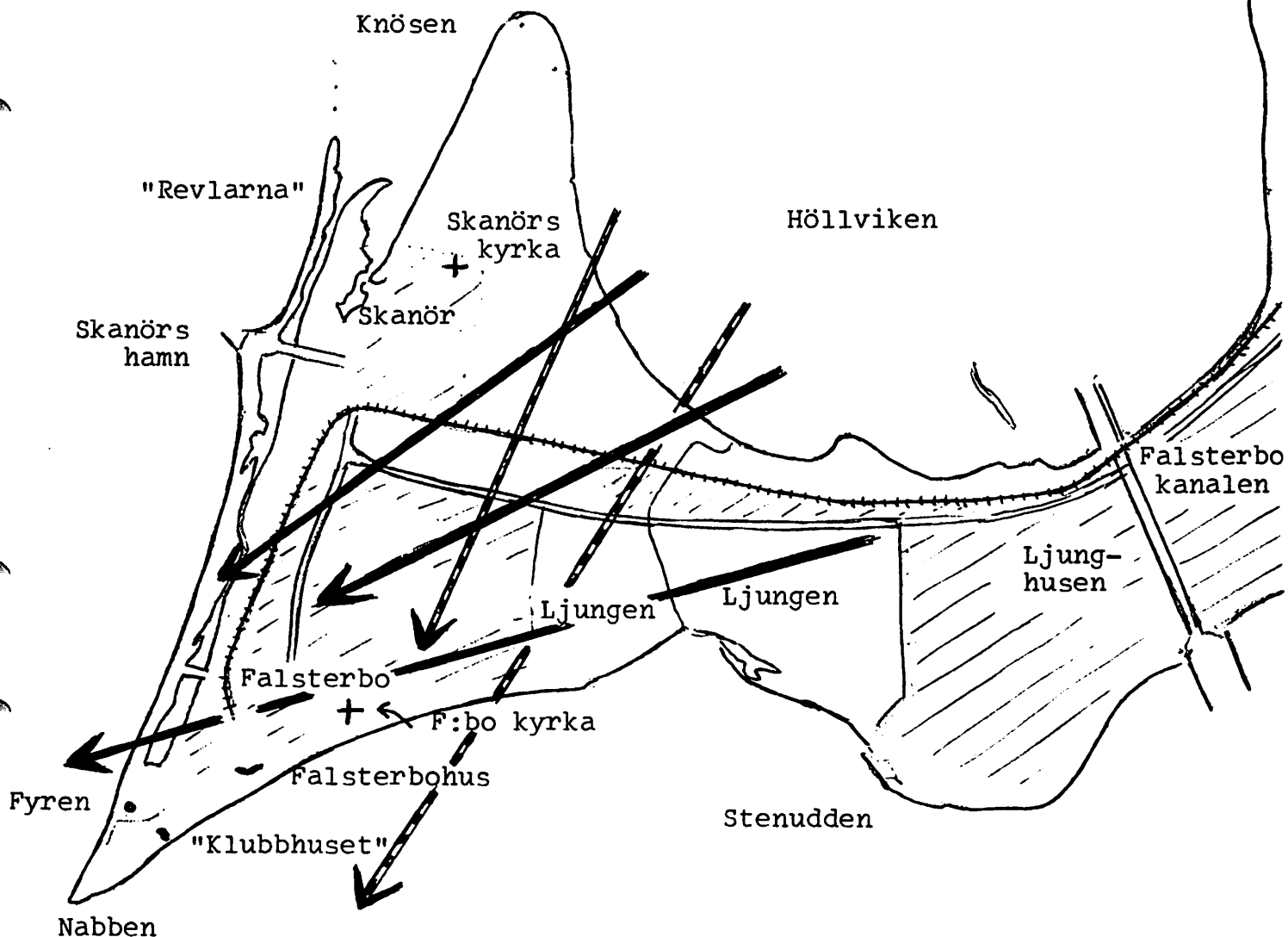
Beträffande de fem
grovt ritade pilarna
jämför texten sid. 108-109.

Kartan visar också
några ofta omnämnda
lokaler.

GRck 1988-02-21.

Det är högst sannolikt,
att sträcket (ej endast
av rovfågel) många dagar
lämnar land vid Sten-
udden och därvid förblir
osynligt från Nabben.

Pen del av

Kartan kopierad från bladet
"1 C Trelleborg NV och 2 C Malmö SV",
skala 1:50 000, tryckt av Svenska
Reproduktions AB, Stockholm 1964

----- = järnväg

===== = stora landsvägen

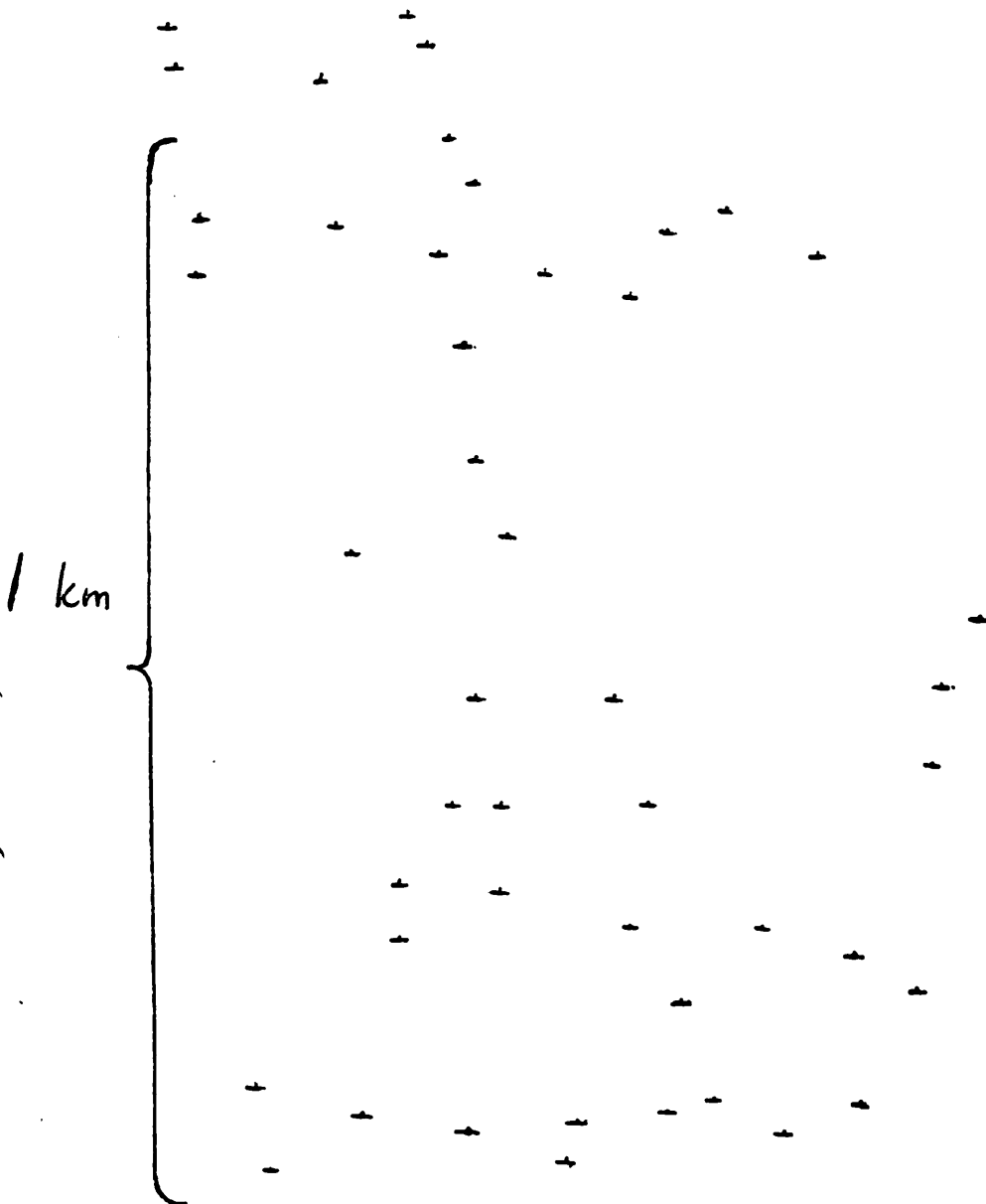
lätt streckat = villakvarter och
trädvegetation

Måkläppen

Denna skiss försöker visa hur vråksträcket tedde sig, när det sågs rakt underifrån.

Om avståndet mellan de främsta och de bakersta tänkes vara 1 kilometer och om de glider framåt med en fart på $60 \text{ km/tim} = 1 \text{ km/minut}$, skulle alltså c 40 ex passera per minut. Den vanliga sträckflykten med rak kurs, varvid fåglarna omväxlande slå en serie på 5-10 vingslag och glida fram på stillhållna vingar, torde dock knappt ske snabbare än med c 40 km/tim , vilket skulle innebära c 27 - 28 ex/minut.

Jämför texten sid. 108-110 ff.

↓
SV eller VSV

1939-09-16.

Den 16 september hade vädret slagit om; det var flera decimeter högre vatten än föregående dag, och det var stark blåst och kallt i luften. Vi gick en runda ute på Flommen och ner till Falsterbo och Ulanabben. Fågelutbytet gott, särskilt nere vid Falsterbo i "den smalnäbbade simsnäppans damm".

Någon artlista gjorde jag tyvärr ej upp för denna dag. Vi gick Skanörs hamn - utefter stranden - Falsterbo samt åter, även ut på Ljungen. Det intressantaste fågelfyndet var måhända dubbelbeckasinen, av vilken 1 ex skrämdes upp alldeles vid Skanörs hamn. Fågeln låg och tryckte på torr mark.

Ett annat mycket trevligt fynd var de många kvarvarande fältpiplärkorna vid stranden mitt emellan Skanör och Falsterbo. Här sågs 3 ex.; de studerades länge, där de på nära håll löpte omkring på sanden. Vi voro egentligen alla förvånade att se dem kvar så pass sent på året. De voro mycket ljusa och typiskt färgade. Var det unga fåglar, så avveko de i varje fall föga från den gamla fågelns dräkt.

Dessutom sågs sävsångare: 1 ex på sandstranden. Typisk flyttningslokal. Eller rättare: otypisk lokal för denna art, endast tänkbar för sträckande ex.

Kommentarer:

1. Om gårdagens resultat antecknades och kommenterades ovanligt utförligt, så har vi här, tyvärr, synnerligen kortfattade anteckningar. Tydligen "orkade" jag inte skriva långa haranger om de olika arterna. Plats i originaldagboken finns reserverad för en artlista, men det utrymmet är blankt.
2. De tre nämnda arterna är bergsäkra. Jag minns ännu precis var dubbelbeckasinen lyfte, från mycket torr och sandig gräsmark, och mycket nära håll. Sävsångaren är också helt klar. Naturligtvis menar jag att en sådan art ses på torr sandstrand bara om den rastar på flyttningen. Fältpiplärkorna sågs utmärkt. Men av ordalydelsen framgår, att jag nog inte visste att unga fältpiplärkor faktiskt är fläckade på bröstet. GRck 1988-02-07.

1939-09-17.

Den 17:de september slutligen var också kall och till på köpet mulen och småregnig. Vi tog en bil på morgonen och reste till Hammarsnäs. Över Ljungen sågs en del ormvråk på helt låg höjd flyga, mestadels österut. Tillfällighet eller återsträck? Det senare begreppet måste man vara mycket försiktig med, särskilt på hösten. Visserligen tror jag mig ha iakttagit det tidigare, men av det faktum, att vissa fåglar vid vinterväderlek på våren sträcka tillbaka mot S eller SV, följer ju icke att de vid sommarväderlek på hösten sträcka mot norr. Sannolikt i hög grad tvärtom!

Vi ägnade oss icke närmare åt Ljungen denna dag, den sista vi tillbragte härnere. Vi gjorde istället en rundtur ute på Hammarsnäs och utanför liggande holmar och grunda stränder och såg en hel del fåglar. På Hammarsnäs gjorde vi en grundlig promenad, såväl utefter östra som västra stranden och dessutom på öarna och gräsängarna utanför. Särskilt bör observeras, att vi gick utefter den sumpiga ostsidan och i dess bestånd av vass och Aster etc.

Vi gick också en runda i Skanörs stad och såg därvid särdeles mycket småfågel i trädgårdarna. Vädret var helt mulet och kyligt. Intet rovfågelsträck eller fågelsträck överhuvudtaget iakttoogs. Över Skanörs Ljung såg jag från bilen enstaka ormvråkar på mycket låg höjd. De flögo österut! Frågan är, om icke ansamlingen av trevliga småfåglar i Skanör kommit till stånd på grund av att fåglarna icke sträckte, d v s gjort en paus i sträcket och därför i stort antal rastade i trädgårdarna i Skanör etc. Med andra ord: den 15 sept. var en god fågeldag emedan rovfåglarna sträckte; den 17 sept. en god fågeldag emedan småfåglarna icke sträckte!

Fullständig fågellista den 17 sept.:

1 kråka	33 stenskvätta	
2 råka	34 buskskvätta	
3 kaja	35 rödhake	
4 skata	36 rödstjärt	
5 stare	37 ladusvala	
6 grönsiska	38 hussvala	} obs!
7 hämpling	39 backvala	
8 bofink	40 ringduva	
9 gråsparv	41 skogsduva	
10 pilfink	42 tornfalk	
11 gulsparv	43 ormvråk	
12 sävsparv: Hammarsnäs' ostsida,
i vassarha.	44 fjällvråk	
13 sånglärka	45 sparvhök	
14 trädglärka	46 blåhök	
15 ängspiplärka allmän	47 större strandpipare Hammarsnäs	
16 rödstrupig piplärka: ett ex
jättefint på Hammarsnäs väst-
sida. Här lyfte åtskilliga ängs-
piplärkor från den småsteniga,
delvis med <u>Atriplex</u> och <u>Aster</u>
etc. bevuxna stranden. En röd-
strupig piplärka höll till här
också, och vi såg den fälla,
och sedan satt den fullt fritt
framför oss på nära håll. Vad
som frapperade var dräkten av
skarpa färgmotsättningar mellan
ljus och mörkt - vilket ej
alls är iögonenfallande på
ängspiplärkans dräkt. Utmärkt!
Även låtet hördes. Iakttagelse.
Alla studerade fågeln noga,
även Köhler, som var med på
denna dags exkursion.	48 ljunpipare	
	49 kustpipare Hammarsnäs	
	50 vipa	
	51 storspov 1 ex Hammarsnäs,
kanske flera ex.	
	52 brushane Hammarsnäs	
	53 glutt "	
	54 svartsnäppa "	
	55 drillsnäppa	
	56 kärrsnäppa Hammarsnäs	
	57 enkelbeckasin Hammarsnäs
flera ex	
	58 halvenkel beckasin Hammarsnäs:
1 ex skrämde upp på gräs-
marken, flög en kort sträcka
och skrämde sedan åter upp
ett par ggr.	
	59 sothöns	
	60 trana flera ex	
	61 häger	
	62 småskrak	
	63 ejder	
	64 skedand Hammarsnäs ytterst	
	65 gräsand " "	
	66 bläsand " "	
	67 stjärtand " "	
	68 kricka " "	
	69 knölsvan	
	70 skrattnäs	
	71 fiskmås	
	72 gråtrut	
	73 sillmås	
	74 havstrut.	
- Obs: alla sångarna iakttogos ut-
märkt bra, dels vid Hammarsnäs,
dels och framför allt i Skanörs
trädgårdar.

Kommentarer till 1939-09-17:

- Artlistan är verkligen fin; men visst är det beklagligt att inte närmare uppgifter ges. I originaldagboken finns utrymme reserverat för sådana anteckningar, men där står inte ett ord. Jag minns faktiskt orsaken ännu idag: Efter de synnerligen utförliga anteckningarna om 15 sept. hann jag inte med mera eller dröjde så länge att inga detaljer blev ihågkomna. Däremot är själva artlistan fullständig; detta säges ju uttryckligen. *innehåller en del upprepningar*
- Anteckningarna före artlistan ~~dels upprepade i onödan~~, (men jag har inte velat ändra i texten. GRck 1988-02-08.

1939-09-17.

Folke Köhlers artlista från exkursion vid Falsterbo och Hammarsnäs

kråka	ärtsångare	enkelbeckasin
råka	grånsångare	halvenkel beckasin
kaja	sävsångare	sothöna
skata	koltrast	trana
stare	stenskvätta	häger
grönsiska	buskskvätta	småskrake
hämpling	rödstjärt	ejder
bofink	rödhake	skedand
gråsparv	ladusvala	gräsand
pilfink	hussvala	bläsand
gulsparv	backsvala	stjärtand
sävsparv	ringduva	kricka
trädlärka ↓	skogsduva	knölsvan
sånglärka	tornfalk	skrattmå
ängspiplärka	ormvråk	fiskmå
trädpiplärka	fjällvråk	gråtrut
rödstrupig pipl.	sparvhök	sillmå
gulärle	blå kärrhök	havstrut
nordisk gulärle	större strandp	
sädesärle	ljungpipare	
talgoxe	kustpipare	
blåmes	tofsvipa	
kungsfågel	storspov	
svartvit flugsn.	brushane	
grå flugsnappare	gluttsnäppa	
lövsångare	svartsnäppa	
svarthätta	drillsnäppa	
törnsångare	kärrsnäppa	

Bland de fåglar som jag ej såg var dubbelbeckasin, smalnäbbad
simsnäppa och göktyta.
Beklagar livligt att jag ej har antecknat frekvensen men jag
var bara med den 17.
Såg ni inga tärnor?

Allt härovan är Folkes anteckningar. OBS att listan innehåller
74 former men bara 73 arter, eftersom gulärle och nordisk gul-
ärle tillsammans bara utgör en art.
Ordningsföljd och namn enligt originalet. Jämför egna anteckningar.

GRck vid renskrivningen 1984-01-18.

1939-09-19.

I Lund sågs: svartvit flugsnappare
tornsvala 2 ex vid Zool. Inst.

197
sparvhök 1 ex } kommo kl. 10,20 mot OSO!
ormvråk 5 ex }

For senare denna dag till Sjölanda i sällskap med Yngve Melander och Eva Hansen. Vi såg bl.a.:

pilgrimsfalk 3 ex. En av falkarna slog på jättestor höjd efter den stora vipflocken, för att sedan, under fortsatta slag efter de som löv kringvirvlande viporna, försvinna neröver Malmö hamnområde.

tornfalk } allmänna, sträckte
ormvråk } livligt, i varje fall
sparvhök } de 2 senare arterna.
Tornfalken vanlig över ängarna.

vipa: en kolossal flock
kärrsnäppa: blott en liten flock!
sothöns
gräsand
bläsand
stjärtand
kricka

viggflock
knipphonor
knölsvanflock
skrattmåsar allmän
fiskmåsar

dvärgmåsar: 1 ex återigen. Denna gång var det en ad. i vinterdräkt den höll till vid stranden ett stycke norr om fiskarkojan. Den flög helt nära och lät sig länge beskådas. Vi stodo i vattnet utanför den. Den flög för sig själv men kom ofta i omedelbar närhet av stora skrattmåsflockar. Dock höll den ej sällskap med dessa utan bibehöll så att säga sin individualitet även när skrattmåsar passerade runt omkring den.

Kommentarer:

1. Observera den avvikande flygriktningen för de rovfåglar, som sågs i Lund. Sträcket går som bekant snart sagt alltid mot sektorn mellan S och V, allra oftast SV - VSV. Sträck åt annat håll kan förekomma vid avvikande vindriktningar eller när rovfågeln framåt eftermiddagarna återgår ~~framåt~~ m 1 m tydligt innan de faller för natten.
2. Pilgrimsfalkens jakt denna dag var något av det mest magnifika vi skådat. - OBS även uppgifterna om övriga rovfåglar!
3. Dvärgmåsen: mycket rolig observation. Vid denna tid visste man föga om dess flyttningsvanor och -tider. GRck 1988-02-10.

1939-09-20.

Kungsfågel Lund.

1939-09-21.

Vid Zool. Inst. i Lund sågs:
grönsiska, kungsfågel, åtskilliga hussvalor samt ovanligt mycket ladusvalor, både ad och juv, summa över 200.

1939-09-22.

I Botanicum, Lund, sågs:

talgoxe
blåmes
kungsfågel allmän
svartvit flugsnappare 1 ex
grå flugsnappare 1 ex
lövsångare flera ex, även sjungande!
svarthätta flera ex, även sjungande!
taltrast flera ex
rödstjärt 1 ex; sträcket nu starkt på retur.
rödhake: massvis!!

Kommentar: uttrycket "sträcket starkt på retur" är naturligtvis olämpligt. Innebörden är ju att sträcket i huvudsak är förbi för säsongen. GRck 1988-02-10.

1939-09-25.

Den 25/9 reste jag till Bökeberg och Yddingen. Det var soligt och klart, men kyligt.

kråka

råka allmän, stora flockar, delvis högflygande

kaja allmän, stora flockar, delvis högflygande

nötskrika ett par ex i skogen

stare: stor tät flock tillsammans med råkor och kajor vid Holmeja.

grönsiska ytterligt allmän, stora flockar sågs upprepade ggr, och mindre flockar passerade oavbrutet

hämpling flock 15 ex Holmeja

grönfink " 5 " "

bofink allmän, delvis sträckande

bergfink: 1 ex i bofinkflock vid Yddingen

sånglärka: några få sträckande ex

trädlärka 1 + 2 ex vid Yddingen

ängspioplärka några få ex

sädesärta: mycket stora flockar vid Yddingens norra sida!

blåmes

talgoxe

kungsfågel allmän

järnsparv 1 ex Yddingen NV

koltrast

rödhake ytterst allmän!

hussvala flera ex

ladusvala: jämte föregående, men talrikare, hundratals ex, däribland några ad

?lärkfalk 1 ex på långt avstånd, på gränsen till det osäkra.

stenfalk: 1 ex kretsande över Yddingen; stjärten karaktäristiskt kort, bred:

tornfalk: föreföll vara allmän,

5 ex sågs från tåget norr om

Klågerup, flera andra vid Holmeja

fjällvråk 1 ex vid Klågerup

ormvråk mycket vanlig. Gick delvis

över mycket högt. Inalles iakt-

togs minst 35-40 ex, kanske 50

eller fler. Ännu kl. 16 kom 15

ex - dessa dock på låg höjd -

sakta mot VSV över södra delen av Yddingen.

glada: 1 ex, att döma av stjärten:

utseende var det absolut en

gammal fågel, kretsade över

Yddingens S och SV delar. Mycket

vackert; mitt senaste svenska

glad-datum. Men på Rossitten

hade jag 1 ex 1/10 1938!

sparvhök allmän

blåhök ♂ ad Holmeja tegelbruk på

låg höjd mot V

ringduva mycket allmän

blåduva 1 ex, kanske några få därtill

fasan

häger: några ex vid Yddingen

sädgås: 2 ex från norr över Ydd.,

svängde därefter mera mot Ö.

Första för säsongen för mig.

♂ flög först, ♀ bakefter.

prutgås: 28 ex kom på långt avstånd från NO mot Yddingen.

Innan de hunno sjön, böjde de

emellertid av mot SO, i riktning

mot Fjällfotasjön. Om de

fällde där är (dock) helt

ovisst. Långt håll.

OBS att Yddingen var alldeles tom på änder, doppingar och måsar.

Kommentarer: observera bl.a. uppgifterna om olika arters talrikhet. Grönsiskan måste väl ha uppträtt invasionsartat. Rödhake uppenbart talrikare än nu. Bergfink: jag ansåg 25 september som ett mycket tidigt höstdatum, väl knappast med rätta. Gladan var vid denna tid hundraprocentig flyttare. Fåtaliga ex kunde dock ses även i oktober, vilket jag lärde mig på 40-talet i Falsterbo. Obsen på Rossitten 1938 kräver särskild kommentar, men den får vänta.

Se även kommentaren till nästa dag, 1939-09-26. Viktigt! GRck

1988-02-10.

1939-09-26.

Dagen därefter, 26/9, kom jag åter, alldeles oförutsett, till Bökebergsslätt men ej till Yddingen. Jag skulle visa Weimarck den växtplats för Osmunda regalis, som jag funnit vid Fjällfotasjön NO, Trobergamossens SV hörn ungefär. Vi hade sällskap med den gamle amatörbotanisten Brandt. Vi gick till Osmunda-lokalen, som för en icke "hemvan" är mycket svår att hitta. För övrigt studerades växtlivet. Osmundan beundrades vederbörligen. Fågellivet: blott få iakttagelser gjordes. Några arter märktes särskilt.

bofink var allmännare än föregående dag, mycket allmän. Stora flockar sågos sträcka, andra rastade i skogen.
gulsparv: flera ex Holmeja
trädlärka: flera ex på ett fält vid Holmeja
trädpiplärka 1 ex
rödhake allmän
ladusvala: blott 15 ex iakttogs, alla voro juv.

fjällvråk: 1 ex kretsade över Trobergamossen.
duvhök: 1 eller troligen 2 ex kretsade på stor höjd
ringduvan hade ökat ytterligare sedan föregående dag; tusentals fåglar sågos över skogen etc.

Kommentarer: måste bli relativt fylliga för denna dag.

1. Osmunda regalis är en stor och vacker ormbunke, snarast sällsynt. Den växer (normalt!) vid rinnande vatten, åar och bäckar, i skugga av högre träd etc.
2. Jag hade funnit den i Bökeberg, nästan säkert inte på gårdagens exkursion utan i somras, när jag besökte området bl.a. för att lära mig växter. Det underliga var, att dess växtplats i Bökeberg alls inte var som ovan sagts vid rinnande vatten utan i fuktig skogsmark.
3. OBS ordvalet angående växtplatsen. Det betyder: vid, eller nära, Fjällfotasjöns nordöstra del, och ungefär i, eller i närheten av, Trobergamossens sydvästra hörn. Det betyder alltså inte att den växte vid Fjällfotasjöns strand. Det gjorde den inte heller.
4. Henning Weimarck var botanist i Lund, mycket engagerad i utforskandet av Skånes flora. Arbetsprojektet hette förresten just 'Skånes flora'. Jag hade nämnt för honom om mitt fynd, även om den egendommiga ståndorten. Detta samtal ägde troligen rum just dagen innan vår exkursion, alltså 25 september. Weimarck blev synnerligen intresserad; jag tror inte han betvivlade artbestämningen, men han ville se växtplatsen, och det var naturligtvis ett nöje att göra honom till viljes.
5. Den gamle amatörbotanisten Brandt minns jag endast svagt.
6. Vi tre tog tåget till Holmeja (eller kanske till Bökebergsslätts hållplats), och jag visade vägen genom skogen. De båda experterna kunde övertyga sig om bestämningen. De var högeligen förvånade över växtplatsen. Jag har ett svagt minne av att arten aldrig anträffats växande på en sådan ekologisk lokal förut, åtminstone inte i Skandinavien. Någon förklaring härtill minns jag inte, men den kan ju ha givits ändå.
7. Utbredningen av Osmunda regalis i Norden är angiven på karta nr 29 i Eric Hulténs stora verk: "Atlas över växternas utbredning i Norden", Generalstabens Litografiska Anstalts Förlag, Stockholm 1950. Fyndorten i Bökeberg är tydligt markerad, det är den sydvästligaste lokalen i Skåne och därmed i Sverige. OBS: den sydvästligaste, inte den sydligaste och inte den västligaste! Som ekologisk lokal står: "Skuggiga bäck- och åstränder", därutöver intet.
8. Det skulle vara oerhört roligt att besöka lokalen igen, efter 49 år. GRck 1988-02-10.

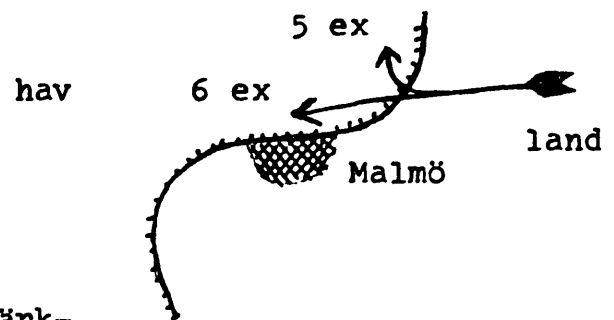
X) , enligt vad Weimarck sade,

1939-09-28.

Jag var nere vid Sjölund. Intet märkligt.

staren var mycket allmän
 ängspiplärka allmän
 sånglärka sträckte ehuru föga
 livligt
 stenfalk en ♀
 tornfalk en ad.
 sothöns tusentals
 gräsand tusentals
 krickan hade ökat starkt, flera
 tusen låg där nu
 skrattmåsar i tusental

sädgäss: 11 ex kom från Ö mot V,
 flocken delade sig enligt skissen:

Kommentarer: som sagt var, intet märkligt denna dag. Men observera siffrorna bl.a. på änder och sothöns. Antalet krickor var ofta mycket högre än antalet gräsänder. GRck 1988-02-10.

1939-09-29.

Jag gick i Botanicum. Där fanns:

grönsiska
 kungsfågel: allmän, som hela
 sista tiden
 svarthätta en ♂
 taltrast
 rödhake
 rödstjärt 1 ex

entita
 grå flugsnappare 1 ex
 svartvit flugsnappare 1 ex } sent!

Senare på dagen, närmare bestämt omkring kl 13,45, kom en tornsvala över Geologiska Institutionen i Lund med kurs mot VSV. Den flög lågt. Senaste datum hittills.

Kommentarer: inte heller här några märkligheter. OBS dock att iakttagelserna av de båda flugsnapparna ansågs sena; och beträffande tornsvalan säges uttryckligen att jag aldrig sett någon senare. Oktober-data var för tornsvalan okända (eller nästan okända?) på 1930-talet.

OBS också, mera allmänt, att rätt många småfågelarter anförts som påfallande allmänna under flyttningen i september. Jag har ett minne av att vi redan då på hösten ansåg att det måste varit en ovanligt god säsong för småfågel, alltså: lyckad häckning och stort individantal på flyttningen. Men detta kan knappast bli mer än en välgrundad förmodan; det fanns ju praktiskt taget inga kvantitativa undersökningar. GRck 1988-02-10.

1939-09-30.

Även denna dag såg jag ett ex vardera av grå flugsnappare och svartvit flugsnappare i Botanicum i Lund; idag i sällskap med Yngve Melander.

Och vid Zool. Inst såg jag flera ex vardera av både hussvala och ladusvala.

Kommentarer: Sena data! Jämför kommentarerna till föregående dag.
 GRck 1988-02-10.

1939-10-01.

124

Den 1/10 1939 gjorde jag i sällskap med Yngve Melander och Folke Köhler och ytterligare en eller ett par personer en tur till Sövdesjön. Jag har en fullständig artlista från turen, som jag minns var mycket lyckad. Tyvärr har jag inte några närmare anteckningar om fåglarnas frekvens, kön, ålder, uppträdande etc. Möjligen kan Melander och kanske Köhler ha anteckningar om dagen. Arter:

1	kråka	23	kungsfågel	45	skogsduva
2	råka	24	taltrast	46	rapphöns
3	kaja	25	koltrast	47	fasan
4	skata	26	rödstjärt	48	vipa
5	nötskrika	27	rödhake	49	kärrensäppa
6	stare	28	gärdsmyg	50	enkelbeckasin
7	grönsiska	29	hussvala	51	rörhöns
8	bofink	30	ladusvala	52	sothöns
9	bergfink	31	backsvala	53	häger
10	gulsparrv	32	gröngöling	54	brunand
11	sävsparrv	33	pilgrimsfalk	55	vigg
12	trädlärka	34	stenfalk	56	skedand
13	sånglärka	35	tornfalk	57	gräsand
14	ängsfiplärka	36	kungsörn	58	bläsand
15	trädfiplärka	37	fjällvråk	59	stjärtand
16	gulärka	38	ormvråk	60	kricka
17	sädesärka	39	havsörn	61	knölsvan
18	trädkryp	40	duvhök	62	sädgås
19	nötväcka	41	sparvhök	63	bläsgås
20	talgoxe	42	blåhök	64	gråtrut
21	entita	43	brun kärnhök	65	skäggdopping
22	stjärtmes	44	ringduva		

Dagen var som synes av högsta klass. Vi gick ned utefter Snogeholmssjön till Snogeholms slott, sedan över markerna men med något sydligare kosa än vanligt, så att vi kom ut ett långt stycke söder om kvarnruinen. Här hade vi från ett par höga punkter utmärkt sikt över ~~Snogeholms slott~~ områdena sydväst om Sövdesjön, liksom vi förut från kalmarken väster om Snogeholms slott studerat de kretsande örnarna.

Vi gick på eftermiddagen och kvällen upp utefter Sövdesjöns västra sida. Över sjön flög mycket fågel, bl.a. backsvalar. En stenfalk kom jagande in bland backsvälorna men missade och susade i fruktansvärd fart in över strandskogen.

Här följer de enda anteckningar jag har förutom artlistan och den övriga texten härövan.

hussvala } över Sövdesjön, ej så
ladusvala } många, särskilt ej i
 jämförelse med följ.
 art.

backsvala flög i stort antal
över Sövdesjön på kvällen
stenfalk: 1 ex kom in i backsva-
leflockarna. Se ovan. Falken
gjorde de grannaste kast och
flera ggr mycket trånga volter
och loopings men utan resultat.

kungsörn: vi förvånade oss storligen att
den var så allmänt kommen. Mellan sjö-
arna, på stor höjd, kretsade 2 ex och
väster om Sövdesjön på långt håll 1
ex. Möjligen sågs ännu ett ex.

fjällvråk: ej många.

ormvråk: många.

havsörn: 1 ad över Snogeholmssjön, flög
sakta mot öster.

brun kärnhök 1 ex juv över Sövde-
sjön på eftermiddagen.

kärrensäppa: 2 eller 3 ex vid Sövde-
sjön SV.

bofink sträckte.

bergfink sträckte.

OBS att inga skrakar och icke
heller knipa iakttogs.

Kommentarer: synnerligen beklagligt
att inga närmare detaljer ges. Det
framgår tydligt av ordvalet, att
anteckningarna, utom den rena art-
listan, har gjorts relativt långt
i efterhand. Så blev det ibland,
dock ej särskilt ofta!

Artlistan är remarkabel. OBS
exempelvis att ej mindre än elva
arter rovfågel sågs. Även, bl.a.,
oväntat stort antal svalor kvar.
GRck 1988-02-11.

1939-10-03.

Den 3/10 gick jag dels i Botanicum, dels en runda från Åkarps station genom Alnarps park och ner till och utefter Arlövsstranden. Vädret soligt, varmt.

1. I Botaniska trädgården sågs på morgonen:

starflockar flyga över mot V
sånglärka mot Ö, obs!
trädlärkor " Ö, obs!
bofink
koltrast
kungsfågel allmän
talgoxe
blåmes
entita
grönsiska
järnsparv
rödhake massvis
rödstjært 1 ex. Tidpunkten får
- såvitt jag kan se - anses
sen!
gärdsmyg
gransångare: ej mindre än 4 ex
i den stora Acer pseudopla-
tanus(?) och lärkträden bred-
vid varandra
ladusvala flera ex
hussvala 1 ex

2. Alnarps park och Arlövs-
stranden:

bofink
hämpling allmän
sävspurv 2 ex vid stranden.
Det var ej ♂ ad.
sånglärka allmän, sträckande
trädlärka: 8 ex mot norr!!
trädpiplärka 1 ex
ängspiplärka påfallande allmän
här längs vägen, fanns över-
allt på stubbåkrar, fält etc.

rödstrupig piplärka: 1 ex sträckte
över vid Alnarp. Lätet förrådde
arten

stenskvätta 1 ex Alnarp. Sent!

rödhake

gärdsmyg

kungsfågel Alnarp mycket allmän

talgoxe

trädkryppare Alnarps park

rödstjært: enstaka ex Alnarps park

taltrast

koltrast

ladusvala allmän. Flera ad iakt-
togos

hussvala flera ex

ormvråk: 1 ex sträckte mot söder

tornfalk 1 ex, troligen juv

ringduva } två flockar, båda väl
skogsduva } blandade, sträckte på
låg höjd över Alnarps
park mot S eller SSO
kl 10,45.

vipa enstaka

gravand 8 ex Sjölund

knölsvan mycket allmän vid stranden.

Adulta ex som vanligt

sothöns

gräsand

skrattmåss etc.

Kommentarer: inga stora märkligheter. Men flera sena data. Och ännu en gång får man ett starkt intryck av att åtskilliga, eller rentav många, arter uppträdde i stort individantal. GRck 1988-02-12.

1939-10-07.

Den 7/10 kl. 21,50 hördes en rödvingetrast över Lund. Ehuru jag ej har några anteckningar därom, tror jag, att flera av mina kamrater sett den eller hört den tidigare i höst. Detta var emellertid min första.

1939-10-08, söndag.

Söndagen den 8 oktober 1939 blev en märkesdag såtillvida som jag då åtminstone delvis lyckades realisera en tanke, som redan för länge sedan kommit för mig och som senare diskuterats bl.a. av Melander och mig.

Vi hade nämligen tänkt att skicka ut en eller ett par personer till varje god sydsåkansk fågellokal och där inventera fågellivet och särskilt rovfågelbeståndet. Var och en skulle medföra en rättgående klocka, så att man kunde notera ~~exempelvis~~ precis klockslag och riktning, när exempelvis en örn flög över, eller något dylikt.

Ursprungligen hade jag tänkt att skicka folk till följande lokaler:

till Ringsjön och Rönneholm:	en man
" Rönneådalen nära Billinge (eventuellt)	" "
" Sjöbo Ora	" "
" Fjällfotasjön	" "
" Yddingen	" "
" Börringesjön	" "
" Björkesåkrasjön (ev.)	" "
" Krankesjön	en eller två man
" Vombsjön	helst två man
" Sövdesjön } bästa området!	helst två man
" Snogeholmssjön }	" " "
" Ellestasjön	en man
" Krageholmssjön	" "
" Skanörs Ljung	en eller två man.

Att få tag på 18-20 personer, som samtidigt äro lediga på en viss söndag och som äro absolut tillförlitliga ornitologiska iakttagare, är emellertid ingen lätt sak. Alla ornitologiskt intresserade äro inte goda iakttagare!

Med hänsyn till det osäkra tidsläget var redan nu en del av mina kamrater utkallade till militärtjänst. Och naturligtvis var en del folk upptagna av annat. Därför blev det givetvis omöjligt för mig att fullfölja programmet.

Jag lyckades emellertid få

- 1) Ringdahl och Engdahl till Bökeberg och Yddingen,
- 2) Arne och Yngve Melander samt Eva Hansen till Sövdeområdet. På kvällen den 7:de och morgonen den 8:de besökte de även Krankesjön och Vombsjön jämte området söder om Vombsjön,
- 3) Swartling till Krankesjön,
- 4) Montén till Vombsjön,
- 5) Köhler och Jacobsson till Börringesjön,
- 6) samt Gunnar Ohlsson och mig själv till Skanör-Falsterboområdet och Ljungen.

(Resultat:)

Ringdahl och Engdahl rapporterade intet särskilt från Bökebergsområdet. En osäker kungsörn hade de dock haft.

Montén lämnade ingen redogörelse från Vombsjön.

Swartling har lämnat följande lista på rovfåglar från Krankesjön:

tid

09,55	en ormvråk och en fjällvråk vid sjöns V ända
11,00	en brun kärrhök och 4 ormvråkar över Silvåkra
11,10	3 ormvråkar över Almen
11,50	1 brun kärrhök vid sjöns Ö sida
12,10	2 ormvråkar över dungen vid sjöns östra strand
12,20	1 duvhök över "skogen öster om Silvåkra"

FORTS

1939-10-08 forts.

(Swartlings rapport, forts.)

tid

- 13,10 1 pilgrimsfalk vid Almen, och samtidigt 1 "gammal ormvråk" väster om Krankesjön (eller: över västra delen av sjön).
 13,45 4 fjällvråkar väster om sjön (eller " " " " ").
 14,45 1 falk, sannolikt en stenfalk, vid sjöns NV del.

Iakttagna rovfågelarter alltså: pilgrimsfalk, fjällvråk, ormvråk, duvhök, brun kärrhök och sannolikt stenfalk.

- - - - -

Köhlers lista från Börringesjön, ordagrant avskriven, ser ut som följer:

kråka
råka
kaja
skata
nötskrika

stare
grönfink 2 ex
steglits 7 ex
grönsiska: många, sträckte
hämpling: många

bofink: många, sträckte
bergfink 2 ex
gråsparv
sävparv
trädlärka sträckte

sånglärka: många, sträckte
ängsfiplärka
talgoxe
blåmes
kärrmes

kungsfågel
lövsångare 1 ex
dubbeltrast 3 ex
taltrast många
koltrast

rödhake 5
järnsparv 2 ex
gårdsmyg
ladusvala många
backsvala

gröngöling
större hackspett
häger
sädgås 600 ex
gräsand 300 ex
bläsand 2 ex
stjärtand 1 ex
vigg 3 ex
pilgrimsfalk 3 ex
stenfalk 1 ex

kungsörn 1 ung
fjällvråk 2 ex
ormvråk allmän
blå kärrhök 1 ung
duvhök sedd 2 ggr

sparvhök 1 ex
havsörn 2 ex ung
skäggdopping 6 ex
ringduva mycket allmän!
skogsduva 1 ex

enkelbeckasin 1 ex
fiskmå 7 ex sträckte
sothöna
rapphöna liten flock
fasan

Ingen dålig lista. Synd bara att den inte är något utförligare för vissa arters vidkommande. Men så är det med mig själv ibland också, att jag inte noterar iakttagelserna tillräckligt noga. -

Rovfågelbeståndet måste anses gott: båda örnarterna, pilgrimsfalk och duvhök iakttagna! - Duvorna ha sitt sträckmaximum vid den här tiden, skulle jag tro.

OBS vidare de stora gåsflokkarna samt sträcket av vissa småfågelarter!

FORTS

1939-10-08 forts.

Arne och Yngve Melander och Eva Hansen startade redan den 7 okt. omkring kl. 16 från Lund på cykel. De foro först mot öster via S.Sandby och Tvedöra till Krankesjön, där de övernattade. Tidigt nästa morgon fortsatte de via Vombs ängar, Vombs Fure och Kloster-sågen till Karup, varefter de vid 12-tiden på dagen nådde Sövde-området. Samtliga rovfågeliakttagelser noterades på minuten. Den första iakttagelsen från 7 okt. kl. 17,40 är givetvis den intressan-taste, men icke desto mindre är jag själv mera road av den praktfulla listan från 8 okt. Den följer här. Den torde på ett utmärkt sätt visa, vilket utomordentligt fågelområde Sövde - och även Vombområdet - är, när det gäller rovfågelsträck etc.

(Här kommer en ordagrann avskrift av Yngve Melanders anteckningar).

7.okt:

Kl. 17,40 Tvedöra

Stepphök, gammal ♂

8.okt.

Kl. 6,08	S.Krankesjön	Lärkfalk
6,19	V.Krankesjön	Brun kärrhök
6,22	Almen, Krankesjön	Ormvråk
6,26	Ö.Krankesjön	Blå kärrhök, ej ♂ ad.
7,09	SV.Krankesjön	Sparvhök
7,26	Almen, Krankesjön	Sparvhök, 2 fjällvråkar
7,32	500 m S. Krankesjön	Sparvhök
7,42	Plåtskjulet, S.Krankesjön	Sparvhök
8,00	Silvåkra	Ormvråk
9,30	Vombs ängar, nära ladan	Fjällvråk
9,31	Vombsjön	2 fjällvråkar
9,35	Vombsjön, Furunabben	Kungsörn, långt håll men säker
9,42	Vombs ängar nära sjön	Ormvråk
9,43	Vombs furu, vid vägen	Sparvhök
10,07	Vombs furu, genom-fartsvägen	Sparvhök jagande duvhök
10,13	Vombs furu, genomf.-v.	Pilgrimsfalk, mörk, lång stjärt
10,15	Vombs furu, " "	Havsörn gammal, flög t. Vombsjön
10,55	Grustaget v.Klostersågen	Ormvråk
11,18	Vägskalet t. Ilstorp	Ormvråk
11,34	Karups ängar	Sparvhök
11,39	Karups ängar	3 vråkar + 1 sparvhök högt
11,47	Karups ängar	Fjällvråk
12,03	Ilstorps ängar	Stenfalk, ganska mörk
12,44	Vid Snogeholms slott	Kungsörn, smalt vitt på över-gumpen
12,45	N.Ö. Sövdesjön	Kungsörn, ung
12,55	N. Snogeholmssjön	Ormvråk
12,55	Ö. Sövdesjön	Ormvråk
13,02	Ö. Sövdesjön	Fjällvråk, kritvit u. vingspetsar
13,10	S. Snogeholmssjön	Duvhök
13,17	N.Ö. Sövdesjön	2 kungsörnar, den ena säkert ung. Flögo österut
13,22	S. Snogeholmssjön	Ormvråk, mörk
13,37	Ö. Sövdesjön	4 vråkar, 2 säkra fjällvråkar
13,38	N. om Snogeholmssjön	2 kungsörnar
13,40	S. Snogeholmssjön	3 ormvråkar, 1 fjällvråk
13,40	Skogen N. Snogeholmssjön	Havsörn, flög norrut
13,46	Mitt mellan Snogeholms- och Sövdesjön	Havsörn, ung, flög norrut
14,03	Snogeholms slott	Ormvråk
14,06	" "	Ormvråk
14,10	" "	Ormvråk

FORTS

1939-10-08 forts.

(Yngve Melanders rapport, forts.)

8 okt. forts.

kl. 14,42	Mellersta Snogeholmssjön	Ormvråk
15,03	" "	Ormvråk
15,30	Sågen N (om) Snogeholms slott	Ormvråk
15,30	" " " " "	Kungsörn, ung
16,03	Sövde by	Pilgrimsfalk
17,10	V.Sövdesjön	Havsörn (?)

9 okt.

Vråk, liten, med ovansidan färgad röd som tornfalk, god iakttagelse vid sågen N. Snogeholms slott.

Alla dagarna sträck av grönsiska, bofink, trädslärka och vanlig lärka. Terrängen översvämmad av nötskrikor i Sövdetrakten.

(Slut på avskriften av Yngve Melanders rapport).

En utomordentlig lista. *Se även tillägg sid. 133.*

-- -- -- -- --

Det återstår att skildra de iakttagelser, som jag tillsammans med den förträfflige Gunnar Olsson gjorde nere på Skanörshalvön.

Olsson reste ner till Skanör på cykel redan natten till den 8:de oktober. Själv hade jag så mycket att ordna att jag varken hann eller orkade resa förrän med morgontåget.

Jag har för denna dag gjort tre listor, vilka här införs i oförändrat skick.

I. Rovfågellista i kronologisk ordning

tid	
9,20-9,30	} enstaka ormvråkar över Ljungen närmast öster om Skanör
9,51	en sparvhök mot söder över "göktyte-dungen"
10,07	en ormvråk mot V på låg höjd över Ljungen
10,10-10,20	} 5 vråkar kretsar över Ljungskogen
omkr. 10,15	2 pilgrimsfalkar nere i söder, en i SV, en i SO
" 10,20	2 stenfalkar nere i söder, delvis sedda samtidigt med pilgrimsfalkarna. Ena stenfalken var juv.
10,28	de 2 stenfalkarna synas vid Ljungens sydsida; den ena har byte
10,30-10,50	} en tornfalk fladdrande i söder över Ljungen
10,42	en ormvråk flyger västerut utanför Ljungens sydkust och alltså ungefär parallellt med denna
10,42	kommer en sparvhök med motsatt kurs, alltså ungefär mot öster, likaledes utanför kusten
10,45-11,05	} 3 ormvråkar och 1 fjällvråk kommer mot söder på låg höjd
11,30	enstaka vråkar mycket högt
11,31	en stor duvhök högt och snabbt mot V
11,33	2 + 1 + 1 ormvråkar lågt kretsande, de steg mot SV. En av ormvråkarna hade setts förut, igenkännlig på trasig högervinge
11,39	3 sparvhökar och 4 vråkar på mycket stor höjd; de kretsade över havet i söder och försvann sedan mot SV
11,50	4 ormvråkar kretsar, går mot väster. Samtidigt ses en pilgrimsfalk, den slår våldsamt efter en duvflock över Kämpinge.

FORTS

1939-10-08 forts.

(mina egna anteckningar från Skanör etc., forts.)

- 11,55 pilgrimsfalken slår efter en blåduva
 11,56 " " ännu en gång efter en blåduva
 12,00 2 fjällvråkar ses, en högt, en lågt
 12,00- } väl 5 sparvhökar ses över talldungen vid Ljungens sydkust;
 12,10 } det är både ♂♂ och ♀♀.
 12,10 en pilgrimsfalk, som är trasig i stjärten, slår efter
 duvflock på stor höjd
 12,22- } många sparvhökar över talldungen fram till Falsterbo
 12,42 } kyrka. Dessutom ses en tornfalk
 12,30 1 pilgrimsfalk ♂ flyger högt mot NO med sakta fart. Den
 är hel i stjärten
 12,40 1 ormvråk lyfter ur skogen vid Falsterbo kyrka.
 13,05- } 1 tornfalk vid stranden c:a 500 meter norr om Falsterbo
 13,15 } fyr. Den ryttlar
 13,12 1 sparvhök mot SSV på stor höjd
 13,13 annan sparvhök ses, blir jagad av 2 kråkor
 13,13- } enstaka vråkar synas i öster över Ljungen.
 13,25 }

Därefter ingen rovfågel på länge.

omkr. 15,00 en pilgrimsfalk ses över Skanör. Iakttagelsen gjord av
 Gunnar Olsson. Själv gick jag ute på revlarna och såg
 ej falken.

- 17,01 en blåhök, ej ♂ ad, sedd öster om Skanör nära häcken
 17,02- } en blåhök ♂ ad därstädes
 17,05 }
 17,03- } en pilgrimsfalk, en stor ♀, jagar den gamla blåhökhannen.
 17,05 } Båda försvinna mot söder.
 17,07 en tredje blåhök, tydligen en juv, ses strax norr om
 nyssnämnda häck
 17,42- } en tornfalk ryttlar i skymningen norr om den halvfärdiga
 17,50 } ladan (= över fälten NO om Skanörs kyrka. GR vid renskrivn.)

Inga örnar eller andra direkta sensationer sågs, men för att vara
 på eftersäsongen var rovfågellivet inte direkt så dåligt, även om de
 stora massorna inte sågs längre.

II. Den fullständiga artlistan ser ut på följande sätt:

- 1) kråka rastade flockvis på Ljungen kl. 9,55 - 10,35. Blev allt
 vanligare kl. 10,45 - 11,05 etc. Sträckte mot V. -
 (Ännu) kl. omkring 15 sträckte ett ex mot V, på stor höjd.
- 2) råka
- 3) kaja
- 4) skata
- 5) mindre korsnäbb: kl. 9,19 kom en mindre flock mot N över Skanör
- 6) grönsiska: sågs flyga österut över Ljungen kl. 12,00, och kl.
 12,20 sågs ytterligare flockar
- 7) hämpling: flockar sågs på fälten strax öster om Skanör kl. 9,30.
 Senare sedd ute på Ljungen kl. 11,53 etc.
- 8) bofink: allmän. Flockar sågs bl.a. kl. 9,30 - 9,55 vid Skanör
 och sedan kl. 12,00 ute över Ljungen etc etc; även sågs vid
 Falsterbo flera ♂♂ kl. 12,40.
- 9) pjodd
- 10) pilfink
- 11) sävsparv: 1 juv strax öster om Skanör kl. 9,19. Och kl. 16,55
 sågos 3 ex vid en välgkant på de torra fälten strax öster om
 Skanör.

FORTS

1939-10-08 forts.

(mina egna anteckningar från Skanör etc. forts).

- 12) sånglärka: sträckte. Kl. 9,30 - 9,55 var det sträck av lärkor åt V över Ljungen och över Skanör. Kl. 9,55 - 10,35 var sträcket överhuvudtaget dåligt; se vidare nedan. Endast enstaka sånglärkor kom över Ljungen. Kl. 10,45 - 11,05 kom enstaka sånglärkor på tillbakasträck in över Ljungens sydkust; de kom alltså utifrån havet med kurs mot NO!
- 13) trädglärka sträckte också: dels kom kl. 11,53 en flock på 9-10 ex i riktning mot NV över södra Ljungen och fällde ett stycke bort; dels kom kl. 12,10 flera trädglärkeflockar mot öster!
- 14) ängsfiolglärka sågs öster om Skanör kl. 9,30 - 9,55. Därefter, omkring kl. 10,15 sågs rastande ex på Ljungen. Kl. 11,55 enstaka ex vid Ljungens sydsida, och kl. 12,00 ett ex nära Falsterbo. Slutligen även iakttagen på kvällen kl. 17,30 öster om Skanör.
- 15) trädfiolglärka iaktogs av Olsson på morgonen
- 16) talgoxe kl. 9,30 - 9,55 ~~omkring~~ i Skanör och öster om Skanör
- 17) blåmes
- 18) tofsmes sågs omkring kl. 12,08 i tallungen öster om Falsterbo, alltså strandskogen
- 19) entita
- 20) kungsfågel: dels på morgonen efter kl. 9,30 vid Skanör, dels omkring kl. 10,30 ute i porsen på Skanörs Ljung!
- 21) järnsparv iakttagen av Olsson
- 22) taltrasten var allmän: många ex nära Skanör och öster därom efter kl 9,30. Omkr. kl. 12,40 sågs taltrastar i tallskogen (=strandskogen) öster om Falsterbo, och inne i Falsterbo sågs flera flockar strax före kl 13,00.
- 23) koltrast
- 24) stenskvätta: kl 9,00 sågs 1 ex från tåget vid Fotevik
- 25) buskskvätta: 1 ex kl. 9,30 strax öster om Skanör vid järnvägen
- 26) rödstjært: 1 ex kl 13,25 vid stranden norr om Falsterbo fyr
- 27) rödhake: allmän vid Skanör på morgonen kl 9,30 etc och 9,50 etc, likaså i Falsterbo omkring kl 13, etc
- 28) gärdsmyg flera ggr: i tallskogen Ö om Falsterbo kl 12,10, inne i Falsterbo omkring kl 13, därtill sedd på revlarna norr om Skanör kl 14,35.
- 29) ladusvala: 4 - 5 juv ~~vid~~ sydkusten kl. 12,10
- 30) pilgrimsfalk flera ex
- 31) stenfalk
- 32) tornfalk
- 33) fjällvråk
- 34) ormvråk
- 35) sparvhök
- 36) duvhök
- 37) blå kärrhök 3 ex
- 38) ringduvan var mycket allmän; sågs redan på morgonen vid Skanör, och kl. 9,30 - 9,55 sträckte duvflockar mot väster. Kl 9,55 - 10,35 sågs däremot inga ~~ringduvor~~ ringduvor sträcka men väl blåduvor; se följande art. Omkring kl 12,00 sågs duvflockar ideligen över södra delen av Ljungen; i dessa flockar dock mycket blåduvor. Kl 12,20 enstaka ringduvor, och kl 12,40 - 13,15 sågs blandflockar av ring- och blåduva ofta sträcka. Se även blåduva.
- 39) blåduva (=skogsduva) allmän ~~vid~~ på morgonen vid Skanör. - Mellan kl. 9,55 och 10,35 sträckte föga fågel, dock kom ett par medelstora blåduveflockar. Kl 11,55 sågs en pilgrimsfalk slå efter en blåduva, likaså kl 11,56, men den missade. - Kl 12,20 kom en flock på c:a 40 blåduvor mot V. - Kl. 12,40 - 13,15 sågs blandade duvflockar vid Falsterbo.
- 40) raphöns iakttagna av Olsson
- 41) strandskata: endast sedd vid Ljungens sydkust kl. 11,00, det var 4 unga ex med näbben delvis svart i spetsen. För övrigt lika ad. De 4 rastade på stranden i sällskap.

se särskild förteckning, sid. 129-130.

FORTS

1939-10-08 forts.

(mina egna anteckningar från Skanör etc., forts.)

- 42) större strandpipare: norr om Skanörs hamn fanns 7 + 2 ex, längre ute fanns ännu flera
- 43) kustpipare: på revlarna närmast norr om Skanör 5 + 1 + 10 = 16 ex; men längre ute på revlarna bland kärrsnäppflockarna fanns ovanligt mycket kustpipare, liksom överhuvudtaget fågelrikedomerna på revlarna var synnerligen stor denna eftermiddag. Jag gick där kl. 14,30 - 15,50. Kustpiparnas totala antal var c:a 120 ex, det mesta jag någonsin sett, tror jag.
- 44) vipa: flera ex rastade på ett fält strax öster om Skanör kl. 9,25
- 45) storspov: några ex på revlarna
- 46) myrspov: flock på ett tiotal ex på revlarna
- 47) svartsnäppa: 1 ex i pölen väster om stationen i Falsterbo
- 48) kustsnäppa: på revlarna 14 ex i flock + enstaka andra ex
- 49) kärrsnäppa: ovanligt stora och täta flockar sedda. Flera av de små yttre holmarna voro alldeles fyllda av täta kärrsnäppflockar, i vilka smärre sällskap av kustpipare voro inblandade här och där, liksom också en flock kustsnäppor och en enstaka sandlöpare, praktfullt vit. Kärrsnäppornas antal räknades och skattades till ≥ 2000 , en siffra som är tilltagen i underkant. - Endast några få ex hade ännu svart kvar på undersidan.
- För att vara vid Falsterbo, som visserligen är en mycket god vadarlokal, dock utan att kunna mäta sig med de danska och tyska kustområdena och flacka öarna, tycker jag dagens siffra är avgjort hög.
- 50) sandlöpare: 1 ex iakttogs bland kärrsnäpporna; mycket nära. Kan-ske fanns ett par ex till, men detta är osäkert
- 51) sothöns
- 52) småskrak sågs vid Ljungens sydkust, vidare i flock vid Falsterbo samt ute på revlarna norr om Skanör
- 53) knipa sågs i Höllviken på morgonen nära stranden, det var 7 - 8 ex i flock, både ♂♂ och ♀♀.
- 54) skedand sedd på revlarna
- 55) gräsand mycket allmän revlarna
- 56) bläsand revlarna
- 57) stjärtand "
- 58) kricka "
- 59) knölsvan: 20 ad i flock låg utanför Ljungens sydkust
- 60) sädgås: 2 ex, tydligen ♂ och ♀, kom flygande över södra Ljungen strax efter kl. 12,00
- 61) prutgås: ett par smärre flockar sågs längst ute, öster om revlarna
- 62) skrattnås sågs överallt vid vattnet
- 63) fiskmås allmän
- 64) gråtrut ad + juv på revlarna
- 65) havstrut flera ad "
- 66) smålom: 1 ex låg i havet 100 meter ut från sydkusten. Den hade vit strupe, var antingen en juv eller ett ex i vinterdräkt.

III. Sammanfattning av dagen:

Vi gick Skanör - åt öster - åt söder - åt väster längs syd-stranden - genom Falsterbo stad -(västra) stranden till Skanör - revlarna - på kvällen ånyo ut på Ljungen. Matrast vid sydkusten c:a kl. 11,00 och på revlarna c:a kl. 16,00. Olsson gick ej med ut på revlarna utan stannade och lagade mat ett litet stycke norr om Skanörs hamn.

Sträcket var ganska bra på morgonen kl. 9,20 - 9,55. Under tiden från 9,55 till 10,35 sträckte ett par blåduveflockar; därefter åter (bättre) sträck. Det mulnade c:a kl. 14,00 - 14,30, och senare sågs praktiskt taget inget sträck, utom av enstaka kråkor och ev. rovfåglar. - Inga örnar, inga fiskgjusar, ingen brun kärrhök sågs. Huru ofta man numera ser örn över Ljungen vet jag inte; själv har jag bara sett örn härnere någon enstaka gång.

Frågan är väl om inte de kungsörnar, som förr passerade här i så riklig mängd, blivit nästan utrotade, vare sig de skjutits på sträck -t.ex. just på Ljungen - eller (om) den örnkontingent, som strök häröver, härstammade från områden, som nu sakna häckplatser för kungsörn. KOMMENTARER: SE FÖLJANDE SIDOR!

Tillägg till Melanders lista (sid. 129)

Arne Melander har senare pekat ut för mig den plats, där stäpphöken sågs; det var just där vägen delar sig mot Krankesjön och mot Torna Hällestad. Fågeln hade kommit österifrån på låg höjd. Den fläckiga, ej rent vita, övergumpen hade särskilt observerats, enligt vad Yngve sade mig.

Kommentarer till 1939-10-08.

1. Härnedan kommenteras alla anteckningar rörande denna dag, visserligen inte så att fatta att jag diskuterar samtliga uppgifter - långt därifrån - , men jag behandlar alla bidragsgivare under denna rubrik.
2. Min tanke var att få en uppfattning om totala antalet individer av vissa sparsamma och/eller lättobserverade arter i södra Skåne på hösten. Främst tänkte jag förstås på örnar och en del andra rovfåglar, men även gäss borde kunna räknas ihopa någorlunda noga, kanske också gräsänder m.fl. Av inledningen (sid. 126) framgår hur området "södra Skåne" avgränsades. Naturligtvis begrep jag att stora områden förblev obevakade, men hade projektet lyckats så skulle man nog faktiskt fått en god uppfattning om minimiantalet av vissa arter.
Det måste uppenbarligen sägas, att mitt försök misslyckades. Även under "normala" förhållanden skulle det varit svårt eller omöjligt att "täcka" hela området enligt planen. Och nu, när kriget kommit inpå knutarna, läget för Finland snabbt blev allt allvarligare och folk börjat bli inkallade till beredskaps-tjänst, blev planerna utförbara. Dock inte helt! Det kunde mycket väl löna sig - ur vetenskaplig synpunkt alltså - att få in rapporter från 4-5-6 goda lokaler, som undersökts på en och samma dag.
3. Det är sant att ett par medarbetare aldrig lämnade någon rapport om sina iakttagelser. Men detta tog jag inte så hårt som man skulle tro. Jag minns inga detaljer nu, nästan 49 år efteråt, men det var bara att acceptera att vänner och kolleger fick annat att tänka på - inkallelser till exempel!
4. Härnedan följer mina kommentarer i tur och ordning till anteckningarna av (a) Per Swartling, (b) Folke Köhler, (c) Yngve Melander och hans sällskap, brodern Arne, och nära vännen Eva Hansen, och (d) av mig själv, som åtföljdes av Gunnar Olsson (sedermera: Gunnar Otterlind). Men jag kommenterar inte på långt när alla mer eller mindre diskutabla bestämmningar. Dels är det svårt eller omöjligt att av deras ordval avgöra vilka obsar som är osäkra, dels är det inte roligt eller lämpligt att "döma" sina medhjälpare, dels förefaller hela frågan nu föga viktig. Åtminstone är det viktigare att läsa och studera de olika rapporterna. Några fall tar jag dock upp.
5. Swartlings rapport från Krankesjön: föga att säga. Swartling var mycket vaken och pigg och säkerligen kompetent att bestämma det mesta av vad han såg. Han gick senare över till fysiologi.
6. Köhler var ytterst intresserad av fältornitologi; han var flitigt ute och jag vet genom egen erfarenhet att han var mycket duglig i fält. Han brukade skriva artlistor, kompletta men ibland utan närmare uppgifter. Idag hade jag bett honom om korta kommentarer där så var motiverat, och sådana fick jag ju också.
7. Melander (Yngve) var mycket flitig exkurrant åtminstone åren 1936-39, även senare trots långvariga inkallelser under kriget. Han hade nästan alltid Eva Hansen i sällskap. Hans bror Arne deltog en och annan gång. Yngve, Eva och jag gjorde ofta utfärder i sällskap, ej sällan deltog även Erik Montén, och Folke Köhler väl ännu oftare. Jag fick intrycket att Yngve klarade av mycket av vad han såg men att Eva Hansen var mera skarpsynt och mera kritisk

1939-10-08 forts.

Kommentarer forts.

Det är tydligt att Melanders grupp såg rikligt med rovfågel. Den 8 oktober är ej mindre än 11 arter nämnda: ormvråk, fjällvråk, sparvhök, duvhök, blå kärrhök, brun kärrhök, kungsörn, havsörn, stenfalk, lärkfalk, pilgrimsfalk! Den på kvällen den 7 oktober observerade stäpphöken ♂ ad blev betvivlad av många kolleger på Zootis. Även jag själv ifrågasatte bestämningen. Den enda särskilt anförda karaktären synes ej vara nämnd i moderna fälthandböcker; men viktigare är nog att ingen av oss år 1939 var tillräckligt hemma på denna art, särskilt som ju fälthandböcker i modern mening saknades helt. (se tillägget sid. 133).

Den 9 oktober såg Yngve och hans sällskap tydligen en utpräglad "ryssvråk" (*B.b. vulpinus*) nära Snogeholm.

8. Mitt protokoll från Skanör-Falsterbo-Ljungen är utförligt men, enligt vad jag nu tycker, fört på ett mycket opraktiskt sätt. Åtta rovfågelarter sågs: ormvråk, fjällvråk, sparvhök, duvhök, blå kärrhök, tornfalk, stenfalk och pilgrimsfalk. Sistnämnda art sågs flera gånger, och tydligen mer än ett ex., men annars var antalet sedda rovfågelindivider snarast lågt. Vissa andra arter sträckte i stort antal, bl.a. ringduva och flera småfåglar. Tofsmes ses sällan därnere i sydvästhörnet. OBS den goda förekomsten av vadare och de höga siffrorna för kustpipare och kärrsnäppa.
9. De samlade iakttagelserna från 1939-10-08 ökade vår kunskap åtskilligt men dög inte alls till att beräkna eller ens uppskatta individantalet av några sällsynta rovfåglar eller andra fåglar i södra Skåne på hösten. Även med större antal observatörer skulle detta ha varit svårt. Det blev nog möjligt först från omkring år 1950 och ~~följande~~, när observatörerna började bli bilburna.

GRck 1988-02-15.

senare,

1939-10-15.

Jag var nere vid Sjölundas ett tag. Följande arter noterades:

hämpling flock 50 ex
grönfink " 10 ex
större strandpipare 8 + 2 ex
vipa 6 + 11 ex
rödbena 4 ex
kärrsnäppa 23 ex
enkelbeckasin 1 ex
knipa > 25 ex
skedand 9 ex
gräsand
bläsand allmän
stjärtand
kricka

knölsvan: 200 ad, dessutom en
flock på 2 ad och 6 juv
skrattmåsar c:a 4000 ad men
bara 10 juv.

OBS: stare iakttogs icke.

Kommentar: artlistan är naturligtvis inte fullständig. Artbestämningarna helt OK, men jag tycker att disproportionen mellan gamla och unga skrattmåsar är förvånande lindrigt sagt.. Även individantalet av skrattmåsar, fyratusen, verkar egendomligt så sent på hösten. Men vanorna kan förstås ha ändrats. GRck 1988-02-14.

1939-10-21 och -22.

Den 21-22/10 blev det en stor och synnerligen lyckad exkursion till Sövdesjön. Wingstrand, Olsson och jag reste ner med middagståget och kom till Sövdeborg station omkring kl. 15,30. Vi gick ner till Snogeholmssjön - Snogeholms slott - kvarnruinen (söder om Sövdesjön), ankomst dit kl. 17,40. Gick ner till sjön, övernattade sedan i kvarnruinen. Köhler kom dit pr cykel omkring kl. 19,20. Nästa dag gick vi utefter Sövdesjön men var också nere vid Snogeholmssjön och vandrade dessutom i skogarna.

Exkursionen gynnades av ett fullständigt enastående väder. Redan dagen innan, då jag rest ner från Stockholm efter ett sammanträffande med ornitologerna där, hade jag frapperats av den absolut kristallklara luften och den totala stiltje, som rådde vid nerresan. Särskilt var Bråviken fantastiskt vacker: ej den minsta lilla krusning på vattnet, endast en djupt blåviolett spegel med samma utsökta skiftning som i vingarna hos de stora glänsande Morpho-fjärilarna.

Och detta väder höll i sig. På kvällen 21 okt. vid Snogeholmssjön var det ett fullständigt sagolikt väder. Den ~~blå~~ blå himlen, den spegelblanka sjön omramad av lummiga röda och gyllene bokskogar, här och där avbrutna av vassa svartgröna grantoppar, och de tunga, buktande konturerna av kullarna med åldrig ekvegetation - ~~fatt~~ detta, både landskap och färger, gjorde på mig ett sällsamt starkt intryck.

Vädret var emellertid ingalunda sådant, att man hade någon sorts känsla av sensommar. Tvärtom, färgerna voro kyliga, varje kontur var knivskarp, och kvällen var iskall trots stillheten i luften. Inne i skogen kändes det inte så mycket, men när vi efter en härlig vandring slog oss ned vid Sövdesjöns sydsida, fullkomligt stelnade vi av köld.

Månen gick upp. Utsikten från kvarnruinen, som redan i dagens nyktra belysning är sällsynt vacker, blev nu totalt överklig. Månen sken över fäladsbackarna, över den kala branta Frihultskullen med sin bleknade vegetation av gräs och sandväxter, och över de med hög skog bevuxna uddarna, som kastade djupsvarta slagskuggor över vattnet. Själva Sövdesjön var förvandlad till en ofantlig sköld, delvis blank och vitlysande, delvis med matt gråblek tennglans.

Frampå efternatten började dimman stiga och sudda ut de distinkta linjerna. När solen gick upp, låg dimman i långa, låga bankar över sjön och strandängarna: vissa partier voro helt dolda, andra däremot lågo i skarpt, kallt morgonljus. I sanning fantastiskt. Lägg här till, att kvällen och natten voro uppfyllda av en mäktig, tusenstämmig vildgåskör, som oavbrutet ljöd från både ängsmarken och sjön, ja, fyllde hela natten med ett dämpat men genomträngande, sökande och oroligt sorl. Sannerligen, det var en exkursion som få!

FORTS

1939-10-21 och -22 forts.

Vi gjorde upp eld i kvarnruinen och lade oss i våra sovsäckar runt bålet. Det brann hela natten, sedan vi lagt en grov, halvtorr tallstock i brasan. Köhler knöt ihop sig alltför nära elden med påföljd att han mitt i natten klockan 2,00 lade sig rakt i glöden, fick sovsäcken uppbränd och kom upp som skjuten ur en kanon, allt under det att gnistor och dun steg som en sky mot himlen.

Iakttagelsetider:

21 okt. kl. 15,30 - 22,00

22 okt. kl. 2,00 - 3,45 och 6,00 - 19,15.

Arter båda dagarna, men i regel givetvis 22 okt.:

1	kråka allmän	29	dubbeltrast: sedd i flera ex
2	råka ofta iaktt.		och på flera ställen
3	kaja allmän. Flock på 8 ex	30	taltrast: ej många ex, men
	flög mot SV 22/10 kl 10,00		sedd ett par ggr
4	skata	31	rödvingetrast allmän, även
5	nötskrika <u>mycket allmän</u>		flockvis
6	stare: 21/10 <u>enstaka ex</u> samt	32	koltrast
	en liten flock på 25 ex sedd	33	rödhake tämligen allmän
	på kvällen kl. 17,30.	34	gärdsmyg några ex
	22/10 <u>enstaka ex</u> sedda	35	ladusvala: blott 2 - 3 ex över
7	mindre korsnäbb: 22/10 flock		Sövdesjöns östra del
	på 17 ex, senare en flock på	36	gröngöling: 1 ex iakttaget,
	12 ex varav 6 ♂; troligen		men hördes flera ggr
	annan flock.	37	större hackspett: en ♀ sedd
8	grönsiska tämligen allmän,		vid Sövdeborgssjön; dessutom
	småflockar		sågs ännu ett ex
9	hämling allmän	38	spilkråka: 1 ex sågs, kanske
10	gulnäbbad hämling: flock hörd		ännu ett
	vid Frihultskullen 22/10 på	39	kattuggla på morgonen 22/10
	morgonen		vid Sövdesjöns södra sida
11	bofink allmän, allmänt ras-	40	stenfalk: 22/10 på e.m. kom
	tande.		ett ex mot NO över Sövdesjön
12	bergfink täml. allmän, sedd	41	tornfalk 1 ex furet
	många ggr 22/10	42	kungsörn: 1 juv sågs fint
13	pjodd		flera ggr
14	pilfink } Sövde by	43	fjällvråk: flera ex sedda,
			därav ett mycket ljust
15	gulsparv allmän, flög ofta	44	ormvråk ofta sedd, var tämli-
	över		gen allmän, dock sågs ej mer
16	sävsparv: flera ex Sövdesjön		än 10 - 15 ex inalles
17	trädlärka: flög mot V 22/10	45	havsörn: 1 juv över Sövdesjöns
	kl 9,30		södra del på middagen 22/10.
18	sånglärka allmän men ej i		Den flög tämligen högt mot Ö.
	större flockar		Dessutom meddelade Köhler att
19	ängsplärka: blott sedd en		han sett ännu ett ex.
	eller ett par ggr 21/10 vid	46	sparvhök: rätt många ex iakt-
	Snogeholm		togos, fler än vanligt
20	nötväcka flerstädes	47	blåhök: ett ex, hona eller juv
21	trädkrypare iakttagen		sågs vid Sövdesjöns V sida
22	talgoxe allmän	48	ringduva allmän, sågs överallt
23	blåmes		men ej i <u>stora</u> flockar
24	svartmes	49	blåduva: blott få ex sedda
25	entita } Sövdesjön SO	50	raphöns: flock 6-8 ex
		51	fasan
26	stjärtmes: flock	52	enkelbeckasin: 1 ex Sövdesjöns
27	kungsfågel allmän		NV del
28	varfågel: 1 ex ryttlade över	53	halvenkelbeckasin: 1 ex där-
	Sövde kyrkogård; första för		sammastädes
	i höst		

FORTS

1939-10-21 och -22 forts.

54 sothöns: i båda sjöarna, men inga jättefloccar
55 häger: ad och juv, rätt många.
56 storskrak: i båda sjöarna, både ♂♂ och ♀♀. En flock på 20 ex och en på 9 ex, därtill några ex
57 brunand: 1 ex Sövdesjön
58 vigg allmän, i småfloccar
59 knipa: några ex, bland annat sågs ♂ juv
60 skedand: en ♂ Sövdesjön
61 gräsand allmän
62 stjärtand: enstaka ex sedda, men inga ♂♂ ad.
63 bläsand allmän, smärre floccar
64 kricka: > 200 ex i Sövdesjön | 65 knölsvan: 2 ad och 1 juv Sövdesjön
66 sångsvan: 1 ad Sövdesjön
67 sädgås ytterst talrik, se nedan
68 bläsgås hördes bland sädgässen i Sövdesjön SV
69 vitkindad gås 1 ex vid Sövdesjön SV. Ytterst orädd; se nedan
70 skrattnås 1 ad
71 fiskmås 1 ad
72 gråtrut några ad
73 skäggdopping allmän i båda sjöarna. |
|--|--|

Gässen behandlas här något närmare:

När vi kom till Sövdesjöns S sida kl. 17,40 den 21 okt., hördes och sågs gäss i massor vid västsidan och på de vanliga platserna kring Frihultskullen. Kl. 17,30 - 18,30 samlades en del gäss i småfloccar till Sövdesjöns SO del, dels från norr, dels från nordost och ost samt ett par floccar från sydväst, men dessa kommo från betesplatser på Romeleåsen. De stora gåsmassorna gick däremot kvar vid Frihult mycket senare än vad som brukar vara fallet. Mörkrät föll och gässen gick fortfarande kvar. Först kl. 18,45, när Köhler passerade förbi på väg till oss, lyfte gässen från Frihult och flög ut över Sövdesjön, där åtminstone en del fällde. Det var kolossala gåsfloccar på ett par tusen ex, och deras kacklande, som plötsligt satte igång vid uppfloget, upphörde sedan inte på hela natten. Det var en oerhörd kör!

Mitt i natten, när vi vaknade på grund av den Köhlerska malören, hördes gässen fortfarande likadant. Och hela 22/10 syntes de naturligtvis som vanligt överallt i massor vid Frihult.

Den vitkindade gåsen gick vid stranden nedanför Frihultskullen och var så ytterligt orädd, att vi på allvar fruktade, först att den var skadad och sedan - när detta befanns ej vara fallet - att det var en förrymd parkfågel. Den gick ensam, flög då och då en runda eller lade sig i sjön ett slag. Vi kunde gå öppet till den på 25 meters avstånd. Den bar ingen ring. Vacker, felfri dräkt.

Kommentarer:

1. Deltagarna presenterade flera gånger förut.
2. Detta var en av de allra finaste exkursionerna på 30-talet. Lång artlista; i praktiken har så gott som alla arter iakttagits den 22 oktober. Nötskrikan uppträdde tydligen invasionsartat. Småfåglar fortfarande rikt representerade, både ifråga om antalet arter och antalet individer. Rovfågel: fin lista! Halvenkla beckasinen (numera: dvärgbeckasinen) ses alltid mycket sparsamt i Skåne.

Gek 1988-02-15.

3. En rapport om denna exkursion har just publicerats: Medd. Sk. Orn. Förening 11, nr 2, 1972, sid. 48-52.

1939-10-24.

Rundvandring i Botanicum: blåmes, järnsparv 2 ex, koltrast allmän, taltrast 1 ex, rödvingetrast några ex, rödhake några ex.

1939-10-25.

Gjorde en morgonresa till Arlöv - Sjöblunda kl. 8,56 - 10,50. Fågelarter:

1 kråka	8 kärnsnäppa: flock på 10 ex, dessutom långt
2 grönfink över 40 ex i flock	borta en flock på c:a 50 småvadare,
3 <u>gulnåbbad hämpling</u> var påfallande	högst sannolikt denna art
allmän: en flock på 10 ex, en	9 sothöns: 1000-tals ex
på väl 50 ex samt flera små-	10 gräsand mycket allmän
flockar iakttogos	11 bläsand allmän
4 sånglärka allmän, sträckte. Men	12 kricka ytterst talrik
för övrigt iaktogs intet fågel-	13 stjärtand några ex
sträck	14 knipa några ex
5 <u>steglits</u> : 6 ex, dessutom en gång	15 knölsvan <u>över 200 ad</u> utanför Arlöv
3 och en annan gång 4 ex; dock	16 sångsvan <u>2 ad</u> likaledes utanför Arlöv
är det sannolikt att alla dessa	17 skrattnås över 4000
voro ur samma flock på 6 ex	18 fiskmås
6 ormvråk 1 ex	19 gråtrut
7 vipa: över 500 ex vid stranden på	20 havstrut flera ad
ängarna	- - - - -

I Lund denna dag iaktogs grönsiska.

Kommentar: en mycket rik lokal, numera sedan länge förstörd. GRck 1987-11-16.

1939-10-29.

Jag var nere vid Yddingen etc. kl. 13,30 - 16,10. Vädret tämligen dåligt, delvis duggregn, tätt mulet; men det klarnade upp ett tag omkring kl. 14,30 - 15,00; där-
efter åter sämre. Jag gick utefter Yddingens östra sida och i skogen kring Böke-
bergsslättis hållplats. Arter:

kråka	koltrast
råka	taltrast: 1 ex, mycket sent, (det) lyfte
kaja	från marken i den täta, med riklig
skata	undervegetation försedda skogskant,
nötskrika	som följer Yddingens östra sida.
stare: flera flockar sedda från	nötväcka
tåget vid Klågerup	ringduva allmän
domherre: flera ex i Bökeberg och	fasan allmän
på Yddingens östra sida vid gården.	ormvråk flera ex
stenknäck: 1 ex i en boktopp vid	sparvhök 2 ex
Yddinge gård	tornfalk 1 ex
bofink sedd darsammastädes	häger 3 ex
bergfink " "	sothöns några få ex, c 4-6 stycken, i
sävspurv Yddingen	dammarna söder om Yddingen
talgoxe	vigg 7 ex därstädes
blåmes	gräsand mycket allmän Yddingen
	kricka flock i Yddingen
	gråtrut Yddingen
	skäggdopping några ex Yddingen.

Kommentar: en föga märklig exkursion. GRck 1987-11-16.

I min originaldagbok finns ett avsnitt, skrivet i oktober 1939, om Sövdetrakten och dess fågelliv. Avsnittet lyder så:

Sövdetrakten är i flera hänseenden den mest särpräglade svenska naturtyp jag känner till. Det är inte den extremaste i fråga om värme eller köld, knappast heller lika estetiskt betonad som Ölands stäpp eller Gotlands varma, ljuvliga kalkstensklippor. Inte heller är det den glesast befolkade eller den tätast befolkade delen av Skåne. Men jag har en alldeles säregen känsla av att Sövdeområdet är en relativt ursprunglig del av det äktskånska Skåne. Där finns ett härligt kärrstråk utefter Klingvallsån, där finns flera vackra sjöar, och så finns där den allra mest genomtrivsamma skog med väldiga ekar och bokar och härlig undervegetation, både vid sjöstränderna, på flacka marker och på branta moränkullar. Där finns åkrar och diken och en massa granplanteringar, men där finns också öppna, magra sandfält med intressant flora. Och ljusa tall/dungar med granna träd, som är en prydnad för landskapet, exempelvis öster om Sövdesjön och på ett litet område vid sjöns västra strand. Där finns betesmarker, där kor trampa ner allting, men man kan också träffa på de finaste spovängar. Vipor, enkelbeckasiner, kärrsnäppor och större strandpipare trivs vid Sövdesjöns stränder och utefter Klingvallsån. Och den utsökt fina fäladsmarken på Sövdesjöns södra strand med gamla risiga bokar och ett blött alekärr mitt i alltihop, nog är det en glädje att se ett sådant område!

Floran är fin: delvis mager och gles på sandfälten, men delvis saftigt grön, frodig och snärjande som på de granna uddarna nära Sövde kyrka.

Och så kommer till allt detta vissa drag av fågellivet, som gör att varje naturvän har så lätt att bli Sövde-biten. Det är inte den rika förekomsten av sångare i snår och vid sjöstränder, det är inte ens kören av taltrastar på vårkvällarna. Nej, det är snarare gladorna över skogen på sommaren, och i än högre grad de mäktiga gåsflockarna under vinterhalvåret. Och var annorstädes kan man räkna med tusentals storskrakar i en enda vak under isperioderna på vintern, var kan man få se salskrakar i långa rader simma bland änder av alla de slag? Och var kan man få se örnar i flertal, både havsörnar och kungsörnar, kretsa över skogarna och de öppna markerna?

Och när man upplever allt detta, kan man göra annat än känna en intensiv glädje över att detta ännu finnes att se och höra, i södra Skåne anno 1939? Jo, man kan känna en intensiv önskan att bevara all denna skönhet, till glädje för kommande generationer. Och oundvikligen följer förstås härav att man känner harm mot alla de krafter - okunniga politiker, förrädiska "naturvårdare", och andra -, som arbetar i motsatt riktning.

Kommentarer:

Detta avsnitt är ordagrant avskrivet, som vanligt, men med följande undantag. Mot slutet har jag förändrat ordvalet något och utslutit ett mot naturvandalerne polemiskt avsnitt. Det gäller naturligtvis i första hand ~~1939~~ Hans Otto Ramel på Övedskloster och hans son Otto, samt Sten Selander i Svenska Naturskyddsföreningen, men även diverse politiker, lantbruksingenjörer etc. ~~1939~~ Inga namn är nämnda i originalet, och det är sakligt starkt, men det är klumpigt formulerat och behöver inte upprepas här.

GRck 1988-02-21.

Tillägg till kommentarerna:

Annu i denna dag är jag lika fäst vid Sövdetrakten som jag varit sedan ungefär 50 år. Naturligtvis har mycket ändrats inom området sedan dess, men till mycket väsentlig del har det dock kvar sin prägel. OBS att "Sövdeområdet" även omfattar Snogeholmssjön med omgivningar (och hela trakten söderut incl. Krageholmssjön, ehuru den biten ej var mig lika välbekant då-förtiden). OBS också att Klingvallsåns dalgång åtminstone upp till Klostersåger innefattades i området. Föga underligt alltså att jag kämpade mot Klingvallsåns reglering, som var hotande nära just 1939. ■

GRck 1988-02-21.

1939-11-01.

140

Den 1/11 reste jag till Krankesjön och Vombsjön med Arne Klementsson. Det var länge sedan vi var ute tillsammans. Vädret soligt. Vi gick från Revingeby - Kr.V. - Kr.S. - Vomb. - Artlista:

1 kråka	22 tofmes	44 gräsand
2 råka	23 kungsfågel	45 kricka
3 kaja	24 sånglärka	46 brunand
4 skata	25 gärdsmyg	47 vigg
5 nötskrika	26 rödhake	48 knipa
6 hämpling	27 koltrast	49 storskrak
7 mindre korsnäbb i tallskogen Kr.N.	28 snöskata Kr.V.	50 salskrak
8 bergfink	29 spilkråka i tallskogen vid Kr.NV. nära kvarnen	51 knölsvan
9 bofink	30 grönögöling	52 sädgås
10 grönsiska	31 större hackspett	53 fiskmås
11 domherre	32 ormråk	54 skrattmås
12 gråsparv	33 fjällvråk	55 gråtrut
13 pilfink	34 blåhök	56 skäggdopping.
14 gulsparv	35 sparvhök	
15 sävsparv på fälten vid Kr. N.	36 havsörn	
16 grönfink	37 kungsörn	
17 sädesärla: 1 ex vid Vombsjöstranden	38 fasan	
18 talgoxe	39 raphöns	
19 blåmes	40 ringduva	
20 entita	41 häger	
21 svartmes	42 sothöns	
	43 vattenrall	

Vädret var vackert, och sträcket mot SV på morgonen över Krankesjöns norra sida, där vi då stodo, var mycket bra.

Kommentarer:

Detta är hela texten. I originalanteckningarna finns fyra sidor, avsedda för kommentarer om de enskilda arterna, men dessa sidor är blanka, har aldrig använts. Följden har blivit en torr och tråkig och nästan "död" artlista, detta trots att artantalet är stort och listan i och för sig innehållsrik. Man anar, eller rättare sagt: man ser tydligt, att exkursionen givit gott utbyte, men man får inte veta någonting därutöver. Alltså typexempel på hur man inte bör föra en fågeldagbok. GRck 1987-11-30.

Förkortningarna är de vanliga: Kr. = Krankesjön.

Kr.N. = Krankesjöns norra sida (i vatten eller på land)

Kr.NV. = Krankesjöns nordvästra del eller hörn, etc.

1939-11-08.

141

(exkursion i sällskap med Gunnar Olsson och Folke Köhler. OBS: var och en av oss förde självständiga anteckningar. Jag har fortfarande i behåll - förutom egna anteckningar i dagboken - de artlistor med kommentarer, som de andra deltagarna skrev ned. I renskriften härnadan anför jag alla tre artlistorna med respektive kommentarer separat. Till sist, som vanligt, egna kommentarer gjorda i direkt anslutning till renskriften. GRck 1987-12-02).

(Egna anteckningar:)

Den 8:de november blev det en mycket trevlig och rikt givande tur till Krankesjön, Vombs ängar och Vombsjön. Gunnar Olsson och Köhler medföljde. Artlistan eventuellt något ofullständig, men alla viktigare arter torde vara med, och de viktigaste äro absolut medtagna.

- 1 kråka
- 2 råka
- 3 kaja
- 4 skata
- 5 stare: antal?
- 6 grönsiska
- 7 hämpling
- 8 grönfink
- 9 bofink
- 10 gråsparv
- 11 pilfink
- 12 gulsparv
- 13 sånglärka: blott ett ex iakttaget!
- 14 ängsfiolärka: ~~ett~~ blott två ex iakttagna!
- 15 talgoxe
- 16 blåmes
- 17 kungsfågel
- 18 koltrast
- 19 rödhake
- 20 gärdsmåg
- 21 grönköling
- 22 pilgrimsfalk: 2 ex på Vombs ängar
- 23 stenfalk 1 ex
- 24 tornfalk 2 ex på Vombs ängar
- 25 ormråk
- 26 fjällvråk
- 27 kungsörn: 1 ex över Vombs Fure
- 28 havsörn: 1 ex ad, med rent vit stjärt, kretsade över Vombs ängar
- 29 sparvhök iakttogs påfallande ofta, minst 6-7 olika tillfällen och lokaler, flera exx.
- 30 blå kärrhök: 3 ex iakttogs, därav en ♂ ad, 2 andra.

- 31 ringduva
- 32 skogsduva: 2 - 3 ex Silvåkra
- 33 fasan
- 34 vipa: några få ex vid översvämningarna. Voro uppe och flögo. Översvämningarna kring Kävlingeån voro ganska omfattande och synnerligen rika på andfågel!
- 35 enkelbeckasin: 1 ex Heljesjön
- 36 halvenkelbeckasin: 2 ex, båda vid Heljesjön
- 37 sothöns
- 38 stork. På utresan sågs den tama storken Pelle på en tomt vid S. Sandby. Vi talade med folket på gården en stund. OBS: exkursionen försiggick i bil till Krankesjön och åter men med vandring därute som vanligt.
- 39 häger
- 40 storskrak. De stora jätteflockarna hade ännu inte anlänt. Vi såg endast c:a 20 ex inalles i Vombsjön och i åfåran samt Heljesjön
- 41 salskrak: 1 ex i Krankesjön, 4 - 5 i Vombsjön, men en flock på drygt 20 ex i Heljesjön. Båda könen.
- 42 brunand
- 43 vigg
- 44 knipa
- 45 alfågel inne i landet, såvitt jag vet första iakttagelsen från Skånes inland. Det var en ♀, den låg i ån vid Fiskar Bergströms alldeles invid bron. Vi blev naturligtvis mäktat häpna och studerade fågeln en lång stund. Den dök ofta, och vi sprang närmare för varje gång. Den befanns vara ytterst orädd, lyfte inte utan dök gång på gång upp blott 3 - 4 meter från oss, där vi låg i strandkanten. Jag tog t.o.m. ett par fotos av den, men de blevo - ehuru tydliga - ganska intetsägande. För att försäkra oss om att fågeln ej var skadad skrämd vi slutligen upp den. Den flög då ut till Vombsjön, men återvände sedan. Många iakttagare ha senare sett alfågeln på samma plats.

FORTS

<p>46 skedand. Ett sent datum!
2 ex på översvämningarna.</p> <p>47 gräsand: många hundra på
översvämn. etc.</p> <p>48 bläsand: översvämningarna</p> <p>49 stjärtand: "</p> <p>50 kricka</p> <p>51 sädgås. Mycket talrik, in-
alles 1000-tals på de
vanliga platserna, däri-
bland även på ängen NV
från Fiskar Bergströms
stuga, på andra sidan
dungen.</p> <p>52 bläsgås sågs alldeles utom-
ordentligt väl. Inalles
sågs c:a 40 ex, nämligen</p> | <p>21 ex samtidigt i en sädgåsflock
på nyssnämnda plats, dessutom
flera ex annorstädes samt slutli-
gen en familj för sig själv med
ett par gamla samt några ungfåg-
lar alldeles vid vägen norr om
Fiskar Bergströms. Utomordentligt
goda iakttagelser!</p> <p>53 knölsvan: ej mindre än c:a 35 ex
i Krankesjön och på översvämn.</p> <p>54 sångsvan: 5 ad på översvämn.</p> <p>55 skrattmå</p> <p>56 fiskmå</p> <p>57 gråtrut</p> <p>58 havstrut</p> <p>59 skäggdopping allmän i Vombsjön.</p> |
|--|--|

Dagen var fin och bjöd på en del överraskningar. Eftersom jag själv slarvade ganska betänkligt med artförteckningen, har jag fått artlistor både från Gunnar Olsson och Köhler.

(Dessa listor, med författarens kommentarer, följer här.
Först Folke Köhlers!)

Krankesjön 8 november 39.

Kråka Råka Kaja Skata Stare Grönfink Bofink Gråsparv Pilfink Gulsparv Sånglärka 1 Ängpiplärka 2 Talgoxe Blåmes Kungsfågel Koltrast Gärdsmyg Gröngöling Ringduva Skogsduva Blå kärrhök 3 ex Pilgrimsfalk 2 ex Stenfalk Tornfalk 2 ex Ormvråk Fjällvråk Sparvhök Havsörn 1 + 1 ad?	Kungsörn 1 ex Fasan Tofsvipa 20 Enkelbeckasin 1 ex Halvenkelbeckasin 2 ex Sothöna Stork (Pelle) Häger Storskrake 20 Salskrake 30 se G.O. Brunand Vigg Knipa Alfågel ♀ Skedand Gräsand Bläsand Stjärtand Kricka Sädgås Bläsgås 21 ex Knölsvan Skrattmå Fiskmå Gråtrut Havstrut Skäggdopping

FORTS

(Och här kommer Gunnar Olssons lista, med hans egna kommentarer):

Kråka	fiskmå	brunand
skata	gråtrut	vigg
råka	havstrut	knipa
kaja	silltrut ?	alfågel 1
stare	vipa	knölsvan 30-40
grönsiska	enkelbeckasin 1	sångsvan 5
grönfink	halvenkel 2	skedand 2
hämpling	sothöna	stjärtand
bofink	pilgrimsfalk 1	gräsand
gulsparv	stenfalk 1	bläsand
lärka (1)	tornfalk 1	kricka
ängspip (2)	kungsörn ?	bläsgås 21
kungsfågel	havsörn 1 ad	sädgås
koltrast	ormvråk	stork 1
rödhake	blåhök 1 ♂ och juv	häger
gårdsmyg	sparvhök 6-7	skäggdopping
ringduva	storskrak	
skogsduva (2-3)	salskrak: 1 i Kr.,	
skrattmå	4-5 Vomb, c:a 20	
	Heljesjön	

Många vanliga arter troligen överhoppade, då jag först efter ett par veckor skrev upp iakttagelserna. Sillmå vet jag ej om vi såg, havstrut vill jag dock minnas fast jag glömt bort den i mina anteckningar.

Kommentarer till ovanstående artlistor och därtill hörande anteckningar.

A. Mina egna: artlistan är kortfattad, och jag har själv antecknat att jag "slarvade ganska betänkligt". Tydligen har arterna antecknats i efterhand. Antalet uteglömda arter torde dock vara mycket litet eller rentav lika med noll; kommentarerna till de enskilda arterna är däremot alltför ofta obefintliga, i andra fall knappa. Endast alfågeln och bläsgässen är utförligare behandlade. Fynd av alfågel i Skånes inland har tydligen alltid varit högeligen sällsynta, och så är fallet ännu idag. -

Kortfattade upplysningar om exkursionen finnas under arterna vipa och stork.

Beträffande ev. diskutabla artbestämningar se under avsnitt D härneda, nästa sida.

Både Folke Köhler och Gunnar Olsson är nämnda många gånger tidigare. Gunnar Olsson bytte snart efternamn till Otterlind. Han blev så småningom mångårig och högeligen dugande redaktör för tidskriften Vår Fågelvärld, organ för Sveriges Ornitologiska Förening (som stiftades först i januari 1945). Till yrket blev han fiskeribiolog. Alltigenom en synnerligen kunnig zoolog, och viljekraftig också!

B. Folke Köhlers artlista: ytterst kortfattad! Men den har säkert skrivits (nästan) omedelbart efter exkursionens slut. Se även D!

C. Gunnar Olssons (Otterlinds) artlista: observera hans egen slutkommentar, där det säges att den skrevs "ett par veckor" i efterhand, men i samma mening säges också att han glömt bort en viss art "i mina anteckningar". Detta tyder på att han gjort åtminstone några anteckningar på exkursionen eller strax därefter. Och jag vet att han brukade göra regelbundna, om ock kortfattade, anteckningar om sina iakttagelser, åtminstone om de arter som intresserade honom mest.

FORTS

Kommentarer forts.

D. Jämförelse mellan artlistorna. Likheter och skillnader, även beträffande individantal, artbestämningar etc.

Lista	säkra arter	osäkra arter
GRck	59	0
Köhler	55	0
Olsson	51	2

Arter anförda bara av mig: ingen.

" " " " Köhler: ingen.

" " " " Olsson: osäker silltrut.

" " av mig och Köhler: gråsparv, pilfink, talgoxe, blåmes, gröngöling, fjällvråk, fasan.

" " " " " Olsson: grönsiska, hämpling, rödhake och sångsvan.

" " " Köhler och " : ingen.

Arter anförda såsom osäkra: två fall, båda av Olsson:

silltrut: kommenterad av honom själv, bör uppenbart inte medtagas. Kanske havstruten först sågs på långt håll och fick honom att först tänka på silltrut.

kungsörn: av Olsson uppförd med frågetecken, men uppräknad utan tvekan av Köhler och mig. Redan vid mitten av 30-talet hade jag klart för mig fältskaraktererna på kungsörn och havsörn. Jag står för min bestämning. Alla arter ses aldrig lika bra av alla deltagare.

Allmänt omdöme: de tre artlistorna är mycket lika. Skillnaderna gäller allra mest triviala arter, som ofta (alltför ofta!) negligeras eller särskilt lätt glöms bort om man inte gör noggranna anteckningar i fält. GRck 1987-12-03.

OBS: textavsnitt inom parentes i renskriften är förklaringar, som inte finns i originalen. Parenteserna om sifferangivelser etc. i Köhlers och Olssons (Otterlinds) listor finns däremot i originalen.

Tillägg: observera Köhlers anteckning om havsörn. Den lyder:

"Havsörn 1 + 1 ad?". Frågetecknet innebär intet ifrågasättande av artbestämningen men väl ett tvivel på huruvida han ansåg sig ha sett ett eller två exemplar, möjligen också med innebörden att, om han sett två exemplar, bara det ena kunnat bestämmas till aldern, i detta fallet ad (=gammal fågel).

GRck 1987-12-03.

I ett par fall, t.ex. bläsgåsen, har Köhler och Olsson bara sett, eller bara antecknat, en del av individerna, i fallet bläsgås den största samlade flocken.

1939, efter november 8.

November var f.ö. en mycket mager fågelmånad. Detta berodde dock därpå, att jag satt inne och läste botanik och blott var ute på ett par smärre turer under resten av månaden, nämligen den 23 nov. till Bökeberg med mycket magert utbyte och den 29 nov. till Sjölund; från denna senare exkursion har jag blott antecknat en ung ♂ av pilgrimsfalk och - grönfink!

1939-11-23.

Bökeberg. Is på sjöarna, varför dessa helt och hållet saknade fågel. Jag har endast antecknat:

korsnäbb, art ej angiven
ormvråk
fjällvråk
sparvhök

blå kärrhök
sädgäss.
sjöarna helt fågeltomma!

1939-11-29.

Sjölund: pilgrimsfalk ♂ juv.
grönfink.

Kommentarer till ovanstående text, denna sida: Naturligtvis högeligen ofullständiga anteckningar, nära nog värdelösa. Men vissa perioder måste man ju ägna åt tentamensläsning!
GRck 1987-12-04.

1939, december: inledning.

Under december gjorde jag endast tre exkursioner: en liten till Sjölund, en utomordentligt givande till Sövde med en busslast danskar, samt en vandring utefter Klingvallsån Harlösa - Sövde, därefter bil till Sjöbo på kvällen.

1939-12-04.

(146)

Arlöv. Swartling och Eva Hansen var med. Vädret ej klart, men utbytet gott. Vi såg bl.a.

- 1 fjällvråk
- 2 knipa: över 300 ex ett par hundra meter ut från land nedanför Arlövsstranden, norr om fiskarkojan. Detta är en särdeles hög siffra
- 3 knölsvan: flockar som vanligt
- 4 sångsvan: många ad
- 5 mindre sångsvan, en mycket god iakttagelse. Redan tidigt observerade jag en liten svan bland de andra, ganska nära stranden. Men till att börja med sade jag ingenting, ty det har upprepade gånger hänt, att man i sin entusiasm ropat ut namn på någon art, som man trott sig se men som sedan befunnits vara felaktig och måst tagas tillbaka.

Så småningom blev det dock klart att det var en mindre sångsvan, gammal fågel, som vi hade framför oss. Jag meddelade min åsikt till det övriga sällskapet. Vad som särskilt frapperade var näbbens stora höjd och kraniets höjd framtill överhuvudet. Huvudets form var något i den här stilen:

C. b. bewickii

C. c. cygnus

Den vanliga sångsvanen har däremot en mera utdragen form på huvudet och en konkav näbblinje. Den svarta färgen på bewickii är också mycket mera framträdande.

Då vi hade tillfälle att studera fågeln en lång stund, fick vi alla ett mycket tydligt intryck av fågelns hela typ. Storleksskillnaden var mycket markant när man kunde jämföra direkt med övriga arter, och den korta halsen och det tjocka "uppsvällda" huvudet gjorde att arten måste anses lätt att känna igen när iakttagelsen är god. Däremot är jag fortfarande tveksam om hur lätt diagnosticerbar fågeln är, när jämförelsematerial ej finnes till hands.

Kommentarer:

- a) På föregående sida har exkursionsmålet angivits som "Sjölunda". I ovanstående protokoll står också "Sjölunda", men det är överstruket och ersatt med "Arlöv". Den sistnämnda beteckningen är riktigast; vi gick tydligen ner från Arlövs station rakt mot stranden ungefär till den lilla fiskarkojan som fanns där på 30-talet. Och detta är den lokal som jag brukar kalla Arlöv eller Arlövsstranden. Sjölunda ligger någon kilometer närmare Malmö.
- b) Jag önskar bekräfta att siffran 300 för knipan är mycket hög. Sannolikt, eller snarare nästan säkert, ligger (eller låg på 30-talet och senare) knipor i hundratal eller mera utanför denna kuststräcka, men i regel ligger (låg) de så långt ute att de inte kan ses eller bestämmas med säkerhet.
- c) mindre sångsvanen: säkert en riktig bestämning! Och ännu idag anser jag att bestämningen är lätt, eller ganska lätt, om jämförelse kan göras direkt med andra svan-arter, men svår i motsatt fall, naturligtvis såvida inte man har fågeln på närhåll. - OBS att jag använt rasnamnen på figurerna härovan! Detta är förstås ett bevis på omognad; det gäller ju arterna. GRck 1987-12-04, på dagen 48 år efter exkursionen.

1939-12-10.

147

Sedan någon tid hade planer varit å bane att ordna en exkursion med ett antal danska ornitologer. Det var däremot ej fråga om en utflykt i Dansk Ornitologisk Forenings regi.

Exkursionen hade bestämts till den 10 december, och Sövde var målet. Köhler skulle deltaga och leda exkursionen. Bussen skulle gå Malmö från, vid Köpenhamnsbåtens tilläggsplats, kl. 9,45. Det hela skulle alltså bli en exkursion på blott några middagstimmar.

Jag hade egentligen inte tänkt att följa med; det var så skönt att ligga och lata sig på morgonen. Men i sista minuten ändrade jag mig, klädde mig för vinterexkursion och sprang ner till Malmöåget 9,15 utan att ha hunnit äta något dessförinnan. Jag kom just då danskarna höllo på att embarkera bussen. Som vanligt har jag ej alls lagt på minnet vilka som voro med, men några stycken minns jag i alla fall: grosserer Blume, overretssagfører Falkenberg-Rasmussen, højesterets-sagfører Bondo Svane, den store affärsmannen Drucker, den lilla fula torra, entusiastiska fröken Jørgensen, m.fl. Köhler var naturligtvis på plats.

Dagen blev faktiskt i det närmaste unik. Vi var ju inte vid Sövdesjön förrän kl. 10,45. Första iakttagelserna gjordes från Salsbjer, och det är ett faktum att vi inom loppet av en kvart såg 5 havsörnar, 2 kungsörnar, en duvhök, 30 hägrar, flera hundra skrakar, 4 alfåglar, 300 ringduvor, en jagande varfågel samt en flock mindre korsnäbbar. Nästan samtliga dessa arter lät se sig alldeles utmärkt. Senare på dagen sågs bl.a. sädgäss, stenknäck, mindre hackspett, pilgrimsfalk m.m.

Danskarna voro också fullständigt överväldigade, och jag minns ännu, hur Højesteretssagførern Oscar Bondo Svane, när han med sin hustru vandrade ner från Salsbjer till den väntande bussen, yttrade till sina färdkamrater, att detta var den bästa fågelexkursionen hittills i hans liv.

Vi gjorde under exkursionen längre iakttagelser från Salsbjer, Sövde kyrkogårdsudde, Sövdesjön SO samt i Snogeholms slottspark. Matrast vid slottet. På eftermiddagen stannade vi så länge det var ljus. Efter solnedgången lät jag bussen stanna vid Åmans bro för att demonstrera när sädgässen på kvällen reste till Sövdesjön. Och eftersom vi denna dag hade tur med allt vi företog oss, kom naturligtvis en praktfull gåsflock i mörkningen precis över bussen. Därefter resa till Malmö. - Arter 10/12 1939:

1 kråka	18 nötväcka
2 råka	19 varfågel: 1 ex iaktogs mycket fint från Salsbjer. Det lyfte från ett träd och flög rakt över vattnet till Sövde kyrkogårdsudde. Det gav sig upp på ganska stor höjd och började plötsligt jaga en småfågel, sannolikt en bofink, som flög förbi. Det blev en mycket spännande jakt. Varfågeln försökte med snabba kast hindra bytet från att sänka sig och dymedelst klara sig i trädskronorna; den jagade fågeln å sin sida försökte så ofta som möjligt kasta sig nedåt. Och efter en mängd kast, varvid varfågeln manövrerade mycket vackert, slapp dock till sist den jagade undan och försvann in bland träden, under det att varfågeln fällde i ett träd vid stranden, ganska högt uppe.
3 kaja	20 koltrast
4 skata	21 mindre hackspett: 2 ex, kanske 3, sågs i och invid Snogeholms slottspark. Denna fågel intresserade danskarna i hög grad. Vi studerade dem länge. Jag tror att det var två honor
5 nötskrika	
6 mindre korsnäbb: en liten flock på 5-6 ex höll till i tallungen på Ö sluttningen av Salsbjer	
7 en enda grönsiska följde med denna flock	
8 hämpling	
9 domherre	
10 stenknäck: 6 ex iaktogs vid Snogeholms slott i trädtopparna	
11 bofink	
12 bergfink: stora flockar Sövdesjöns östra sida	
13 gråsparv	
14 pilfink	
15 talgoxe	
16 blåmes	
17 entita	

FORTS.

- i varje fall såg jag inget annat, men Köhler såg visst en hane. Mycket orädda, lät sig ses på nära håll.
- 22 ringduva: att denna fågel var kvar i så stora flockar var märkningsvärt, om också artens kvarstannande i Skåne under milda vintrar ej är något nytt eller sällsynt. Duvflocken var på c:a 300 ex och sågs från Salsbjer. Flocken satt först i trädkronorna på den udde som går ut söder om kyrkogårdssudden, men när sedan havsörnarna började kretsa över udden och framförallt när en stor duvhök ♀ passerade förbi, lyfte hela flocken, gjorde en stor flyktsväng över sjön men försvann sedan åt öster in över skogen.
- 23 pilgrimsfalk: ett ex kom på stor höjd och med högsta fart över Sövdesjön mot norr vid 12-tiden på dagen.
- 24 stenfalk: 1 ex flög över sjön mot söder.
- 25 ormvråk: några
- 26 kungsörn: 2 unga ex, tydligt olika stora, vilket talar för att det var en ♂ och en ♀.
- Redan när vi stod på Salsbjer och studerade havsörnarnas mäktiga svep över de östra uddarna, sågs på stort avstånd i SSV en rovfågel sakta stiga över skogen, utan vingslag. Metz, Köhler och jag förklarade på det bestämdaste att fågeln var en kungsörn, men de övriga danskarna sade lika enstämmt att det var omöjligt att avgöra på så stort avstånd; och de skämtade med oss för att vi ville bestämma arten när man bara såg fågeln som en prick, som inte ens gjorde några typiska rörelser. Och än mindre kunde man se några färger. Men vi fick alldeles rätt till sist, ty fågeln gjorde plötsligt en snabb sväng "upp i vind", så att hela silhuetten och - trots avståndet - till och med de vita partierna i dräkten syntes. Nu kretsade fågeln länge över skogen, men nära kom den inte. - När vi en stund senare stod på kyrkogårdss-
- udden och såg ut över sjön med dess massor av skrak och övriga andfåglar, vad steg upp över skogen på motsatta stranden om ej två unga kungsörnar, vilka, tätt följande varandra, gav en uppvisning i sina flygkonster: branta stigningar, stolta kretsar och susande störtlöfyer! Det var en fruktansvärt grann syn, vi stodo alla som förstenade. Längre kretsade örnarna omkring, mestadels på gott avstånd och låg höjd, än ute över sjön, än inne över skogen på västsidan av sjön.
- 27 havsörn. Strax vid framkomsten till Salsbjer såg vi två havsörnar, båda unga, stiga upp över skogsuddarna på östra sidan. Längre flögo de där omkring, sakta och makligt och på låg höjd. Efter en stund visade sig en tredje och så en fjärde ungfågel. Alla kretsade omkring som väldiga gripar. Då och då svängde två ex om varandra, men någon sammanstötning blev det inte, och inga läten hördes. - Senare på dagen sågs från markerna vid Sövdesjön 80 ånyo havsörnar uppe över uddarna, och att döma av färgen på ett ex, som var blekare (än de andra), ingick här även ett femte exemplar.
- 28 duvhök: ett stort ex, gammal ♀, passerade förbi örn-uddens mot NO samtidigt som alla duvorna flögo där. Någon jakt sågs dock ej.
- 29 blå kärrhök: en juv
- 30 fasan
- 31 sothöna
- 32 häger: ej mindre än c:a 30 ex, ad och juv, sågs vid hägrarnas vanliga uppehållsplatser i inre Sövdeviken.
- 33 storskrake. Sövdesjön befanns vara full av storskrak. En kolossal flock på c: 500 ex låg i mellersta delen av sjön, och dessutom sågs småflockar eller enstaka ex flyga överallt.
- 34 salskraken var nu allmänt anländ. I Sövdesjön åtskilliga flockar eller smärre sällskap. Inalles räknades c:a 60 ex.
- 35 vigg
- 36 knipa } båda arterna, som vanligt under vintern, i betydligt antal i Sövdesjön.

37 alfågel. Dagens största sensation. Visserligen hade vi ju nyligen sett en ♀ i åutloppet vid Fiskar Bergströms, men det var dock mycket egenomligt att här återse arten, tillpåköpet i en hel liten flock. Det kan tyda på att förekomsten i inlandet ej är rent "abnorm". Dock ännu alldeles för tidigt att yttra sig härom.

Alfågeln lågo i NV Sövdesjön. När vi gick upp på Salsbjer, lyfte naturligtvis massor av änder, skrakar etc. När jag - som vanligt angelägen om att undersöka så många som möjligt av de bortflygande fåglarna - riktade min kikare mot en liten flock på 4 svart-vita småänder, fann jag till min stora förvåning att det var alfåglar, tre praktfulla hanar med lång stjärt, och en hona. Jag blev så flat, att jag ej kom mig för att meddela min iakttagelse till danskarna, utom till Metz som stod alldeles intill.

Fåglar flögo tätt som snöflingor ute över sjön, örarna kretsade över skogen, och förvirringen bland ornitologerna var stor. Alla voro förtjusta,

och alla pekade på någon ny märkvärdighet. Metz trodde i hastigheten att jag pekade på några salskrakar och nickade gillande: "Lille Skallesluger". Jag kunde inte erinra mig danska namnet på alfågeln, men strax efteråt kom alfågeln tillbaka, och nu fick alla se dem. Belåtenheten var stor, och många av de närvarande förstodo säkert att iakttagelsen var märklig. Fåglarna fällde ett par hundra meter utanför Salsbjer och beundrades vederbörligen.

- 38 gräsand mycket talrik
- 39 kricka: flock på c:a 20 ex i Sövdesjön
- 40 sädgås. Några enstaka småflockar iaktogs under dagen, men trevligast var den stora flock på c:a 200 ex som sent i skymningen kom över Åmans bro ned mot nattkvarteret, Sövdesjön.
- 41 knölsvan: en ungfågel i kanalen mellan Snogeholms- och Sövdesjön, nära utloppet i den sistnämnda.
- 42 sångsvan: c:a 20 ex i Sövdesjön.
- 43 fiskmå: 1 ex Sövdesjön
- 44 skäggdopping: flera ex i Sövdesjön.

Vad sågs i och över Snogeholms-sjön!?

Kommentarer:

- a) jag har även fått Folke Köhlers artlista från denna exkursion. Se nästa sida! Hans lista omfattar exakt samma 44 arter som min. Även hans uppgifter om individantal etc. är nästan identiska. Men i övrigt är han kortfattad.
- b) det var verkligen en sällsynt fin och rolig dag, då vi hade tur med snart sagt allting!
- c) både av de positiva uppgifterna och av slutorden härovan framgår det, att iakttagelserna från Snogeholmssjön ej antecknats, i varje fall inte noga, troligen knappast alls. Men jag minns nu inte hur mycket vi ägnade oss åt den sjön. Dock säkerligen något, eftersom vi tog matrast vid Snogeholms slott. Rimligen var utbytet från Snogeholmssjön mycket magrare än från Sövdesjön.
- d) salskraken heter på danska "lille skallesluger"; alfågeln heter "havlit"
- e) OBSERVERA att jag inte började renskriva mina anteckningar från åren 1935-39 förrän år 1985. Detta gäller alltså mina dagböcker. Enstaka exkursioner, vars resultat antecknats på lösa papper, hade jag dock renskrivit på maskin redan från omkring 1980 och framåt, likaså anteckningar, som jag erhållit från kolleger. Sådana var alltid skrivna på lösa lappar. Detta är förklaringen till att Köhlers anteckningar från 1939-12-10 renskrevs redan 1984-01-18, så som framgår av nästa sida. GRck 1987-12-05.

1939-12-10, *forts.*Folke Köhlers artlista från Söyde- och Snogeholmssjöarna

kråka	stenfalk 1 ex
råka	ormvråk några
kaja	duvhök 1 ex
skata	blå kärrhök ung
nötskrika	kungsörn 2 unga
mindre korsnäbb: liten flock	havsörn 5 unga
Salsbjer	fasan
domherre	sothöna
grönsiska 1 ex	häger 30 ex
hämpling	storskrake 500 ex
stenknäck 6 ex	salskrake 60 ex
bofink	vigg
bergfink	knipa
gråsparv	alfågel 3 o [↑] 1 o ⁺
pilfink	gräsand
nötväcka	kricka 20 ex
talgoxe	sädgås 200 ex
blåmes	knölsvan 1 ung i kanalen
kärrmes	sångsvan 20 ex
varfågel: sågs jaga	fiskmåsar 1 ex
koltrast	skäggdopping
mindre hackspett (par?)	
ringduva 300 ex	
pilgrimsfalk 1 ex	

Allt härovan är Folke Köhlers anteckningar.
Listan innehåller 44 arter. Ordningsföljd och namn enligt originalet. Jämför mina egna anteckningar.

GRck vid renskrivningen 1984-01-18

Kommentarer: se föregående sida!

1939-12-14.

(151)

Den 14/12 gick årets sista storexkursion av stapeln. Per Swartling, Arne Melander och jag reste till Harlösa på morgonen och gick ner genom Vombs Fure och sedan längs med Klingvallsån till Sövdesjön. När vi kommit så långt, var det redan skymning, och den fågel som fanns i sjön kunde tyvärr ej bli föremål för närmare studier.

Nu har jag beklagligtvis ingen hel lista från denna fina dag. De viktigaste sakerna minns jag visserligen, men jag måste dessvärre räkna med att åtskilliga trevliga iakttagelser ej nu kunna återges.

Livet utefter ån var som vanligt rikt, särskilt vid Karup. Här satt:

- (1) tre unga havsörnar på ett staket med blott 10 meters mellanrum mellan varje fågel. En lätt paradoxal anblick med dessa tre jättefåglar, som dock måste räknas till de rena sällsyntheterna, mitt på den skånska slätten! Örnarna satt länge stilla. Slutligen for ett par av dem bort mot söder, men först kl. 15,45, när det redan var djup skymning, kom den tredje örnen ned från norr över Sövdesjön.
- (2) en gammal blåhökhanne jagade över Karupsängarna och kom oss mycket nära.
- (3) sädgåsen var katastrofalt allmän, tusentals exemplar på ett par olika platser, särskilt naturligtvis vid de gudabenådade Karups ängar.
- (4) Det trevligaste under dagen var dock den stora bläsgåsflocken vid Karup. Den gick på markerna norr om Karups Nygård, var på c:a 85 ex och lyfte under ivriga läten, när vi ännu var på långt avstånd. Vi kröp emellertid ner i ett stort dike och inväntade fåglarnas återkomst. De gjorde en lång flyktsväng åt norr men kommo mycket riktigt tillbaka och fällde på samma fält som förut. Vi låg sedan väl skyddade och studerade den betande flocken en lång stund.

För övrigt noterades följande:

A. På Vombs ängar

stare c:a 40

steglits } en flock
snösparv }

pilgrimsfalk

fjällvråk

ormvråk

havsörn 2 ex

salskrak

storskrak

knipa

vigg

bergand 1 ex

B. Klingvallsådalens
mellan Klostersågen
och Karup:

gulnäbbad hämpling
havsörn 3 juv, (se ovan)

tornfalk

blåhök 1, (se ovan)

bläsgås (se ovan)

(flock på c 90 ex).

också Kommentarer: anteckningarna under avsnitten A och B fick jag kort efter exkursionen av Arne Melander. De blev förlagda av mig men återfanns 27 maj 1942 och infördes i dagboken. Arne M:s original-anteckning på löst blad har jag fortfarande i behåll. Eftersom jag själv var med om alla dessa observationer tar jag upp dem som mina egna. Berganden är säkert riktig, men eftersom den är en stor raritet i inlandet och jag ej minns iakttagelsen är det kanske bäst att lämna den åsido. GRck 1987-12-05.

Notiser december 1939: övriga decemberdata ytterst få:

- 1) domherre sedd i Lund ett fåtal gånger under december, bl.a. 18.12 på förmiddagen.
 - 2) bergfink sedd vid Zootis 6.12.
 - 3) koltrast mycket allmän i Lund hela november och början av december, dock föreföll någon minskning att inträda under veckan 11-18 dec.
 - 4) rödvingetrast sedd vid Zootis 6.12.
- GRck 1987-12-05.